

TIỀN SĨ THÁI LỄ HÚC

CON ĐƯỜNG ĐẠT ĐẾN
NHÂN SINH HẠNH PHÚC

(GIẢNG GIẢI ĐỆ TỬ QUY – PHÉP TẮC NGƯỜI CON)

QUYỂN 1

(TRỌN BỘ 04 QUYỂN)

Cẩn dịch: Ban phiên dịch Tịnh Không Pháp Ngữ

Giám định phiên dịch: Vọng Tây Cư Sĩ

NHÀ XUẤT BẢN HỒNG ĐỨC

MỤC LỤC

CHÁNH VĂN	5
LỜI TỰA.....	15
PHẦN MỘT: GIÁO DỤC VÀ NHÂN SINH HẠNH PHÚC....	17
1. Trong đời người, điều quan trọng nhất là lựa chọn đúng.....	18
2. Tổ chất của một người thành công	25
3. Giáo dục tổ chất đạo đức	28
4. Ý nghĩa chân thật của ngày sinh nhật	30
5. Căn bản của đức hạnh ở đâu?	33
6. Muốn chọn lựa đúng thì phải chuẩn bị điều gì?	36
7. Chọn lựa tư tưởng là quan trọng nhất	43
8. Đức hạnh chân thật của một người có thể làm thức tỉnh bản tính lương thiện của người khác.....	49
9. Phải nên tích phước từ khi còn nhỏ	56
10. Tâm nhân từ của một người bắt đầu từ chữ “hiếu”	62
11. Thái độ và phương pháp học tập	67
11.1. Học tập quan trọng nhất ở lập chí	67
11.2. Học tập quý ở thực hành	72
11.3. Học tập cần phải xem trọng thứ tự	78
11.4. Phương pháp học tập: “Nhất môn thâm nhập, trường thời huân tu”.	82
12. Làm thế nào dung hòa năm mối quan hệ trong ngũ luân? ...	83
13. Làm thế nào để xây dựng quan hệ vợ chồng được tốt?	85
14. Hai vấn đề chủ chốt trong gia đình, đó là đời sống vật chất và đời sống tinh thần	92
15. Muốn con trẻ hiếu thuận thì cha mẹ phải có tình nghĩa, đạo nghĩa	106
16. Dạy trẻ nhỏ phải có cương, có nhu.	111

CON ĐƯỜNG ĐẠT ĐẾN NHÂN SINH HẠNH PHÚC

PHẦN HAI: CHÁNH VĂN GIẢNG GIẢI	121
PHẦN TỔNG TỰA	121
1. “Đệ Tử Quy, phép người con, Thánh nhân dạy”	121
2. “Hiếu để trước”	121
3. “Kể căn tín”	130
4. “Yêu bình đẳng”	130
5. “Gần người nhân”	131
6. “Có dư sức thì học văn”	131

CHƯƠNG THỨ NHẤT:

NHẬP TẮC HIẾU (Ở NHÀ PHẢI HIẾU)	133
1. Kinh văn	152
1.1. “Cha mẹ gọi, trả lời ngay”	152
1.2. “Cha mẹ bảo, chớ làm biếng”	158
1.3. “Cha mẹ dạy, phải kính nghe”	160
1.4. “Cha mẹ trách, phải thừa nhận”	162
2. Kinh văn	174
2.1. “Đông phải ẩm, hạ phải mát”	174
2.2. “Sáng phải thăm, tối phải viếng”	186
3. Kinh văn:	189
3.1. “Đi phải thưa, về phải trình”	189
3.2. “Ở ổn định, nghề không đổi”	191
4. Kinh văn	210
4.1. “Việc tuy nhỏ, chớ tự làm. Nếu đã làm, thiếu đạo con” ...	210
4.2. “Vật tuy nhỏ, chớ cất riêng. Nếu cất riêng, cha mẹ buồn” ...	215

CHÁNH VĂN
PHÉP TẮC NGƯỜI CON
(Đệ Tử Quy)

TỔNG TỰA

1. **Phép người con, Thánh nhân dạy**
Hiếu để trước, kể cần tín.
Yêu bình đẳng, gần người nhân
Có dư sức, thì học văn.

Chương 1

Ở NHÀ PHẢI HIẾU
(Nhập tắc hiếu)

2. **Cha mẹ gọi, trả lời ngay**
Cha mẹ bảo, chớ làm biếng.
Cha mẹ dạy, phải kính nghe
Cha mẹ trách, phải thừa nhận.
3. **Đông phải ẩm, hạ phải mát**
Sáng phải thăm, tối phải viếng.
Đi phải thưa, về phải trình
Ở ổn định, nghề không đổi.
4. **Việc tuy nhỏ, chớ tự làm**
Nếu đã làm, thiếu đạo con.

Vật tuy nhỏ, chớ cất riêng
Nếu cất riêng, cha mẹ buồn.

5. **●** Cha mẹ thích, dốc lòng làm
Cha mẹ ghét, cẩn thận bỏ.
Thân bị thương, cha mẹ lo
Đức tổn thương, cha mẹ tủi.
Cha mẹ thương, hiếu đầu khó
Cha mẹ ghét, hiếu mới tốt.

6. **●** Cha mẹ lỗi, khuyên thay đổi
Mặt ta vui, lời ta dịu.
Khuyên không nghe, vui can tiếp
Dùng khóc khuyên, đánh không giận.

7. **●** Cha mẹ bệnh, nếm thuốc trước
Ngày đêm hầu, không rời giường.
Tang ba năm, thường thương nhớ
Chỗ ở đổi, không rượu thịt.
Tang đủ lễ, cúng hết lòng
Việc người chết, như người sống.

Chương 2
BIỂU HIỆN NGƯỜI EM
(Xuất tặc đễ)

8. Anh thương em, em kính anh
Anh em thuận, hiếu trong đó.
Tiền của nhẹ, oán nào sanh
Lời nhường nhịn, tức giận mất.
9. Hoặc ăn uống, hoặc đi đứng
Người lớn trước, người nhỏ sau.
Lớn gọi người, liền gọi thay
Người không có, mình làm thay.
10. Gọi người lớn, chớ gọi tên
Với người lớn, chớ khoe tài.
Gặp trên đường, nhanh đến chào
Người không nói, kính lui đứng,
Phải xuống ngựa, phải xuống xe
Đợi người đi, hơn trăm bước.
11. Người lớn đứng, nhỏ chớ ngồi
Người lớn ngồi, cho phép ngồi.
Trước người lớn, phải nói nhỏ
Nhỏ không nghe, không đúng phép.

Đến phải nhanh, lui phải chậm
Khi hỏi đáp, mắt nhìn thẳng.

12. Việc chú bác, như việc cha
Việc anh họ, như anh ruột.

Chương 3

CĂN

13. Sáng dậy sớm, tối ngủ trễ
Lúc chưa già, quý thời gian.
Sáng rửa mặt, phải đánh răng
Tiêu tiện xong, rửa tay sạch.

14. Mũ phải ngay, nút phải gài
Vớ và giày, mang chỉnh tề.
Nón quần áo, để cố định
Chớ để bừa, tránh dơ bẩn.

15. Áo quý sạch, không quý đắt
Hợp thân phận, hợp gia đình.
Vớ ăn uống, chớ kén chọn
Ăn vừa đủ, chớ quá no.
Tuổi còn nhỏ, chớ uống rượu
Uống say rồi, rất là xấu.

16. Đi thông thả, đứng ngay thẳng
Chào cúi sâu, lạy cung kính.
Chớ đập thêm, không đứng nghiêng
Chớ ngồi dang, không rung đùi.
17. Vén rèm cửa, chớ ra tiếng
Rẽ quẹo rộng, chớ đụng góc.
Cầm vật lỏng, như vật đầy
Vào phòng trống, như có người.
Chớ làm vội, vội sai nhiều
Không sợ khó, chớ qua loa.
Nơi ồn náo, không đến gần
Việc không đáng, quyết chớ hỏi.
18. Sắp vào cửa, hỏi có ai
Sắp vào nhà, cất tiếng lớn.
Người hỏi ai, nên nói tên
Nói ta - tôi, không rõ ràng.
Dùng đồ người, cần mượn rõ
Nếu không hỏi, tức là trộm.
Mượn đồ người, trả đúng hẹn
Sau có cần, mượn không khó.

Chương 4

TÍN

19. **■** Phàm nói ra, tín trước tiên
Lời dối trá, sao nói được.
Nói nhiều lời, không bằng ít
Phải nói thật, chớ xảo nịnh.
Lời gian xảo, từ bản thủ
Thói tâm thường, phải trừ bỏ.
20. **■** Thấy chưa thật, chớ nói bừa
Biết chưa đúng, chớ tuyên truyền.
Việc không tốt, chớ dễ nhận
Nếu dễ nhận, tiến lui sai.
Phàm nói chuyện, nói trọng điểm
Chớ nói nhanh, chớ mơ hồ.
Kia nói phải, đây nói quấy
Không liên quan, chớ để ý.
21. **■** Thấy người tốt, nên sửa mình
Dù còn xa, cũng dần kịp.
Thấy người xấu, tự kiểm điểm
Có thì sửa, không cảnh giác.
22. **●** Chỉ đức học, chỉ tài nghệ
Không bằng người, phải tự gắng.

Nếu quần áo, hoặc ăn uống
Không bằng người, không nên buồn.

23. **N**ghe lỗi giận, nghe khen vui
Bạn xấu đến, bạn hiền đi.
Nghe khen sợ, nghe lỗi vui
Người hiền lương, dần gần gũi.

24. **L**ỗi vô ý, gọi là sai
Lỗi cố ý, gọi là tội.
Biết sửa lỗi, không còn lỗi
Nếu che giấu, lỗi chồng thêm.

Chương 5

BÌNH ĐẲNG YÊU THƯƠNG

(Phiếm ái chúng)

25. **Đ**ù là người, đều yêu thương
Che cùng trời, ở cùng đất.
26. **N**gười hạnh cao, danh tự cao
Mọi người trọng, không bề ngoài.
Người tài năng, tiếng tự cao
Được người phục, chẳng do khoe.
27. **M**ình có tài, chớ dùng riêng
Người có tài, không chỉ trích.

Không nịnh giàu, chớ khinh nghèo
Chớ ghét cũ, không thích mới.
Người không rảnh, chớ nãi phiền
Người bất an, không quấy nhiễu.

28. Người có lỗi, chớ vạch trần
Việc riêng người, chớ nói truyền.
Khen người thiện, tức là tốt
Người biết được, càng tốt hơn.
Khen người ác, chính là ác
Ác cùng cực, tai họa đến.
Cùng khuyên thiện, cùng lập đức
Lỗi không ngăn, đôi bên sai.

29. Hễ nhận cho, phân biệt rõ
Cho nên nhiều, nhận nên ít.
Sắp cho người, trước hỏi mình
Mình không thích, phải mau ngưng.
Ân phải báo, oán phải quên
Báo oán ngắn, báo ân dài.

30. Đối người ở, thân đoan chánh
Tuy đoan chánh, lòng độ lượng.
Thế phục người, người không phục
Lý phục người, tâm mới phục.

Chương 6
GẦN NGƯỜI HIỀN

(Thân nhân)

- 31.** **●** Cùng là người, khác tộc loại
Thô tục nhiều, nhân từ ít.
Đúng người nhân, người kính sợ
Nói thẳng lời, không dể nịnh.
Gần người hiền, tốt vô hạn
Đức tiến dần, lỗi ngày giảm.
Không gần hiền, hại vô cùng
Tiêu nhân đến, trăm việc hư.

Chương 7
CÓ THỪA SỨC, THÌ HỌC VĂN

(Hữu dư lực, tắc học văn)

- 32.** **■** Không gắng làm, chỉ học văn
Chỉ bề ngoài, thành người nào.
Nếu gắng làm, không học văn
Theo ý mình, mù lẽ phải.
- 33.** **●** Cách đọc sách, có ba điểm
Tâm mắt miệng, tin điều trọng.
Mới đọc đây, chớ thích kia
Đây chưa xong, kia chớ đọc.

Thời gian ít, cần chăm chỉ
Công phu đủ, đọc liền thông.
Tâm có nghi, thì chép lại
Học hỏi người, mong chính xác.

- 34.** Gian phòng sạch, vách tường sạch
Bàn học sạch, bút nghiên ngay.
Mực mài nghiêng, tâm bất chánh
Chữ viết ẩu, tâm không ngay.
Xếp sách vở, chỗ cố định
Đọc xem xong, trả chỗ cũ.
Tuy có gấp, xếp ngay ngắn
Có sai hư, liền tu bổ.
Không sách Thánh, bỏ không xem
Che thông minh, hư tâm trí.
Chớ tự chê, đừng tự bỏ
Thánh và Hiền, dần làm được.

LỜI TỰA

Kính thưa quý độc giả!

Con người chúng ta ai ai cũng mong cầu được hạnh phúc! Nhưng làm thế nào để có được hạnh phúc mỹ mãn?

Hiện nay, có rất nhiều tư tưởng và quan điểm về việc làm thế nào để có được hạnh phúc. Tuy nhiên, tư tưởng và quan điểm nào là đúng và đâu là căn cứ để biết được rằng tư tưởng và quan điểm mà chúng ta lựa chọn để áp dụng cho cuộc đời mình, cuộc đời con cháu mình là tư tưởng và quan điểm đúng đắn?

Trí tuệ của Thánh Hiền thì siêu việt cả thời gian và không gian. Trí tuệ của Khổng Lão Phu Tử đã trải qua sự ẩn chứng của nhân loại mấy ngàn năm lịch sử, đích thực đều là chân lý không hư dối. Bốn ngàn năm trước, làm người phải hiếu thảo; bốn ngàn năm sau, làm người cũng phải hiếu thảo, cho nên hiếu siêu vượt thời gian. Người phương Đông phải hiếu thảo, người phương Tây cũng phải hiếu thảo, và như vậy hiếu siêu vượt không gian. Vào thập niên 70, nhà triết học lớn của nước Anh là Arnold Joseph Toynbee đã từng nói: *“Muốn giải quyết vấn đề động loạn xã hội của thế kỷ 21 chỉ có hai loại học thuyết, đó là học thuyết Khổng - Mạnh và Phật pháp Đại thừa”*. Cho nên, tư tưởng và quan điểm của Khổng Lão Phu Tử chắc chắn có thể đem lại nhân sinh hạnh phúc mỹ mãn cho chúng ta nếu chúng ta nội hóa vào trong tâm và áp dụng vào trong cuộc sống.

Tiền sĩ Thái Lễ Húc - một nhà diễn giảng đạo lý của Thánh Hiền với tâm từ bi vô lượng và trí tuệ uyên thâm, đã

phát tâm giảng giải quyển sách “Đệ Tử Quy” (do Lý Dục Tú thời nhà Thanh dựa trên giáo huấn của Khổng Lão Phu Tử biên soạn) với chủ đề: **“Con Đường Đạt Đến Nhân Sinh Hạnh Phúc”** ở khắp mọi nơi trên thế giới, để cho chúng ta hiểu được làm người như thế nào mới đúng; thế nào là hiếu thuận cha mẹ; làm thế nào để các mối quan hệ giữa chúng ta với cha mẹ, vợ con, anh em, bạn bè, đồng nghiệp được tốt đẹp; làm thế nào để thân tâm chúng ta được khỏe mạnh, an vui; làm thế nào để trở thành một người chính nhân quân tử; làm thế nào để có được tài sản một cách đúng đắn; làm thế nào để bản thân chúng ta, gia đình chúng ta, những người xung quanh và xã hội có được hạnh phúc mỹ mãn ngay trong cuộc sống hiện tại này v.v...

Nhận thấy được tầm quan trọng và lợi ích của bộ đĩa “Con Đường Đạt Đến Hạnh Phúc Nhân Sinh” này, Ban Phiên dịch Tịnh Không Pháp Ngữ đã cố gắng biên dịch, lồng tiếng thành một bộ video gồm 40 tập và in thành sách trọn bộ 4 tập, với tâm nguyện có thêm nhiều phương tiện và tài liệu tham khảo học tập nhằm đem lại hạnh phúc, an vui cho mọi người.

Vì khả năng có hạn, cho nên trong quá trình biên dịch chúng tôi không thể tránh khỏi những sai sót. Kính mong quý độc giả lượng thứ và đóng góp ý kiến để những lần tái bản sau ngày càng tốt hơn. Xin chân thành cảm ơn!

Thay mặt Ban Biên dịch Tịnh Không Pháp Ngữ

Vọng Tây Cư Sĩ cần ghi!

Tháng...năm 2018

PHẦN MỘT
GIÁO DỤC VÀ NHÂN SINH HẠNH PHÚC

Quý vị bằng hữu, xin chào mọi người!

¹Lần diễn giảng này của chúng tôi có tên là “Tọa Đàm về Nhân Sinh Hạnh Phúc”, giảng về hạnh phúc của đời người.

Thưa các vị bằng hữu! Hạnh phúc là điều mà mỗi người chúng ta đều mong cầu. Mỗi một người đều hy vọng có được hạnh phúc. Vậy làm thế nào để đời sống được hạnh phúc? Chúng ta đã trải qua mấy mươi năm cuộc đời rồi, quý vị có cảm thấy hạnh phúc không? Có rất nhiều người đang mỉm cười. Cười là cảm giác của hạnh phúc đó mà! Lúc nằm mộng, có khi nào quý vị ngủ đến cười mà thức dậy không? Có hay không mọi người nói thử xem? Mọi người ngủ đến cười mà thức dậy là nguyên nhân gì? Quý vị có thể làm cho cuộc sống mình ngày càng có nhiều niềm vui không? Nếu như chúng ta đầu tư cho cuộc sống như vậy, thì đời sống sẽ càng ngày càng hạnh phúc.

Những việc nào làm cho quý vị khi vừa nghĩ đến thì liền cảm thấy rất hoan hỉ, rất an lạc? Có ai chia sẻ cho mọi người cảm giác hạnh phúc của mình không? Vì sao không có ai hết vậy? Món đồ tốt thì phải để bạn bè tốt cùng chung hưởng chứ. Khi chúng ta đem món đồ tốt để người bạn tốt cùng chung hưởng, chúng ta có cảm thấy hạnh phúc hay không? Người cho hạnh phúc hơn người nhận. Hiện tại, buổi chiều chúng ta đến nghe giảng, nhất định có người sẽ mời người bạn tốt nhất của mình cùng đến. Có

¹ Bắt đầu tập 1

quý vị nào làm như vậy hay không? Khi chúng ta mời người bạn tốt nhất của mình đến, để họ thông qua buổi giảng này có thể có được quan niệm quan trọng nhất của đời người, thì nội tâm của chúng ta sẽ cảm thấy như thế nào? Rất hoan hỷ. Nếu như qua tiết mục này mà họ biết được phải làm thế nào dạy tốt con cái, để con trẻ hiểu được hiếu đạo, sau đó con cái của họ chân thật hiểu được hiếu đạo, thì người bạn của chúng ta ngủ đến nửa đêm sẽ mỉm cười mà thức dậy! Quý vị không chỉ hưởng hạnh phúc một mình, mà còn cho người khác cùng hưởng.

1. Trong đời người, điều quan trọng nhất là lựa chọn đúng

Thưa quý vị, chúng ta hồi tưởng lại một chút, trong cuộc đời của chúng ta, tất cả những gì làm cho chúng ta cảm thấy hạnh phúc thật ra đều vì chúng ta đã lựa chọn đúng đắn, cho nên cái khó nhất của đời người không phải là phần đầu mà là chọn lựa.

Các vị bằng hữu! Cuộc đời của quý vị đã từng có những chọn lựa đúng nào? Trong cuộc đời, chúng ta từng giây từng phút đều là đang chọn lựa. Hiện tại chúng ta có đang chọn lựa hay không? Thí dụ lúc này có người ở bên dưới nói: *“Hôm nay mệt quá, mình hãy ngủ gật cho khỏe!”*, vậy chúng ta chọn lấy ngủ gật hay cố gắng nghe giảng? Lựa chọn khác nhau chắc chắn sẽ tạo thành kết quả không giống nhau.

Tục ngữ có câu: *“Nam sợ chọn sai nghề, nữ sợ lấy lầm chồng”*. Câu nói này trước và sau đều là chọn lựa. *“Nam sợ chọn sai nghề”*, cho nên ***phải chọn đúng nghề nghiệp!*** *“Nữ sợ gả lầm chồng”*, cho nên phải chọn đúng

người bạn đời. Thật ra, hai điều này có một điểm chung, đó chính là phải nhìn người cho chuẩn xác. Ví dụ quý vị chọn đúng nghề nghiệp rồi, nhưng còn phải đi theo người quản lý đúng nữa, thì họ mới có thể đề bạt, mới có thể thành tựu quý vị. Cho nên ***năng lực nhìn người rất quan trọng***. “*Nữ sợ lấy lầm chồng*”, lấy lầm chồng rồi có được hạnh phúc hay không? Việc này rất khó. Nếu như đi theo một vị lãnh đạo đúng thì sự nghiệp của quý vị sẽ phát triển rất tốt, tiến thêm bước nữa là gia đình của quý vị sẽ rất an định, cho nên chọn lựa đúng thì đời sống mới có được hạnh phúc.

Cuộc đời còn vấn đề nào cần phải chọn lựa nữa? Sáng nay ai đã ăn sáng xin đưa tay lên? Ồ! Rất nhiều. Xin để tay xuống. Vị nào không ăn sáng xin đưa tay lên? Ồ! Có một vài người chưa ăn. Thưa quý vị! Nếu như không ăn sáng thì chúng ta đã tiến thêm một bước đến sức khỏe không tốt. Đây cũng là chọn lựa. Chọn lựa đúng thì thân thể khỏe mạnh, chọn lựa sai thì sức khỏe sẽ không tốt. Nếu sức khỏe không tốt, thì đời sống có hạnh phúc không? Không thể nào hạnh phúc. Vì vậy, khi có lựa chọn đúng đối với mỗi một điều trong cuộc sống thì quý vị mới có thể thẳng tiến đi trên con đường hạnh phúc.

Chọn thức ăn cũng rất quan trọng.

Ngoài ra, ***chọn bạn cũng vô cùng quan trọng***, cho nên có câu: “*Ra ngoài nhờ bạn bè*”. Thế nhưng chúng ta suy xét một chút, hiện nay những người làm vợ và các bậc cha mẹ đều đang lo lắng chồng và con của họ kết giao lầm bạn. Giả như họ kết giao lầm bạn, vợ ở nhà cơm cũng ăn không ngon, ngủ cũng không được tốt, cha mẹ của họ

cũng sẽ rất lo lắng. Cho nên quý vị phải để trẻ nhỏ và để chính mình hiểu được rằng chọn đúng bạn bè thì đời sống của mình mới có được hạnh phúc. Quý vị chọn đúng bạn rồi thì gia đình của quý vị mới có được hạnh phúc.

Đời người phải biết lựa chọn việc nào quan trọng, việc gì phải nên làm trước, việc gì để làm sau. Thứ tự trước sau cũng phải chọn lựa cho đúng.

- Giáo dục con cái phải được đặt lên hàng đầu.

Chúng ta thường nói: “*Điều quan trọng nhất không gì hơn việc dạy con*”. Việc lớn thứ nhất của đời người là phải dạy tốt con cái. Giả như con cái chúng ta không được dạy tốt, thì đời này của chúng ta có được hạnh phúc không? Một người có phúc hay không, cuộc đời này của họ có thể trải qua một cách tự tại hay không sẽ được quyết định bởi con cái họ có hiểu chuyện hay không, có hiếu thuận hay không khi họ bước vào tuổi trung niên hoặc về già. Giả như nuôi dạy ra những đứa con không hiểu chuyện, thì nửa đời sau của chúng ta sẽ rất khó sống, không biết được hôm nay con cái sẽ diễn ra màn kịch nào để cho ta thu dọn tàn cuộc. Bởi vậy, phải giáo dục con cái cho tốt. Nếu quý vị đem việc giáo dục con cái đặt lên hàng đầu, đặt ở vị trí quan trọng, thì quý vị đã chọn lựa đúng thứ tự ưu tiên rồi.

- Làm thế nào để dạy tốt con cái?

Các vị bằng hữu! Làm thế nào để dạy tốt con cái? Các phụ huynh hiện nay cảm thấy thế nào là giáo dục? Xin hỏi thế nào là giáo dục? “*Thân giáo*”. Chúng ta hãy vỗ tay cổ vũ cho vị này. Loại đáp án này đều không xuất hiện ở người ba - bốn mươi tuổi, mà các trưởng bối cao tuổi mới có được

đáp án này. Khi tôi diễn giảng ở Malaysia, tôi đã hỏi các vị phụ huynh: *“Thế nào gọi là giáo dục?”*. Có một vị phụ huynh rất là thành thật, ông nói: *“Thi được 100 điểm”*. Ông ấy đáng được cổ vũ bởi vì ông ấy không có chút giả tạo nào, ông đã nói ra suy nghĩ trong lòng mình.

Khi dạy học trò, tôi cũng rất chú trọng trao đổi với các phụ huynh. Khi cùng các phụ huynh nói chuyện lần đầu tiên, tôi thường hỏi: *“Các vị cảm thấy giáo dục con cái thái độ làm người, làm việc quan trọng, hay là đem số điểm của chúng từ chín mươi tám điểm kéo lên đến một trăm điểm là quan trọng?”*. Sự việc nào là quan trọng hơn? Là điều trước quan trọng hay điều sau quan trọng? Điều trước. Cho đến bây giờ vẫn không có ai nói điều sau quan trọng hơn. Quý vị xem, các phụ huynh của chúng ta có sáng suốt hay không? Nghe ra thì rất sáng suốt, nhưng xin hỏi: đại đa số phụ huynh đang làm cái việc ở phía trước hay là việc ở phía sau? Vẫn làm cái điều phía sau phải không? *“Lần này con thi được mấy điểm? Mau đem ra đây!”*. Trong đầu chỉ là điểm số.

Thưa các vị phụ huynh! Chúng ta phải xem xét lại, chúng ta thường nói với trẻ nhỏ rằng làm người thì lời nói phải đi đôi với việc làm, vậy thì tại sao chúng ta rõ ràng cảm thấy thái độ làm người làm việc là quan trọng nhưng vẫn chú trọng điểm số vậy? Vì sao lại như vậy? Kỳ thật không thể trách các phụ huynh của chúng ta, bởi vì họ chưa thể nhận ra được thái độ làm người và làm việc đối với cả đời của đứa trẻ có sự ảnh hưởng lâu dài và to lớn đến cỡ nào, nhưng điểm số 100 điểm thì lập tức có thể xem thấy được, hơn nữa còn có thể đem ra khoe là *“con trai tôi ba bốn môn đều 100 điểm”*.

Chúng ta phải bình lặng mà suy xét, ngày nay chúng ta hướng trẻ nhỏ đi trên con đường của điểm số, xin hỏi chúng sẽ có cuộc đời như thế nào? Quý vị có thể nhìn thấy được hay không? Quý vị muốn đẩy chúng đi trên con đường này thì cũng phải tường tận rằng quý vị đang đẩy trẻ nhỏ đi về hướng **danh lợi**.

Thưa các vị phụ huynh! Tôi cũng là người được đào tạo ra từ chủ nghĩa học vị. Các vị có nhìn ra không? Các vị thật quá nhân từ, không muốn làm tổn thương tôi ngay trước mặt. Tôi chính là sản phẩm của chủ nghĩa học vị. Tôi còn nhớ khi tôi đang học cấp hai, thi chỉ được 98 điểm, tôi đã khóc đến nửa ngày. Vì sao vậy? Bởi vì lúc đó đang phân lớp chọn, thiếu đi hai điểm nếu không được phân vào lớp chọn thì phải làm sao? Cuộc đời của tôi kể như tiêu rồi! Có cần nghiêm trọng như vậy không? Tại vì sao tôi lại cảm thấy nghiêm trọng đến như vậy? Quý vị xem, chúng ta vừa mới lên cấp hai mà cái tâm sợ được sợ mất đã nghiêm trọng đến như vậy! Một đứa trẻ sợ được sợ mất thì cả đời này có được hạnh phúc không? Chúng thường sẽ lo chuyện này, buồn chuyện kia. Chủ nghĩa học vị là chỉ nghĩ đến số điểm của chính mình, muốn trội hơn những người khác. Lẽ ra tôi nên có tấm lòng của Phạm Trọng Yên: *“Lo trước cái lo của thiên hạ, vui sau cái vui của thiên hạ”*, nhưng bởi vì chủ nghĩa học vị nên tôi chỉ nghĩ đến việc đánh bại người khác. Tôi nhớ lại thời học cấp ba, khi nhận được bài kiểm tra, tôi đều lướt xem người khác được bao nhiêu điểm. Giả như số điểm của các bạn cao hơn tôi, thì nội tâm của tôi rất khó chịu, mặt mũi hẹp hòi thật khó coi. Nhân cách như vậy có thể có được hạnh phúc không? Chúng ta phải suy xét kỹ.

Tôi nhớ khi tôi tốt nghiệp đại học, trong một cửa tiệm, tôi gặp được một người bạn học thời cấp hai mà mỗi lần thi đều hạng nhất. Trong ấn tượng của tôi, anh ấy là học sinh hạng nhất trong lớp giỏi. Khi anh ấy tốt nghiệp ra trường, bởi vì thời gian dài vui đầu ở trong đồng sách nên năng lực tiếp xúc với người đặc biệt kém, vừa nói đến kinh nghiệm làm việc trong xã hội anh ấy liền run lên. Anh ấy nói: *“Con người vì sao mà khủng khiếp vậy? Tôi cảm thấy rất sợ khi tiếp xúc với họ”*. Quý vị xem, năng lực tiếp xúc với người của anh ấy rất thấp, tâm lòng bao dung người khác cũng không hình thành được, cho nên đời sống của anh ấy không thể nào có được hạnh phúc.

Chúng ta hãy cùng nhau suy xét, chúng ta đẩy trẻ nhỏ đi con đường chủ nghĩa học vị, khi chúng ra trường có thể lấy được rất nhiều bằng tiến sĩ, thạc sĩ. Xin hỏi: Hiện tại mức độ thất nghiệp nhiều nhất là ở học vị nào? Hiện tại tốt nghiệp cấp ba thì không thất nghiệp, vì sao vậy? Họ bằng lòng làm lao động, rửa bát, quét dọn nên họ không bị thất nghiệp. Trái lại, tốt nghiệp đại học, nghiên cứu sinh cảm thấy mức lương đó quá thấp nên không bằng lòng làm.

Xin hỏi mọi người: **Bằng đại học, bằng thạc sĩ đã cho con trẻ thái độ gì? Không thể cúi xuống. Trong cuộc đời, phải có thể cúi xuống thì mới có thể vươn lên.**

Hiện tại, mỗi năm số lượng người tốt nghiệp trên đại học rất nhiều, thế nhưng có rất nhiều người đang thất nghiệp phải không? Chúng ta cùng nhau suy xét một chút, họ đều là nhân tài đã được bồi dưỡng hơn mười năm từ trong thể chế giáo dục, khi ra trường thì không dùng được. Người tốt nghiệp ra trường rất nhiều, thế nhưng nếu như các vị có bạn bè là chủ doanh nghiệp, là quản lý của công

ty, thậm chí là chủ quản cơ quan nhà nước, các vị thử hỏi họ xem thanh niên hiện nay có là nhân tài thật sự hay không? Họ sẽ trả lời thế nào? Họ sẽ nói với quý vị là không tìm được nhân tài. Bộ máy giáo dục vẫn luôn sản xuất ra nhưng kết quả các doanh nghiệp cảm thấy không dùng được.

Nếu như phụ huynh nói với con của mình là: *“Con chỉ cần thi cử là đủ rồi, các việc nhà con không cần phải làm, sau khi tốt nghiệp đại học rồi bảo đảm con sẽ có đời sống hạnh phúc mỹ mãn”*. Hoặc nói với chúng: *“Chỉ cần con học hành cho tốt thì về sau con sẽ được thuận buồm xuôi gió”*. Có phụ huynh nào đã đưa ra bảo đảm này với con của mình không? Quý vị sẽ thất vọng. Không thể có việc này! Hiện tại không có, trước đây cũng không có. Hôm nay chúng tốt nghiệp đại học rồi, nhưng nếu như chúng không biết cách làm người, không biết sống hòa thuận với người, thì cơ hội có tốt hơn cũng sẽ vượt mất ngay trước mặt chúng. Nếu quý vị nói với con mình là chỉ cần học thăng lên trên, các việc khác không cần phải làm, thì chúng sẽ thiếu mất một thái độ, đó chính là lòng trách nhiệm. Một đứa trẻ có lòng trách nhiệm thì mới chịu gánh vác. Thế nhưng quý vị nói với chúng cứ học thăng lên trên là tốt rồi, thì chúng đi học vì cái gì? Chúng nhìn thể diện của ai để học vậy? Nhìn thể diện của cha mẹ mà học. Một đứa trẻ có hiếu tâm thì tuyệt đối sẽ không như vậy. **Đứa trẻ có hiếu tâm thì chúng phải để cho cha mẹ an lòng, chúng hy vọng về sau có thể làm cho đời sống của cha mẹ được tốt hơn, cho nên chúng không ngừng nâng cao năng lực cùng đức hạnh của chính mình.** Đứa trẻ như vậy sẽ phát triển rất tốt.

2. Tổ chất của một người thành công

Các vị bằng hữu! Chúng ta cần hiểu rõ một chút, những chủ doanh nghiệp và các doanh nhân thật sự thành công không phải là người có học lực cao nhất. Vậy chúng ta phải thay đổi cách suy nghĩ từ một góc độ khác, chủ doanh nghiệp cảm thấy không tìm ra được nhân tài, xin hỏi: chủ doanh nghiệp cần đến nhân tài như thế nào? Vấn đề này không nhất thiết phải đi hỏi Tiến sĩ, trong lòng mỗi một người đều có đáp án, bởi vì trong cuộc đời chúng ta đã đi qua, cũng đã thấy được không ít người thành công và những người thất bại. Thưa các vị bằng hữu! Quý vị cảm thấy người thành công phải có đầy đủ những tố chất gì? Có vị nào nói nghe thử không? Quý vị không nên mê tín rằng nhất định phải là người có học lực cao thì mới có câu trả lời. Chỉ cần một người tâm bình lặng lại thì đáp án sẽ xuất hiện. Tâm thanh tịnh sẽ sinh trí tuệ.

Quý vị cảm thấy tố chất thế nào mới có thể làm cho đời sống được thành công?

- Thành thật;
- Lòng trách nhiệm;
- Khiêm tốn;
- Giữ chữ tín;
- Lòng nhẫn nại.

Chúng ta có thể cho ra một quyển sách “Tổ Chất Thành Công” rồi. Tôi không gạt quý vị. Quý vị đến nhà sách mà xem, phần nhiều đều là những câu nói này. Như vậy chúng ta đã biết được là người đầy đủ tố chất như vậy mới là nhân tài thật sự. Xin hỏi: Chúng ta có dạy trẻ nhỏ

tính thành thật không? Rất nhiều phụ huynh cảm thấy thành thật là quan trọng, nhưng sau đó trong lòng nghĩ: *“Nếu như quá thành thật, ra ngoài bị người ta ức hiếp thì phải làm sao? Nếu như rất khiêm tốn, luôn bị người ta đè xuống thì phải làm sao?”*. Lòng tin này còn phải bàn bạc lại. Lòng tin là căn bản. Quý vị có thật sự tin tưởng rằng có đủ những tố chất này thì đời sống về sau của chúng sẽ thực sự thành công không? Thật ra, chủ doanh nghiệp đều đã phát hiện ra sự thật này.

Phương Tây trong mấy mươi năm qua đã chú trọng về quản lý chất lượng sản phẩm. Chất lượng sản phẩm gì vậy? Chất lượng của sản phẩm và hàng hóa, họ gọi là *“TQM - quản lý toàn diện chất lượng sản phẩm”* (Total Quality Management). Quản lý học mấy mươi năm qua đều nhấn mạnh đến, ví dụ ngày nay họ làm ra cái micro, chỉ cần làm tốt cái micro này, khiến cho nó có sức cạnh tranh mạnh, họ liền có thể gỏi cao đầu mà ngủ, cho nên điểm mà họ chú trọng là phải làm ra món đồ cho tốt. Kết quả khoảng mười đến hai mươi năm sau thì phát sinh ra một số vấn đề. Vào năm 1995, Ngân hàng Barings của nước Anh có cơ nghiệp hơn hai trăm năm, bởi vì một nhân viên ở Singapore lạm dụng công khoản, đã khiến cho cơ nghiệp hơn 200 năm này tan thành mây khói, bị sụp đổ. Theo tư duy của phương Tây, khi xảy ra vấn đề thì thế nào? Nhanh chóng giải quyết, đây gọi là *“đau đâu trị đó”*.

“Đau đâu trị đó” có phải là phương pháp tốt không? Không phải là phương pháp tốt. Cũng giống như sức khỏe hôm nay xấu đi, đã bị bệnh ung thư thì có dễ xử lý không? Không dễ xử lý. Vì vậy, học vấn của người phương Đông không phải là trị bệnh mà trị lúc chưa bệnh, phải phòng

ngừa khi chưa bị bệnh. Còn phương Tây, tuy khoa học kỹ thuật rất phát triển, thế nhưng họ chuyên môn xử lý bệnh tràng, ung thư ruột thì lập tức cắt bỏ ruột, ung thư gan thì cắt gan. Cắt rồi có hết hay không? Ngay chỗ đó thì không việc gì nhưng hai năm sau thì chỗ khác xảy ra vấn đề. Quý vị không nên dùng tâm thù hận đối với tế bào ung thư, bởi quý vị đã chiều hư tế bào ung thư nên nó mới càn quấy như vậy. Ai đã nuông chiều hư tế bào ung thư? Các vị bằng hữu! Trên thân thể mỗi người chúng ta đều có tế bào ung thư, chỉ vì chúng ta chiều hư nó nên nó mới thành ra càn quấy, bởi vì trong mười năm - mười lăm năm qua, chúng ta đã hủy hoại sức khỏe của mình. Cái thân này thật sự muốn hư cũng không phải dễ, bởi vì nó rất tinh vi. Cho nên việc cắt bỏ ung thư tuyệt nhiên không thể giải quyết căn bản vấn đề. Không những không giải quyết được căn bản vấn đề, mà đồng thời còn sinh ra tác dụng phụ. Rất nhiều bệnh nhân ung thư sau khi tiếp nhận một số trị liệu thì những ngày tháng sau đó đều rất là khó sống.

Thật ra, việc xử lý tế bào ung thư, tôi xin đưa ra một thí dụ, cũng giống như một bao rác để ở trên đất, có rất nhiều ruồi bu vào, quý vị rất tức giận: “*Làm gì mà nhiều ruồi đến vậy?*”, lập tức lấy thuốc diệt côn trùng ra phun chết hết. Vấn đề đã giải quyết rồi! Nhưng sau khi quý vị rời khỏi, qua mười phút sau, ruồi lại đến nữa. Tư duy của người hiện tại chính là giải quyết bệnh tràng, cắt bỏ đi bệnh tràng. Người bạn trai này không tốt thì đổi người khác, người bạn gái này không tốt thì cũng thay đổi. Như vậy có giải quyết được vấn đề hay không? Không phải người bạn trai không tốt, cũng không phải người bạn gái không tốt, mà là ai không tốt vậy? **Chính mình không**

học được bao dung, không học được thương yêu người khác. Không thể giải quyết vấn đề căn bản thì có đôi thêm vài người nữa cũng không ích gì. Vì vậy chúng ta giải quyết vấn đề thì phải giải quyết từ căn bản.

3. Giáo dục tố chất đạo đức

Hiện tại người phương Tây đã phát hiện rằng, ngoài việc làm ra sản phẩm tốt thì vẫn còn một nhân tố quan trọng hơn ảnh hưởng đến công ty của họ, đó chính là đức hạnh của nhân viên. Năm 2001, Tập đoàn Enron – tập đoàn lớn thứ bảy toàn cầu, mỗi năm doanh thu hơn 100 tỷ USD, bởi vì hai quản lý cấp cao lạm dụng công khoản của công ty, doanh nghiệp lớn thứ bảy trên thế giới này cũng phải sụp đổ. Do đó, hiện tại những tập đoàn toàn cầu quan trọng ở phương Tây đều thúc đẩy “*TEM - quản lý luân lý đạo đức toàn diện*” (Total Ethics Management), họ đang yêu cầu nâng cao tố chất đạo đức của công nhân viên. Có thể làm được hay không? Người phương Tây cảm thấy họ có thể làm được hay không?

Các vị bằng hữu, con người hiện nay có một nhận thức sai lầm, đó là họ cảm thấy đồng tiền là vạn năng, chỉ cần có tiền thì có thể dạy tốt được con cái của họ, chỉ cần có tiền liền có thể giải quyết được vấn đề. Hiện tại có nhiều người có quan niệm này hay không? Có! Cho nên người nước ngoài rất có khí phách, vào năm 2002, Hoa Kỳ tập trung chú trọng đến giáo dục luân lý đạo đức, còn đặc biệt nâng mức ngân sách ban đầu là 250 triệu Đô la lên đến 750 triệu Đô la (tăng lên gấp ba lần), nhưng có hữu dụng hay không? Quý vị cảm thấy có khí phách hay không?

Đồng thời, họ cũng làm một cuộc khảo sát về tâm lý nhắm vào hơn tám ngàn học sinh trung học. Kết quả là 71% trẻ nhỏ từng gian lận, 68% trẻ nhỏ đánh người, 35% trẻ nhỏ ăn cắp đồ trong siêu thị.

Trong lần khảo sát này, phần sau của bản khảo sát có một câu hỏi: *“Bạn cảm thấy đạo đức của bạn có cao thượng không?”*. Những học sinh trung học có câu trả lời là đạo đức cao thượng lên đến 96%. Các vị bằng hữu! 71% em học sinh từng gian lận, 68% em đánh người, 35% em ăn trộm đồ trong siêu thị, kết quả lại là 96% trẻ nhỏ cảm thấy chúng có phẩm đức cao thượng. Xin hỏi: Trẻ nhỏ của thời đại này dựa vào tiêu chuẩn của ai vậy? Đó là tiêu chuẩn của chính chúng!

Xin hỏi: Thái độ này của trẻ nhỏ là học từ ai vậy? Giả như lãnh đạo quốc gia của chúng hờ một chút là mang quân đội đi đánh người, sau khi đánh xong trở về nói: *“Ngày các bạn nhỏ, các con không được đánh nhau với người khác, phải chú ý đến lời dạy này”*, thì chúng có nghe hay không? Không nghe. Cho nên, người nước ngoài có nắm được cương lĩnh của giáo dục hay không?

Giáo dục không phải cứ nhiều tiền là hữu dụng, giáo dục không phải nói nhiều là hữu dụng, cũng không phải có rất nhiều sách lý luận thì hữu dụng, mà quan trọng nhất là từ trong sách “Thuyết Văn Giải Tự”, có thể chỉ ra được thể nào là giáo dục.

● Thế nào là giáo dục?

Thế nào gọi là “giáo”? *“Trên làm dưới noi theo”* gọi là giáo. *“Dục”* là *“dạy con làm người lương thiện”*. Hai hàng chữ này đã nói ra được điểm cốt lõi của giáo dục.

Các vị bằng hữu! Lòng tin của chúng ta đối với trí tuệ của Tổ tiên tuyệt đối được quyết định bởi sự thâm nhập Kinh điển của chúng ta. Chúng ta chân thật tiếp nhận được giáo huấn, thì càng đọc sẽ càng bội phục. Vì vậy, trong giáo dục, điều quan trọng nhất là phải dạy đúng. “*Dạy con làm người thiện*”, khi đứa trẻ có tâm lương thiện thì chúng sẽ có hành vi lương thiện, vô hình trung chúng tự nhiên sẽ có rất nhiều bạn bè lương thiện, đời sống của chúng sẽ hạnh phúc.

Chúng ta làm thế nào để dạy chúng những hành vi thiện? Không phải yêu cầu chúng đọc thật nhiều sách, mà trước tiên yêu cầu chính mình phải làm được. Khi chúng ta biểu hiện ra hành vi thiện, con cái của chúng ta trong âm thầm sẽ bị cảm động. Các vị bằng hữu! Các vị có tin tưởng lời nói này của tôi không? Có một số người tin tưởng, có một số người dường như không có cảm giác gì. Nếu như quý vị không có cảm giác gì thì phải bình lặng mà suy xét, bên cạnh mình đều không có người thiện, đều không có người biểu diễn để khiến quý vị cảm động. Chỉ cần có người diễn ra, nhất định sẽ cảm động đến người xung quanh. Tôi dám bảo đảm điều này, bởi vì “*nhân chi sơ, tính bổn thiện*”, chỉ cần có người làm ra thì nhất định có người cảm động, có người làm theo.

4. Ý nghĩa chân thật của ngày sinh nhật

Ở Thẩm Quyến có một cô giáo, cô ấy đã học tập văn hóa truyền thống được một thời gian. Lúc tôi ở Hải Khẩu, vào ngày 15 tháng 3 năm ngoái, có một số giáo viên ở Thẩm Quyến mời tôi qua bên đó giảng bài, họ hỏi cô giáo đã mời tôi đến giảng rằng: “*Vị thầy giáo này sẽ giảng cái*

gì?”. Cô liền nói với họ: “*Vị thầy giáo này sẽ giảng Đệ Tử Quy*”. Họ liền nói: “*Đệ Tử Quy có gì để giảng? Cái đó chẳng phải để trẻ nhỏ học hay sao? Tại vì sao không giảng Luận Ngữ chứ?*”. Cô giáo này tuy là nói như vậy nhưng cũng đi nghe tiết giảng thứ nhất. Sau khi nghe xong, cô đột nhiên cảm thấy rất nhiều đạo lý cơ bản làm người mà chính mình vẫn chưa thực hiện được, cho nên cô liền điều chỉnh lại thái độ của mình và rất nỗ lực học “Đệ Tử Quy”. Trước khi học “Đệ Tử Quy”, cô đã xem qua rất nhiều sách Thánh Hiền, cảm thấy chính mình thiện căn rất sâu dày, có lúc còn bội phục cả chính mình. Kết quả sau khi học “Đệ Tử Quy” rồi, cô cảm thấy ngay đến hiếu cũng chưa làm được, phải kiểm điểm lại.

Các vị bằng hữu! Cảm thấy chính mình thiện căn sâu dày là điều tốt hay là cảm thấy mình cái gì cũng chưa học được là điều tốt? Điều trước tốt hay là điều sau tốt? Điều trước là do chính mình sống không nhận định được rõ ràng, điều sau là do mình đã hiểu rằng “*tri sỉ cận hồ dũng*” (người biết hổ thẹn tức gần với dũng). Tu hành chính là tu sửa hành vi, phát hiện lỗi lầm của chính mình thì mới có thể càng ngày càng thấu suốt. Phải nên làm một người thấu suốt thì mới tốt. Sửa đổi lỗi lầm của chính mình, đây gọi là chân tu hành.

Trong tháng năm có ngày của mẹ, cô giáo này trở về quê nhà. Học rồi phải thực hành, nên cô muốn cảm tạ ân dưỡng dục của cha mẹ. Vừa hay lúc đó cũng là sinh nhật của cô. Các vị phụ huynh, trẻ nhỏ hiện nay đến ngày sinh nhật, việc thứ nhất chúng nghĩ đến cái gì? “*Bánh kem*”. Còn gì nữa không? “*Dạy con làm người lương thiện*”, xin hỏi: cái ý niệm đầu tiên nghĩ đến bánh kem có thiện hay không?

Rất nhiều phản ứng của trẻ nhỏ đều thể hiện rõ kết quả của sự giáo dục. Chúng ta phải bình lặng mà quán sát, phải cẩn trọng mà suy xét, hạt giống này đã gieo đúng hay là đã gieo sai rồi. Cơ hội giáo dục tốt đến như vậy, **phải nên khiến cho chúng việc thứ nhất nghĩ đến ngày sinh nhật của mình chính là ngày gặp nạn của mẹ, phải nhớ lấy mẹ mang thai lao nhọc, sinh đẻ khổ cực, phải làm cho chúng khởi lên lòng tri ân - báo ân.** Đó gọi là giáo dục.

Khi cô giáo này quay về, cô muốn cảm tạ cha mẹ, liền đem ra ba cái ghế. Lúc đó cũng có bà ngoại của cô ở đó, cô liền mời bà ngoại và cha mẹ ngồi trên ghế. Mẹ của cô tương đối miễn cảm, bà nói: *“Con gái, rốt cuộc con muốn làm gì vậy?”*. Cô giáo này liền nói với mẹ của cô và hai vị trưởng bối rằng: *“Con đã sống hơn ba mươi năm rồi, đã làm cho cha mẹ biết bao lo lắng. Hiện tại con đã bắt đầu học tập giáo huấn của Thánh Hiền nên từ nay về sau, con phải làm một đứa con gái hiếu thuận, không để cho bà và cha mẹ phải bận tâm. Còn ân dưỡng dục hơn ba mươi năm của cha mẹ, con sẽ ghi nhớ ở trong lòng. Hôm nay nhân dịp sinh nhật của con, con phải chân thành cảm tạ cha mẹ nên hôm nay con muốn làm lễ ba lần quỳ chín lần khấu đầu”*.

Cô giáo này lay xuống lay đầu tiên, mẹ của cô lập tức rơi nước mắt. Các vị bằng hữu! Đây là nước mắt gì? Nước mắt an ủi. Kỳ thật, người làm mẹ không hề nghĩ đến con cái phải đền đáp điều gì, thế nhưng khi con cái có chút tâm hiếu thuận thì sẽ làm cho họ rất an ủi. Dưới vòm trời này ai là người khờ nhất? Mẹ là người dễ gạt nhất. Mẹ không cần đền đáp, quý vị nói cho mẹ nghe lời ngon tiếng ngọt, đối với mẹ có chút tâm hiếu thuận, thì mẹ liền mãn nguyện rồi.

Cô giáo này lay xuống lay thứ hai, con của cô là một học sinh tiểu học lớp ba lập tức đến đứng bên cạnh chồng của cô và bắt đầu đâm bóp cho cha mình. Con trai cô dường như cảm thấy trong bầu không khí như vậy mà mình không làm gì đó thì thật là khó chịu. Đây là lời dạy không lời! Cái tâm hiếu hạnh này của mẹ đã làm cho con của cô bị cảm động rất mãnh liệt, nên em cảm thấy lúc này phải nên phục vụ cho cha mình một chút. Cho nên, “*thân giáo*” có sức mạnh cảm hóa âm thầm rất to lớn. Đứa bé này khi trở về nhà, bước vào cửa liền đồng dạc nói với cha mẹ của em: “*Cha mẹ ơi, năm tới sinh nhật của con, con cũng lay cha mẹ*”. Đó là giáo dục, trên làm dưới noi theo. Có cần phải tốn tiền không? Đối với việc thực sự quan trọng của đời người, tiền không có tác dụng gì lớn.

5. Căn bản của đức hạnh ở đâu?

Từ chỗ này chúng ta hồi tưởng lại một chút, người phương Tây phát hiện đức hạnh rất quan trọng, đó đều là lúc đã xảy ra vấn đề, cho nên họ hiện tại phải lo giải quyết. Xin hỏi: Họ có biết căn bản của đức hạnh ở đâu không? Phải có thể trị gốc thì mới có thể giải quyết được vấn đề. Hiện tại doanh nghiệp lớn của họ cũng bỏ ra rất nhiều tiền để bồi dưỡng [đức hạnh cho nhân viên], dùng tục ngữ của phương Đông gọi là “*lâm nguy mới ôm chân Phật*”. Xin hỏi: Có thể trong hai tháng luyện được một người có thái độ lễ phép không? Giả như họ vốn dĩ rất khô cứng không biết cười, lập tức huấn luyện họ trong hai tháng để họ cười với mọi người, tôi tin rằng khi khách hàng bước vào, nhìn thấy họ cười thì toàn thân sẽ nổi da gà. Rất không tự nhiên, bởi vì nụ cười của họ là muốn lấy tiền từ trong túi của quý vị về bên họ chứ không phải tôn kính người từ trong nội tâm.

Người phương Đông cảm cái gốc đức hạnh từ lúc nào vậy? **Từ nhỏ đã phải cảm cái gốc đức hạnh rồi.** “*Cầu bất giáo, tính nãi thiên*”, nếu từ nhỏ mà không được dạy dỗ thì khi trưởng thành muốn kéo chúng trở lại sẽ rất là khó khăn, vì vậy nhất định phải dạy từ nhỏ. Trong “Kinh Dịch” có một câu nói rất quan trọng: “*Mông dĩ dưỡng chánh, thánh công dã*” (Dạy cho trẻ thơ điều đúng đắn, có công như Thánh nhân vậy). Chữ “mông” này là đại biểu khi thiên địa sơ khai, vạn vật đều còn rất yếu ớt, vào lúc này phải cố gắng bảo hộ chúng, cố gắng dưỡng dục chúng. Cho nên từ giáo dục này là nói đến giáo dục trẻ nhỏ, chính là **khi đứa trẻ còn nhỏ phải nuôi dưỡng chính khí cao thượng và thái độ đối nhân xử thế chuẩn xác cho chúng.** Quý vị nuôi dưỡng tốt chúng, công đức này rất thần thánh. Nếu như nuôi ra một Phạm Trọng Yêm thì là công lao sự nghiệp thần thánh. Hiện tại muốn nuôi ra một Phạm Trọng Yêm có dễ không? Vì sao không dễ? Hiện tại quý vị nuôi dưỡng con mình trở nên rất hiếu thuận, chúng lập tức sẽ là một điểm hồng trong đám rừng xanh.

Ở Thẩm Quyển, chúng tôi có rất nhiều trẻ nhỏ đang học giáo huấn của Thánh Hiền. Lần này chúng trở lại quê hương đều làm cho tất cả trưởng bối kinh ngạc: Thời nay mà vẫn còn nhìn thấy trẻ con cúi đầu đến 90 độ. Họ đều sinh lòng kính phục, nhìn thấy rất là hoan hỉ, không biết bao lì xì có cho thêm nhiều hơn không?

Có một lần, một đứa bé cùng ngồi ăn cơm chung với mọi người. Khi thức ăn được bưng lên, tất cả người lớn lập tức động đũa gấp lấy thức ăn, đột nhiên họ nhìn thấy đứa bé đó cúi đầu đọc cái gì đó có câu có kệ. Vốn dĩ họ muốn gấp thức ăn nhưng đột nhiên cảm thấy rất kỳ lạ nên

ngưng lại, đợi đứa bé này sau khi đọc xong liền hỏi: “*Vừa rồi con đọc cái gì vậy? Vì sao không mau ăn đi?*”. Đứa bé này nói với các trưởng bối trong bàn rằng: “*Con vừa đọc bài cầu nguyện trước khi ăn cơm.*”

“Cảm ân cha mẹ đã sinh thành nuôi dưỡng

Cảm ân thầy cô đã ân cần dạy bảo

Cảm ân bác nông dân đã lao động vất vả

Cảm ân tất cả những ai đã bỏ công sức”.

Những trưởng bối này vừa cầm đèn đũa thì đã học được một bài học. Chúng ta chỉ nghĩ đến ăn, còn đứa trẻ này thì trong lòng luôn luôn có tâm cảm ân. Các vị bằng hữu, đứa bé này có hạnh phúc không? Người sống với tâm cảm ân thì đặc biệt hạnh phúc. Nếu quý vị thật sự dạy con thành người lương thiện, chúng nhất định sẽ ảnh hưởng đến rất nhiều người, chúng nhất định sẽ là Phạm Trọng Yên thời nay. Do đó, làm phụ huynh chúng ta phải xác định rằng: “*Dạy cho trẻ thơ điều đúng đắn thì có công như Thánh nhân vậy*”. Đứa trẻ ngay từ nhỏ đã được cắm gốc trí tuệ của các bậc Thánh Hiền rồi thì các vị có cần lo lắng khi lớn lên chúng không có việc làm hay không? Nếu các vị còn lo lắng thì gọi là “*người nước Kỷ sợ trời sập*” (*lo cái việc không đâu, lo bò trắng răng*). Bởi vậy, tâm lượng của quý vị phải lớn thì đường đời mới đi được thênh thang. Tâm lượng nhỏ thì cả đời quý vị sẽ sống trong cảnh sợ được sợ mất.

Gần đây tôi nghe một người bạn nói, có rất nhiều doanh nghiệp lớn đều đến một đoàn thể chuyên môn hoàng dương phát triển học thuyết Nho giáo để tìm những người trẻ tuổi. Những chủ doanh nghiệp này nói, hiện tại người bên ngoài không có thành tín, không có lòng trách

nhiệm, họ tuyển dụng thì trong lòng thấp thỏm lo sợ, nên họ chủ động đến đoàn thể học tập học thuyết của Thánh Hiền để tìm nhân tài. Các vị phụ huynh, nếu như con của quý vị hiện tại đã cắm cái gốc này, hiểu được làm thế nào để làm người và làm việc, thì quý vị đã giúp cho chúng ngay một đời này đứng vững không ngã.

6. Muốn chọn lựa đúng thì phải chuẩn bị điều gì?

Vừa rồi chúng ta đã nhắc đến việc lựa chọn những thứ tự trong giáo dục. Các vị phụ huynh, lựa chọn hiện tại của quý vị không chỉ ảnh hưởng đến quý vị mà còn có thể ảnh hưởng đến người nhà của quý vị. Không chỉ có người nhà hiện nay mà con cháu nhiều đời của quý vị đều sẽ bị ảnh hưởng. Các vị bằng hữu, ai đã từng nghĩ là quyết định của chúng ta sẽ ảnh hưởng đến con cháu thì xin đưa tay lên? Xin vỗ tay khích lệ những bằng hữu này.

Cuộc đời giống như đánh một ván cờ vậy, nếu như chúng ta đều dẫn đo suy nghĩ mỗi một bước phải đi làm sao, thì mỗi nước cờ của chúng ta đều không thể định được, vì cứ phải suy nghĩ đi như thế này được hay không, đi như thế kia có tốt không. Nếu như chúng ta đánh cờ mà có thể thấy trước được một trăm bước sẽ đi như thế nào, hai trăm bước sẽ hoạch định ra sao, thì cuộc đời này của ta mới được thông dong, cuộc đời của con cái chúng ta cũng sẽ đi được cao hơn, xa hơn. Cho nên, ngay khi họ suy nghĩ rằng chọn lựa của ta sẽ ảnh hưởng đến nhiều thế hệ sau thì tôi tin tưởng họ sẽ giáo dục thế hệ này của họ rất là cẩn thận và rất dụng tâm, bởi vì họ đã suy nghĩ sâu xa đến như vậy.

Hiện nay người suy nghĩ được như vậy không nhiều. Người xưa của chúng ta có cách suy nghĩ như vậy không? Rất nhiều, nên những lời gia huấn của chúng ta là nhiều

nhất trên toàn thế giới. Chúng ta đã nghe qua “Liễu Phàm Tứ Huấn”, “Chu Tử Trị Gia Cách Ngôn”, “Nhan Thị Gia Huấn”, còn có “Gia Cát Lượng”. Rất nhiều Thánh triết nhân đều có thái độ như vậy, đều đem trí tuệ của nhân sinh truyền thừa lại. Do đó, chúng ta phải biết rằng sự lựa chọn của chúng ta rất là quan trọng.

Cuộc đời này muốn đưa ra chọn lựa đúng thì cần phải chuẩn bị điều gì?

Ông nội của tôi không được đi học, một chữ cũng không biết. Ông là người đánh cá, anh em của ông đều làm nghề này. Không chỉ anh em của ông bắt cá, mà con cái của anh em ông học đến cấp hai, vẫn chưa tốt nghiệp thì đã cùng nhau đi bắt cá. Họ cảm thấy thế nào? Rất thoải mái, con của tôi đã giúp tôi bắt cá rồi, họ không cần phải mệt như trước đây nữa. Như vậy có tốt không? Ngay lúc đó thì rất tốt đúng không? Thế nhưng ông nội tôi cảm thấy đời sống không được đi học, không có trí tuệ thì rất đáng tiếc, cho nên ông kiên trì có khổ đến thế nào cũng phải để cho con đi học. Do bởi chọn lựa và phán đoán này, nên đến đời cha tôi, năm người con thì có một Tiến sĩ, ba người tốt nghiệp đại học, một người tốt nghiệp cấp ba, đến đời này của chúng tôi toàn bộ đều là trên đại học, đã có được hai Tiến sĩ. Đây đều là do chọn lựa của ông nội. Đến thế hệ chúng tôi thì học lực của tôi là thấp nhất, đáng người của tôi cũng thấp nhất. Cho nên làm bậc trưởng bối của người phải cẩn trọng trong sự lựa chọn và phán đoán của mình.

²Chúng ta phải có năng lực phán đoán chính xác thì mới có thể chọn lựa đúng được. Một người vừa mới sinh

² Bắt đầu tập 2

ra có thể có năng lực phán đoán ngay không? Cần phải thông qua học tập thì người đó mới có thể hình thành năng lực phán đoán, mới có thể chọn lựa đúng. Năng lực phán đoán này còn tùy thuộc vào lý trí và trí tuệ thì mới có thể phán đoán đúng được. Nếu như không có trí tuệ, không có lý trí, thì có khả năng là sẽ làm việc theo cảm tính. Tục ngữ có câu: *“Hối hận không kịp”*. Hối hận đều là sự ân hận về sau vì đã đưa ra chọn lựa sai, đưa ra phán đoán sai. Vì vậy, khi nào một người cần phải có lý trí? Lý trí phải học bao lâu? *“Sống đến già, học đến già”*. Thế nhưng chúng ta cần phải xây dựng lý trí càng sớm càng tốt, thì cuộc đời mới có thể có những chọn lựa quan trọng đúng đắn.

● **Nên xem những loại sách nào?**

Xin hỏi: Từ đâu mà học được lý trí? Hiện tại có nhiều người đọc rất nhiều sách, họ có lý trí hay không? Hiện nay có một loại bệnh gọi là *“chứng trầm cảm”*. Rất nhiều người bệnh trầm cảm cũng xem không ít sách, nhưng càng xem thì càng thế nào?Ồ! Sao các vị đều biết hết vậy? Do đó trong thời đại này, ngay đến chọn sách cũng phải có sức phán đoán. Hiện nay tri thức bùng nổ, rất nhiều trẻ nhỏ xem sách không đúng, có đứa trẻ mới năm - sáu tuổi đã xem sách tâm lý học. Lẽ ra em nên nói với mẹ rằng: *“Mẹ ơi! Con muốn có một em trai”*, nhưng sau khi xem sách tâm lý xong, em lập tức nói với mẹ rằng: *“Mẹ không thể sinh em trai, bởi vì nếu như mẹ sinh em rồi thì mẹ sẽ không còn thương con nữa”*.

Đọc sách có tốt hay không? Hôm nay quý vị ra ngoài không thể nói: *“Thầy Thái nói đọc sách là không tốt!”*. Phải nói cho hết lời: Đọc đúng sách thì mới tốt, đọc không

đúng sách thì là ô nhiễm. Các vị bằng hữu! Một ly nước trong, bỏ vào một giọt mực chỉ mất thời gian một giây, nhưng xin hỏi: Quý vị phải cần bao nhiêu giây thì mới có thể hồi phục được nước trở lại trạng thái trong sạch như ban đầu? Có thể gấp mười lần, trăm lần. Cũng như vậy, tư tưởng của trẻ nhỏ nếu như bị ô nhiễm, chúng ta phải tốn rất nhiều thời gian để thanh lọc nó.

Tôi thường hay nói chuyện với các đồng nghiệp, những đồng nghiệp đó nói: *“Những tiết mục tổng hợp thật khiến cười vỡ bụng, cười đến nổi lăn ra trên đất”*. Tôi liền nói với họ: *“Bạn thấy những người dẫn chương trình đó đang bới móc việc riêng của người khác, đem người khác ra làm trò cười, bạn cảm thấy họ làm vậy có đúng không?”*. Họ nói: *“Đương nhiên là không đúng”*. *“Vậy mà bạn lại cảm thấy rất buồn cười!”*. Khi quý vị ở đó cười thì con cái ở bên cạnh cũng cười theo. Chúng có biết được là đúng hay sai không? Chúng cảm thấy cha của mình rất thích thú, làm như vậy là đúng. Cho nên trẻ nhỏ vô tình đã bị ảnh hưởng bởi những điều mắt thấy tai nghe, rồi nói lời khinh mạn với người khác, ngôn ngữ khi nói chuyện với người khác sẽ có khuynh hướng chiếm lợi, sẽ tùy tiện nói đùa. Khi quý vị phát hiện ra chúng nói chuyện không có chừng mực, muốn kéo chúng trở lại thì sẽ rất mệt.

Truyền hình là vậy, nội dung trong sách vở cũng như vậy. Gần đây có quyển sách bán rất chạy tên là *“Cha Giàu Cha Nghèo”*, chắc có người cũng đã xem qua. Có một phụ huynh sau khi xem xong rất vui mừng, chạy đến nói với tôi: *“Thầy Thái ơi! Quyển sách này thật có hiệu quả! Nó có thể làm cho đứa con gái lười biếng của tôi*

trong nháy mắt biến thành đưa con gái siêng năng rồi". Thuốc đặc trị này có hiệu quả không? Thật có hiệu quả. Cô nói với con gái cô: *"Con gái ơi! Giúp mẹ lau nhà thì mẹ cho con hai đồng, giúp mẹ phơi quần áo thì mẹ cho con hai đồng, giúp mẹ rửa chén thì mẹ cho con ba đồng"*. Con gái cô vốn dĩ rất lười biếng, đột nhiên biến thành người rất có tinh thần gần như không biết sợ khó khăn là gì, bắt đầu làm việc.

Vậy có hiệu quả thật hay không? Quý vị thấy thuốc đặc trị đều có hiệu quả. Quý vị bị cảm lạnh chảy nước mũi, vừa chích thuốc, uống thuốc vào thì năm đến mười phút sau liền thấy hiệu quả. Nhưng có hiệu quả thật không? Người hiện đại chúng ta đều rất thích thuốc đặc trị, cho nên có rất nhiều người bị một số kẻ giả thần, giả quỷ lừa gạt. Quan hệ vợ chồng họ không được tốt đã mười năm, hai mươi năm rồi, kết quả người này nói với họ: *"Anh phải mau đốt giấy tiền vàng bạc, làm một số động tác nào đó, bảo đảm vợ chồng anh lập tức thay đổi tốt"*. Ai cũng đều muốn uống thuốc đặc trị, nhưng không hề nghĩ rằng *"băng đã đóng ba thước"* rồi. Như vậy có lý trí không?

Vị phụ huynh này sau một - hai tuần lại đến tìm tôi, nét mặt của cô thật khó coi. Cô nói: *"Thầy Thái ơi! Đã xảy ra vấn đề rồi!"*. Tôi liền hỏi cô: *"Vấn đề gì?"*. Cô nói: *"Hôm nay tôi nói với con gái tôi: Con gái ơi, hôm nay mẹ rất mệt, con giúp mẹ đem quần áo đã giặt xong đi phơi, mẹ sẽ cho con hai đồng. Con gái nói với tôi rằng: Hôm nay con cũng rất mệt, con không muốn kiếm tiền nữa!"*. Cô đột nhiên liền nghĩ đến, loại thuốc đặc trị này đã lộ ra tác dụng phụ rồi.

Các vị phụ huynh, gia đình có phải là nơi để nói đến lợi ích không? Không phải! Quý vị đã đem chủ nghĩa công lợi (công danh lợi lộc) đưa vào nơi ấm áp nhất, tốt đẹp nhất, hài hòa nhất, quý vị đã bị cuốn vào chủ nghĩa công lợi. Gia đình là nơi dạy gánh vác, gia đình là nơi dạy cảm ân, gia đình là nơi dạy nhận biết bốn phận, là nơi hiểu được phải tận bốn phận, tận đạo hiếu. Cho nên chúng ta phải có lý trí phán đoán mới có thể ngăn ngừa những tri thức không chuẩn xác trong sách vở, mới có thể ngăn ngừa trẻ nhỏ bị những thứ này ô nhiễm.

Vậy chúng ta nên học những loại sách nào? Những giáo huấn nào mới có thể chân thật xây dựng lý trí? Chúng ta nên tiến thêm một bước suy nghĩ về vấn đề này.

Có một nhà tâm lý học 40 tuổi đã viết một quyển sách, 60 tuổi lại viết một quyển sách. Các vị bằng hữu! Các vị muốn xem quyển sách nào? “*Cuốn sách viết năm 60 tuổi*”. Tại sao vậy? “*Kinh nghiệm phong phú*”. Kinh nghiệm có kinh nghiệm tốt lẫn kinh nghiệm xấu, vậy kinh nghiệm xấu phong phú cũng phải học sao?

Rất nhiều vị nói rằng: “*Trí tuệ về cuộc sống của họ có thể tương đối cao*”. Trong câu nói này có hai chữ mà chúng ta phải suy xét là “*có thể*”. Có phải là càng sống lâu thì càng có trí tuệ không? Không hẳn là vậy. Xã hội là một cái lò nhuộm lớn (lò ô nhiễm lớn).

Các vị bằng hữu! Người 20 tuổi hay người 40 tuổi tương đối đơn thuần? Đơn thuần thì gần với trí tuệ hơn hay phức tạp gần với trí tuệ hơn? Rất nhiều việc quý vị tưởng đúng mà hóa ra là sai. Quý vị cần phải rõ ràng, tường tận thì mới đặt cược đúng được. Nếu đặt cược sai

thì cuộc đời e rằng không thể quay trở lại. Cho nên phải hết sức cẩn trọng, phải rất cẩn thận.

Giả như quý vị tin tưởng rằng “có thể” họ nói đúng rồi, quý vị đem cuộc đời mình giao cho họ, thậm chí đem hạnh phúc về sau của con cái giao cho họ, như vậy quá nguy hiểm. Không thể nghe một người nào đó nói rồi quý vị liền tin tưởng, bởi vì lời của họ nói vẫn không thể ẩn chứng là trí tuệ, vẫn không thể ẩn chứng là chân lý.

Nền văn hóa của chúng ta đã trải qua sự ẩn chứng của nhân loại mấy ngàn năm, những gì nói ra đích thực đều là chân lý không hư dối. Trí tuệ của Thánh Hiền là siêu việt cả thời gian và không gian. Chúng ta xem, bốn đến năm ngàn năm trước, làm người đều phải tận hiếu; bốn đến năm ngàn năm sau, có cần phải hiếu không? Rất cần. Vì vậy siêu việt thời gian.

Chúng ta cần phải hiếu, còn người nước ngoài thì sao? Xin hỏi: Người nước ngoài nghe đến giáo dục về hiếu đạo, nội tâm của họ sẽ như thế nào? “*Nhân chi sơ, tính bản thiện*” (Con người sinh ra, bản tính ban đầu vốn thiện lành), họ nghe rồi sẽ rất hoan hỉ. Chúng tôi ở Úc Châu thành lập lớp “Đệ Tử Quy”. Vì chúng ta là một đất nước lễ giáo, cho nên khách mời đều ngồi ở phía trước, chúng ta ngồi ở phía sau. Trong “Đệ Tử Quy” có rất nhiều câu Kinh văn đều căn cứ vào đức hạnh của Thánh Hiền nhân. Thí dụ nói: “*Sáng phải thăm, tối phải viếng*”, việc này Chu Văn Vương đã làm được; còn có “*đông phải ấm, hạ phải mát*”, Hoàng Hương thời Đông Hán đã làm được. Vì vậy mỗi lần giảng đến các câu Kinh văn, chúng tôi đều đem những câu chuyện này tường thuật lại. Chúng tôi

ngồi ở phía sau nhìn thấy những người Úc Châu bản địa gật đầu rất nhiều lần. Chúng tôi cũng rất hiếu kỳ: Lúc họ đang gật đầu thì đang nghĩ đến việc gì? Sau khi tan lớp, chúng tôi cùng nhau ngồi lại nói chuyện, những người bạn Úc Châu liền nói: *“Làm người phải nên như vậy, làm người thì phải như thế!”*. Cho nên, chữ *“hiếu”* siêu vượt thời gian, siêu vượt không gian. Chân lý này đáng để chúng ta dùng sinh mạng ngắn ngủi này cố gắng mà truy cầu, mà thâm nhập.

7. Chọn lựa tư tưởng là quan trọng nhất

Khi chúng ta thật sự có lý trí thì sẽ đưa ra chọn lựa đúng đắn. Các vị bằng hữu! Trong các chọn lựa, có một chọn lựa quan trọng nhất, đó là chọn lựa tư tưởng, chọn lựa quan niệm. Các vị bằng hữu! Tư tưởng, quan niệm hiện tại của quý vị thuộc trạng thái nào? Vì sao tư tưởng quan niệm lại quan trọng đến như vậy? **Tư tưởng quyết định hành vi của chúng ta, hành vi quyết định thói quen, thói quen hình thành tính cách, tính cách quyết định vận mạng của con người.** Cho nên một người có thể có hạnh phúc hay không, từ chỗ nào thì có thể thấy được? Tư tưởng!

Tôi thường hay hỏi mọi người: *“Quý vị là con cháu của Viêm Hoàng phải không?”*. Vì sao không có tiếng trả lời vậy? Các vị bằng hữu! Các vị không biết hiện tại mình đang ở trong *“tử đường trăm họ”* hay sao? Tất cả Tổ tông đang chờ đáp án của chúng ta. Họ đang sắp rơi nước mắt rồi.

Các vị là con cháu của Viêm Hoàng (Viêm Đế và Hoàng Đế) phải không? *“Vâng!”*. Tốt lắm! Một đứa trẻ có cha mẹ là người Trung Quốc, nếu như từ nhỏ lớn lên ở

Mỹ thì sau khi lớn lên, chúng ta có thể bảo đảm máu huyết của nó nhất định là máu huyết chính thống của người Trung Quốc. Nhưng còn tư tưởng của nó thì sao? Vậy thì tư tưởng quan trọng hay huyết thống quan trọng? Huyết thống không thể ảnh hưởng đến cả đời quý vị, nhưng tư tưởng sẽ ảnh hưởng đến từng cử chỉ, lời nói của quý vị. Chúng ta làm người phải chú trọng đến thực chất, không thể xem trọng hình thức. Bây giờ chúng ta kiểm điểm lại một chút, tư tưởng của chúng ta là tư tưởng của con cháu Viêm Hoàng hay là tư tưởng của ai khác? Các vị bằng hữu! Trong lòng các vị đã có đáp án chưa?

Trong xã hội hiện nay, chúng ta thấy được rõ ràng, người với người xảy ra xung đột. Hiện tại cha con có xung đột hay không? Có! Mở tờ báo ra xem có rất nhiều tình huống cha con xung đột, anh em xung đột, rất nhiều tòa án càng xây càng lớn. Vì sao vậy? Xung đột càng ngày càng nhiều, họ không xử lý kịp, nên càng xây càng to. Tỷ lệ vợ chồng ly hôn càng ngày càng tăng cao. Người với người xung đột, đoàn thể và đoàn thể công kích lẫn nhau, phê phán lẫn nhau, xảy ra xung đột. Quốc gia với quốc gia thì sao? Hôm nay mở báo ra, nếu như quý vị không xem thấy tin tức về chiến tranh thì sẽ cảm thấy rất an ủi. Gần như mỗi ngày đều có chiến tranh xảy ra.

Các vị bằng hữu! Những xung đột này là kết quả. Mỗi ngày chúng ta nhìn thấy những kết quả này rồi than thở thì có ích lợi gì không? Không ích gì. Nếu như toàn thế giới cũng giống như một thửa ruộng, khi những cây lúa mọc lên có hình dạng xiêu vẹo, nghiêng ngả, quý vị có cần mở miệng mắng chửi những cây lúa này hay không? Mắc hết nửa ngày nó có tốt được lên hay không? Không

thể tốt lên được! Có thể sau khi mắng xong, nó lập tức chết đi.

“*Người giặc ngộ thì sợ gieo nhân*”, người giặc ngộ sẽ tìm cho ra nguyên nhân, người mê hoặc chỉ biết lo sợ kết quả đó. Chúng ta lo lắng về việc sức khỏe của chúng ta không được tốt, lo lắng về sau con cái sẽ không hiếu thuận, lo lắng trước, lo lắng sau, không có chút lợi ích nào cả. Nếu chúng ta tìm ra nguyên nhân xung đột giữa người với người, giữa quốc gia với quốc gia, thì phải bắt tay từ nơi căn bản mới có thể giải quyết được vấn đề.

Căn bản chính là ở “tư tưởng”. Tư tưởng phổ biến của con người hiện nay đều là lấy mình làm trung tâm. Lấy mình làm trung tâm thì việc đầu tiên là nghĩ đến ai? Chính mình. Cho nên sẽ tổn người lợi mình. Cạnh tranh lên cao thì biến thành đấu tranh. Đấu tranh lại nâng lên cao thì chiến tranh. Chiến tranh lại nâng lên cao thì đến ngày tàn.

Các vị bằng hữu! Hiện tại nhìn thấy chiến tranh, quý vị có thể đứng ở giữa mà nói không nên đánh không? Có thể giải quyết được không? Tại vì sao có chiến tranh? Căn nguyên ở chỗ nào? Tư tưởng, thái độ của con người sẽ dẫn đến hành vi của họ. Câu “*lấy mình làm trung tâm*” mọi người có thể nghe không hiểu rõ. Tôi sẽ dùng một so sánh tương đối dễ hiểu hơn để các vị thấy, đó là tự tư.

Các vị bằng hữu! Hiện tại lấy được một thanh sô cô la thật ngon thì người đầu tiên quý vị nghĩ đến là ai? Vừa rồi chúng ta mới nói làm người phải thành tín. Việc thứ nhất quý vị nghĩ đến ai? Trong một lần giảng nọ, tôi có được ba đáp án. Một thanh niên khoảng 30 tuổi ngồi ở hàng ghế đầu nói: “*Thì mau ăn thôi!*”. Anh ấy rất thành

thật. Ở hai hàng ghế sau có một phụ nữ khoảng bốn mươi mấy tuổi, cô ấy nói: *“Để dành cho con ăn”*. Ở hàng ghế sau có một vị trưởng bối sáu mươi - bảy mươi tuổi nói: *“Dâng lên cho cha mẹ ăn trước”*.

Các vị bằng hữu! Người nào có hàm dưỡng văn hóa vậy? Người ba mươi mấy tuổi, người bốn mươi mấy tuổi hay là người sáu mươi - bảy mươi tuổi? Sáu mươi - bảy mươi tuổi à? Người sáu mươi - bảy mươi tuổi có khả năng là người không biết chữ, người ba mươi mấy tuổi có thể là người tốt nghiệp đại học. Do đó, học lực càng cao không có nghĩa là họ có văn hóa, không có nghĩa là họ biết cách làm người. Tôi thường hay nói với các em học sinh: *“Người tốt nghiệp đại học có văn hóa hay không?”*. Chúng lập tức nói là: *“Có!”*. Tôi hỏi: *“Bất hiếu với cha mẹ thì có văn hóa hay không?”*. Chúng liền nói: *“Không có!”*. Tôi nói: *“Tốt nghiệp đại học mà bất hiếu với cha mẹ thì có văn hóa hay không?”*. Chúng không thể trả lời được, chúng đã bị tôi gạt rồi! Cho nên, nhận thức của con người bị sai lầm rồi!

Người thật sự có hàm dưỡng về văn hóa, về đạo đức thì chỉ thông qua một ý niệm của họ là chúng ta nhìn thấy rõ được. Người ba mươi mấy tuổi ý niệm đầu tiên là nghĩ đến chính mình, cho nên tự tư. Người bốn mươi mấy tuổi thì nghĩ đến con, có đúng không? Người hiện nay sẽ nói một cách khẳng khái rằng: *“Đúng rồi!”*. Nếu như chúng ta quay ngược về 200 năm trước thì sẽ không thể nói như vậy, chúng ta sẽ bị người ta cười, người ta cảm thấy chúng ta không có trí tuệ. Bởi vì khi quý vị cầm được món đồ ngon mà đưa cho con trước thì đã làm ra cho trẻ một tấm gương sai lầm. Chúng sẽ nghĩ đến ai là người

quan trọng nhất? Chúng là người quan trọng nhất! Quý vị đã nuôi lớn lòng tự tư của chúng. Thế nhưng thanh sô cô la này nếu như mang đến cho ông bà, trẻ nhỏ ở bên cạnh xem thấy ông bà mỉm cười rất tươi, chúng sẽ rất cảm động. Quý vị đã dạy cho chúng đạo làm con rồi đấy. Từ những sự việc này, chúng ta cũng nên suy xét lại, nếu như chúng ta tự tư nhiều thì không phải là con cháu của Viêm Hoàng. Tự tư nhiều là bị ảnh hưởng của chủ nghĩa tư bản và chủ nghĩa công danh lợi lộc.

Các vị bằng hữu! Hiện nay người bị chủ nghĩa công danh lợi lộc ảnh hưởng chiếm con số bao nhiêu? Con số này vẫn đang không ngừng tăng lên. Có nên tiếp tục tăng thêm không? Nếu như tiếp tục tăng thêm, thì vở kịch này sẽ tiếp tục diễn ra. Có thể dừng lại không? Không thể nào. Vì vậy, phải giải quyết căn bản từ chỗ nào? Bắt đầu giải quyết từ nơi **“tư tưởng”** của con người. Chúng ta thường hay nói, chiến tranh có thể không xảy ra ở chỗ của tôi, tôi cũng chưa chắc là sẽ nhìn thấy tận thế. Rất nhiều người đối với ngày tận thế có cách nghĩ như thế nào? Cảm giác có thể là mấy quả bom hạt nhân phát nổ, địa cầu bị huỷ diệt thì gọi là tận thế. Kỳ thật, tục ngữ có câu rằng: *“Sống không bằng chết còn đau khổ hơn”*. Cuộc sống như thế nào sẽ làm cho quý vị sống không bằng chết vậy? Quý vị có kinh nghiệm này không? Xem ra thì không có. Các vị đều rất có phước báo. Rất nhiều người có con ở bên ngoài mỗi ngày làm xằng làm bậy, mỗi ngày đều lo lắng không an, chân thật là sống mà không bằng chết, rất đau khổ. Đạo đức một khi đã suy đồi thì ngày tận thế chân thật đã đến.

Ở Tứ Xuyên, Trung Quốc, có một đứa trẻ 13 tuổi nấu cơm cho cha mẹ ăn. Cha của chú ăn cơm xong liền chết

ngay. Trong nhà rất nghèo, không có tiền khám nghiệm pháp y, cho nên đành đem chôn. Một thời gian sau, chú nấu cơm cho mẹ ăn, mẹ của chú ăn xong cũng chết, cũng được an táng chung với cha của chú. Chú cúng tế cho cha mẹ xong, không một chút nhần nại mà nhanh chóng đem cơm và thức ăn đổ vào trong thùng rác. Người thím của chú xem thấy, trong lòng khởi lên nghi hoặc: *“Đứa trẻ này vì sao đối với cha mẹ một chút tâm cung kính cũng không có vậy?”*. Kết quả đứa trẻ này đi đến nói với thím rằng: *“Cha mẹ của con đã mua bảo hiểm phải không?”*. Thím của chú nghe xong rất cảnh giác, lập tức báo cảnh sát xử lý. Kết quả đích thực là chính tay chú đã giết chết cha mẹ. Vì cái gì vậy? Tiền bảo hiểm đó chỉ có mười ngàn Nhân Dân Tệ, không nhiều, nhưng đã giết chết hai mạng người. Hơn nữa, đây không phải là mạng người thông thường, mà là cha mẹ của chú. Vì sao chú muốn lấy tiền bảo hiểm? Bởi vì chú muốn mua một cái điện thoại.

Các vị bằng hữu! Sức mạnh của dục vọng có mạnh không? Rất mạnh, khiến cho tâm trí mê muội. Chúng ta dạy con cái trưởng dưỡng dục vọng của chúng hay là trưởng dưỡng đức hạnh của chúng? Việc này có sự khác biệt rất lớn. Nếu như quý vị dạy bảo con cái để chúng hiểu được hiếu đạo, hiểu được phải làm tròn bổn phận, thì việc chúng đi học là trách nhiệm của chúng, chúng sẽ đi học với cảm giác rằng để cho cha mẹ không lo lắng. Đó là nuôi lớn đức hạnh của chúng. Nếu như chúng đi học mà quý vị nói: *“Hôm nay con đi thi đứng ba hạng đầu thì cha sẽ dẫn con đi ăn McDonald's”*. Lên cấp hai thì quý vị nói: *“Thi xếp ba thứ hạng đầu thì sẽ cho con cái máy ảnh kỹ thuật số”*. Khi lên đại học thì quý vị nói: *“Nếu con thi đậu đại học sẽ cho*

con một bộ vi tính”. Chúng ta dẫn dắt con trẻ như vậy là đang nuôi lớn dục vọng của chúng. Chúng không nhìn thấy được bản phận, cái chúng muốn là dục vọng của chúng.

Có một đứa con khi thi đậu lên cấp ba liền nói với cha mẹ của chúng: *“Cha mẹ ơi, cha mẹ phải mua cho con mấy bộ quần áo hàng hiệu”*. Cha mẹ chúng cảm thấy rất khó hiểu, hỏi: *“Tại sao vậy?”*. Chúng nói: *“Bởi vì con thi đậu cấp ba rồi, cha mẹ đã tiết kiệm được rất nhiều tiền lo lót”*. Bởi vì chúng đã thi đậu cấp ba nên cha mẹ không cần phải giúp chúng mua tấm bằng cấp ba, chúng cảm thấy mình rất có công lao, đã giúp cha mẹ tiết kiệm được rất nhiều tiền, vì vậy cha mẹ phải đền đáp chúng, mua cho chúng mấy bộ quần áo hàng hiệu. Cha mẹ của chúng sau khi nghe xong, trong lòng cảm thấy thế nào? Cũng giống như phản ứng của các vị đây vậy, đành lắc đầu. Thế nhưng nếu sớm biết có ngày hôm nay thì sao? Vì sao đứa trẻ lại có thái độ này? Họ đã dùng vật chất thúc đẩy chúng, dùng vật chất dạy con cái ra như vậy. Chúng đã bị vật chất hóa thì sẽ rất tự tư, tự lợi. Do đó, nếu chúng ta không muốn đạo đức suy đồi thì phải bắt đầu từ chính mình mà làm.

8. Đức hạnh chân thật của một người có thể làm thức tỉnh bản tính lương thiện của người khác.

Rất nhiều người đều sẽ cảm thấy xã hội hiện tại đều trở nên như vậy, mình có làm thế nào cũng không có hiệu quả. Rất nhiều người đều sẽ nghĩ như vậy. Xin hỏi: Ý nghĩ của chúng ta như vậy có giúp ích gì đối với gia đình, đối với xã hội hay không? Không có. Cách nghĩ như vậy có lý trí không? Không lý trí. **Chúng ta không nên xem nhẹ sức mạnh của chính mình. Tâm chân thành và đức**

hạnh chân thật của một người có thể làm thức tỉnh bản tính lương thiện của những người xung quanh.

Vì thế, vua Thuần - đại Thuần thời xưa là người rất hiếu thuận, có sự tu dưỡng rất tốt. Tuy là cha mẹ đối với ông rất tệ bạc, thế nhưng ông vẫn một lòng tận hiếu, bởi vì ông biết được “*cha mẹ ghét, hiếu mới tốt*”. Đối với cha mẹ không phải là giao dịch, không thể nói hôm nay cha mẹ đối xử không tốt với ta thì ta không tốt đối với họ. Chúng ta phải mỗi giờ, mỗi phút ghi nhớ ân dưỡng dục của cha mẹ, phải nên báo đáp, chứ không nên mong muốn cha mẹ phải đối tốt với chúng ta, vì hiếu thuận là bổn phận của con người. Bởi vì ông có thái độ như vậy nên lòng hiếu thảo của ông đối với cha mẹ đã khiến người cả nhà của ông thay đổi. Bởi vì ông tu thân nên có thể tề gia. Bởi vì đức hạnh của ông đã khiến cho người trong làng xóm thấy rồi đều rất cảm động, đều bằng lòng làm theo ông, thậm chí còn mong muốn làm người dân trong nước của ông, nên ông có thể tề gia, trị quốc. Vị quốc vương lúc đó là vua Nghiêu nhìn thấy rất cảm động, cảm thấy đem thiên hạ giao cho người như thế này thì nhân dân mới được hạnh phúc, nên ông tiến thêm một bước là trị quốc, bình thiên hạ.

Các vị bằng hữu! Khi chúng ta chân thật tu dưỡng thân tâm, thì có thể tạo ra sức mạnh rất lớn đối với gia đình và xã hội. Singapore có hai quốc bảo. Một người là Thủ tướng tiền nhiệm Lý Quang Diệu của họ. Ngoài ra còn có một phụ nữ tên là Hứa Triết. Bà đã 106 tuổi rồi. Bà rất có lòng thương yêu con người, cũng rất là hiếu thuận đối với cha mẹ. Một mình bà chăm sóc cho gần ba mươi người già. Những người già này đều trẻ hơn bà hai - ba mươi tuổi, họ khoảng bảy - tám mươi tuổi. Bà vẫn đi chăm sóc họ. Lòng

yêu thương của bà như vậy đã cảm động người Singapore. Không chỉ cảm động người Singapore, mà còn cảm động ngàn vạn người trên toàn thế giới.

Thật ra, muốn công hiến cho xã hội và thế giới không hề khó khăn như chúng ta tưởng tượng, chỉ cần cố gắng nâng cao sự tu dưỡng phẩm đức của chính mình. Vì vậy, lão Tổ tông dạy chúng ta thái độ đối với việc quốc gia hưng vong rất là quan trọng. Khi người có thái độ như vậy càng ngày càng nhiều, thì xã hội bắt đầu có sự thay đổi. Thay đổi từ chỗ nào vậy?

Vào thập niên 70, có một nhà triết học lớn của nước Anh là giáo sư Thang Ân Ty (Arnold Joseph Toynbee). Ông đã từng nói: *“Muốn giải quyết vấn đề xã hội của thế kỷ 21 chỉ có hai loại học thuyết, đó là học thuyết Khổng - Mạnh và Phật pháp Đại thừa”*. Lời nói này thật có đạo lý. Lời nói này không phải là do người Trung Quốc nói. Thế nhưng xin hỏi: *“Học thuyết Khổng - Mạnh ở đâu?”*. *“Ở Trung Quốc”*. Quý vị có chắc chắn không? Quý vị xem, Trung Quốc là một đất nước lễ giáo, hiện tại quý vị nhìn thấy người với người khi gặp mặt nhau có còn rất khách sáo mà cúi đầu nói *“Xin chào”* không? Mà điều này được nhìn thấy được ở đâu? Ở Nhật Bản, Hàn Quốc. Tại sao đáp án lại thay đổi? Tôi rất lo lắng một việc là có thể 50 năm sau, tòa án quốc tế sẽ phải đưa ra một phán quyết về việc Khổng Phu Tử là lão Tổ tông của người Hàn Quốc hay là lão Tổ tông của người Trung Quốc.

Các vị bằng hữu! Kết quả sẽ như thế nào? Vị thẩm phán sẽ nói: *“Phải trọng thực chất, không trọng hình thức. Bây giờ chúng ta hãy xem người Hàn Quốc thực*

hiện lời giáo huấn của Khổng Lão Phu Tử hay là người Trung Quốc?”. Đến lúc đó chúng ta muốn khóc cũng không khóc được. Có câu là: “*Tri sĩ cận hồ dũng*” (Biết hổ thẹn là gần với dũng vậy). Chúng ta phải trân trọng việc có được Tổ tiên tốt đến như vậy, trân trọng giáo huấn của họ, phải đem tình hình cải đổi lại.

Tại vì sao Giáo sư Thang Ân Tử (Arnold Joseph Toynbee) nói như vậy? Năm 1988, có 75 người đoạt giải Nobel đồng đưa ra lời phát biểu ở Paris, nội dung nói rằng: “*Trong thế kỷ 21, nhân loại nếu muốn tiếp tục tồn tại, thì phải quay lại hai ngàn năm trước để hấp thu trí tuệ của Khổng Lão Phu Tử*”. Những người đoạt giải Nobel là những người có lai lịch như thế nào? Họ đều là những người xuất sắc nhất trong mỗi một lĩnh vực. Vì sao họ lại khác miệng đồng lời mà nhận thấy rằng các vấn đề xã hội ở tương lai nhất định phải do học thuyết Khổng - Mạnh giải quyết? Thật ra, những đạo lý này chúng ta chỉ cần bình lặng lại thì đều có thể suy nghĩ ra được.

Chúng ta cùng nhau phân tích một chút, **điều cốt lõi của học thuyết Khổng - Mạnh là gì? Là “nhân ái”**. Còn **cốt lõi của Phật pháp Đại thừa là gì? Là “nhân từ, từ bi”**. Thật ra, các Thánh Hiền của phương Tây như Thượng đế, chúa Giê Su cũng đề cập đến việc giải quyết vấn đề xã hội của thế kỷ 21, các Ngài dạy điều gì? Là “*bác ái*”. Tuy các Ngài đã dạy rồi, thế nhưng hiện nay vì sao chúng ta đều ném quả ác? Bởi vì “*không nghe lời người xưa, thiệt thòi ngay trước mắt*”.

Khi tư tưởng và quan niệm của chúng ta hướng về giáo huấn của Thánh Hiền thì vấn đề liền bắt đầu chuyển tốt. Chúng ta thấy rằng việc giữ tâm nhân ái, biết giúp đỡ

lẫn nhau, yêu thương lẫn nhau thì liền có thể tạo ra thế giới đại đồng. Các vị bằng hữu! Thế giới đại đồng không phải là treo ở trên tường cao. Chúng ta hãy cùng nhau suy xét, một người thật sự có lòng hiếu thuận, tâm hiếu đích thực có ở trong lòng, thì khi nhìn thấy cha mẹ của người khác, họ có cung kính hay không? Có. Cho nên trong “Hiếu Kinh” có nhắc đến: *“Giáo dĩ hiếu, sở dĩ kính thiên hạ chi vi nhân phụ giả dã”* (Dạy điều hiếu thảo, kính trọng tất cả bậc cha mẹ của người trong thiên hạ). Một người chân thật có hiếu tâm, khi đối diện với tất cả những bậc cha mẹ của người khác, họ đều sẽ cung kính.

Hãy thử nghĩ xem, quý vị có hiếu tâm, thì khi ngồi xe công cộng, nhìn thấy một cụ già đi lên, quý vị còn có thể ngồi ở chỗ đó sao? Quý vị lập tức sẽ nghĩ đến phải mau đứng dậy. Vì người đó là trưởng bối, là cha mẹ của người, họ đều rất vất vả, quý vị liền nhanh chóng nhường chỗ cho họ ngồi. Khi quý vị thấy những trưởng bối này đi trên đường, băng qua đường rất nguy hiểm, tôi tin rằng quý vị sẽ lập tức tự nhiên mà đến dìu đỡ họ. Những người có lòng hiếu thảo, có tâm nhân từ thì tự nhiên sẽ giúp đỡ người khác, thương yêu người khác. Vì thế, khi chúng ta xem trọng đức hạnh của mỗi người, xem trọng đức hạnh của trẻ nhỏ, thì toàn thể xã hội dần dần sẽ xuất hiện bầu không khí tương hòa. Ngày tận thế hay là ngày thế giới đại đồng xem ra rất phức tạp, thế nhưng quý vị phân tích chi tiết để tìm ra đầu đuôi ngọn ngành của nó, thì căn bản là ở chính ngay trong một niệm.

Hiện nay trên thị trường rất thường nói đến việc *“quy hoạch đời sống”*. Quý vị làm thế nào để kinh doanh cuộc đời của mình? Quý vị hy vọng con cái của mình kinh

doanh cuộc đời của chúng như thế nào? Khi trẻ nhỏ tự tư, tự lợi, khi trẻ nhỏ chú trọng hưởng thụ vật chất, thì chúng sẽ đi đến đời sống như thế nào? Chúng ta cùng nhau phân tích một chút. Lúc nhỏ thì rất an vui, chúng muốn chơi thứ gì đều để cho chúng chơi, muốn ăn thứ gì thì đều cho chúng ăn, đều thuận theo cá tính của chúng mà phát triển. Đây là thuận theo cá tính nào vậy? Con người đều thích hưởng thụ, lười lao nhọc, *“cầu bất giáo, tính nãi thiên” (nếu không dạy, thì sẽ lệch khỏi thiên tính tự nhiên)*, rất nhiều tập tính liền lộ rõ ra.

Những bậc trưởng bối ở nước ta đối với những vấn đề này đều thấy được rất tường tận. Vì thế, khi dạy dỗ con cái họ rất chú trọng đến việc không nuôi lớn những thói quen này của trẻ nhỏ. Bởi vì nếu như chúng rất xa xỉ, rất lười biếng, không cung kính, xin hỏi cả đời chúng sẽ như thế nào? Có thể kinh doanh cuộc đời tốt đẹp không? Không thể được. Thế nhưng những thói quen này một khi đã được hình thành mà muốn chuyển đổi trở lại thì sẽ rất khó. *“Từ tiết kiệm mà thành xa xỉ thì dễ, từ xa xỉ mà thành tiết kiệm thì khó”*. Quý vị làm cho chúng lúc nhỏ rất hạnh phúc an vui, muốn thứ gì có thứ đó, đến lúc chúng tiêu tiền quen rồi thì rất khó sửa.

Hiện tại những thiếu niên mười - hai mươi tuổi, vẫn chưa bước ra xã hội nhưng tiêu tiền còn nhiều hơn người kiếm được tiền nữa, thẻ tín dụng làm đến mấy cái. Việc này tôi không có kinh nghiệm, quý vị hãy cho tôi một số thông tin. Chúng có đến mấy cái thẻ, thẻ này xài hết rồi thì đi làm thẻ khác.

Người trước đây cảm thấy thiếu tiền người ta là việc rất xấu hổ, nhưng thanh niên hiện nay thì nghĩ hết mọi

cách để xài trước rồi tính sau. Cho nên rất nhiều người trẻ tuổi vẫn chưa bước vào xã hội mà đã đem tín dụng xã hội của chúng phá hoại, làm hỏng hết rồi. Chúng rất xa xỉ, cả đời trở thành nô lệ của vật chất. Các vị làm sao mà biết vậy? Ô! Các vị thật có trí tuệ. Mục tiêu nỗ lực của chúng không phải là vì để hiếu thuận cha mẹ, không phải vì để chăm sóc vợ con, mà là muốn thỏa mãn dục vọng vật chất của chúng.

Thật ra, số tiền mà con người dùng vào việc cơm áo trong một ngày có nhiều hay không? Không nhiều lắm. Thế nhưng chỉ cần tiêm nhiễm phải thói quen hoang phí thì sẽ không cưỡng lại được sự mê hoặc. Bởi vì phải trả nợ, nên chúng cần phải rất nỗ lực, phải đi đánh bại người khác, trong công việc có thể là sẽ tổn người để lợi mình. Cho nên, chúng đều cảm thấy mọi người là kẻ địch, là đối thủ, sống như ở chiến trường vậy. Tuổi già của họ thì sao? Chúng ta đều rất ngưỡng mộ phương Tây có phúc lợi dành cho người già. Thế nhưng chúng ta cần phải hiểu rõ, những người già này ở trong đó tuy là không lo về ăn mặc, thế nhưng đời sống tinh thần của họ rất nghèo nàn. Hôm nào con cái đến thăm, họ sẽ vui mừng mấy ngày, nói với các bạn bè khác là: *“Con trai tôi vẫn chưa quên tôi”*. Câu nói này nghe ra có vẻ họ cảm thấy rất vui, nhưng chúng ta lại cảm thấy chua xót.

Con người chân thật có phước báo thì sẽ hưởng vào lúc nào vậy? Lúc tuổi già. Nếu như đời sống tinh thần lúc về già thiếu kém đến như thế, thì đời sống này quý vị cũng sẽ không cảm thấy hạnh phúc. Vậy nên, quy hoạch đời sống như thế nào mới chính xác?

9. Phải nên tích phước từ khi còn nhỏ

Chúng ta cùng nhau xem: Nếu như một đứa trẻ từ nhỏ đã có lòng nhân ái, thì chúng đã và đang vì chính mình mà tích phước, bồi phước rồi. Vì vậy từ nhỏ phải tích phước, bồi phước. Lúc trẻ phải có đức hạnh, có trí tuệ. Cho nên phải tạo phước. Phước đó sẽ hưởng lúc về già, đó mới là phước chân thật.

Quý vị không nên cho rằng: *“Chúng tuổi nhỏ như vậy thì có thể bồi được phước gì chứ?”*. Tục ngữ thường nói: *“Phước điền tâm canh” (ruộng phước do tâm cày)*. Một đứa trẻ từ nhỏ mỗi niệm đều vì người mà lo nghĩ, đều nghĩ thay cho người khác, thì cái tâm này của chúng đã tạo ra rất nhiều phước điền cho cuộc đời này của chúng rồi. Khi chúng có thái độ như vậy, học được cái gì chúng nhất định sẽ vì xã hội mà cống hiến, mà tạo phước, thì tuổi già chắc chắn sẽ hưởng phước.

³Phần trên chúng ta đã nói là trên thực tế, không phải là không có biện pháp để đạt được sự an định của thế giới, xã hội và gia đình. Then chốt chính ngay ở tâm niệm của mỗi người. Nếu như tự tư thì liền sẽ phát sinh xung đột. Nếu như lúc nào chúng ta cũng vì người mà lo nghĩ thì gia đình, xã hội sẽ an khang, viên mãn.

Chúng ta đã nói đến một đứa trẻ nếu như từ nhỏ có thể đặt mình vào hoàn cảnh của người, vì người mà lo nghĩ, thì từ nhỏ sự khởi tâm động niệm của chúng đã bắt đầu vun bồi phước phần cho chính mình rồi, vậy nên chúng từ nhỏ đã biết bồi phước, tích phước. Vì có được cái tâm này nên chúng biết rằng: ***“Học tập là chí tại***

³ Bắt đầu tập 3

Thánh Hiền, phải đem đạo đức, học vấn đã học được phụng hiến cho xã hội". Cho nên, khi chúng vừa bước vào xã hội liền biết vì xã hội tạo phước. Do đó, phước phần của chúng sẽ càng ngày càng lớn, đến tuổi già thì phước báo sẽ hiện tiền, có thể an hưởng tuổi già.

Cho nên trong “*ngũ phước*” có một phước gọi là “*thiện chung*”. Nói cho dễ hiểu một chút, đó chính là “*chết được tốt*”, sẽ không chết một cách khó khăn. Tục ngữ thường nói: “*Đừng để cho chết không được tốt lành*”. Câu nói này dường như là lời mắng người. Thế nhưng hiện tại câu nói này không được xem là lời mắng người, mà xem là một hiện tượng phổ biến.

Chúng ta nhớ lại lúc nhỏ, thường hay nghe nói đến một vị trưởng bối nào đó, hôm qua ngủ rồi ra đi rất an lành. Hiện tại tình trạng như vậy có nhiều không? Không còn nhiều nữa. Vì sao người thời trước có thể rất an lành mà rời khỏi thế gian này, còn người hiện tại khi chết có thể phải đưa đi cấp cứu, khi chết có thể là “bất tỉnh nhân sự” (không biết gì cả)? Đó đều là bởi vì họ không biết cách chăm sóc thân thể, không biết vun bồi phước phần của chính mình. Phước quá mỏng thì không cách gì có thể “*thiện chung*”. Vì vậy, người phải có phước.

Căn nguyên vẫn ở một niệm “*thiện tâm*”. Người thời trước tương đối lương thiện, nơi nơi đều vì người mà lo nghĩ, vì vậy mà chết được rất nhẹ nhàng. Người hiện tại tương đối tự tư, tự lợi, nên trước khi chết vẫn sợ được, sợ mất, chấp trước quá nhiều thứ, không buông bỏ được. Nếu chúng ta muốn tuổi già hưởng phước, thì phải biết giữ tâm thiện, phải biết được mỗi lúc đều có thể buông bỏ, không nên chấp trước.

Rất nhiều người đều cảm thấy đời người khi bắt đầu làm việc thì mới có thể giúp đỡ cho xã hội, sau này già rồi thì sẽ không cách gì dốc hết tâm lực của mình được, nên nhiều người đều cảm thấy dường như từ 20 tuổi đến 60 tuổi mới là giai đoạn hoàng kim, tạo phước cho xã hội. Rất nhiều người đều hoạch định đời sống của mình như vậy. Thật ra, một đứa trẻ từ nhỏ được tiếp nhận giáo huấn của Thánh Hiền thì đời sống của chúng tuyệt đối không phải chỉ có thời gian 40 năm.

Chúng ta cùng nhau xem lại, một đứa trẻ từ nhỏ đã giữ tâm nhân ái, giữ tâm đạo đức thì như thế nào. Trong lớp học của chúng tôi, có một đứa bé mới hơn hai tuổi. Ngày đầu tiên đi học, sau khi học xong về nhà, cha mẹ của em hỏi: *“Hôm nay con học được những gì?”*. Đứa bé này lập tức tinh thần phấn chấn nói ra bốn chữ: *“Hiếu thuận cha mẹ”*. Cha mẹ của em cũng rất kinh ngạc. Trẻ nhỏ mới hơn hai tuổi đã học được điều vô cùng chân thật, vô cùng thiết thực. Buổi thứ hai em đến lớp là lúc thầy giáo mời rất nhiều bạn học trong lớp lên chia sẻ trong tuần này các em đã làm được những việc gì để hiếu thuận với cha mẹ. Bởi vì học vấn quý ở thực hành nên sau khi học rồi, về nhà phải cố gắng thực hành. Rất nhiều em học sinh phát biểu, có em giúp cha mẹ bưng nước rửa chân, có em cắt trái cây cho cha mẹ ăn. Em nhỏ hơn hai tuổi này nhìn thấy rất nhiều anh chị lớn đều làm được những việc hiếu hạnh nên em rất muốn học tập theo.

Thưa các vị, người lớn dạy trẻ nhỏ là một phương pháp, trẻ nhỏ dạy trẻ nhỏ cũng là một phương pháp tốt. Do đó có câu: *“Trương quan nhi thiện”*, chúng sẽ quan sát học hỏi lẫn nhau. Sau khi học tiết thứ hai xong, về nhà,

đưa bé này lập tức cầm lấy tách trà, mang nước nóng đến cho cha mẹ uống. Em mới hơn hai tuổi mà lúc nào cũng giữ cái tâm như vậy, nên gọi là *“phước điền tâm canh”* (*Ruộng phước do tâm cày*), em đang vun bồi phước phần của chính mình. Đồng thời, hành vi của trẻ như vậy chính là *“tu thân”*. Chúng sẽ khiến cha mẹ của mình cảm động. Ngay đến đứa trẻ hơn hai tuổi đã biết dâng trà cho cha mẹ uống, đều biết được mọi lúc, mọi nơi phải vì cha mẹ mà lo nghĩ, thì chúng ta tin tưởng rằng cha mẹ của em sẽ cảm thấy là *“ngay cả con của mình còn làm được như vậy, thì bản thân mình càng phải tích cực thực hành hiếu đạo”*. Cho nên đứa trẻ này đã bắt đầu *“tề gia”*. Câu chuyện về đứa trẻ này tôi đã giảng khắp cả miền Nam, Bắc ở Trung Quốc đại lục. Thậm chí câu chuyện này còn nổi tiếng ở nước ngoài, câu chuyện này đã được kể ở các nước như Malaysia, Singapore, Indonesia. Bởi vì đứa bé này chân thật là có công phu *“tu thân”* nên chúng ta mới có thể đem những câu chuyện này mà biểu dương với mọi người, để thật nhiều người trong thiên hạ đều có thể từ đây mà bắt chước theo.

Như vậy, nếu một đứa trẻ từ nhỏ đã nhận được giáo dục của Thánh Hiền, thì sinh mạng của chúng tuyệt đối không phải là từ 20 tuổi mới bắt đầu tỏa sáng, mà từ mấy tuổi vậy? Nếu như người mẹ khi vừa mang thai đã biết mở *“Đệ Tử Quy”*, mở những Kinh điển Thánh Hiền cho chúng nghe, thì đứa bé này sau khi sinh ra, câu đầu tiên nói có thể là *“Phép người con, Thánh nhân dạy”*. Đứa bé này từ lúc sinh ra liền có thể hoằng dương Thánh giáo, sinh mạng của chúng từ nhỏ liền có giá trị. Cũng vậy, đứa trẻ từ nhỏ đọc sách Thánh Hiền, chúng lớn lên tạo phúc

cho xã hội, trí tuệ của chúng sẽ ngày càng thêm lớn. Như vậy thì càng về già, chúng sẽ càng có giá trị, đi đến nơi nào cũng có rất nhiều hậu sinh vẫn bồi muốn đến thân cận. Bởi vì chỉ cần thân cận chúng thì có thể nhận được rất nhiều bài học cho cuộc đời, giảm thiểu rất nhiều những tìm tòi không cần thiết. Cho nên người tiếp nhận giáo huấn của Thánh Hiền thì sinh mạng của họ không phải là 60 tuổi kết thúc, mà là đến già vẫn rất có giá trị.

Thầy của tôi là Pháp sư Thích Tịnh Không, năm nay đã 79 tuổi rồi. Khắp nơi trên thế giới đều có rất nhiều học trò hy vọng có thể nhận được giáo huấn của Ngài. Không chỉ là người Trung Quốc hy vọng nhận được giáo huấn của Ngài, mà hiện tại các dân tộc, các tôn giáo trên thế giới đều rất hi vọng có thể thân cận vị trưởng bối, vị lão sư này. Vì vậy, sinh mạng của Ngài tuyệt đối không phải là 60 tuổi kết thúc. Sinh mạng của Ngài đến lúc nào kết thúc vậy? Không hề kết thúc. Bởi vì giáo huấn của Ngài là từ trong tâm chân thành lưu xuất ra, mà tâm chân thành có thể siêu việt thời gian và không gian. Do đó, trong sách “Trung Dung” có nói: *“Thành giả, vật chi chung thủy”* (Chân thành là điểm khởi đầu và kết thúc của mọi việc). Chân thành nhất định có thể thành tựu sự việc. Hơn nữa, *“chí thành như thần”*, chí thành có thể cảm thông. Bởi vậy, Ngài dùng tâm chân thành khi nói và hành động nên thời gian và không gian cũng không thể thay đổi được sức ảnh hưởng của Ngài.

Các vị bằng hữu! Khổng Lão Phu Tử đã chết hay chưa? Tinh thần của Ngài trường tồn, mô phạm cho đời sau. Phạm Trọng Yêm đã chết hay chưa? Vào năm 2002, Trung Quốc Đại Lục tổ chức một cuộc vận động người

Hoa toàn cầu học Kinh. Người Hoa từ rất nhiều nơi như Malaysia, Singapore, Hong Kong, Indonesia đều đến Khúc Phụ - Sơn Đông để tham dự. Trong đó đã mời một vị khách đặc biệt đến tham dự, chính là truyền thừa đời sau của Phạm Trọng Yên. Đã hơn 800 năm, đời sau của ông đều rất có thành tựu. Ngay trong lúc diễn giảng, tôi đã quen biết được hai vị. Trong đó có một vị tôi thấy ông có khuôn mặt rộng, tai rất to, chúng ta gọi là vừa nhìn liền biết tướng phú quý. Cho nên giáo huấn của Phạm Trọng Yên từ 800 năm trước vẫn ảnh hưởng đến con cháu đời sau của ông. Vị con cháu này của ông, trong hoạt động diễn ra tại Khúc Phụ - Sơn Đông, đã bước lên đài hát lên một bài ca. Họ đem tác phẩm “Nhạc Dương Lầu Ký” của Phạm Trọng Yên phổ thành một ca khúc. Khi ông hát đến đoạn “*tiên thiên hạ chi ưu nhi ưu, hậu thiên hạ chi lạc nhi lạc*” (lo trước cái lo của thiên hạ, vui sau cái vui của thiên hạ), tôi tin rằng Phạm Trọng Yên ở trên trời cao có linh, ông cũng cảm thấy cuộc đời này của ông thật có giá trị, cuộc đời này thật không uổng phí. Vì thế, khi con cháu của chúng ta từ nhỏ tiếp nhận giáo huấn của Thánh Hiền, biết dùng tâm chân thành yêu thương để hoạch định cuộc đời, thì tôi tin tưởng giá trị cuộc đời này của họ sẽ mãi mãi trường tồn.

Quý vị thân mến! Khi làm cha mẹ của người, làm trưởng bối của người, quý vị rút cuộc muốn con cháu của mình kiến lập cuộc đời của chúng như thế nào? Việc này rất quan trọng. Quý vị hi vọng chúng có thể làm mô phạm cho đời sau, hay mong muốn chúng không bị chết đói là tốt lắm rồi? Tư tưởng, quan niệm của chúng ta sẽ trực tiếp ảnh hưởng đến con cháu đời sau.

Quý vị thân mến! Làm người phải có chí khí. Ngay khi chúng ta biết văn hóa ngàn năm mà Tổ tông để lại có thể giải quyết vấn đề của xã hội và thế giới, chúng ta không thể khoanh tay đứng nhìn, mà phải dũng cảm bước ra. Chúng ta dũng cảm bước ra cũng không cần phải rơi đầu, cũng không cần phải đổ máu, mà chỉ cần bắt đầu làm từ việc “*tu thân*” của chính mình. Rất nhiều sự nghiệp lớn đều bắt đầu từ việc rất nhỏ, từng bước, từng bước mà làm ra. Trong “Đại Học” có một câu giáo huấn vô cùng quan trọng: “*Từ thiên tử cho đến dân thường, việc đầu tiên là lấy tu thân làm gốc*”. Ý nghĩa chính là nói: Cho dù họ là người lãnh đạo quốc gia hay là người dân bình thường, họ muốn trị quốc được tốt thì phải trị gia được tốt. **Bắt tay vào từ chỗ nào? Tu dưỡng đạo đức, học vấn của chính mình.** Ngay khi quý vị có đạo đức, học vấn thì liền có thể tề gia, trị quốc, bình thiên hạ. Rất nhiều việc phức tạp mà đem phân tích cặn kẽ, thì thật ra rất là đơn giản.

10. Tâm nhân từ của một người bắt đầu từ chữ “hiếu”

Chúng ta đã hiểu rõ được người có tâm nhân từ, mỗi niệm là nhân từ. Người người đều có tâm nhân từ thì xã hội liền có thể hướng đến một thế giới đại đồng mà phát triển. Chúng ta tiến thêm một bước, một người có tâm nhân từ thì phải bắt đầu bồi dưỡng từ đâu? Phải bắt tay từ đâu mới có thể nuôi lớn tâm nhân từ của họ? Chúng ta luôn phải tìm ra bước đầu tiên. Bước đầu tiên này ở đâu vậy? Khi chúng ta luôn luôn hướng cội gốc mà tư duy thì chân lý liền xuất hiện.

Một người không hiếu kính đối với cha mẹ, quý vị có tin là họ có thể hiếu kính đối với người khác hay không? Trong “Hiếu Kinh” có nói đến một câu: “*Bất ái kỳ thân*”,

không yêu cha mẹ của họ, “*nhi ái tha nhân giả*”, mà đi thương yêu người khác, đây gọi là bội đức, là trái với đức hạnh của một người. Không thể nào có việc như thế được.

Tôi trong lúc giảng dạy cũng đã từng thỉnh giáo một số vị nữ chưa kết hôn. Tôi hỏi các cô ấy: “*Có một người nam rất là tích cực đeo bám cô, không ngừng nỗ lực trong suốt mấy mươi năm*”. Hiện tại còn có loại ái tình lâu dài mấy mươi năm như một ngày không? Hiện tại gần như không còn. “*Anh ấy đeo đuổi cô ba năm như một ngày. Cô có bất cứ yêu cầu nào thì anh ấy nhất định tận tâm, tận lực làm tốt giúp cô. Hơn nữa, chỉ cần có thời gian rảnh liền mời cô đi uống cafe, dẫn cô đi du sơn, ngoạn thủy. Thế nhưng anh ấy chưa từng uống cafe với cha mẹ anh ấy, cũng chưa từng du sơn, ngoạn thủy với cha mẹ. Ba năm này, cô cảm thấy anh ấy rất tốt đối với mình, anh ấy muốn cầu hôn cô. Đột nhiên có một vị trưởng bối và là người hàng xóm của anh ấy nói với cô rằng người nam này không hiếu kính đối với cha mẹ của anh ấy. Xin hỏi: Cô có nên kết hôn với anh ấy không?*”. Có nên không? Không nên!

Có một số người nữ vẫn còn hơi do dự. Người trong cuộc thường mê muội. Nếu như hiện tại vẫn còn do dự thì khi chân thật gặp phải rồi, nhất định sẽ rơi vào bẫy. Vì sao các vị có kinh nghiệm như vậy? Chúng ta phải hiểu rõ rằng, “*Hiếu*” rất quan trọng đối với một người. Một người không học được hiếu đạo thì người đó không thể nào hình thành thái độ ân nghĩa, đạo nghĩa của họ trong cuộc sống không cách nào có thể hình thành. Bởi vì người có ân đức lớn nhất đối với chúng ta không ai hơn được cha mẹ của chính mình, công lao khổ cực mang thai, sinh đẻ, nuôi nấng, dạy bảo là ân đức lớn nhất của cha mẹ đối với chúng ta.

Họ không nuôi lớn ân nghĩa, không nuôi lớn đạo nghĩa, thì sẽ nuôi lớn điều gì? Có rất nhiều cha mẹ nói: *“Con của tôi không học điều tốt, nhưng cũng không học điều xấu”*. Có người nào như vậy hay không? Việc học cũng giống như chèo thuyền ngược dòng, không tiến ắt lùi. Cái gì là dòng nước ngược? Xã hội hiện tại là một lò ô nhiễm lớn, quý vị không mau dạy chúng điều tốt thì chúng nhất định sẽ học điều xấu.

Tôi đã từng dạy học ở một nơi tương đối hẻo lánh. Thông thường người ta sẽ cho rằng ở nơi hẻo lánh thì mức ô nhiễm tương đối thấp, cho nên trẻ con tương đối đơn thuần. Thật ra không hẳn như vậy, bởi vì hiện tại có một đại ma vương ở khắp mọi nơi, cho dù quý vị ở trong núi sâu, nó cũng sẽ chạy đến nơi đó rồi đem những quan niệm sai lầm nói với quý vị. Đại ma vương này là ai? Đó là **truyền hình**. Mọi người ai cũng biết nó nên chúng ta phải cảnh giác. Quý vị không mau đem quan niệm, thái độ chuẩn xác dạy cho trẻ nhỏ, thì chúng sẽ mỗi ngày từng li, từng tí đang học những điều không tốt. Vì vậy, khi cho trẻ nhỏ xem truyền hình, nhất định phải chọn những tiết mục không có ô nhiễm, phải chọn những tiết mục tốt. ***Ngay khi đưa trẻ không tăng trưởng ân nghĩa, tình nghĩa, thì sẽ nuôi lớn “lợi hại”, chúng sẽ tận lực mà truy cầu những thứ chúng ưa thích.*** Những thứ mà chúng không ưa thích thì có thể chúng sẽ trở mặt không nhận người quen, thái độ của đứa trẻ đối với người khác đều là “lợi hại”.

Vậy lợi hại có đáng tin cậy hay không? Lợi hại thay hình, đổi dạng rất nhanh. Hôm nay không có lợi hại gì thì anh em còn có thể hòa thuận ở cùng nhau. Ngày mai nếu như vì tài sản của cha mẹ thì có thể liền sẽ trở mặt. Người

nam này tại vì sao ở trong ba năm có thể tận tâm, tận lực vì người nữ đó mà bỏ công ra? Nguyên nhân là ở đâu? Ở chỗ có lợi có thể chiếm. Cho nên, quý vị thấy người con trai ngày nay thấy người nữ xinh đẹp đều sẽ không hề tiếc thân mà tình nguyện phục vụ cô ấy. Có hay không? Nửa đêm cô gái này đói bụng, gọi điện cho anh ấy, anh ấy lập tức chạy đi mua cho cô ấy một ít chè vừng (mè) đen nóng hoặc cháo hạnh nhân nóng để cô ấy ăn. Động lực phía sau này là “lợi”. Khi quý vị lấy anh ấy rồi, sau ba năm lại sinh cho anh ấy một đứa con vừa trắng, vừa tròn. Thế nhưng sinh con, nuôi con rất khó nhọc, nên trên mặt cô ấy có vài nếp nhăn, không còn mỹ miều, trẻ trung như trước. Kết quả anh ấy ra ngoài làm việc, thấy một người xinh đẹp, trẻ tuổi hơn, vậy là từ “lợi” liền biến thành “hại”, bởi vì anh ấy muốn theo đuổi cô gái trẻ đó. Chúng ta thấy từ lợi đã biến thành hại, bởi vì anh ấy chỉ có lợi hại, chỉ có thích hay ghét thôi, nên từ lợi biến thành hại, từ thích biến thành ghét. Khi vừa làm ra hành động này liền ảnh hưởng gia đình, ảnh hưởng xã hội, tỷ lệ ly hôn gia tăng.

Tỷ lệ ly hôn tăng thì điều trực tiếp bị ảnh hưởng chính là sự giáo dục thế hệ sau. Không chỉ là sau khi quý vị ly hôn sẽ ảnh hưởng đến con cái, mà ngay trong quá trình chung sống, sự xung đột của vợ chồng, bầu không khí không tốt này sẽ để lại ấn tượng sâu sắc trong tâm của trẻ nhỏ. Do đó vợ chồng bất hòa, vợ chồng ly hôn là sự tổn hại cả đời đối với trẻ nhỏ.

Tỷ lệ ly hôn còn kéo theo một vấn đề xã hội nghiêm trọng khác nữa, đó chính là tỷ lệ phạm tội. Tôi đã từng hỏi qua một vị là lãnh đạo của một nhà giam, ông trả lời rằng 60% - 70% số người bị tù tội đều xuất thân từ gia đình

không toàn vẹn. Vì gia đình không toàn vẹn nên đứa trẻ từ nhỏ không có được sự giáo dục tốt của gia đình, vì vậy nền tảng nhân sinh của chúng không được vững chắc. Sau đó khi chúng đi học, vào xã hội, gặp những duyên phận không tốt thì lập tức liền bị bật gốc, rất dễ dàng bị bạn xấu làm hư hỏng.

Khi tỷ lệ phạm tội của xã hội càng ngày càng cao, thì dù có tiền, có địa vị xã hội, quý vị có cảm giác an toàn hay không? Không có! Hiện tại cả thế giới, thật sự rất ít người có cảm giác an toàn. Cho nên hiện tại chúng ta đi dạo trên phố, như tôi đi đến Hải Khẩu, ba lô của tôi phải mang ở phía trước bụng, phải đi chậm chậm như thế này. Nếu đeo phía sau thì sợ rằng có người muốn giật ví tiền của chúng ta, chúng ta liền bị nguy hiểm.

Hiện tại sự trị an của xã hội không tốt, đây là kết quả. Thừa các quý vị, nguyên nhân do đâu vậy? Là do gia đình không có sự ổn định. Thêm nữa, con người từ nhỏ không được dạy hiểu đạo, không được học giáo huấn Thánh Hiền. Ngày nay hôn nhân không tốt, nguyên nhân do đâu? Nguyên nhân từ nhỏ không được học “hiếu đạo”. Chúng ta hiểu rõ được điểm này thì càng phải xem trọng giáo huấn về hiếu đạo và giáo huấn của Thánh Hiền. Nhất là chúng ta trước đây thường hay oán trách trị an xã hội không tốt, chỉ bằng hiện tại chúng ta hãy từ chính mình mà làm, dạy hiếu, đồng thời khi nhìn thấy con của người khác cũng phải giáo dục chúng hiếu thuận với cha mẹ. Chúng ta phải tận tâm, tận lực mà thúc đẩy quan niệm quan trọng đúng đắn này.

Khổng Lão Phu Tử trong “Hiếu Kinh” có một đoạn khai thị rất quan trọng: “*Phù hiếu, đức chi bốn đã, giáo*

chi sở do sanh dã” (hiếu là căn bản của đức hạnh, giáo dục phải bắt đầu từ chỗ này). “Hiếu” là căn bản của đức hạnh, giáo dục phải bắt đầu từ chỗ này. Nếu không bắt đầu từ hiếu đạo, thì không thể nuôi lớn được đức hạnh của một người. Vì vậy, giáo dục chú trọng ở “hiếu đạo”!

Quý vị thân mến, chúng ta hãy đọc qua câu này một lượt. Lần này đọc nhất định cảm giác sẽ không giống như lúc trước đã đọc qua câu này. Chúng ta cùng đọc qua một lần: “*Phù hiếu, đức chi bốn dã, giáo chi sở do sanh dã*” (Hiếu là căn bản của đức hạnh, giáo dục phải bắt đầu từ chỗ này). Tốt quá! Đã tìm được căn bản thì đường sẽ không còn xa, cho nên gọi là quân tử lo ở cái gốc. Gốc đã kiến lập thì nhân đạo liền sinh. Vì thế, Khổng Lão Phu Tử trong “Luận Ngữ” có nói đến “*hiếu để dĩ giả, kỳ vi nhân chi bốn dã*” (hiếu - để là cái gốc của lòng nhân vậy). Vì vậy, chúng ta nhất định phải bắt đầu từ chữ “hiếu” mà dạy.

11. Thái độ và phương pháp học tập

Chủ đề lần này của chúng ta là giảng tỉ mỉ về “Đệ Tử Quy”. “Đệ Tử Quy” chính là từ “hiếu - để” mà cắm gốc, cho nên chúng ta bắt đầu học từ “*nhập tắc hiếu*” (ở nhà phải hiếu) và “*xuất tắc để*” (biểu hiện người em - ra ngoài phải lễ nhượng). Trước khi chúng ta bắt đầu giảng “Đệ Tử Quy”, chúng ta cần phải xác lập trước thái độ học tập chính xác. Ngay khi chúng ta có thái độ học tập chính xác thì hiệu quả học tập của chúng ta sẽ rất tốt. Tục ngữ nói: “*Khởi đầu tốt là thành công được một nửa*”.

11.1. Học tập quan trọng nhất ở lập chí

Học tập quan trọng nhất ở lập chí, cho nên gọi là: “*Học quý lập chí*”. Chúng tôi ở Hải Khẩu thành lập khóa

học về giảng dạy. Tiết thứ nhất chúng tôi cùng với tất cả các giáo viên lập ra một chí hướng, gọi là “*vì tiếp nối tuyệt học của Thánh giáo, vì vạn thế khai mở thái bình*”. Chúng ta thường mong cầu thế giới hòa bình. Thế giới hòa bình là kết quả, trước tiên phải trồng cái nhân gì? Trước tiên mỗi một người phải trồng cái nhân là tư tưởng và quan niệm nhân ái. Mà quan niệm và tư tưởng nhân ái phải thông qua học tập, thông qua giáo dục trí tuệ của Thánh Hiền. Vì vậy, “*khai thái bình*” là kết quả, “*kế tuyệt học*” là trồng cái nhân. “*Vì tiếp nối tuyệt học của Thánh giáo*” mới có thể kế thừa người đi trước, nâng đỡ người đi sau. Muốn kế thừa người đi trước thì chính mình trước tiên phải học tốt.

Chúng tôi có một vị thầy giáo dạy lớp 5, thầy có sự mẫn như vậy, nên mỗi ngày ngoài việc dạy học ra, thầy còn phải sắp xếp ba giờ đồng hồ thâm nhập Kinh điển Thánh Hiền. Hơn nữa, mỗi sáng thầy đi đến trường học từ rất sớm, sau đó chính mình lật “Đệ Tử Quy” và “Hiếu Kinh” ra đọc tụng. Học trò của thầy vốn dĩ mang theo thức ăn sáng dự định đến lớp từ từ ăn, nhưng khi thấy thầy giáo đã nghiêm túc ngồi ở đó đọc Kinh, trẻ nhỏ lập tức đến chỗ ngồi của mình và đem Kinh sách ra cùng đọc theo. Thưa quý vị! **Giáo dục quan trọng nhất là lấy mình làm gương.** Do bởi dụng tâm của thầy, nên lớp của thầy ngoài thành tích có lẽ phép ra, còn có sự trưởng thành rất lớn. Hiệu trưởng sau khi xem thấy, liền hỏi thầy: “*Lớp của thầy dạy như thế nào vậy? Vì sao mà dạy được tốt đến như vậy?*”. Vị thầy giáo này nói với hiệu trưởng: “*Bởi vì tôi đã mời mấy trăm vị cổ Thánh tiên Hiền đến dạy cho các em*”.

Trung Quốc có một bộ sách, gọi là “Đức Dục Cổ Sự” (Những Câu Chuyện Giáo Dục Về Đức Hạnh). Trong đó có hơn bảy trăm câu chuyện về các vị Thánh triết, phân thành tám mục để biên tập. Tám mục này chính là “*tám đức*”, dựa theo tám đức “*Hiếu, Đễ, Trung, Tín, Lễ, Nghĩa, Liêm, Sĩ*” mà biên tập ra. Mỗi ngày thầy giảng cho học trò nghe hai, ba câu chuyện giáo dục đạo đức. Những đứa trẻ đó sau khi nghe xong thì hiểu ra, thấy người hiền thì muốn noi theo. Sau đó lại dùng “Đệ Tử Quy” làm nội quy cho lớp học. Học trò phạm quy không đợi thầy giáo nói, mà chính mình liền biết được sai ở chỗ nào. Thí dụ: Khi chạy trong phòng học, bị đụng vào bàn ghế, học trò sẽ nói “*rẽ queo rộng, chớ đụng góc*”, “*chớ làm vội, vội sai nhiều*”. Ngay khi trẻ nhỏ có hành vi không tốt xuất hiện, chúng sẽ nghĩ đến: “*Lỗi vô ý, gọi là sai. Lỗi cố ý, gọi là tội. Biết sửa lỗi, không còn lỗi. Nếu che giấu, lỗi chồng thêm*”. Vì thế, trẻ nhỏ hiểu được cần mạnh dạn nhận lỗi, mạnh dạn sửa lỗi, không hề thoái thác, không hề che giấu, cũng sẽ nghĩ đến “*đức tôn thương, cha mẹ tử*”.

Thưa quý vị! Khi thế hệ sau của chúng ta gặp phải sự việc gì đều có thể đề khởi giáo huấn của “Đệ Tử Quy”, thì đời này của chúng nhất định sẽ rất đầy đủ, rất thiết thực, cũng sẽ rất có sức ảnh hưởng. Cho nên, ngoài biểu hiện tốt ở trong lớp ra, hiệu trưởng của họ còn chú trọng về sau, còn yêu cầu giáo viên của trung tâm chúng tôi cùng với giáo viên toàn trường của họ làm hai lần diễn giảng. Sau đó chúng tôi lại đem sách “Đệ Tử Quy” phát tặng đến toàn trường của họ.

Một người đã lập định chí hướng, muốn “*vì tiếp nối tuyệt học của Thánh giáo*”, thì sức ảnh hưởng của họ sẽ

không ngừng mở rộng, yêu cầu của họ đối với bản thân sẽ rất sâu, họ liền có thể “*cầu nhật tân, nhật nhật tân, hựu nhật tân*” (*một ngày mới, ngày ngày mới, mỗi ngày mới*). Vị thầy giáo này tiếp xúc với tôi được nửa năm thì ông liền bắt đầu theo tôi đến Trung Quốc Đại Lục diễn giảng, đem kinh nghiệm của ông không chỉ thúc đẩy ở trong trường học, mà còn cống hiến cho các thầy giáo cùng phụ huynh của khu vực khác.

Quý vị thân mến! “*Vì tiếp nối tuyệt học của Thánh Hiền*” tuyệt đối không phải là việc viễn vông xa vời, mà quan trọng nhất là tâm niệm của chúng ta có chân thật phát ra được hay không. Do đó, khi chúng ta lập chí “*tiếp nối tuyệt học*”, đương nhiên chúng ta phải bắt đầu từ những người thân nhất ở bên mình mà làm ra tấm gương cho họ. Vì vậy, việc lập chí của chúng ta, trước tiên là lập chí làm tấm gương tốt cho con cái. Cái chí này của quý vị chân thật đã lập ra, bảo đảm quý vị ngay tức khắc liền biến thành một người khác, bởi vì khi quý vị nói chuyện thì sẽ rất cẩn trọng. “*Lời gian xảo, từ bản thủ*” nếu nói ra thì không phải là tấm gương tốt cho trẻ nhỏ.

Ở gia đình thì lập chí làm cha mẹ tốt. Ở công ty lập chí làm cán bộ quản lý tốt, đồng nghiệp tốt. Ở trong xã hội lập thì lập chí làm công dân tốt.

Chúng tôi có một vị thầy khi ngồi xe công cộng, vừa thấy một vị lớn tuổi bước lên, thầy lập tức đứng dậy, mời vị trưởng bối này ngồi. Thầy vừa làm động tác này xong, kết quả là liên tiếp có bốn người nhường chỗ ngồi. Thầy thấy rồi rất cảm động, suýt chút nữa thì rơi nước mắt. Thầy cũng nhận thấy được mỗi một người đều có bản tính lương thiện. Ngay khi chúng ta có chí hướng này, hãy đi

cải thiện phong khí xã hội, tôi tin tưởng cử chỉ, lời nói của chúng ta đều sẽ cần trọng, đều sẽ khắc chế chính mình. Cho nên đạo đức, học vấn của chúng ta cũng bởi vì cái chí đã lập mà không ngừng nâng cao. Đây là lập chí.

Chúng tôi ở Thẩm Quyển đều tiếp xúc với các trẻ nhỏ năm - sáu tuổi. Chúng tôi hỏi các em đi học để làm gì. Các vị biết đáp án của chúng là gì không? Đáp án của chúng rất chuẩn xác: **Muốn làm Thánh Hiền**. Chúng nói: *“Không làm Thánh Hiền thì đọc sách làm gì!”*. Có sáu, bảy em từ bên ngoài đi về trường mẫu giáo của mình, trên đường đi các em kẻ trước, người sau tranh nhau nhặt rác. Chúng vừa nhìn thấy rác giống như nhìn thấy báu vật vậy, cảm thấy ta có thể vì xã hội phục vụ, mọi người đều thi nhau để nhặt rác. Vừa lúc trên đường gặp một số học sinh cấp hai tan học, những học sinh cấp hai này trên tay đang cầm que kem, đang cầm thức ăn, vừa ăn vừa xả rác. Nhóm học sinh cấp hai thấy một nhóm trẻ nhỏ đang nhặt rác, vốn dĩ muốn vứt rác thì đột nhiên dừng lại giữa chừng, không thể vứt xuống. Sau đó có một học sinh cấp hai nói với các bạn học khác của em là: *“Chúng ta đừng có vứt rác nữa, các em nhỏ như vậy đang nhặt rác”*. Em đó dùng tiếng Quảng Đông để nói. Trong sáu, bảy em nhỏ đó chỉ có một em là người Quảng Đông. Khi trở lại trường mầm non của chúng, em nhỏ này liền đồng dục phiên dịch ra lời của anh cấp hai kia để cho các bạn học khác cùng nghe. Em nói: *“Mấy anh cấp hai kia bởi vì nhìn thấy chúng ta nhặt rác nên mấy anh ấy không vứt rác nữa”*. Cảm nhận trong nội tâm của em nhỏ này là từng lời nói, hành động của mình đều có thể ảnh hưởng xã hội này. Cho nên quan điểm của đứa bé này chính là: *“Học vì*

nhân sư, hành vi thế phạm” (học làm thầy người, hành vi làm mô phạm cho người).

Chí hướng cũng giống như mục tiêu và đích đến của một đời người, chúng ta lập chí đúng, thì cuộc đời này mới không uổng phí.

11.2. Học tập quý ở thực hành

Trong học tập, ngoài lập chí ra còn có một thái độ rất quan trọng, đó là: *“Học quý ở thực hành”*. Chúng ta học tập một câu Kinh giáo thì nhất định phải làm một câu, đây gọi là giải - hành tương ưng. Như vậy thì đạo đức, học vấn của chúng ta mới có thể nâng cao.

Vào thời nhà Đường, có một vị cao tăng tên Ô Sào Thiên Sư. Bạch Cư Dị là nhà thơ của triều nhà Đường, cuối đời thích học Phật. Ông hi vọng có thể đến thân cận vị Đại Đức như vậy, có thể nâng cao học vấn của chính mình. Khi ông gặp được Ô Sào Thiên Sư, ông liền thỉnh giáo với Ngài là làm thế nào học Phật.

“Phật” là tiếng Ấn Độ, từ gốc là “Phật Đà Da”. Người Trung Quốc ưa thích đơn giản nên đã trực tiếp dịch thành một chữ “Phật”, bên trái là chữ “Nhân”, bên phải là chữ “Phát”. Cách tạo chữ Trung Quốc gọi là chữ “hình thanh”, “hình” là chữ “Nhân”, “thanh” là chữ “Phát”. Chữ “Phật” này, dùng tiếng Trung Quốc để giải thích, chính là người giác ngộ, người có trí tuệ. Nếu nói rõ ràng hơn, gọi là người thông suốt, người hiểu rõ đạo lý. Cho nên học Phật chính là phải học làm người thấu suốt đạo lý. Ô Sào Thiên Sư liền nói với Bạch Cư Dị là học Phật thì phải *“chớ làm các việc ác, vâng làm các việc lành”*. Bạch Cư Dị nghe xong thì cười lên thật to và nói: *“Trẻ nhỏ ba tuổi cũng biết”*.

Quý vị thân mến! Khi các vị ba tuổi có biết hay không? Ngày trước dạy bảo thiện ác, dạy cách làm người là ở đâu dạy vậy? Không phải đến trường học, mà ở tại nhà. “*Gia giáo*” chính là dạy học. Cho nên đích thực Bạch Cư Dị nói không sai, trẻ nhỏ ba tuổi đều biết. Ô Sào Thiên Sư trả lời ông: “*Ông lão 80 tuổi không làm được*”. **Như vậy, then chốt, cốt tủy của đạo đức, học vẫn không phải ở học được nhiều hay ít, mà ở quý vị làm được bao nhiêu.** Thái độ này chính chúng ta phải học, rồi dẫn dắt trẻ nhỏ học tập Thánh Hiền. Nhất định phải xác lập thái độ chính xác này.

Ngày 15 tháng 03 năm vừa rồi, tôi đến Thẩm Quyển. Tôi cùng với thầy cô giáo và phụ huynh nơi đó có một buổi nói chuyện. Ngày hôm sau, thầy cô giáo nơi đó mời tôi đến giảng một buổi cho mấy bé trường mầm non. Tôi liền dạy “Đệ Tử Quy”. Khi vừa bước vào lớp, tôi nói: “*Xin chào các bạn nhỏ! Hôm nay chúng ta học Đệ Tử Quy*”, thì những đứa bé này đều đồng loạt nói: “*Thầy ơi! Chúng em đã học qua rồi. Chúng em đều đọc thuộc rồi*”.

Quý vị thân mến! Việc này cho thấy rằng học “Đệ Tử Quy” đã cho những đứa bé này thái độ gì? Khiến cho các em cảm thấy “*mình đã thuộc lòng điều này rồi, mình đã học qua rồi*”, khiến cho chúng ngạo mạn, chứ không phải là khiêm tốn. Vì vậy, việc dẫn dắt cho trẻ nhỏ lúc ban đầu rất là quan trọng. Tôi liền viết một chữ lên bảng đen, đó là chữ “*đạo*” của “*đạo đức*”. Tôi cũng không trực tiếp phản bác các em, mà trước tiên tôi viết một chữ “*đạo*”. Tôi nói: “*Này các bạn nhỏ! Văn hóa Thánh Hiền rộng lớn và tinh thâm. Trên toàn thế giới, chỉ có văn tự của nước ta là có thể ở ngay trong văn tự đem triết học nhân sinh, trí tuệ*

nhân sinh mà lưu xuất ra”. Tiếp theo đó tôi liền giải thích: “*Chữ này gọi là chữ hội ý. Ngay khi các em xem thấy chữ này, các em liền có thể hiểu được đạo lý trong đó. Bên trái là bộ “xước”, bên phải là bộ “thủ”, cho nên chữ này nói với chúng ta: **Người chân thật có đạo đức chính là trước tiên phải có thể làm được.** Chữ “xước” là có thể làm được. Người có thể làm được, có thể thực hiện mới là người có đạo đức. Cho nên chúng ta học **Đệ Tử Quy** chính là phải làm người có đạo đức. Các em đã làm được câu nào trong **Đệ Tử Quy** rồi?*”. Bọn trẻ vốn dĩ là ngẩng đầu rất cao, nhưng sau khi nghe xong, chúng đột nhiên ở đó suy nghĩ: “*Cha mẹ gọi, trả lời ngay*”, hôm qua vừa mới trả treo với mẹ, chúng lập tức liền xét lại mình.

Tiếp theo tôi liền đem từng câu, từng câu Kinh văn của “**Đệ Tử Quy**” nói với chúng làm thế nào thực hiện ngay trong đời sống gia đình. Trong lớp có một đứa trẻ, khi trở về nhà, ngay hôm đó viết nhật ký, câu đầu tiên liền viết: “*Hôm nay thầy Thái đến dạy chúng em, thầy Thái nói: **Đệ Tử Quy** là phải làm chứ không phải chỉ để học thuộc lòng*”. Đứa bé này biết viết trong nhật ký, tức là thái độ, ấn tượng của bé rất sâu sắc. Ấn tượng này rất có thể ảnh hưởng đến cả đời của chúng. Do đó, giáo dục có ba chữ chân ngôn, đó là phải “*thận ư thủy*” (*cẩn thận từ lúc bắt đầu*). Khi trẻ nhỏ vừa bắt đầu học tập học văn liền phải chú trọng thực hành, như vậy công phu mới đặc lực, nhất định sẽ không giống với những đứa trẻ khác.

Ngoài ra, có đứa bé khi học xong rồi, trở về cũng rất nỗ lực, hôm sau đứng ở ngay trước cửa của cha mẹ đợi cha mẹ đi ra. Khi thấy cha mẹ vừa đi ra, em liền cúi chào cha mẹ và nói: “*Con chào cha mẹ buổi sáng! Hôm qua*

cha mẹ ngủ có ngon giấc không?”. Cha mẹ của em bất chợt cảm thấy ngạc nhiên, lập tức liền gọi điện thoại cho trường mầm non hỏi: *“Hôm qua đã xảy ra việc gì? Con tôi vì sao hôm nay biết chào và hỏi thăm chúng tôi?”*. Thầy giáo mới nói: Hôm qua các em đã học đến *“sáng phải thăm, tối phải viếng”*. Kỳ thực, trẻ nhỏ có dễ dạy hay không? Rất dễ dạy. Chỉ là chúng ta không dạy.

Sơn Đầu cũng có rất nhiều thầy cô giáo tình nguyện giảng bài “Đệ Tử Quy”. Lên lớp được khoảng hai tháng, các thầy cô giáo tổ chức một hoạt động cùng giao lưu với các phụ huynh. Họ sắp xếp mỗi một em nhỏ đứng lên chia sẻ là các em có những thay đổi gì trong một - hai tháng học tập. Kết quả có một đứa bé bảy tuổi bước lên, câu thứ nhất em liền nói: *“Con học Đệ Tử Quy rồi mới biết được: Làm người vốn dĩ phải hiếu thuận”*. Câu nói này rất thú vị: *“Vốn dĩ phải hiếu thuận”*.

Người không học thì không biết đạo lý, người không học thì không biết nghĩa. Nhiều phụ huynh rất tức giận vì sao đứa trẻ này lại không hiểu chuyện: *“Ngay đến việc này cũng không hiểu!”*. Trẻ nhỏ thật sự ngay đến việc này cũng không hiểu, bởi vì chúng không được dạy. Cho nên chúng ta cần phải hiểu được những đạo lý nào nhất định phải mau dạy. Quý vị thấy đứa trẻ này, quý vị lập tức nói với chúng: *“Sáng phải thăm, tối phải viếng”*, ngày hôm sau chúng liền làm theo. Khi vị phụ huynh này biết được liền nhanh chóng gọi điện đến trường học, hành động này chúng tỏ là họ rất quan tâm đến sự trưởng thành của con cái. Họ hiểu rõ muốn dạy tốt con cái thì điều quan trọng là phải hợp tác với thầy cô. Vị phụ huynh này có độ nhạy cảm giáo dục. Nếu như họ cảm thấy rất kỳ lạ, sau đó họ

xoa xoa đầu đứa con rồi nói: “*Con à! Có phải hôm nay con đã bị sốt rồi không? Vì sao mà lẽ phép như vậy?*”. Nếu cha mẹ làm như vậy thì có thể sẽ dập tắt hiếu tâm và tâm học tập của trẻ nhỏ.

Vì thế, khi các con học “Đệ Tử Quy”, trở về giúp quý vị bưng nước rửa chân thì quý vị phải nên làm thế nào? Quý vị không nên nói là: “*Không cần phiền phức đến như vậy! Con bị bỏng thì sao?*”. Nói như vậy là quý vị đã cắt đứt cơ hội học tập của chúng rồi. Cho nên, chúng ta làm cha mẹ phải hiểu được cần phối hợp với thầy cô giáo, phải hiểu được việc thành toàn hiếu tâm của trẻ nhỏ, thành toàn đức hạnh của trẻ nhỏ.

Có một người mẹ nói là: “*Con của tôi còn nhỏ như vậy, bưng nước bị đổ thì phải làm sao?*”. Tôi liền nói với cô: “*Đổ thì càng tốt!*”. Cô cảm thấy khó hiểu: “*Vì sao đổ thì lại càng tốt?*”. Bởi vì khi chúng làm đổ, ngoài việc quý vị đã thành toàn hiếu tâm của chúng ra, quý vị còn có thể ngay lúc đó nắm bắt cơ hội này mà nói với chúng: “*Con à! Tấm lòng của con khiến cho mẹ rất cảm động, còn nhỏ như vậy mà có thể tận hiếu. Hôm nay chúng ta phải suy nghĩ một chút: Tại vì sao con bưng nước lại bị đổ? Nhất định là hai tay con cầm không được chắc. Lần sau con cầm chắc thì sẽ không bị đổ nữa. Nào! Chúng ta cùng nhau lau dọn thật sạch*”. Quý vị đồng thời dạy chúng làm thế nào cầm món đồ. Đồng thời còn dạy chúng làm thế nào thu dọn tình huống này, đem sự việc làm đến nơi đến chốn. Vì vậy, khi chúng ta làm phụ huynh không nên có quá nhiều lo lắng, cũng không nên có quá nhiều thứ không nỡ để chúng làm, bởi vì trẻ nhỏ làm việc nhiều thì chúng mới có thể học tập nhiều, trải nghiệm nhiều.

⁴Chúng ta đang nói đến thái độ học tập lúc mới bắt đầu rất là quan trọng, đã nói đến **“học quý lập chí”**. Trước tiên phải hoạch định chí hướng thì sẽ có động lực mạnh mẽ thúc đẩy, khiến cho chúng ta không ngừng tiến bộ, trưởng thành. Việc thứ hai là **“học quý thực hành”**. Cho nên, hiện tại chúng ta muốn học văn hóa truyền thống, học tập học vấn của Thánh Hiền, chúng ta cũng không cần phải lo lắng là ta bây giờ mới bắt đầu học có còn kịp hay không. Thật ra, **quan trọng nhất là học một câu chúng ta liền làm một câu**. Có rất nhiều người nói: *“Đợi tôi học tốt rồi sẽ dạy cho con cái. Đợi tôi học tốt rồi sẽ giúp người”*. Đợi chúng ta học tốt rồi thì có còn kịp hay không? Không kịp. Hiện tại học một điều làm một điều, chỉ có tinh thần như vậy mới cảm động con cái và học trò của chúng ta.

Có rất nhiều thầy cô giáo của chúng ta trước đây huấn tập văn hóa Thánh Hiền tương đối ít. Họ cũng giữ lấy thái độ cùng nhau học tập với học trò của mình, luôn luôn có thái độ như vậy. Trẻ nhỏ xem thấy cũng rất vui vẻ, bởi vì chúng ta đem thái độ hiếu học diễn ra cho trẻ nhỏ xem, cho học trò xem.

Có một trường mầm non dạy bảo trẻ nhỏ rằng sau khi ăn no rồi phải có lễ phép, khi đứng dậy phải nói với thầy cô giáo, bạn học cùng ngồi chung bàn là: *“Xin mọi người từ từ dùng!”*, sau đó mang bát đĩa của mình đến nhà bếp tự tay rửa. Tất cả trẻ nhỏ đã tập thành thói quen. Thầy cô của chúng cũng làm như vậy. Mỗi một thầy cô giáo ăn xong rồi cũng cúi người nói với chúng là: *“Xin mọi người từ từ dùng!”*, cho nên tất cả các đứa trẻ đều mỉm cười trong lòng.

⁴ Bắt đầu tập 4

Vì sao vậy? Trong lòng những đứa trẻ này liền sẽ nghĩ là: *“Thầy cô giáo cũng làm giống như chúng ta nên chúng ta phải có lễ phép, phải tuân thủ những quy định này”*. Khi chúng ta cùng làm với trẻ nhỏ thì sẽ có hiệu quả rất tốt.

Có một đứa bé, trong một lần ăn cơm, toàn bộ thầy cô giáo và các bạn học đều đã ăn cơm xong, chỉ còn lại một mình em. Đứa bé này sau khi ăn xong đứng dậy, cúi đầu một cách kính cẩn với cái ghế rồi nói: *“Xin mọi người từ từ dùng!”*. Tất cả thầy cô giáo xem thấy đều mỉm cười. Thế nhưng chúng tôi cảm thấy đứa bé này rất thành thật, nói một điều, học một điều thì làm một điều. **Làm người trước tiên phải học thành thật, tiếp theo mới học linh hoạt, như vậy học vấn mới có thành tựu.** Nếu như vừa bắt đầu chúng ta đã học linh hoạt, giáo huấn của thầy nói ra năm điều thì chọn ra ba điều để làm. Tốt! Đầu óc cũng rất linh hoạt, thế nhưng rất có thể học vấn sẽ không có nền tảng, đến lúc đó sẽ bị chính sự thông minh nhỏ của mình hại mình.

11.3. Học tập cần phải xem trọng thứ tự

Ngoài việc thực hành, tiếp theo chúng ta còn phải hiểu rõ rằng học tập cũng cần phải xem trọng thứ tự, trình tự. Trên “Tam Tự Kinh” có một câu: *“Vi học giả, tất hữu sở”*, học tập phải có trước sau. *“Tiểu học chung, chí Tứ Thư”*, chính là phải học cho tốt sách “Tiểu Học”, tiếp theo đó mới học “Tứ Thư”, “Ngũ Kinh”. “Tiểu Học” là quyển sách do Chu Hy - Chu Phu Tử biên soạn để *“dưỡng chính/chánh”* cho trẻ nhỏ. Quyển sách này dạy trẻ nhỏ làm thế nào hiếu dưỡng cha mẹ, tôn trọng trưởng bối và lễ phép trong cách ứng xử với người trong cuộc sống thường ngày. Quyển sách này ai đã xem qua xin đưa tay lên. Ô! Thật không ít.

Quyển sách này cách hiện tại đã gần một ngàn năm, lịch sử tương đối khá lâu, rất nhiều tình huống đời sống vào thời đó so với hiện nay đã có sự khác biệt. Vì sao cuốn “Tiểu Học” quan trọng đến như vậy? Bởi vì một đứa trẻ từ nhỏ trước tiên phải nắm vững cái gốc về cách làm người, làm việc. Nếu nền tảng này đã xây dựng tốt thì chúng đọc các Kinh sách khác, chúng sẽ không chỉ có đọc mà thôi, chúng sẽ hiểu được làm thế nào áp dụng vào việc đối nhân, xử thế trong cuộc sống. Chúng hiểu được phải áp dụng ngay vào trong cuộc sống. Vì thế, nền tảng này nhất định phải được xây dựng.

Bởi vì quyển “Tiểu Học” cách chúng ta tương đối xa, tôi đã từng xem qua, chỉ có thể xem hiểu được 60% đến 70%, có rất nhiều thuật ngữ xem không hiểu. Sau khi xem quyển “Tiểu Học”, tôi lại xem đến quyển “Đệ Tử Quy”. Đối với quyển “Đệ Tử Quy” này tôi rất là cảm động, cũng rất là tán thán. Bởi vì “Đệ Tử Quy” là sách viết ra từ thời nhà Thanh, cách chúng ta mới mấy trăm năm, rất gần. Hơn nữa, Lý Dục Tú Phu Tử của triều nhà Thanh căn cứ vào quyển “Tiểu Học” lấy ra phần cương lĩnh (nội dung quan trọng nhất), biên soạn thành một quyển “Đệ Tử Quy”. Quyển “Đệ Tử Quy” hoàn toàn tương ứng với đời sống của chúng ta, không có câu nào là không làm được, hơn nữa, còn bao hàm những trọng điểm của quyển “Tiểu Học”.

Lý Dục Tú Phu Tử biên soạn quyển sách này vẫn là y theo một câu giáo huấn rất quan trọng trong “Luận Ngữ” của Khổng Lão Phu Tử. Câu giáo huấn này được nhắc đến trong “Đệ Tử Quy: *“Phép người con, Thánh nhân dạy, hiếu để trước, kẻ căn tín, yêu bình đẳng, gần người nhân, có dư sức thì học văn”*”. Lý Dục Tú Phu Tử chính là căn

cứ vào câu nói này của Không Lão Phu Tử phân thành bảy cương mục, biên soạn thành quyển “Đệ Tử Quy” này. Cho nên chúng ta học tốt được “Đệ Tử Quy” chính là xây dựng tốt nền tảng của “Tiểu Học”. Nếu như nền tảng của “Tiểu Học” không được xây dựng tốt mà trực tiếp đọc qua “Tứ Thư”, “Ngũ Kinh” thì trẻ nhỏ đọc càng nhiều sẽ càng tách rời đời sống.

Có một vài trẻ nhỏ đọc rất nhiều Kinh thư, thế nhưng chúng sẽ lấy những câu Kinh văn trong “Luận Ngữ” để biện luận cùng với cha mẹ. Có một đứa trẻ khoảng sáu tuổi, trong một lần mẹ em đang phê bình em, em liền nói với mẹ là: *“Mẹ ơi! Mẹ có ôn, lương, cung, khiêm, nhượng của Không Lão Phu Tử không? Nếu như mẹ làm không được thì mẹ cũng không có tư cách nói con”*. Mẹ em liền bị chấn động: *“Bây giờ chúng đã dùng đến ngôn ngữ của Kinh điển để phản bác lại mình. Nếu chúng tiếp tục mà học nữa thì sẽ như thế nào?”*.

Có một trưởng bối dẫn theo cháu gái của bà (cháu gái gọi tôi bằng cậu) đến nhà chúng tôi. Cha mẹ tôi đều có ở nhà. Bà vừa ngồi xuống thì liền nói với cháu gái của bà là: *“Nào! Chúng ta cùng đọc Anh văn để những trưởng bối này nghe nào!”*. Đứa cháu gái nhỏ này cũng rất là thuần thực. Tôi tin rằng bé gái này không chỉ có biểu diễn cho chúng tôi xem mà nhất định là đã biểu diễn không ít lần trước đó rồi, cho nên bé ấy cũng rất tự nhiên. Sau đó bà của bé liền bắt đầu hỏi: *“Trái táo nói thế nào?”*. Bé đó liền nói: *“Apple”*. *“Cái ô nói thế nào?”*. Bé đó liền nói: *“Umbrella”*. Hỏi rất nhiều câu, bé điều trả lời lưu loát. Đột nhiên, bé gái này hỏi ngược lại bà của mình một câu: *“Bà ơi! Quyển sách nói thế nào?”*. Bà của em liền nói:

“Bà làm sao mà biết được!”. Bé gái này nói: “Bà ơi! Vì sao mà bà ngốc đến như vậy?”.

Nếu như trẻ nhỏ không học cách làm người, làm việc thì tri thức học được càng nhiều, sách xem được càng nhiều thì sẽ càng ngạo mạn. **Đem ngạo mạn mà cầu học vẫn là một sai lầm to lớn.** Chỉ cần có tâm ngạo mạn thì rất khó mà thành tựu được học vấn. Cho nên “Khúc Lễ” trong sách “Lễ Ký” có nói đến: “*Ngạo bất khả trưởng*” (không thể nuôi lớn tâm ngạo mạn). Đây đều là những lời nhắc nhở rất quan trọng của Thánh Hiền nhân về trước dành cho chúng ta.

Khi Tiên sinh Lâm Tắc Từ hiểu được lẽ nhân sinh, ông đã quy nạp thành mười sự việc. Mười việc này chính là: Nếu như người phạm phải mười điều sai lầm này thì đời sống không có ích lợi gì, ông gọi là: “*Mười điều vô ích*”:

Thứ nhất: “***Bất hiếu cha mẹ, thờ thần vô ích***”. Không có hiếu thuận đối với cha mẹ, mỗi ngày lạy thần, cầu thần bảo hộ thì có ích gì không? Không có ích gì.

Thứ hai: “***Anh em chẳng hòa, bạn bè vô ích***”. Cùng chung sống với anh em trong nhà nhưng không biết bao dung, thường hay có xung đột, con người này ra ngoài kết giao bạn bè có thể kết giao được bạn tri âm hay không? Không thể nào.

Trong mười điều vô ích này, có hai điểm chú trọng về việc cầu học vấn. Đây là một sự nhắc nhở rất quan trọng. Hai điểm đó là: “***Kiêu căng ngạo mạn, học rộng vô ích***” và “***Hành nghi không ngay, đọc sách vô ích***”. Chỉ cần chúng có tâm ngạo mạn, thì học lực càng cao sẽ càng xem thường người, càng dễ dàng tổn hại người khác. “*Hành nghi không ngay*”, nếu như lời nói, hành

vi của chúng ta hoàn toàn trái ngược với giáo huấn của Thánh Hiền, thì không tương ưng với những sách đọc được, sẽ không được lợi ích.

Thánh triết nhân mấy ngàn năm đã lưu lại lời dạy, chúng ta phải rất trân trọng, phải cố gắng xem đây là sự nhắc nhở chính mình không thể phạm. Đương nhiên trẻ nhỏ cũng phải cố gắng không được phạm những lỗi lầm này.

Trên đây là thứ tự của việc học tập.

11.4. Phương pháp học tập: “Nhất môn thâm nhập, trường thời huân tu”.

Phương pháp học tập phải nắm lấy tám chữ: **“Nhất môn thâm nhập, trường thời huân tu”** (*Thâm nhập một môn, huân tu lâu dài*). Một môn là một môn nào? Các vị Thánh triết giáo huấn chúng ta, nếu như dùng hai chữ để nói thì chính là **“đạo đức”**. Hai chữ **“đạo đức”** đã nắm lấy toàn thể cương lĩnh giáo huấn của Thánh Hiền trong mấy ngàn năm. Nắm lấy cái giềng lưới thì mắt lưới sẽ mở thôi (nắm lấy cương lĩnh thì sẽ nắm bắt được tất cả).

Thưa quý vị, thế nào gọi là **“đạo”**? Thế nào gọi là **“đức”**? Chúng ta lật sang trang thứ hai của quyển sổ tay, phía dưới trang thứ hai có một hàng chữ. Chúng ta cùng nhau đọc qua một lần:

“Nhận thức siêu việt thời không đích đại tự nhiên vận hành pháp tắc, thử chi vị đạo” (*nhận thức siêu vượt thời gian, không gian về phép tắc vận hành của đại tự nhiên được gọi là đạo vậy*).

“Giáo đạo nhân loại như hà thuận tòng đại tự nhiên đích pháp tắc, bất vi việt địa tổ nhân, thử chi vị

đức” (có thể dạy cho nhân loại làm thế nào tuân theo phép tắc của đại tự nhiên, không làm trái tự nhiên thì gọi là đức vậy).

Cho nên “đạo” là phép tắc về quy luật vận hành của đại tự nhiên siêu vượt thời gian, không gian, tục ngữ gọi là “luân thường đại đạo”. **Mỗi quan hệ ngũ luân chính là “đạo”**. Thiên địa, vạn vật đều có quỹ đạo vận hành của nó thì mới không xảy ra xung đột. Không chỉ con người mới có đường lối chuẩn xác, mà sự chuyển động giữa hành tinh với hành tinh cũng có quỹ đạo chuyển động chuẩn xác. Nếu như hôm nay các hành tinh trong vũ trụ chuyển động như thế này, ngày mai thì chúng chuyển động ngược lại thì có được không? Không được. Nếu như chín hành tinh lớn, sao Diêm Vương nói hôm nay tôi không vận hành như vậy, ngày mai tôi phải đổi lại, khi nó vừa đổi quỹ đạo thì có thể sẽ va chạm, xung đột, ma sát với các hành tinh khác. Vạn vật như vậy và con người cũng như vậy. Do đó, nếu như có thể tuân thủ năm mối quan hệ này, thì chúng ta có thể sống chung với nhau rất hòa hợp.

Nếu chúng ta không bằng lòng tuân thủ năm mối quan hệ này, thì liền sẽ xảy ra mâu thuẫn, xảy ra xung đột. Quý vị thân mến! Hiện tại năm mối quan hệ này có xung đột hay không? Có rất nhiều xung đột. Mở báo chí ra xem thì liền biết.

12. Làm thế nào dung hòa năm mối quan hệ trong ngũ luân?

Chúng ta cùng nhau xem thử, năm mối quan hệ này làm thế nào để dung hòa, làm thế nào dụng tâm để đối đãi.

Trong năm loại quan hệ này, quý vị cảm thấy loại nào là quan trọng nhất? Tất cả đều rất quan trọng.

Trong sách “Trung Dung” có nói đến: “*Quân tử chi đạo, tào đoan hồ phu phụ*” (đạo người quân tử bắt nguồn từ đạo vợ chồng), cho nên ảnh hưởng của quan hệ vợ chồng rất sâu xa. Vì sao quan hệ vợ chồng là quan trọng nhất? Bởi vì vợ chồng cùng ở chung một nhà, ở chung một gian phòng, nếu như vợ chồng hòa thuận, chung sống tốt đẹp, thì trẻ nhỏ lớn lên trong hoàn cảnh gia đình như vậy tự nhiên sẽ có mối quan hệ cha con rất là thân thiết. Xử lý tốt quan hệ vợ chồng thì anh em cũng sẽ hòa thuận. Vợ chồng hòa thuận đích thực là đã cho trẻ nhỏ sự ảnh hưởng thâm lắng. Vì vậy, vợ chồng chung sống phải đạo, thì cha con sẽ thân thiết, anh em, chị em cũng sẽ hòa thuận.

Khi cha con có sự thân thiết thì con cái sẽ biết cảm ân công lao khó nhọc của cha mẹ, tấm lòng cảm ân của chúng đối với mọi người sẽ tự nhiên phát khởi. Do đó, khi chúng bước ra xã hội, gặp được cấp trên rất quan tâm giúp đỡ, dẫn dắt chúng, trong vô hình trung chúng sẽ sanh khởi tâm “*quân thần hữu nghĩa*” (vua tôi có nghĩa), sẽ trung thành với lãnh đạo, tự nhiên chúng sẽ hình thành thái độ này. Cho nên thời xưa có một câu danh ngôn: “*Trung thần xuất ư hiếu tử chi môn*” (Trung thần xuất thân từ người con hiếu hạnh). Câu nói này tương đối có đạo lý. Hiện tại tình trạng “*nhảy việc*” rất nhiều. Khi “*nhảy việc*”, họ chỉ nghĩ đến tiền tài của chính mình mà không nghĩ đến sự bồi dưỡng dài lâu của cấp trên dành cho họ. Có khi thậm chí họ trực tiếp làm việc cho đối thủ của công ty mình, rồi cạnh tranh với công ty trước đây của mình.

Anh em, chị em có thể hòa thuận với nhau, họ ở trong nhà sẽ biết quan tâm, giúp đỡ lẫn nhau. Vì vậy, khi ở chung với bạn học, ở chung với đồng nghiệp, thái độ đó của họ sẽ biểu hiện ra một cách tự nhiên, nên sẽ kết giao được bạn bè rất tốt.

Như vậy, quan hệ vợ chồng tốt thì ngũ luân liền tốt. Cho nên dạy bảo làm thế nào giữ được quan hệ vợ chồng tốt đẹp là một học vấn tương đối quan trọng.

13. Làm thế nào để xây dựng quan hệ vợ chồng được tốt?

Thưa quý vị, quý vị đã từng học qua đạo làm chồng vợ chưa? Trong sách giáo khoa có dạy hay không? Không! Một việc quan trọng như vậy vì sao không dạy? Quý vị xem, những đề mục mà ngày trước chúng ta đi thi đối với cuộc sống hiện nay không có ảnh hưởng gì lớn thì chúng ta lại học rất lâu, nhưng những đạo lý rất quan trọng ảnh hưởng đến cuộc đời thì trái lại chúng ta lại không được học.

Trong quan hệ chồng vợ phải nhớ lấy: “*Thận ư thủy*” (cẩn thận ngay từ lúc bắt đầu). Lúc ban đầu, khi chưa kết hôn, quý vị phải mở to đôi mắt, phải chọn đối tượng tốt. Đương nhiên quý vị muốn chọn người khác, người khác cũng phải chọn quý vị. Cho nên muốn tìm được đối tượng tốt, không phải trực tiếp chạy đến đó thân cận hên hò. Phương pháp này sẽ rất mệt. Phương pháp tốt nhất gọi là: “*Chúng tinh cộng nguyệt*” (các ngôi sao vây quanh mặt trăng), chỉ cần quý vị có thể tỏa hào quang thì sẽ có rất nhiều ngôi sao đến bên cạnh mình, đến lúc đó tùy quý vị chọn lựa. Đây là phương pháp tìm đối tượng cao minh

nhất. Vì vậy phải cẩn thận từ lúc bắt đầu, phải hiểu rõ đây có phải là người có thể cùng ta chung sống cả đời được không? Đây không phải là việc có thể qua loa.

Hiện tại có rất nhiều nam nữ trẻ tuổi học đạo vợ chồng, học cách nam nữ đối xử với nhau từ đâu? Đều học ở trong tình ca. Trong tình ca nói rằng tình hình nam nữ yêu nhau đều là yêu rất đau khổ, yêu đến chết đi sống lại, có phải vậy không? Dường như tuổi trẻ không đau khổ thì không gọi là người trẻ tuổi, *“người mà không nồng cuồng thì phí mất tuổi xuân”*. Như vậy mà gọi là yêu sao?

Khi tôi phát hiện ra điểm này thì lúc dạy học trò lớp 5, lớp 6, tôi liền rất cẩn trọng, vội vàng chích vài mũi thuốc tiêm phòng cho chúng, để chúng có thái độ chuẩn xác đối với quan hệ nam nữ, không nên bị những tình ca này dẫn dắt sai. Vì vậy, tôi liền nói với chúng rằng: Người với người cùng ở với nhau đều sẽ trải qua một số quá trình. Đầu tiên nhất định phải từ “tương thân”, quen biết nhau. Tiếp theo là “tương tri”, tìm hiểu lẫn nhau. Tiếp theo là “tương tích”, đôi bên trân trọng nhân duyên của nhau. Tiếp theo là “tương ái” và sau cùng là “kết hôn”. Kết hôn có phải là kết thúc hay không? Có rất nhiều người nói: *“Kết hôn là nắm mồi của ái tình”*. Đây đều là dạy sai. Nếu như vợ chồng chung sống tốt đẹp thì rượu để càng lâu sẽ càng nồng. Cho nên việc này cần phải biết cách làm.

Thế nào là chân tình, là tình yêu thật sự? Tôi thường nêu ra một thí dụ: Chân tình, tình yêu thật sự sẽ giống như một ông lão hơn 70 tuổi dắt tay vợ ông cũng hơn 70 tuổi đi tản bộ ở công viên. Sau đó bà cụ nói với chồng của bà rằng: *“Ông ơi! Ngày mai là 15 rồi, ngày mai mình nên ăn chay”*. Quý vị xem, vợ chồng già như vậy mới thấy ra

được mùi vị của sự yêu thương trân quý lẫn nhau. Tuyệt đối không phải là loại tình cảm rất mãnh liệt. Loại tình cảm đó thì rất dễ dàng thay đổi.

Chúng ta nói với trẻ nhỏ rằng đây là cách nam nữ chung sống với nhau, là quá trình chung sống giữa người và người với nhau. Nếu như hôm nay, người nam này mới làm quen mà đã lập tức nói với cô gái là: *“Anh rất yêu em!”*, như vậy anh ấy nhất định là gạt cô. Điều này không phù hợp với tự nhiên, đó là sai lầm. Sau đó quý vị lại gặp một người nói với quý vị: *“Cả đời anh không phải em thì không cưới, không phải em thì không lấy”*, quý vị cũng phải mau mà tỉnh ngộ ra. Anh ấy là gì vậy? Anh ấy không biết quý vị là người như thế nào, có phải vậy không? Anh ấy cũng không biết thái độ của quý vị đối với người, đối với việc mà đã nói yêu quý vị, vậy thì gọi là gì? Gọi là *“hoa ngôn xảo ngữ”* (nói lời đường mật, lời ngon tiếng ngọt).

Từ quen biết đến tìm hiểu nhau, quá trình này phải rất bình lặng. Thí dụ nói quý vị cảm thấy người con trai này không tệ, thì quý vị cần phải tỉ mỉ mà quan sát xem anh ấy đối với đồng nghiệp của anh ấy thế nào, anh ấy đối với bạn bè của anh ấy như thế nào. Quý vị phải quan sát rất khách quan như vậy thì mới có thể chân thật hiểu rõ thái độ làm người, làm việc của anh ấy. Nếu như anh ấy đối với bạn bè, bạn học của anh ấy đều rất có tâm yêu thương, rất quan tâm người khác, nếu như anh ấy chân thật muốn cùng quý vị thương yêu, thì anh ấy nhất định sẽ có sự cống hiến cho quý vị rất nhiều. Cho nên quá trình tìm hiểu cũng phải khách quan, phải lý trí, không thể khi vừa mở đầu thì hai người đến với nhau, như vậy rất nguy hiểm.

Thanh niên hiện nay đều không biết được điểm này, vì vậy đều sẽ rơi vào hoàn cảnh rất nguy hiểm. Do đó có câu nói là: *“Bởi vì ngộ nhận mà kết hợp, vì hiểu rõ mà chia tay”*. Đúng vậy, bởi vì quý vị chỉ hiểu anh ấy ở biểu hiện bên ngoài, không phải là chân thật hiểu rõ một cách khách quan. Cho nên, *“việc tìm hiểu nhau”* rất quan trọng. Đôi bên phải quan sát nhiều, phải bình lặng, đồng thời phải trân trọng nhân duyên lẫn nhau, có cơ hội được gặp gỡ nhau, tiếp theo là thương yêu, rồi mới đi trên thảm đỏ.

Trong quá trình tìm hiểu có một điểm rất quan trọng, đó là **vợ chồng phải có cùng quan điểm, sau đó mới đi đến hôn nhân**. Rất nhiều vị có chí khí rất mãnh liệt, cô ấy nói: *“Quan niệm của anh ấy không đúng không hề gì, tôi sẽ thay đổi anh ấy”*. Có chí khí mãnh liệt hay không? Những người như thế này không ít. Tôi sẽ nói với cô ấy là có một câu nói rằng: *“Túy ngọa sa trường quân mạc tiểu, cổ lai chinh chiến kỷ nhân hồi”* (Say khướt sa trường anh chớ mĩa, xưa nay chinh chiến mấy ai về). Nếu như quý vị giữ lấy thái độ như vậy mà đi đánh trận, thì sẽ không có bao nhiêu người sống sót trở về. Bởi vì đến 20 - 30 tuổi thì rất nhiều thói quen, rất nhiều tính cách đã tương đối cố chấp, trừ khi họ chính mình bằng lòng thay đổi, nếu không thì người khác sẽ rất khó xoay chuyển họ. Vì vậy chúng ta vẫn phải tùy duyên, không nên cưỡng cầu. Quý vị phải tìm được người chí đồng đạo hợp, thì hôn nhân mới không đến nỗi khổ đau.

• **Làm thế nào để biết được đâu là tình yêu chân thật?**

Làm thế nào để yêu người khác? Làm thế nào để phân biệt được người với người cùng chung sống có chân thật yêu nhau hay không? Quý vị xem, hiện tại có rất

nhiều người đem chữ “yêu” này để uy hiếp người khác. Có hay không? Tôi rất yêu em, vì vậy em phải vì tôi mà như thế này, như thế kia. Khi không hiểu rõ tình yêu, rất có thể sẽ dùng chữ “yêu” này đi khắp nơi để khống chế người khác, đi khắp nơi làm cho người đau khổ và buồn phiền. Chúng ta xem thấy chữ “ái” này là chữ hội ý, ở giữa là chữ “tâm”, bên ngoài là chữ “tho”.

Yêu là dùng tâm để cảm nhận sự ấm áp

Yêu là dùng tâm mà cảm nhận. Cảm nhận cái gì? Cảm nhận yêu cầu của người khác ở chỗ nào. Khi đối phương lúc nào cũng cảm nhận được nhu cầu của quý vị, biết quan tâm quý vị thì nội tâm của quý vị sẽ cảm thấy rất ấm áp, tuyệt đối không đau khổ giống như tình ca đã viết. Cảm giác của tình yêu là ấm áp. Cho nên hiện tại chúng ta phải biết phân biệt xem đó có phải là tình yêu chân thật hay không. Nếu như không phải thì phải mau mau chọn lựa lại, không nên cố chấp không chịu tỉnh ngộ.

Ngôn ngữ của tình yêu là lời chính trực

Ngôn ngữ của tình yêu là lời chân thật, ngôn ngữ của tình yêu sẽ không phải là một loạt những lời đường mật. Hôm nay họ nói lời đường mật với quý vị, ngày khác họ cũng sẽ nói những lời đường mật như vậy đối với người khác. Trái lại, những người nam không biết nói những lời đường mật thì có thể đáng tin, bởi vì tinh thần và dụng tâm của họ đều không để trên những lời đường mật đó, cho nên họ mới không biết nói chuyện như vậy. Vậy những người nói những lời đường mật đã đem tinh thần để vào chỗ nào? Đều là để trên những lời nói dụ dỗ đó.

Có một người phụ nữ nói, lần đầu tiên cô gặp mặt chồng của cô, chồng cô không nói một lời nào. Câu thứ nhất chồng cô nói với cô là: *“Răng của em không tốt”*. Tiếp theo lại nói: *“Cho nên đường ruột của em cũng không tốt, bởi vì răng không được tốt thì khi nhai thức ăn, tiêu hóa sẽ không tốt, cho nên áp lực lên đường ruột cũng sẽ lớn”*. Cô ấy liền nghĩ: *“Con người này quá thật thà, không nói một lời đường mật nào, lần đầu tiên gặp mặt đã nói ra khuyết điểm của mình”*. Cô cảm thấy rất đáng tin, nên sau đó kết hôn với anh ấy. Việc này nghĩ lại, cô ấy thật có trí tuệ, cô biết được người nói lời chính trực mới đáng tin. Như vậy, ngôn ngữ của tình yêu phải là lời chính trực.

Tâm địa của tình yêu là vô tư

Tiếp theo, tâm địa của tình yêu là vô tư. Một người biết quan tâm, thương yêu người khác, thì họ đối với cha mẹ, đối với vợ con, đối với bạn bè, thậm chí đối với người xa lạ sẽ có cùng một thái độ như nhau. Hiện tại, có rất nhiều nam nữ qua lại với nhau, khi đôi phương không bằng lòng tiếp tục kết giao, họ then quá hóa giận, thậm chí có thể tổn hại đôi phương. Đó không phải là tâm vô tư, mà là sự khống chế, dục vọng chiếm hữu, họ chỉ khoác chiếc áo tình yêu bên ngoài để gạt người. Cho nên quý vị phải phân biệt rõ, đó gọi là dục vọng, khống chế và chiếm hữu, tuyệt đối không phải là tình yêu, họ đã làm ô nhiễm chữ “yêu” này rồi.

Hành vi của tình yêu là thành toàn cho đối phương.

Có một cô giáo, chồng của cô có một em gái sinh sống và đi học ở Hawaii. Khi em gái có vấn đề về tài chính, chồng của cô liền nói với cô: *“Hai - ba năm qua chúng ta*

đã tiết kiệm được một ít tiền. Hiện tại em gái gặp khó khăn, anh muốn rút số tiền đã tiết kiệm được hai - ba năm qua chuyển qua cho em gái mượn”. Nếu như đó là chồng của quý vị thì quý vị sẽ nói như thế nào? Vì sao không thể nói ra được vậy? Cô giáo này lập tức nói với chồng của cô là: “Anh làm như vậy thật là làm cho em rất cảm động! Anh chăm sóc em gái vô tư như vậy, em tin rằng cha mẹ của anh cũng sẽ rất hài lòng. Cho nên em đồng ý cách làm của anh, ngày mai em sẽ đi chuyển tiền giúp anh”.

Quý vị xem, người vợ này còn đích thân đi làm việc này giúp cho chồng. Tâm địa của tình yêu là thành toàn, hành vi của tình yêu là thành toàn việc tốt đẹp của đối phương, thành toàn hành động đúng đắn của đối phương. Vì vậy, ngày hôm sau cô giáo này đi chuyển tiền. Vừa lúc đó, có một người bạn nghe được việc này thì rất cảm động. Anh ấy nói: *“Bạn không cần phải đi chuyển tiền, tôi sẽ giúp bạn chuyển tiền”*. Anh ấy rất thân với ngân hàng. Sau khi chuyển tiền xong thì nói với cô giáo này: *“Lúc nào bạn gửi lại cho tôi cũng không hề gì, tôi đã giúp bạn chuyển tiền rồi”*. Cho nên, một người có hành vi tốt đẹp sẽ cảm động những người xung quanh.

Vì vậy, từ bốn góc độ này chúng ta có thể phán đoán là họ có phải chân thật biết được yêu người hay không. Có một người bạn nói là: *“Thầy Thái ơi! Ngoài bốn điều này ra cần phải thêm một điều nữa, đó là ưa thích đọc sách Thánh Hiền”*. Tôi nói: *“Câu nói này rất có đạo lý”*. Bởi vì những thái độ làm người từ chỗ nào mà học được vậy? Không phải đột nhiên mà có được, mà đều là học từ giáo huấn của Thánh Hiền mới có thể hình thành những thái độ chuẩn xác này. Khi chúng ta đã chọn đúng đối tượng rồi,

tiếp theo đó là phải hoạch định, phải đạt được sự thống nhất quan điểm.

14. Hai vấn đề chủ chốt trong gia đình, đó là đời sống vật chất và đời sống tinh thần

• Việc lớn thứ nhất trong gia đình là phải dạy tốt con cái

Việc lớn thứ nhất trong gia đình là phải dạy tốt con cái, nên có câu: *“Chỉ yếu mạc như giáo tử”* (không có việc gì quan trọng hơn việc dạy con). Chúng ta cùng nhau suy xét: Nếu như vợ chồng đều có địa vị xã hội rất tốt, cũng rất có tiền của, thế nhưng con cái mỗi ngày ở bên ngoài chơi bời lêu lổng thì nửa đời sau của họ có tốt hay không? Không thể nào. Không chỉ là gia đình phải dạy tốt con cái, mà đế vương của mấy ngàn năm trước cũng nhận thức được rằng việc dạy dỗ tốt đời sau là rất quan trọng. Do đó, khi họ đăng cơ thì việc quan trọng nhất là lập Thái Tử. Họ cũng hi vọng triều đại của họ có thể thịnh trị dài lâu. Mà Thái Tử chính/chánh thì thiên hạ mới có thể chính/chánh. Cho nên họ đều tìm vị thầy tốt nhất trong nước để dạy bảo con cái của họ.

Khi vợ chồng có được nhận thức giống nhau như vậy thì sẽ phối hợp rất tốt. Vì vậy, trong quan hệ ngũ luân, quan hệ vợ chồng gọi là: *“Phu phụ hữu biệt”* (sự khác biệt về trách nhiệm của vợ chồng). *“Phu phụ”* là đạo, *“hữu biệt”* là đức. Khác biệt ở chỗ nào? Khác biệt ở trách nhiệm. Vào thời xưa, nam quản việc bên ngoài, nữ quản việc trong nhà. Bởi vì gia đình có hai việc quan trọng: Việc thứ nhất là đời sống vật chất, việc thứ hai là đời sống tinh thần. Cho nên nam ở bên ngoài giải quyết các vấn đề

đời sống, vấn đề kinh tế; nữ thì ở trong nhà lo đời sống tinh thần, giáo dục tốt con cái.

Hiện tại rất nhiều vợ chồng đều cùng nhau ra ngoài đi làm. Giáo dục con cái để cho bảo mẫu, thầy cô giáo, người giúp việc. Rất nhiều trường hợp như vậy. Do vậy, hiện tại có một danh từ mới gọi là “*đại diện cha mẹ*”. Như vừa rồi mới nói, rất nhiều người sau khi hết giờ đều đưa con đến gửi ở nhà giữ trẻ hoặc mời đại diện cha mẹ gì đó, hiện tượng nhờ ông bà trông cháu cũng rất nhiều. Còn có một đại diện cha mẹ được rất nhiều phụ huynh mời đến đó là truyền hình, hiện tại còn có cả vi tính.

Thưa quý vị, khi chúng ta kiếm được rất nhiều tiền, số tiền này có phải chúng ta luôn có thể giữ được bên mình hay không? Chúng ta cần hiểu rõ, có năm nhà muốn lấy tiền tài của chúng ta. Đó là thủy tai muốn tiền của chúng ta, hỏa tai muốn tiền của chúng ta, tham quan ô lại muốn tiền của chúng ta, ăn trộm, ăn cướp muốn tiền của chúng ta. Bốn loại này vẫn không đủ sức mạnh, cái sau cùng là lợi hại nhất, gọi là con cháu chẳng ra gì. Mình kiếm được tiền rất khổ cực, con cháu tiêu xài rất thoải mái. Nếu như quý vị ở bên này kiếm tiền, ở bên kia thì tiền rò rỉ đi ra, vậy thì không thể giữ được. Vì vậy, khi chúng ta dùng “*đại diện cha mẹ*” dạy trẻ nhỏ, đến sau cùng con cái không hiểu chuyện, quý vị có thể cả đời đều phải lo lắng, có thể sẽ bị chúng trầm cảm. Việc này sẽ rất nguy hiểm.

• **Hậu quả của lớp bồi dưỡng học thêm**

Chúng ta hãy xem một số lớp giữ trẻ. Tôi đã từng đi sâu suy nghĩ một vấn đề, cũng đã quan sát. Trong mười em học trò đứng đầu của lớp, khoảng một nửa có đi học thêm,

một nửa thì không đi học thêm. Một nửa em có đi học thêm đó, tôi quan sát thấy chúng tương đối không chuyên tâm học tập. Bởi vì nếu như hôm nay lên lớp mà chúng đã được học qua bài ở lớp học thêm rồi, thì chúng sẽ vỗ vai bạn học bên cạnh và nói: *“Bài này mình đã học qua rồi, bài kia mình cũng đã học qua rồi”*. Do đó, khi học trên lớp chính thức chúng không có chuyên tâm. Thật đáng lo!

Cầu học vẫn quan trọng nhất chính là phải chuyên tâm chú ý. Khi chúng vừa bắt đầu có thái độ khinh mạn đối với việc cầu học thì tương thất bại đã lộ ra rồi. Bài học đã học trước rồi thì chúng sẽ không còn chuyên tâm nữa. Nếu hôm nào lên lớp dạy bài mà chúng chưa học, chúng sẽ nghĩ thầy giáo lớp học thêm sẽ dạy cho. Tôi còn phát hiện ra rằng đêm trước khi đi thi, chúng đều sẽ ôm lấy mấy tờ giấy ra sức mà học, đó là những tờ giấy do thầy giáo lớp học thêm giúp chúng tổng kết những bài quan trọng. Chúng đi học thì ai giúp chúng học? Đều là những thầy giáo này. Tôi thấy chúng rất nỗ lực học thuộc. Sau khi thi xong rồi thì chúng lập tức nói: *“Ồ! Giải thoát rồi!”*. Tôi liền nghĩ chỉ cần hai - ba ngày là chúng sẽ quên hết sạch những tri thức này, không còn nhớ gì cả.

Còn những học trò khác trong số mười em đứng đầu không đi học thêm, không có phần đề cương này, thì cùng bắt cặp với nhau: *“Nào! Ta cùng nhau chĩnh lý một số trọng điểm. Tôi hỏi bạn, bạn cũng hỏi tôi, xem tôi có biết hay không?”*. Những học trò này đều cố gắng tự mình đánh dấu trọng điểm. Ngay trong quá trình chúng đánh dấu phần trọng điểm, chúng đã đang từng li, từng tí tích lũy năng lực học tập của chúng rồi. Có rất nhiều người suy nghĩ sai lầm, cho rằng chỉ cần tốn tiền thì sẽ có hiệu quả. Đã tốn tiền rồi

nhưng cũng không cần trọng kiểm tra xem là trẻ nhỏ có thật sự học được hay không. Như vậy, việc thứ nhất là hiệu quả của lớp bồi dưỡng học thêm, chúng ta cần phải suy nghĩ.

● **Tác hại khi có người giúp việc**

Việc thứ hai là người giúp việc trong gia đình. Phần nhiều người giúp việc ngay đến tiếng phổ thông cũng nói không được rõ ràng, cho nên năng lực ngữ văn và ngôn ngữ của thế hệ sau càng ngày càng thấp. Năng lực của môn ngữ văn là nền tảng của tất cả các môn học khác. Không học tốt được ngữ văn thì học các môn học khác đều sẽ rất khó khăn. Không chỉ có vấn đề về mặt ngữ văn, mà khi người giúp việc chăm sóc trẻ nhỏ, họ thường dùng thái độ như thế nào? Có phải là thái độ của cha mẹ không? Không phải. Họ xem trẻ nhỏ như là ông chủ, là hoàng đế để mà hầu hạ. Có rất nhiều người giúp việc đưa trẻ nhỏ đi ra ngoài, khi ra đến cửa thì trẻ nhỏ ngồi xuống một cái ghế nhỏ, hai chân duỗi ra, người làm giúp chúng mang vớ, mang giày. Vì vậy, năng lực đời sống của trẻ rất thấp.

Con cái như vậy, nếu như việc kinh doanh của quý vị bị thất bại thì chúng có thể sẽ chết đói. Giàu sang không thể giữ được dài lâu. Quý vị phải suy nghĩ đến việc khi trong nhà không có tiền của nhiều thì trẻ nhỏ có năng lực sinh sống độc lập hay không. Chúng ta phải có kế hoạch lâu dài. Cũng có báo cáo nói về những trẻ em ở trong những gia đình có người hầu hạ, khi đi đến trường học, thầy giáo sắp xếp chúng công tác quét dọn, chúng đàm phán với thầy giáo: *“Thầy ơi! Em trả thầy tiền, thầy làm giúp em”*. Trong giá trị quan của chúng, tiền có thể giúp làm tất cả mọi việc. Như vậy, người giúp việc không cách gì dùng thái độ của cha mẹ để dạy dỗ con cái của quý vị.

● **Hậu quả khi ông bà trông giữ cháu**

Có rất nhiều trường hợp khi làm cha mẹ thì rất có lý trí, nhưng khi làm ông nội, bà nội rồi thì: “*Đứa cháu nội này vì sao mà đáng yêu đến như vậy!*”, yêu chiều cháu hết mực. Như mẹ của tôi, khi bà dạy chúng tôi thì rất có nguyên tắc, rất có khuôn phép. Tôi còn nhớ được có một lần, tôi có một yêu cầu không hợp lý đối với mẹ. Mẹ tôi lấy một quyển sách ra đọc và không để ý đến tôi. Tôi liền nằm trên đất bắt đầu lăn lộn, nhất định muốn bà phải đáp ứng yêu cầu của tôi. Kết quả là mẹ tôi không hề để ý đến tôi, tiếp tục xem sách của bà. Sau đó tôi cảm thấy lăn lộn trên đất rất mệt, cũng biết được dùng tình cảm không thể đạt được mục đích, mẹ tôi không dễ dàng bị uy hiếp, tôi chính mình liền ngoan ngoãn bò dậy đi. Quý vị xem, kỷ ức của tôi rất sâu sắc. Cho nên giáo dục trẻ nhỏ nhất định phải có nguyên tắc rất chuẩn xác, không thể để cho trẻ nhỏ muốn gì được nấy. Yêu chúng quá làm cho chúng hư.

Quý vị xem, mẹ tôi dạy tôi tốt đến như vậy, nhưng khi có cháu ngoại thì bà lại nuông chiều, thường hay nói với tôi là: “*Con không nên nghiêm khắc đối với cháu như vậy!*”. Tôi cũng không nói gì. Sau đó khoảng nửa năm, bà liền nói với tôi: “*Con nghiêm khắc là đúng!*”, bởi vì đứa cháu ngoại này đã trèo cả lên trên đầu của bà. Bởi vậy, để ông bà trông cháu thì hiệu quả đều không tốt, ông bà sẽ nuông chiều cháu. Con cái vẫn là chính mình dạy bảo thì tương đối bảo đảm.

● **Tác hại của truyền hình và vi tính**

Truyền hình và vi tính càng không cần phải nói, cái học được đều là tham - sân - si - mạn. Chúng ta xem thấy

được rất nhiều trẻ nhỏ có lời nói đều là ngạo mạn vô lối, rất thô tục. Việc này có khi không phải học được từ cha mẹ mà đều là học từ truyền hình và vi tính. Truyền hình và vi tính là một loại thôi miên hiệu quả. Quý vị có phát hiện thấy người xem truyền hình dường như hoàn toàn cách biệt với thế gian hay không? Người bên cạnh có gọi thế nào cũng không ích gì. Vì sao vậy? Bởi vì sóng từ và sóng bức xạ của truyền hình sẽ làm cho não của quý vị giống như đang ở trong một căn phòng hoàn toàn cách ly với thế giới bên ngoài trong suốt 96 giờ đồng hồ vậy. Do đó, xem truyền hình càng nhiều thì sẽ càng không biết suy nghĩ. Quý vị xem, tại vì sao rất nhiều sản phẩm đắt tiền đều muốn quảng cáo trên truyền hình, đều tốn một khoản tiền rất lớn để quảng cáo? Bởi vì người xem truyền hình thì không có lý trí, xem thấy kem SK-II khi thoa lên lập tức sẽ bóng đẹp, nhìn vào sẽ mê người, liền lập tức đi mua. Truyền hình đối với não của trẻ nhỏ có ảnh hưởng sâu xa. Việc này đều đã có chứng minh của khoa học.

Trên trang mạng (website) “Đại Phương Quảng” chúng ta có một bài báo gọi là: *“Những đứa trẻ do truyền hình nuôi lớn”*, mọi người có thể xem thử. Khoa học đã nghiên cứu ra, truyền hình có sức ảnh hưởng rất không tốt đối với trẻ nhỏ.

Vì thế, chúng ta hiểu rõ được rằng giáo dục con cái vẫn phải dựa vào chính mình mới có thể chắc chắn được, bởi vì sự trưởng thành của trẻ nhỏ không thể nào lặp lại được lần thứ hai. Bây giờ có người bảo là quý vị phải tự mình dạy bảo con cái, quý vị có làm được hay không? Quý vị nói: *“Thầy Thái ơi! Nhân tại giang hồ, thân bất do kỷ”* (sống trong thế gian, có những việc không thể thuận theo ý của mình được). Quý vị nói ra tôi đều thừa nhận.

● **Vấn đề kinh tế trong gia đình**

Chúng ta hãy suy nghĩ vấn đề thứ nhất, chính là vấn đề kinh tế. Người thông thường đều sẽ cảm thấy, hai người nếu không cùng nhau kiếm tiền thì sẽ đói chết. Quý vị thấy chúng ta đều có rất nhiều lập trường giả thuyết. Ở vào thời đại của ông tôi, chỉ có chồng ra ngoài kiếm tiền, hơn nữa còn sinh ra bảy, tám người con. Họ có chết đói không? Không có. Hiện tại chúng ta mới nuôi có một đứa mà phải hai người kiếm tiền, lại sợ chết đói. Vấn đề ở chỗ nào? Vấn đề ở chỗ không nắm được thái độ trị gia rất then chốt là “*cần kiệm*”. “*Kiểm vi trị gia cần*” (*kiếm là gốc trị gia*), chỉ cần “*cần kiệm*”, không tiêu xài hoang phí, thì một người kiếm tiền đã đủ cho người trong nhà dùng rồi. Hơn nữa, một người kiếm tiền, người trong nhà dùng sẽ rất cần kiệm, từ nhỏ đã cho trẻ nhỏ thái độ rất cần kiệm. Quý vị giúp cho trẻ nhỏ có thái độ vững vàng, thì chúng sẽ không trở thành nô lệ của vật chất.

⁵Phần trước chúng ta nói đến trong gia đình có hai vấn đề chủ chốt rất quan trọng: Một vấn đề là kinh tế, chính là đời sống vật chất; vấn đề còn lại là đời sống tinh thần, về phương diện dạy con. Tình hình gia đình hiện nay đều là vợ chồng cùng nhau kiếm tiền. Phần lớn trẻ nhỏ đều được gửi vào nhà trẻ, hoặc giao cho người giúp việc, hoặc giao cho ông bà nội giữ cháu. Trí tuệ của nhân sinh từ chỗ nào mà nhìn thấy? Từ trong lấy - bỏ mà thấy ra được. Có xả mới có đắc. Bớt kiếm tiền lại, giáo dục con cái nhiều hơn hay là quý vị muốn kiếm được nhiều tiền rồi lơ là giáo dục trẻ nhỏ? Kết quả có được nhất định sẽ không như nhau.

⁵ Bắt đầu tập 5

Chúng ta so sánh người đời trước, người năm mươi - sáu mươi tuổi so với người chúng ta hiện tại hai mươi - ba mươi tuổi thì sẽ thấy sự khác nhau. Người thời trước rất có lòng trách nhiệm, rất hiếu thuận cha mẹ. Còn đời này của chúng ta thì sao?

Quý vị thân mến! Xin mọi người đừng khách sáo! Xin hãy nói thẳng ra! Người thời nay có thái độ đời sống giống người thời trước hay không? Là tiến bộ hay là suy thoái? Suy thoái. Đời trước có tiền hay là người đời này chúng ta có tiền? Người đời này chúng ta có tiền. Vì sao có tiền mà thái độ nhân sinh lại suy thoái? Như vậy thì có tiền không nhất định sẽ giải quyết được vấn đề.

Thời đại của cha tôi, trên cơ bản đều rất nghèo. Bởi vì rất nghèo, cho nên mọi người đặc biệt tiết kiệm. Nhớ lại lúc nhỏ, mỗi khi ăn cơm, đồ ăn còn thừa đều là cha và mẹ gấp ăn. Bởi vì họ đều đã rất quen tiết kiệm rồi, không thể lãng phí thức ăn. Cuộc sống tương đối tiết kiệm thì thứ nhất tạo thành thói quen tiết kiệm, thứ hai là đời sống càng khó khăn thì con người càng biết cảm ơn cha mẹ, thương yêu anh em, chị em. Vì vậy, thời đại của cha tôi, khi đi học đều không phải là do cha mẹ thúc đẩy, mà đều là chính bản thân tích cực chủ động. Bởi vì họ hi vọng thông qua học tập có được thành tựu về học vấn, có thể làm cho cha mẹ trải qua những ngày tháng tốt đẹp về sau. **Quý vị thấy, đời sống nghèo khổ, đời sống thiếu thốn làm cho người càng có chí khí, càng có hiếu tâm. Cho nên chúng ta phải cảm ơn nghèo khổ.**

Còn thế hệ ngày nay, bởi vì từ nhỏ đời sống đã rất dư giả, muốn thứ gì có thứ đó, cho nên quen thói phung phí, quen thói tiêu tiền, lại không biết hiếu đạo, không có sự

tôi luyện và gánh vác trong cuộc sống. Do đó, thể hệ này của chúng ta không chỉ tiêu xài hết số tiền mình kiếm được, mà còn tiêu tiền của cha mẹ. Làm sao các vị biết vậy? Rất nhiều thanh niên đã có thói quen phung phí, hưởng thụ đến mức độ tiền lương của một tháng vừa cầm trên tay thì họ lập tức: *“Chúng ta phải đi shopping thôi”*, có thể đem tiền lương của cả một tháng tiêu hết trong 15 ngày đầu rồi. Những ngày tháng sau đó thì họ ăn mì ăn liền. Thế nhưng sau đó vẫn không thể tiếp tục duy trì cuộc sống, họ trở về tìm người cha già và nói: *“Cha ơi! Con hết tiền rồi”*. Cha của họ rất tức giận: *“Đã nói với con không nên xài phung phí, thế mà con không nghe. Đến đây! Muốn bao nhiêu?”*. Vẫn là đưa tiền cho con. Đời sống dư giả không chắc là có thể mang đến cho trẻ nhỏ thái độ nhân sinh chuẩn xác!

Thời xưa có rất nhiều người đi học thấy rõ được điểm này. Khi triều Hán mở nước, Lưu Bang thống nhất thiên hạ, đã phân phong rất nhiều đất đai cho hơn 100 công thần. Trải qua 100 năm, sử học gia của triều Hán đột nhiên suy nghĩ là đi tìm hiểu xem đời sau của 100 vị công thần này trải qua 100 năm sẽ như thế nào? Kết quả nhà sử học này rất là kinh ngạc: Con cháu đời sau của 100 vị công thần này trên cơ bản đều đã đọa lạc, rất nhiều người lưu lạc trên đường đang đi xin ăn. Chỉ có mấy người đời sau này vẫn còn rất tốt, trong đó có người đời sau của một người tên là Tiêu Hà.

Lúc đầu khi phân phong đất đai, Tiêu Hà muốn nhận một miếng đất rất xấu, bởi vì miếng đất xấu thì chỉ cần không canh tác thì không có cơm ăn. Ông đã nghĩ kế lâu dài, hi vọng con cái của ông về sau biết cần lao, tiết kiệm.

Những người khác được phân đất tốt thì thích ăn mà lười làm. Hơn nữa, chúng ta ưa thích đất tốt thì người khác cũng ưa thích, nên cũng có rất nhiều người thêm khát, có rất nhiều người nghĩ cách hãm hại. Tiêu Hà thấy ra được điều đó. **Không nên để tiền lại cho con cháu, mà quan trọng hơn là phải lưu lại trí tuệ cho con cháu, lưu lại tấm gương tốt cho con cháu.**

Tiên sinh Tư Mã Quang đã từng nói: “*Để tiền lại cho con cháu chưa chắc con cháu có thể giữ được; để sách lại cho con cháu, con cháu chưa chắc có thể đọc; không bằng trong âm thầm để lại âm đức cho con cháu, là cách tính dài lâu cho con cháu*”. Trong “Kinh Dịch” có một câu giáo huấn rất quan trọng: “*Nhà tích đức điều thiện ắt thừa niềm vui*”. Âm đức nhất định có thể che chở cho con cháu đời sau. Âm đức không chỉ có thể che chở cho con cháu đời sau, mà ngay khi chúng ta làm việc thiện, ngay trong quá trình chúng ta lập thân hành đạo đã làm ra “*thân giáo*” tốt nhất cho con cháu đời sau. Đây là cha mẹ có trí tuệ nên biết chọn lựa như vậy.

Ngay đời của phụ thân tôi có năm anh chị em, bởi vì đời sống tương đối khó khăn nên họ đi học không cần phải cha mẹ thúc đẩy. Hơn nữa, anh chị em đều rất hòa thuận. Vì vậy, chỉ cần có thể sống qua ngày thì hãy cố gắng nâng cao trí tuệ của trẻ nhỏ, đời sống tinh thần của trẻ nhỏ, hãy nên kinh doanh tốt cuộc sống gia đình.

Vậy chúng ta xem, **có phải một người kiếm tiền thì sẽ kiếm được tương đối ít hay không? Có phải hai người kiếm tiền thì sẽ kiếm được tương đối nhiều hay không?** Rất nhiều cặp vợ chồng cùng nhau kiếm tiền, thế nhưng cũng không dư được bao nhiêu. Bên này thì bị bạn

bè lồi kéo, bên kia đi mua đồ thì bị gạt. Chúng ta phải lý giải được nguyên nhân tiền tài chân thật có được là từ chỗ nào, cuộc sống như thế nào mới có thể có được tiền của. Phải đem đạo lý làm cho rõ ràng, nếu không thì cả đời quý vị chỉ để kiếm tiền, nhưng cả đời cũng không có dư được bao nhiêu tiền.

● **Làm thế nào để có được tiền của?**

Thần tài cổ xưa của Trung Quốc là Phạm Lãi, tục danh là Đào Chu Công. Ông là người thời đại Xuân Thu Chiến Quốc. Phạm Lãi cùng Văn Chung phò tá Việt Vương Câu Tiễn. Sau khi khôi phục được Việt quốc, Phạm Lãi nói với Văn Chung là Việt Vương Câu Tiễn có thể cùng hoạn nạn nhưng không thể nào cùng phú quý. Phạm Lãi rất biết nhìn người. Biết nhìn người rất quan trọng, không biết nhìn người có thể cả đời sẽ nhận được ảnh hưởng rất không tốt. Quý vị thấy Văn Chung không biết nhìn người, ông xem thấy vinh hoa, phú quý trước mắt thì: *“Làm sao hiện tại có thể bảo tôi buông bỏ được!”*. Ông không bằng lòng. Sau đó Việt Vương Câu Tiễn liền ban cho Văn Chung tự sát.

Phạm Lãi mang theo Tây Thi rời khỏi nơi đó, đến khu vực Giang Nam bắt đầu buôn bán. Ban đầu từ làm ăn nhỏ, làm được không bao lâu thì phát tài to. Phạm Lãi lập tức đem những tiền của này thấy đều đi quyên hiến, tặng cho hết. Trải qua vài năm sau thì ông lại phát tài, ông lại đem tiền đi quyên tặng hết cho những người bạn cùng, khó khăn. Sau đó lại bắt đầu từ buôn bán nhỏ. Trên lịch sử ghi chép là *“tam tụ tài, tam tán tài”*.

Người vì sao có thể có tiền của? **Nguyên nhân chân thật là ông hiểu được phải “bố thí” tiền của.** Cách làm

của Phạm Lãi như vậy cũng là tuân theo giáo huấn của Thánh Hiền. Trong sách “Đại Học” có nhắc đến: “*Tài tán tất nhân tụ*”. Khi chúng ta đem tiền của cho đi thì cái gì sẽ tụ lại? Tất cả mọi người sẽ yêu kính chúng ta, lòng người đều hướng về chúng ta, cho dù chúng ta làm ăn buôn bán gì, họ đều sẽ đến mua giúp, muốn đến ủng hộ, bởi vì chúng ta đã lấy được lòng người. Cho nên tiền tài cho đi không phải là không còn, không phải không nhìn thấy thì là không có. Sức ảnh hưởng vô hình của nó, chỉ cần gặp được duyên thì khởi hiện hành.

Chúng ta hãy phân tích, tiền của phải có “*nhân*”, có “*duyên*” mới có thể có “*kết quả*”. Cái “*nhân*” nằm ở bố thí tài, “*duyên*” là nỗ lực của quý vị cộng với tương trợ của quý nhân, và cơ hội đến thì tự nhiên sẽ kết cái “*quả*” tài phú. Cho nên để kinh doanh tài phú cho gia đình, quý vị nhất định phải như lý, như pháp mà kinh doanh. Nếu không thì dù quý vị có nỗ lực cả đời, đến sau cùng có thể vẫn là uổng phí.

Chị gái tôi sau khi mang thai thì liền từ bỏ công việc công chức của chị. Rất nhiều bạn bè thân thích đều cảm thấy rất đáng tiếc. Ngay đến mẹ chồng của chị cũng thường hay nói với chị là: “*Con đi làm việc đi, mẹ giúp con giữ bé cho*”. Thế nhưng nhân sinh có xả thì sẽ có đắc. Sau khi chị tôi từ chức thì ở nhà chúng tôi để chờ ngày sinh. Sau khi sinh con, chị đã tự mình trông con. Chị tôi sau khi nghỉ việc thì anh rể tôi một mình kiếm tiền, thế nhưng anh rể tôi càng ngày càng kiếm được nhiều tiền. Tại vì sao càng kiếm tiền càng nhiều? Bởi vì anh rể tôi mang tiền đưa cho chị tôi, chị tôi nói một mình chị ở nhà giữ con cũng không dùng vào đâu nên thường hay mang đến đưa cho tôi. Chị

nói: “Em giúp chị mang đi in ấn Kinh sách, làm một số việc thiện”. Chị tôi biết giúp chồng mình tu tài bố thí nên chồng của chị kiếm tiền ngày càng nhiều. Có một lần hai vợ chồng chị cùng nhau đi mua đồ, gặp lúc trung tâm mua sắm lớn khai trương, có rút thưởng, giải hạng nhất là một chiếc xe hơi. Chị tôi cũng viết tên, địa chỉ bỏ vào thùng tham dự thưởng. Không bao lâu sau, trung tâm mua sắm gọi điện thoại đến nói: “*Cô Thái ơi! Cô đã trúng được một chiếc xe hơi rồi*”. Cho nên hiểu được bố thí, “*trong mạng có thì nhất định sẽ có*”. Không phải cứ nhiều người đi kiếm tiền thì sẽ có tiền nhiều. Quý vị cần hiểu được là phải trồng cái “*nhân*” của tài bố thí.

Có rất nhiều người nói: “*Tôi không có tiền thì làm sao trồng được cái nhân của tài bố thí?*”. “*Tài*” này tuyệt đối không phải chỉ có tiền mà thôi. Bố thí tài bao hàm “*nội tài*” và “*ngoại tài*”. Chúng ta làm việc rất nỗ lực, cộng với kinh nghiệm và trí tuệ của mình, đây đều thuộc về nội tài bố thí. “*Ngoại tài*” là tiền vàng, tài vật và vật phẩm. Những thứ này đều có thể tu tài bố thí.

Bố thí tiền tài có phải quyên tặng càng nhiều thì phúc/phước báo sẽ càng lớn hay không? Chưa chắc.

Tôi nhớ lại đã từng xem qua một bài báo nói về vợ chồng một người nông dân, tuổi tác của họ đều đã cao, cả đời dành dụm được một ít tiền. Lúc đó gần nhà họ có một bệnh viện mới xây, là một bệnh viện rất tốt. Hai vợ chồng họ liền đem tiền tích lũy cả đời quyên tặng để mua một chiếc xe cứu thương. Mua một chiếc xe cứu thương so với một xí nghiệp lớn tặng mấy mươi vạn thì người nào phước báo lớn hơn? Người nông phu đem tiền tích lũy cả đời đi bố thí hết, lòng thương yêu đó của họ có thể tạo

phước cho biết bao nhiêu sinh mạng. Còn mấy mươi vạn tiền đó đối với doanh nghiệp mà nói chỉ là con số dư nhỏ thôi. **Phúc/phước đến phải từ nơi tâm mà trồng. Phúc/phước phần cũng là do tâm sinh. Do đó, ngay khi chúng ta có thể tận tâm, tận lực mà bố thí thì cho dù tiền nhiều hay ít đều có thể trồng được phúc/phước phần vô lượng.**

Thời xưa có một cô gái đi ngang qua một ngôi chùa, liền bước vào cửa rất chân thành mà lễ Phật. Lúc đó trên người chỉ có hai xu tiền, cô liền đem toàn bộ tiền đi cúng dường. Phương trượng xem thấy rất cảm động, đích thân ra giúp cô niệm Phật cầu phước, giúp cô hồi hướng. Sau đó cô được gả vào trong cung, giàu có rồi, cô mang theo mấy ngàn lượng đến ngôi chùa ấy để cúng dường. Kết quả là Phương trượng không bước ra, chỉ để cho một đồ đệ ra giúp cô tụng Kinh hồi hướng. Vị tín nữ này liền rất hiếu kỳ: “Ngày trước con chỉ tặng có hai xu thì Phương trượng đích thân giúp con sám hối, hồi hướng. Thế nhưng hiện tại tặng mấy ngàn lượng, vì sao chỉ bảo đồ đệ ra giúp cô hồi hướng là có lỗi với cô. Lần này tuy là cô mang đến mấy ngàn lượng, thế nhưng tâm của cô đã không còn chân thành, tha thiết như lần trước nên để học trò của tôi làm là được rồi”.

Như vậy, phúc/phước điền của một người, cội gốc vẫn là ở tâm của họ. Chỉ cần chúng ta có cái tâm này, thường biết được xả tài để giúp đỡ người khác, thì phước

báo của chúng ta từng li, từng tí đều có thể tích lũy. Cho nên, chúng ta đã có được nhận thức đúng đắn về vấn đề tài phú này thì sẽ không còn sợ được, sợ mất. Xem thấy người khác kiếm được nhiều tiền, tâm của chúng ta sẽ không thấp thỏm không an. Chúng ta cứ thành thật mà tu tài bố thí thì quả báo tự nhiên sẽ hiện tiền. Như vậy là mặt kinh tế được giải quyết rồi.

15. Muốn con trẻ hiếu thuận thì cha mẹ phải có tình nghĩa, đạo nghĩa

Tiếp theo, việc dạy con thì giữa vợ chồng phải có cùng chung nhận thức. Giáo dục đương nhiên chủ yếu phải “lấy mình làm gương”. Cho nên người xưa nói: “*Tam tông tứ đức*”, “*phu nghĩa phụ thính*”, chính là người làm chồng phải có ân nghĩa, phải có tình nghĩa, phải có đạo nghĩa. Phải làm đến ân nghĩa, tình nghĩa, đạo nghĩa thì mới có thể làm tấm gương tốt cho con cái, con cái sẽ hiếu được phải hiếu thuận cha mẹ.

Đối với vợ, người chồng phải có tình nghĩa. Người vợ cùng với chúng ta gánh vác nặng nhọc, cùng lo liệu gia đình là việc rất không dễ dàng, cho nên mỗi giờ, mỗi phút người chồng phải nhớ lấy cái ân tình này của vợ. Người vợ có một ân tình mà cả đời này chúng ta báo đáp cũng không hết, đó chính là giúp chúng ta nối dõi tông đường. Cái sứ mạng này rất nặng. Nếu không thì chúng ta tự mình có thể làm được không? Không thể làm được, không người nào có thể thay thế được, chúng ta phải cảm ân vợ. Vì vậy, người làm chồng mỗi lần nghĩ đến vợ chính là nghĩ ta có một người vợ giúp ta nối dõi tông đường. Khi chúng ta lúc nào cũng đem cái ân đức này để ở trong lòng, vợ chồng ở với nhau không thể nào không tốt.

Sau đó đòi với con cái phải có “*đạo nghĩa*”, nhất định phải dạy tốt trẻ nhỏ, đó là bổn phận và trách nhiệm của người làm cha mẹ.

• **Người vợ phải có tứ đức: Đức - Ngôn - Công - Dung**

Thứ nhất là “vợ đức”

Người vợ phải có đức hạnh. Nếu như người vợ không có đức hạnh, khi gả đến nhà người thì sẽ làm cho nhà người ta gà chó cũng không yên. Vốn dĩ trong nhà họ không có việc gì, khi gả vào nhà thì rối tung cả lên. Cho nên “*đức hạnh*” rất quan trọng. Con ruột hiếu không bằng con dâu hiếu, vì vậy thời xưa có nói đến: “*Cưới được một người vợ tốt, gia tộc có thể hưng vượng ba đời*”. Vậy nếu cưới một người vợ không tốt thì gia đình sẽ bại đến ba đời. Do đó, cưới vợ tiêu chuẩn thứ nhất là gì? Là đức hạnh. **Cưới vợ phải cưới người có đức hạnh.** Hiện tại nam thanh niên nhận biết được điều này không nhiều. Vì vậy, chúng ta phải giáo dục con cái là sau này tìm đối tượng phải chú trọng “*đức hạnh*”, phải có “vợ đức”. Người “vợ đức” này, trong tự nhiên hành vi, lời nói của người mẹ liền sẽ có sự ảnh hưởng thâm lắng lên trẻ nhỏ.

Mẹ của tôi thường hay nói với cha tôi là: “*Tấm lòng của ông quá mềm yếu!*”, sau đó lại nói tiếp là: “*Hết thấy các người đều như vậy!*”. Vốn dĩ là đang nói cha tôi, sau đó cả nhà thấy đều bị bà nói hết. Tôi muốn nói thêm một câu: “*Chẳng phải mẹ cũng như vậy sao!*”. Tôi nhớ lại lúc nhỏ có lần đi xe taxi về quê ngoại, kỹ năng lái xe của người lái xe taxi không được tốt, khi lái vào một con

đường nhỏ thì một bánh xe bị lệt xuống mương nước. Khi xe rơi xuống thì ống xả chạm nước mương nên nó bị lỏng, nửa đoạn đường sau đó cái ống xả cứ kêu lên: “Khọt! Khọt! Khọt! Khọt!”, cứ như vậy mà đến nhà bà ngoại tôi. Kết quả là khi mẹ tôi lấy tiền trả tiền xe cho ông ấy thì đặc biệt lấy ra 500 đồng đưa cho ông ấy. Vào lúc đó tôi còn nhỏ, khi mẹ lấy tiền ra trả cho người lái taxi, mẹ tôi có nói với tôi là bà đang làm việc gì hay không? Bà không nói, thậm chí bà còn không biết con trai bà đang đứng nhìn. Thế nhưng trong đầu óc của tôi xuất hiện ra mấy câu văn tự, đó là mẹ tôi cảm thấy họ là người lao nhọc, kiếm tiền rất không dễ dàng, phí dùng để sửa xe này nhất định sẽ tạo thành gánh nặng cho gia đình ông ấy. Đời sống chúng ta tương đối dư dả thì giúp đỡ cho ông ấy một chút.

Hành động của mẹ tôi khiến cho tôi rất cảm động. Cho nên từng lời nói, việc làm của người mẹ đều có sự ảnh hưởng thâm lắng lên con trẻ. Sau này trong lúc tôi giảng bài, đột nhiên hồi tưởng lại, tôi gọi điện thoại nói cho mẹ tôi nghe việc này. Mẹ tôi thế nào vậy? Mẹ tôi sớm đã quên mất việc này rồi. Thậm chí cơ bản mẹ không hề biết con trẻ đang học tập, cũng đang cảm động. Như vậy, người “vợ đức” thật sự là ngay trong từng lời nói, việc làm đều đang ảnh hưởng đến con cái.

Thứ hai là “vợ ngôn”

Lời nói của người mẹ khi nào bắt đầu ảnh hưởng đến trẻ nhỏ vậy? Ngay khi thai giáo. Lời nói của người mẹ nếu như rất dịu dàng, trẻ nhỏ ở trong thai sẽ cảm nhận rất dễ chịu. Nếu như người mẹ ồn ào, lớn tiếng, nói

chuyện rất khó nghe, đứa trẻ này sẽ học tập ngay từ trong thai. Có khi chúng ta đến nhà một số bạn bè thì cảm thấy người trong nhà họ nói chuyện giống như là đang gây lộn, đều là rất lớn tiếng. Đó chính là một thói quen. Khi chúng ta nói quá lớn tiếng, nói lời khó nghe, con cái của chúng ta cũng đang học tập. Nếu như lời nói của chúng ta rất ôn hòa, lời nói có thể bao dung người khác, con cái liền sẽ học được tốt.

Tôi nhớ lại, cha mẹ tôi từ trước đến giờ chưa từng ở trước mặt con cái nói một người bạn nào đó của họ không tốt. Việc này rất quan trọng. Ngay khi người làm cha mẹ ở trước mặt con cái nói người này không tốt, người kia rất không tốt, xin hỏi: Con cái của họ học được cái gì? Học được nơi nơi xem thấy người khác không tốt, chỗ chỗ phê bình, sẽ rất ngạo mạn. Vì vậy, lời nói của chúng ta cũng phải nên cẩn trọng.

Thứ ba là “vợ công”

Thời xưa phụ nữ biết may quần áo, biết làm rất nhiều việc nhà, đây gọi là “vợ công”. Tuy nhiên, tình hình hiện nay, phụ nữ còn cần phải dệt áo len để làm gì nữa không? Việc này tương đối không cần thiết, bởi vì hiện tại xí nghiệp dệt may đều là tương đối phát triển. Tình hình của gia đình thời xưa và thời nay không như nhau. Thế nhưng một người mẹ muốn cho gia đình duy trì được tốt vẫn cần phải có rất nhiều năng lực tốt. Thí dụ nói trong nhà thì phải chỉnh lý cho sạch sẽ. Trẻ nhỏ ở ngay trong hoàn cảnh sạch sẽ, chỉnh tề mà lớn lên, chúng trong vô hình trung sẽ cảm thấy đồ đạc thì phải được lau sạch sẽ, đồ vật thì phải để ngay ngắn. Nếu như chúng xem thấy đồ đạc lộn xộn, chúng sẽ bắt giắc tự mình ra tay dọn dẹp.

Ngoài việc sắp xếp công việc gia đình ra, người vợ còn phải có thể nấu được một số món ăn ngon. Bởi vì nếu như con cái và chồng đều ra bên ngoài ăn thì sẽ có kết quả gì? Ăn cơm ở bên ngoài thì không khí gia đình không còn hòa thuận, người nhà rất ít ngồi chung với nhau. Hơn nữa, thức ăn ở bên ngoài vừa nhiều dầu, vừa mặn. Cho nên hiện tại bệnh tật gì là nhiều nhất? Bệnh cao huyết áp. Người bệnh cao huyết áp đi trị bệnh thì phải ngồi xếp hàng chờ đến nửa ngày. Hiện tại người bị trúng phong (đột quỵ), người bị nhồi máu cơ tim đặc biệt nhiều. Trong nhà nếu như thường hay nấu những món ăn thanh đạm thì sẽ làm cho người trong nhà đều rất vui, đều trở về nhà ăn. Tôi nhớ lại lúc nhỏ, còn có một câu khẩu hiệu rất hay gọi là “*cha hãy về nhà ăn cơm tối*”, như vậy thì không khí gia đình sẽ rất tốt.

Thứ tư là “vợ dung”

Đây là nói dung mạo của người phụ nữ. Đương nhiên không phải nói “vợ dung” là trang điểm lên giống như ngày kết hôn. “Vợ dung” là biểu thị rất đoan trang, rất giản dị, không phải sinh con xong thì không để ý gì đến mình. Rất nhiều cô gái khi sinh con xong, cảm thấy ta nhất định giống như một bà già rồi, cho nên không cần phải chải chuốt. Rất có thể ông chồng vừa bước vào cửa thì giật thót cả người, “á” lên một tiếng rồi lập tức chạy ra. Như vậy thì không tốt. Người vợ phải làm cho chồng nhìn thấy vừa lòng, đẹp mắt. Hơn nữa, quý vị nghi dung đoan trang thì sẽ cho con cái một tấm gương tốt. Chúng ta phải nhìn được xa. Vì vậy, “vợ dung” cũng là rất quan trọng.

● **Người chồng phải có tứ đức: Đức - Ngôn - Công - Dung**

Thứ nhất là “chồng đức”

Khi vợ chồng đều có thể đoan chính ngôn hạnh, phẩm hạnh của chính mình, thì nhất định sẽ giáo dục tốt con cái. Hiện tại nói nam nữ bình đẳng, cho nên “bốn đức” này người nữ cần, người nam cũng cần. Chồng cũng phải có “đức”.

Thứ hai là “chồng ngôn”

Lời nói của chồng cũng phải nhẹ nhàng, ý tứ. Ngôn ngữ cũng phải thường hay “miệng nở hoa sen”, làm gương tốt cho con cái.

Thứ ba là “chồng công”

Người nam không có bản lĩnh thì không được, làm sao có thể duy trì gia đình.

Thứ tư là “chồng dung”

Quý vị làm cha ở trong nhà mà ăn mặc lôi thôi hoặc là khi ngồi mà gác chân trên bàn thì sẽ ảnh hưởng không tốt cho con cái. Đây cũng là “chồng dung”. Do đó, chúng ta phải mỗi giờ, mỗi phút nhắc nhở chính mình, cho con cái tấm gương tốt. Lấy mình làm gương là rất quan trọng.

16. Dạy trẻ nhỏ phải có cương, có nhu.

Có cương, có nhu, nói dễ hiểu một chút chính là có người diễn vai phản diện, có người diễn vai chính diện. Có cương - có nhu, có cứng - có mềm, cho nên chúng ta nói trung dung là đạo, không thể thái quá, cũng không thể bất cập. Nếu như hôm nay chỉ có “ân”, đối tốt với trẻ nhỏ

tốt không gì bằng, thì chúng sẽ không sợ cha mẹ, sẽ cười lên đầu cha mẹ. Nếu như chỉ có “*uy*”, rất hung dữ đối với con trẻ thì con trẻ sẽ có khoảng cách đối với chúng ta. Vì thế, cương - nhu phải sử dụng cho tốt.

Tôi có đứa cháu là con của chị. Sau khi chị tôi sinh xong, nó đến ở trong nhà chúng tôi. Anh rể tôi làm việc tương đối bận rộn. Khi ở nhà chúng tôi, tôi cũng có trách nhiệm gánh vác việc dạy bảo đứa cháu này. Các vị nghĩ xem, tôi thích hợp diễn vai chính diện hay phản diện? Các vị cảm thấy thế nào? Phản diện à? Làm sao vừa nhìn mà biết ngay vậy?

Tôi nhớ lại năm đầu tiên tôi đi dạy học, có một lần học trò không giữ quy củ, tôi mắng cho chúng một trận. Từ lần hai đi xuống lần một thì đi ngang qua văn phòng, giáo viên toàn trường đều nhìn vào tôi: “*Thầy cũng biết tức giận nữa sao?*”. Họ đều rất kinh ngạc. Kỳ thật, đáng khởi tức giận mà không giận thì không thể nào dạy tốt được học trò. Chúng ta khởi tức giận là để cho học trò cảnh giác, về sau không được tái phạm cái lỗi này nữa. Cho nên nhân sinh như diễn kịch, đáng diễn như thế nào thì nên diễn như thế đó.

Đối với đứa cháu này của tôi, tôi diễn phản diện, mẹ của cháu là chính diện. Phản diện và chính diện nhất định phải phối hợp cho tốt. Tôi nhớ lại mấy năm về trước, hôm đó là đêm đón giao thừa. Khi ăn cơm ở nhà chúng tôi, đứa nhỏ này vừa cầm đũa lên liền cầm sát ở đầu đũa để gấp thức ăn. Tôi liền nói với cháu: “*Vĩ Vĩ à! Cầm như vậy có vi khuẩn, con cầm đũa thì nhất định phải cầm ở bên trên*”. Nó nhìn tôi, lại đưa tay cầm xuống phía dưới. Tôi

rất có lòng nhẫn nại, tôi lại nói: “*Cầm như vậy sẽ có vi khuẩn, con phải cầm lên phía trên*”. Nó lại nhìn tôi, tuy là nó không nói lời nào, quý vị biết được là ý gì hay không? Ý nó muốn nói: “*Để xem ông có mức nhẫn nại đến cỡ nào!*”. Rất nhiều trẻ nhỏ muốn xem mức nhẫn nại của cha mẹ. Khi chúng vượt qua được sự nhẫn nại của quý vị, thì chúng liền có thể muốn gì được nấy, quý vị liền sẽ từng bước nhượng bộ, chúng có thể dùng tình cảm để uy hiếp quý vị. Tôi thấy ba lần khuyên nó không có ích gì, tôi lập tức bế nó lên, đi về phía phòng của tôi. Tại vì sao phải đi vào phòng của tôi? Phải cắt đứt hết tất cả viện binh của nó thì nó mới biết là sắp có việc không lành rồi. Khi tôi bế nó đi, mẹ tôi lập tức nói: “*Sắp đón giao thừa rồi, đừng có đánh mà!*”. Có nên đánh hay không? Lẽ nào sắp đón giao thừa thì phạm sai lầm sẽ không cần xử phạt? Như vậy thì trẻ nhỏ căn bản sẽ không biết quy củ ở chỗ nào.

Hiện tại có rất nhiều phụ huynh, vào ngày thứ bảy, ngày chủ nhật thì có thể ngủ đến giữa trưa. Có tình huống này hay không? Năm ngày thì họ bình thường, thứ bảy và chủ nhật thì không bình thường, đời sống của họ liền lộn xộn lên, không có quy củ. Cho nên hiện tại khi thứ hai đi học, biểu hiện của học trò rất lười nhác. Do đó **quy tắc, quy định không thể bởi vì bất cứ tình huống nào mà thay đổi, nếu không thì trẻ nhỏ nhất định sẽ lười nhác, nhất định sẽ đi đến chiều hướng ham chơi mà không tuân thủ quy tắc.**

Tôi giao ước với chị tôi, cho dù chị dẫn cháu đi leo núi, đi ra ngoài chơi vài ngày, mỗi ngày nhất định phải cố định đem những Kinh điển cháu cần phải học thuộc lòng

ra học thuộc! Như vậy thì trong lòng trẻ nhỏ sẽ hiểu rõ, cho dù ở trong nhà hay ở bên ngoài, bài tập về nhà của chính mình đều phải làm cho tốt. Ngay khi nguyên tắc của quý vị càng rõ ràng, chúng càng cảm thấy đó là bổn phận của chúng, chúng sẽ không có tâm cầu may. Chúng sẽ không ở đó mà nói những lời như: “*Mẹ ơi! Hôm nay thôi đi mà!*”, rồi nói những lời ngon ngọt cho quý vị nghe. Nguyên lý, nguyên tắc này nhất định phải nắm lấy.

Ngay khi tôi bế nó đi vào phòng, kỳ thật vào lúc đó quan trọng nhất là phải để cho nó biết chính mình đã sai rồi. Có phải chúng ta thích trừng phạt trẻ nhỏ hay không? Không phải vậy! Tôi nói với nó: “*Con có khóc cũng không hề gì, con khóc càng lớn tiếng, cậu sẽ trừng phạt con càng nặng*”. Kết quả khi tôi vừa nói như vậy thì nó khóc càng lớn tiếng, tôi liền đánh nó một cái. Kỳ thật lúc đó nó còn mang tã lót, cơ bản là sẽ không đau, chỉ là khí thế này của tôi làm cho nó nín ngay. Sau đó tôi nói với nó: “*Con có làm mình, làm mấy thế nào cũng không thể đạt được mục đích của con, hôm nay con có khóc thế nào cũng không ích gì đâu*”. Ngay khi quý vị rất kiên định, chúng vừa nghe thì hiểu là phương pháp của chúng như vậy tuyệt đối không thể nào đạt được mục đích. Chúng liền sẽ không khóc.

Ngay khi nó không khóc nữa, tôi liền đem đạo lý giảng rõ ràng cho nó nghe: “*Cậu dạy con như vậy là muốn tốt cho con, con phải nên tiếp nhận lời dạy dỗ của người lớn*”. Lúc đầu rất hung dữ nhưng bây giờ biến thành rất từ ái. Sau khi giảng cho nó nghe xong, tôi liền đi ra, vai phản diện đã diễn xong rồi. Ai sẽ diễn tiếp?

Chính diện phải lên diễn tiếp, cho nên chị tôi liền đi đến. Khi chị tôi vừa đi đến, nó liền chạy đến trước mặt chị, ôm lấy chị khóc tức tưởi. Chị tôi lập tức giữ nó lại: “*Con vừa phạm phải lỗi gì? Con tự mình nói ra cho mẹ nghe xem*”. Nó không nói, lại tiếp tục ôm lấy chị tôi. Chị vẫn rất kiên trì, lại hỏi con trai là: “*Con vừa phạm phải lỗi gì? Con mau tự mình nói ra đi*”. **Phải để trong ký ức của trẻ nhỏ không nhớ việc bị cậu trừng phạt, mà phải nhớ việc chính mình phạm phải những lỗi lầm gì.** Sau khi nói xong, chị của tôi liền nói với con của mình: “*Con phải đi xin lỗi cậu ngay!*”. Mẹ cháu còn muốn cháu phải đến xin lỗi tôi. Đây chính là tìm cơ hội để giáo dục, tạo thành một kết thúc rất đẹp. Rất nhiều bậc làm cha mẹ dạy con chỉ trừng phạt là xong, trút hết tức giận thì thôi, đều không hề làm động tác kết thúc. Cho nên ngay trong ký ức của trẻ nhỏ, chúng chỉ cảm giác tính khí của cha rất không tốt, tính khí của mẹ rất không tốt. Do vậy, ân đức và uy nghiêm phải đồng nhau, sự phối hợp giữa hai vai phản diện và chính diện phải cẩn thận.

Hiện tại có người diễn vai phản diện hay không? Người cha hiện nay có chịu diễn vai phản diện hay không? Không chịu làm. Tại vì sao người cha hiện nay không chịu diễn phản diện? Bởi vì họ làm việc rất bận rộn, cảm thấy đối với con rất thiếu sót, khó có dịp ở bên con nên họ đều muốn nhìn thấy trẻ nhỏ nở nụ cười. Không chỉ không diễn phản diện, mà họ đều là diễn chính diện. Vì vậy mỗi lần họ quay về nhà thì mang về quà tặng, đồ chơi. Sau đó trẻ nhỏ chạy đến: “*Cha thật là tốt!*”, vội vàng cầm lấy đồ chơi rồi đi. Một lần, hai lần, rồi ba lần,

đều là như vậy, quý vị chỉ mang quà về cho trẻ nhỏ. Trải qua hai - ba tháng, con của quý vị chạy đến: “A! Cha ơi!”, chúng không phải nhìn vào quý vị mà chúng nhìn vào món quà, ôm lấy quà rồi bỏ đi. Đột nhiên có một hôm quý vị trở về mà không có quà, chúng sẽ nói: “*Vì sao cha về lại về không như vậy?*”. **Cho nên không thể dùng vật chất để xây dựng quan hệ cha con, như vậy thì thật không tốt. Phải nên dùng sự quan tâm, thương yêu của quý vị để xây dựng quan hệ cha con.**

Người cha không diễn phản diện thì ai diễn? Người mẹ diễn à? Thiên tính của người nữ là tương đối nặng tình cảm, đều rất là quan tâm đối với trẻ nhỏ, nên các cô diễn chính diện là tự nhiên nhất. Nhưng hiện tại người mẹ không chỉ diễn chính diện mà còn phải diễn cả phản diện nữa. Có rất nhiều cô sau khi đóng xong phản diện với trẻ nhỏ, trong lòng chính mình lại cảm thấy rất là đau xót. Lúc đầu là diễn phản diện, có thể chốc lát lại phải biến thành chính diện. Có dễ diễn không? Thật khó diễn, vừa trút xong cơn giận, lại phải rất từ ái đối với trẻ nhỏ. Vì thế, người nữ hiện tại, bệnh nghiêm trọng nhất là bệnh gì? Rối loạn nội tiết. Có phải vậy không? Thường hay phải diễn phản diện, bỗng chốc lại phải chuyển thành chính diện nên tạo thành áp lực rất lớn đối với thân tâm của các cô. Do đó, vẫn là người chồng diễn phản diện, bởi vì người nam thuộc cương, người nữ thuộc nhu. Người chồng nên đóng vai phản diện thì trẻ nhỏ mới không dễ dàng gây rối.

Chúng tôi nhớ lại lúc còn nhỏ, chỉ cần ánh mắt của cha trừng vào chúng tôi một cái, chúng tôi lập tức biết được phải đang hoảng lại. Bởi vì những người cha thời

nay làm việc tương đối bận rộn nên tôi kiến nghị với họ là không nhất định phải dành nhiều thời gian dạy trẻ nhỏ. Không phải dành nhiều thời gian thì trẻ nhỏ mới cảm nhận được là quý vị rất quan tâm đến chúng. Quan trọng nhất là quý vị có cái tâm này hay không. Nếu như mỗi ngày quý vị bỏ ra mười phút. Trong mười phút này, điện thoại phải tắt đi, khoảng thời gian này chính là thời gian quý vị ở chung với con của quý vị, quý vị phải đem sách Thánh Hiền ra, đem “*Những Câu Chuyện Giáo Dục Đạo Đức*” ra giảng cho chúng nghe hai điều mỗi ngày. Quý vị liên tục không ngừng làm như vậy, trẻ nhỏ sẽ cảm thấy quý vị rất quan tâm đến chúng. Sau khi chúng nghe xong chuyện xưa rồi, đến trường học chúng sẽ kể với các bạn: “*Cha của mình mỗi ngày đều kể cho mình nghe hai câu chuyện*”. Các bạn học sẽ có nhìn chúng ngưỡng mộ. Sau đó chúng sẽ nói: “*Nào! Mình sẽ kể cho các bạn nghe hai câu chuyện này*”. Đồng thời quý vị huấn luyện chúng làm thế nào đem những câu chuyện về Thánh Hiền cùng chia sẻ với mọi người. Cho nên quan trọng nhất là quý vị phải có cái tâm này. Việc này có thể dạy con được tốt.

Tiểu kết

Vừa rồi chúng ta có nói đến quan hệ ngũ luân, trong đó quan hệ vợ chồng là quan trọng nhất. Vợ chồng chính/chánh thì ngũ luân chính/chánh. Phương pháp học tập là “*một môn thâm nhập*”. Một môn này đã nắm được cương lĩnh của đạo đức rồi, mà nắm được “Đệ Tử Quy” thì nắm được cương lĩnh của đạo đức. Cho nên chúng ta học tập trước tiên từ một môn “Đệ Tử Quy” này mà thâm nhập. Làm thế nào thâm nhập? Thâm nhập phải làm đến “*giải - hành tương ưng*”, sau khi lý giải rồi, nhất định phải thực

hành. Việc quý vị thực hành sẽ giúp quý vị càng hiểu rõ đạo lý Thánh Hiền. Hiểu được càng sâu thì lý giải sẽ được càng sâu. Lý giải được càng sâu thì quý vị thực hành được càng thiết thực. Lý giải giúp cho thực hành, thực hành lại giúp cho lý giải. Vì vậy, chúng ta học một câu nhất định phải hiểu được phải mau đi thực hành, phải *“trường thời huân tu”* (huân tu lâu dài). Lâu dài là chỉ mỗi giờ, mỗi phút. Tôi thường hay nói với rất nhiều bạn bè là: ***“Chỉ cần các bạn liên tục không ngừng nghỉ, mỗi ngày sớm tối đem Đệ Tử Quy đọc qua một lần, bảo đảm sau ba tháng, các bạn sẽ cảm thấy đạo đức học vẫn có tiến bộ rất lớn”***. Cái thang thuốc này trước mắt người uống vào, hiệu quả đều rất tốt. Các vị có muốn uống thử không?

Khi tôi ở Hải Khẩu, có một vị thầy giáo chân thật đã làm được. Vị thầy giáo này khi lần đầu tiên lên lớp, tôi có ấn tượng rất sâu. Vào tiết Nguyên Tiêu năm vừa rồi, khi ông nghe giảng, mắt không hề dao động. Tôi giảng rất nhiều câu chuyện của Thánh triết, ông đều cố gắng ghi chép lại. Ông học được hơn ba tháng thì đi đến trước mặt tôi nói: *“Thầy Thái ơi! Giáo dục Thánh Hiền tốt đến như vậy, không thể chỉ có gia đình tôi được lợi ích, tôi mong muốn quay về quê hương của tôi để dạy Đệ Tử Quy”*. Bởi vì ông có lập chí, bởi vì ông có thời gian dài không gián đoạn sáng tối đọc qua một lần, cho nên tiến bộ đặc biệt nhanh. Khi đọc vào buổi sáng là nhắc nhở chính mình rằng hôm nay phải làm được những giáo huấn trong “Đệ Tử Quy”. Khi đọc vào buổi tối, chúng ta phản tỉnh rằng: Ngày hôm nay mình đã làm được điều gì, khích lệ cho mình một chút; những điều nào chưa làm được phải càng thêm cảnh giác, sau không làm nữa, sau không tái phạm.

Như vậy mới có thể thu được kết quả tốt, có thể “*trường thời huân tu*”. Chữ “*tu*” là tu sửa cách nghĩ, cách làm, cách nói, mỗi giờ nhắc nhở chính mình tu sửa. Tu sửa luôn luôn phải là tu sửa lúc đối diện với người, qua lại với người, chứ không phải khi mắc sai lầm rồi mới tu sửa.

Có một người bạn, anh ấy chia sẻ với tôi là anh khó sửa nhất chính là việc “*người có lỗi, chớ vạch trần*”, bởi vì mấy mươi năm nay nói lỗi của người khác quen rồi. Anh cũng là rất dụng công, sớm tối đều đọc qua “Đệ Tử Quy” một lần. Kết quả mỗi lần anh muốn nói lỗi của người, đột nhiên câu Kinh văn trong “Đệ Tử Quy” liền xuất hiện, câu “*người có lỗi, chớ vạch trần*” liền hiện lên trong đầu của anh, miệng của anh liền lập tức đóng lại. Đây gọi là trải sự luyện tâm. Trải qua những sự việc này, anh không ngừng tu sửa cách nghĩ, cách nhìn, tu sửa ngay trong cách nói, cách làm.

Chúng ta đã đề cập đến toàn bộ thái độ học tập, bao gồm:

- Thứ nhất, phải lập chí;
- Thứ hai, phải thực hành;
- Thứ ba, thứ tự học tập rất quan trọng. Trước tiên nhất định phải xây dựng nền tảng đạo đức, sau đó mới đọc các Kinh điển khác;
- Thứ tư, phương pháp học tập phải có thể: “Một môn thâm nhập, trường thời huân tu” (thâm nhập một môn, huân tu lâu dài).

Nếu chúng ta có thái độ chuẩn xác rồi, tiếp theo chúng ta mới bước vào học tập “Đệ Tử Quy”.

Học “Đệ Tử Quy”, thông thường người ta nghe đến “Đệ Tử”, chúng ta thường có nhận thức sai lầm là cái này dành cho trẻ nhỏ học. Thật ra, “Đệ Tử” không phải là chỉ trẻ nhỏ, “Đệ Tử” là chỉ học trò của Thánh Hiền nhân. Chữ “Quy” cũng là chữ hội ý, bên trái là chữ “Phu”, bên phải là chữ “Kiến”, nên gọi là kiến giải của đại trượng phu. Kiến giải của đại trượng phu nhất định là tùy thuận giáo huấn của Thánh Hiền, cũng chính là chân lý của nhân sinh về việc đối nhân, xử thế. Chúng ta học “Đệ Tử Quy” mới có thể dạy tốt được trẻ nhỏ. “*Giáo nhi giáo nữ tiên giáo kỷ*” (muốn dạy con cái thì trước tiên phải dạy chính mình). Muốn dạy tốt con trai, con gái, trước tiên phải nâng cao chính mình. Chính mình phải học tốt trước, như vậy mới có thể làm tốt được công tác thân giáo.

PHẦN HAI:
CHÁNH VĂN GIẢNG GIẢI
PHẦN TỔNG TỰA

⁶Kinh văn:

“Đệ tử quy, Thánh nhân huấn: Thủ hiếu để, thứ cần tín, phiếm ái chúng, nhi thân nhân, hữu dư lực, tắc học văn”.

“Phép người con, Thánh nhân dạy: Hiếu để trước, kế cần tín, yêu bình đẳng, gần người nhân, có dư sức thì học văn”.

Tiết học trước chúng ta đã bước vào phần Kinh văn của “Đệ Tử Quy”. Trong phần Tổng Tựa của “Đệ Tử Quy”, chúng ta đã nói đến “*Đệ Tử*” không chỉ nói về trẻ nhỏ, mà mỗi một người học sinh muốn học tập giáo huấn của Thánh Hiền đều được xưng là “*Đệ Tử*”. Chữ “*Quy*” là quy phạm, chúng ta tuân thủ quy phạm này thì có thể khiến cho đức hạnh của chúng ta ngày một nâng cao

1. “Đệ Tử Quy, phép người con, Thánh nhân dạy”

Đây là giáo huấn của Thánh Hiền. Giáo huấn này được trích lục ra từ trong giáo huấn của Khổng Phu Tử. Chúng ta xem thấy câu này ở trong “Luận Ngữ”, phần “Học Nhi Đệ Nhất”.

2. “Hiếu để trước”

“*Thủ hiếu để*” (*Hiếu để trước*), chữ “*thủ*” này chính là nói đến căn bản làm người là ở hiếu đạo và để, thương yêu anh em, chị em, tôn kính trưởng bối, “*Hiếu*” và

⁶ Bắt đầu tập 6

“*Đễ*”. Ở trong “*Đễ*” còn bao gồm một thái độ rất quan trọng, chính là tâm cung kính, cung kính đối với trưởng bối. Đạo đức, học vấn của một người đều là từ trong “*hiếu*” và “*kính*” mà không ngừng nâng cao, không ngừng lưu lộ ra. Kỳ thật, một người chỉ cần làm được “*hiếu*” và “*đễ*” thì tin tưởng họ có thể tề gia, trị quốc, bình thiên hạ. Các vị cảm thấy nói như vậy có quá khoa trương hay không? Kỳ thật “*đại đạo chí giản*”, những đạo lý thâm sâu kỳ thật đều là rất căn bản, rất đơn giản.

Chúng ta hồi tưởng lại lịch sử mấy ngàn năm của Trung Quốc, triều đại nào có lịch sử lâu nhất, quốc vận hưng thịnh nhất? Đó là triều nhà Chu. Bao nhiêu năm vậy? 800 năm. Vậy xin hỏi: Vì sao triều nhà Chu có thể kéo dài đến được 800 năm? Dựa vào cái gì vậy? “*Hiếu*” và “*Đễ*”. Chúng ta chỉ đọc qua “*Triều nhà Chu 800 năm*” nhưng không biết được tại vì sao. Chúng ta cũng thường xem thấy con cháu của người khác và tán thán tại vì sao ưu tú đến như vậy! Chỉ nhìn thấy kết quả thì không có lợi ích lớn cho chính mình, nhất định phải tìm ra được nguyên nhân thì chúng ta mới có thể có được khai thị rất tốt từ trong đó.

Triều nhà Chu, khai quốc là Chu Văn Vương, Chu Võ Vương. Ông nội của Chu Văn Vương là Thái Vương. Thái Vương sinh ra ba người con trai, anh cả là Thái Bá, anh thứ hai là Trọng Ung, người thứ ba là Vương Quý. Vương Quý sinh ra Chu Văn Vương. Chu Văn Vương lại sinh ra Chu Võ Vương và Chu Công. Khi Chu Văn Vương mới được sinh ra, Thái Vương vừa nhìn thấy đã cảm thấy Chu Văn Vương có tướng Đế Vương, có tướng Thánh Chủ. Thế nhưng phụ thân của Chu Văn Vương xếp

ở hàng thứ ba. Kết quả là người bác lớn của ông là Thái Bá nhìn thấy nét mặt vui tươi của cha mình khi trông thấy cháu nội thì hiểu rõ phụ thân của ông muốn đem ngôi vua truyền cho đứa cháu nội này. Thái Bá rất hiểu tâm cảnh của phụ thân, nên ông không nói không rằng, lấy lý do giúp phụ thân đi hái thuốc rồi hẹn với em kế của ông là Trọng Ung cùng nhau đi lên núi. Sau khi đi rồi thì họ không trở lại nữa. Bởi vì họ hy vọng phụ thân có thể thực hiện được ý nguyện của mình, không cần phải bận lòng bởi vì ông là con lớn, để cha mình có thể trực tiếp truyền ngôi cho con trai thứ ba là Vương Quý, sau đó Vương Quý truyền ngôi cho Chu Văn Vương.

Quý vị thân mến! Gia tộc này cái gì cũng đều có thể nhường, thiên hạ mà cũng có thể nhường được. Hành động nhường thiên hạ này thành tựu được đức hạnh hiếu đạo, có thể hiểu rõ ý muốn của phụ thân, có thể viên mãn tâm ý của phụ thân. Hơn nữa, họ không chỉ làm được hiếu đạo, mà còn làm được yêu thương anh em. Ngay đến thiên hạ còn có thể nhường thì còn có thứ gì mà anh em không thể nhường nhau chứ. Ngoài việc làm ra hiếu đạo, làm ra được “*đễ*”, họ còn làm được “*trung*”, trung với nhân dân thiên hạ. Bởi vì họ nhường như vậy, có thể để cho một Thánh Chủ lãnh đạo nhân dân toàn quốc, do vậy cái nhường này là đức hạnh chân thật, gia phong chân thật. Vì vậy, Khổng Lão Phu Tử tán thán đối với Thái Bá và Trọng Ung là “*đức chi chí dã*” (đức hạnh cao tột). Nếu không có được đức hạnh cao tột như vậy thì tuyệt đối không làm ra được hành vi như thế. Cho nên có “*hiếu*” thì có “*đễ*”.

Chu Văn Vương đối với phụ thân của ông là Vương Quý đều là sáng sớm, buổi trưa, buổi tối, một ngày ba lần

thăm hỏi, nên gọi là “*sáng thăm tối viếng*”. Trong ba lần thăm viếng phụ thân, vừa đến thăm thì xem thần sắc của phụ thân, tiếp theo là xem tình hình ăn uống của phụ thân. Nếu như phụ thân ăn uống được rất tốt, ông liền cảm thấy rất an tâm. Nếu như phụ thân ăn rất ít thì ông rất lo lắng. Do bởi có được thân giáo như vậy, nên con trai của ông là Võ Vương và Chu Công cũng học theo rất tốt. Chu Võ Vương cũng rất hiếu thuận đối với Chu Văn Vương. Có một lần Chu Văn Vương bị bệnh, Chu Võ Vương hầu ở bên cạnh mười hai ngày không hề cởi áo giải đãi, mũ trên đầu cũng không lấy xuống, hầu hạ phụ thân ông mười hai ngày nghiêm túc. Do bởi hiếu tâm như vậy, bệnh của phụ thân ông rất mau khỏi. Tục ngữ có câu: “*Người gặp việc vui tình thần phấn chấn*”. Còn việc gì có thể làm cho cha mẹ vui hơn là việc con cái hiếu thuận! Khi một người vui vẻ, chức năng của hệ thống miễn dịch sẽ được nâng cao, đây đều là có căn cứ khoa học.

Bởi vì hiếu đạo của họ được truyền thừa lại, nên một nhà “*hiếu*” thì một nước liền “*hưng hiếu*”. Khi người dân xem thấy người lãnh đạo mà họ sùng kính đều hiếu thuận đến như vậy, họ sẽ rất cảm động, sẽ bắt chước làm theo. Cho nên trong sách “*Đại Học*” có nói: “*Một nhà có lòng nhân thì một nước có lòng nhân. Một nhà biết lễ nhượng thì một nước biết lễ nhượng*”. Lễ nhượng của họ sẽ dẫn dắt nhân dân toàn quốc biết lễ nhượng, rất nhiều việc tranh giành tự nhiên liền sẽ giảm ít. Bởi vậy, trên làm dưới noi theo, việc này đích thực là cảm ứng không thể nghĩ bàn.

Ngoài việc Chu Võ Vương kế thừa hiếu đạo của Chu Văn Vương ra, Chu Công cũng kế thừa tình huynh đệ hữu ái từ các bác là Thái Bá và Trọng Ung. Có một lần Chu

Võ Vương bị bệnh, Chu Công liền ở ngay trước mặt của tổ tông (vào lúc đó gọi là Thái miếu) viết ra một bài văn mong cầu giảm bớt đi thọ mạng của chính mình để cho huynh trưởng của ông có thể tăng tuổi thọ. Chúng ta cảm nhận được, ông không chỉ là yêu thương anh em của mình mà còn mong muốn huynh trưởng được khỏe mạnh sống lâu để có thể trị vì thiên hạ được tốt. Khi Chu Công đọc xong bài văn cầu tuổi thọ, chí thành có thể cảm thông, vì vậy sức khỏe của Chu Võ Vương liền được hồi phục. Bài văn cầu thọ này còn để ở trong Thái miếu.

Trải qua một khoảng thời gian, Chu Võ Vương qua đời, tiếp theo là Chu Thành Vương kế vị. Chu Công phò tá ông. Bởi vì Thành Vương vẫn còn trẻ, Chu Võ Vương giúp Chu Thành Vương chọn được một số thầy giáo, Thái sư là Khương Thái Công, Thái Bảo chính là Chu Công. Nếu như con cái của quý vị có Khương Thái Công dạy, lại có Chu Công dạy thì có tốt không vậy? Tốt phải không. Cho nên chúng ta phải tìm thầy giáo tốt cho trẻ nhỏ. Các vị không nên gấp, chỉ cần quý vị có tâm chí thành, nhất định sẽ có nhân duyên tốt đến. Ngày nay con cái của chúng ta ngoài chúng ta ra thì đã có một thầy giáo tốt, đó là “Đệ Tử Quy”. Quyển sách này có thể làm cho gia phong của gia đình quý vị nâng cao, tiếp nối dài lâu.

Khi Chu Thành Vương lớn lên, có được thầy giáo tốt đến như vậy dồi dào, ông có thể trị vì thiên hạ. Vào lúc đó trong nước xuất hiện những lời đồn đại là có phải Chu Công muốn đoạt lấy thiên hạ hay không? Có rất nhiều lời đồn đại như vậy. Chu Công không đợi cháu của ông lên tiếng, ông tự mình dời đến Sơn Đông, để cho cháu ông dễ xử, không bị những lời sàm ngôn này ảnh hưởng. Kết quả là khi Chu

Thành Vương đang đi trên đường, đột nhiên nhìn thấy trên không có một số dị tượng, trời trong xanh mà có sấm chớp. Người thời trước rất có thái độ kiểm điểm lại bản thân. Ông xem thấy trên trời có dị tượng thì liền nghĩ: “*Có phải là Thiên tử ta đã làm ra việc gì sai rồi không?*”. Quý vị thân mến! Đó có phải là mê tín không? Không phải vậy. Lòng người và thiên địa vạn vật có sự giao cảm. Lòng người thiện thì mưa thuận gió hòa, lòng người ác thì tai nạn triền miên. Lòng người hiện tại của chúng ta là thiện hay là ác? Tôi không nói chúng ta. Lòng người ác mới có tai họa, thiên tai nhân họa nhiều đến như vậy. Cho nên chúng ta xem thấy những dị tượng này thì phải xét lại nội tâm của chính mình (phản quan nội tỉnh), phải bắt đầu cố gắng gìn giữ tốt cái tâm này, để cho nó hướng thiện. Chu Thành Vương xem thấy hiện tượng này, khi trở về cố gắng kiểm điểm lại bản thân, liền nghĩ đến có phải việc mà ta đề cho chú ta rời khỏi nơi đây là không đúng rồi không? Cho nên Chu Thành Vương cũng đến Thái Miếu để sám hối với Tổ tông. Lòng người ngày trước rất thuần phác, “*thận chung truy viễn, dân đức quy hậu*” (thành tâm lo việc tang lễ, hoài niệm tổ tiên thì phong khí xã hội sẽ trở nên thuần phác), đều sẽ cẩn ghi những lời giáo huấn của Tổ tông. Khi Chu Thành Vương đang sám hối thì nhìn thấy văn cầu thọ của Chu Công cầu thọ cho anh của mình là Chu Võ Vương. Ông cầm nó lên xem, thấy chú của mình vì muốn huynh trưởng của mình có thể kéo dài tuổi thọ mà cầu xin ông trời giảm bớt đi tuổi thọ của chính mình. Chu Thành Vương xem thấy rồi rất cảm động, lập tức dùng thân Thiên tử, đích thân dẫn văn võ bá quan đến nghinh đón Chu Công trở về. Tình anh em của Chu Võ Vương và Chu Công cũng đã truyền cho con cháu đời sau của họ.

Triều nhà Chu bởi vì có “hiếu - đễ” mới có thể kéo dài đến 800 năm. Một gia đình có “hiếu - đễ” có thể kéo dài được bao lâu? Trong nhiều thời đại của Trung Quốc, đức hạnh của Khổng Lão Phu Tử là tốt nhất. Đức hạnh của ông cũng có thể cảm hóa đến con cháu nhiều đời, nhiều thế hệ của ông. Cho nên gia phong của ông hơn 2.000 năm không suy. Giả như ngày nay đột nhiên quý vị nhận được một tin tức mình là hậu duệ của Khổng Lão Phu Tử, quý vị có cảm thấy ngày hôm nay và ngày mai tuyệt đối không như nhau không. Đột nhiên quý vị sẽ cảm thấy ta không thể làm mất mặt Khổng Lão Phu Tử. Khi đi ra, lời nói, hành vi đều sẽ rất cẩn trọng. Phong khí đạo đức có thể ảnh hưởng dài lâu đến như vậy.

Khi tôi dạy học ở Hạ Môn, gặp được một thầy giáo. Bởi vì chúng tôi đã giảng qua năm ngày, nên mời những thầy cô này lên bục để chia sẻ cảm tưởng. Có mười thầy cô giáo làm đại diện. Khi vị thầy giáo này vừa lên bục, ông liền nói: *“Năm ngày nghe giảng bài đã làm tôi hiểu được căn bản của đức hạnh ở chỗ nào. Đó là ở chỗ hiếu đạo. Câu này có từ Hiếu Kinh, chương thứ nhất phần Khai Tông Minh Nghĩa: Phù hiếu – đức chi bốn đã (Hiếu là cái gốc của đức hạnh)”*. Tiếp theo ông nói, ông có một cảm xúc sâu sắc đối với câu nói này. Bởi vì trong thôn của họ có bốn mươi mấy hộ gia đình đều cùng một họ là Ngô (do hai chữ Khâu và Thiên hợp lại). Bốn mươi mấy hộ gia đình này sinh ra 109 người, trong đó có 108 người tốt nghiệp đại học, tố chất rất tốt. Còn người thứ 109 này đã thi lên đại học, nhưng học được hai năm, do một nguyên nhân nào đó mà ngưng không học tiếp. Có thể nói thế hệ sau của họ hoàn toàn có trình độ đại học. Tiếp theo ông lại

nói, cuối cùng ông biết được tại vì sao thế hệ này của họ có thể hưng vượng đến như vậy. Bởi vì trưởng bối trong thôn đều nói với họ: ***“Dù đi học hay đi làm nhưng hễ đến ngày nghỉ thì phải nhớ trở về nhà thăm cha mẹ”***. Ngày mừng một mỗi năm, họ nhất định phải đi theo cha mẹ đến chùa miếu để lễ lạy, để cầu phước, không hề làm những việc nào khác. Hiện tại quý vị nào có con cháu ngày mừng một năm nay đi theo quý vị vào chùa lạy Phật xin giờ tay lên. Quý vị xem, hết thầy gia tộc của họ đều làm được như vậy.

Ngoài việc đi theo cha mẹ đến chùa lễ lạy ra, sau khi trở về họ liền đi đến những nhà hàng xóm lân cận để chúc Tết các bậc trưởng bối, đến những nhà trong thôn xóm để mừng tuổi cho các bậc trưởng bối, **họ đã làm được tôn kính trưởng bối**. Đây là **“đễ”**. Sau khi mừng tuổi các trưởng bối xong, những thanh niên hàng xóm đồng lứa tuổi với nhau này tụ họp lại trong một trường tiểu học ở trong thôn, cùng nhau thảo luận là năm nay bạn đi học có được thu hoạch gì, năm nay làm việc có được kinh nghiệm hay gì. Mọi người cùng nhau thảo luận, giúp đỡ lẫn nhau. Họ đã làm được việc gì? **Hiếu học**.

Có **“hiếu”**, có **“đễ”** lại ham học, cho nên con cháu đời sau ở trong thôn này có thể có được sự phát triển tốt đến như vậy. Tuyệt đối không phải là ngẫu nhiên, tuyệt đối không thể nói bên đó có long huyết, phong thủy rất tốt. Hơn nữa, tất cả hoàn cảnh, hết thầy phong thủy ở một địa phương cũng sẽ do lòng người mà chuyển biến. Do đó, Khổng Lão Phu Tử nói **“Hiếu để trước”**. Ngay khi một người có thể làm được **“hiếu”** và **“đễ”** rồi, một người có lòng hiếu thuận, họ biết đặt mình vào hoàn cảnh của người

khác. Khi họ hiếu thuận đối với cha mẹ của chính mình, thì họ đối với cha mẹ của người khác cũng sẽ đối đãi cung kính giống như vậy. Bởi vậy, “Đệ Tử Quy” có dạy: “*Việc chú bác, như việc cha. Việc anh họ, như anh ruột*”.

Quý vị thân mến! Bởi vì tôi lúc trước dạy học có một thói quen xấu là đặc biệt ưa thích kiểm tra, cho nên bài giảng của mấy ngày qua, tôi sẽ kiểm tra những điều đã học. **Chúng ta cầu học vẫn có một thái độ rất quan trọng là phải ôn tập, phải trả bài, còn phải chuẩn bị bài trước.** Những điều vẫn chưa giảng đến, tôi hy vọng quý vị mấy ngày này hãy học thuộc “Đệ Tử Quy”. Như vậy trong lúc học, khi nhắc đến những câu Kinh này, quý vị liền có cảm giác là câu này tôi đã biết, hiệu quả học tập của quý vị nhất định sẽ đặc biệt tốt. Bởi vì có một số người buổi sáng không đến nghe giảng, buổi chiều chúng ta kê ra một toa thuốc Trung y rất có hiệu nghiệm, khi uống vào bảo đảm sẽ tăng thêm học vấn, đạo đức, đó chính là sáng sớm và buổi tối đều đọc qua “Đệ Tử Quy” một lần. Buổi sáng đọc là chúng ta nhắc nhở chính mình hôm nay phải căn cứ vào những lời giáo huấn này mà làm. Buổi tối đọc qua một lần để chúng ta phản tỉnh những hành vi, việc làm của ngày hôm nay. Những việc gì tương ứng với Kinh điển thì ta chính mình khích lệ chính mình, những việc gì vẫn chưa làm được thì phải mau nhắc nhở chính mình sửa đổi lại. Sáng sớm đọc một lần, buổi tối đọc một lần. Buổi tối thì không nên để trước khi đi ngủ mới đọc, vì nếu như vậy thì vẫn chưa đọc mà đã ngủ mất rồi. Tốt nhất là khi đi làm về, rửa tay rửa chân xong, trước khi ăn cơm thì chúng ta đọc, vừa vặn có thể đối chiếu hành vi của một ngày hôm nay.

3. “Kể cẩn tín”

“Hiếu để trước”, rồi “kể cẩn tín”. “Cẩn” là cẩn thận, cẩn thận ngôn ngữ và hành vi, đối với đời sống của chính mình phải có quy luật, không nên làm lộn xộn, rối rắm. Ngay đến năng lực chăm sóc chính mình còn không có, huống hồ gì gánh vác trọng trách gia đình.

“Tín” là chữ hội ý, đại biểu lời nói của con người. Cho nên “Đệ Tử Quy” nói “*Phàm nói ra, tín trước tiên*”. Khổng Lão Phu Tử cũng nói: “*Nhân vô tín bất lập*” (Người không có chữ tín thì không có chỗ đứng trong xã hội). Một người nếu như không có tín thì rất khó đứng được trong xã hội. Giáo huấn của Khổng Lão Phu Tử xem trọng bốn loại học vấn: Thứ nhất là đức hạnh, thứ hai là ngôn ngữ, thứ ba là chính sự, thứ tư là văn học. Ngôn ngữ vì sao đứng ở vị trí quan trọng thứ hai sau đức hạnh? Bởi vì việc tương tác và giao tiếp giữa người với người sử dụng nhiều nhất là ngôn ngữ. Một lời nói có thể hưng vượng đất nước, một lời nói có thể mất nước, một lời nói có thể làm cho gia đình hòa vui, một lời nói có thể làm cho gia đình không ngừng đấu tranh. Vì vậy phải học tập ngôn ngữ, việc này rất quan trọng.

4. “Yêu bình đẳng”

“Yêu bình đẳng”, yêu thương rộng rãi tất cả mọi người. Chỗ này nếu dùng lời hiện đại mà nói, gọi là cách quan hệ giao tế, làm thế nào có thể cùng chung sống với người hòa thuận vui vẻ. Cho nên sách “Đệ Tử Quy” của chúng ta cũng theo kịp thời đại, rất chú trọng việc học tập quan hệ giao tế với người.

5. “Gần người nhân”

“Gần người nhân”, thân cận người nhân đức. Bởi vì chúng ta mỗi giờ, mỗi phút thân cận người có nhân đức thì có thể nâng cao học vấn, đạo đức của chính mình, nên gọi là “*nhập chi lan chi thất, cửu nhi bất văn kỳ hương*” (như đi vào phòng có hoa lan vậy, lâu rồi không ngửi thấy mùi hương). Mỗi ngày chúng ta tiếp xúc đều là những người thiện, thì trong vô hình trung, đức hạnh của chúng ta sẽ nâng cao. Thế nhưng “*nhập bào ngư chi tứ, cửu nhi bất văn kỳ xú*” (như vào cửa hàng cá ươn, lâu rồi không ngửi thấy mùi hôi). Nếu như bên cạnh đều là người tâm địa xấu ác, thì ngôn ngữ, hành vi của chính mình sẽ càng ngày càng trở nên thô tục. Do đó, thân cận người nhân đức là việc rất quan trọng, thân cận người nhân đức cũng có thể tăng trưởng trí tuệ của chúng ta. Nhân sinh có trí tuệ thì mới có thể đưa ra chọn lựa đúng, cuộc đời mới có thể càng đi càng nhẹ nhàng. Nếu như không chọn lựa đúng, thì cuộc đời càng đi sẽ càng nặng nề.

6. “Có dư sức thì học văn”

Sau cùng là “*Có dư sức, thì học văn*”. Khi chúng ta đã chắc thật học được tốt những hành vi, những đức hạnh lập thân, xử thế rồi, nếu vẫn còn có dư thời gian thì có thể xem nhiều những văn chương hay. “*Học văn*”, văn chương của thời xưa là lấy văn để tải đạo, dùng văn chương để hiểu đạo, để truyền tải đạo lý. Cho nên người xưa viết văn chương rất là cẩn trọng, nếu là chân thật chắc chắn có thể lợi ích người đời sau thì họ mới lưu lại. Người hiện tại viết văn chương là nghĩ ra thứ gì thì viết thứ đó, họ mặc kệ thiên hạ có đại loạn hay không. Họ không đủ cẩn trọng đối với ngôn hạnh của chính mình. Vì vậy, “*học*

văn” vẫn là xem văn chương của cổ Thánh tiên Hiền thì tương đối bảo đảm, bởi vì những văn chương này đều là trải qua mấy ngàn năm ắn chứng, đích thực có thể khởi phát trí tuệ con người. Đó là “*Có dư sức thì học văn*”.

Các vị có cảm thấy thời gian của một ngày là không đủ dùng hay không? Có cảm giác này hay không? Có phải không? Hiện tại chúng ta rất khó dành ra một ngày hai giờ đồng hồ để đọc sách, không dễ dàng. Cho nên việc “*có dư sức thì học văn*”, cái “*dư sức*” này chúng ta có thể đem chia thành những phần nhỏ, tranh thủ những khoảng thời gian rảnh rỗi. Vì vậy, chúng ta nên mang theo bên mình quyển “*Đệ Tử Quy*”. Tôi có cuốn sách tên “*Cách Ngôn Liên Bích*”, mỗi lần đi đâu tôi đều để ở trong túi xách, khi nào rảnh mang ra học thuộc vài câu, tích lũy lâu ngày thì giọt nước có thể xuyên thủng đá. Không nên xem thường sự tích lũy mười phút, hai mươi phút mỗi ngày, gọi là: “*Thời gian ít, cần chăm chỉ. Công phu đủ, đọc liền thông*”.

CHƯƠNG THỨ NHẤT

NHẬP TÁC HIẾU

(Ở NHÀ PHẢI HIẾU)

Chúng ta cùng xem, chữ “hiếu” này là chữ hội ý, bên trên là chữ “lão”, bên dưới là chữ “tử”. “Lão” là chỉ thế hệ trước, “tử” là chỉ thế hệ sau. Thế hệ trước và thế hệ sau hợp thành một thể, chính là chữ “hiếu” này. Chúng ta cùng nhau xem, thế hệ trước lúc nào cũng nghĩ đến phải làm thế nào dạy tốt thế hệ sau. Hiện tại người làm cha mẹ có thái độ này hay không? Trong quá trình dạy học, tôi luôn luôn nghe được các phụ huynh có trình độ không cao tâm sự rằng: *“Tôi chỉ hy vọng con của tôi không trở thành gánh nặng cho xã hội. Đây là trách nhiệm của người làm cha mẹ như tôi”*. Trình độ của họ không cao, thế nhưng khi họ nói câu này đã khiến tôi rất cung kính. Quý vị xem, họ hiểu được giáo dục tốt con cái là bổn phận cả một đời này của họ.

Cha mẹ mỗi giờ đều nghĩ đến phải dạy tốt con cái, thế nhưng dạy bảo con cái nhất định phải có phương pháp tốt. Trung Quốc có một thiên triết học về giáo dục rất quan trọng, đó là “Học Ký” trong sách “Lễ Ký”, bên trong có nói đến thế nào là giáo dục: *“Giáo dã giả, trưởng thiện nhi cầu kỳ thất”* (mục tiêu của giáo dục là bồi dưỡng điều thiện và uốn nắn sai lầm). Câu nói này đã nắm lấy được hai cái trục lớn của giáo dục. **Ngày nay chúng ta muốn dạy tốt được trẻ nhỏ, nhất định hiểu rõ cần phải trưởng dưỡng cái thiện của chúng. Sau đó chúng ta phải phòng ngừa, thậm chí phải dạy bảo chúng cái gì là sai lầm.** Bởi vì *“cẩu bất giáo, tính nãi thiên”* (nếu

không dạy thì cái tính ấy thay đổi), nên rất nhiều trẻ nhỏ có những thói quen không đúng, chúng ta phải mau giúp chúng sửa đổi trở lại. Lúc nào thì giúp chúng? Ngay lập tức, không thể chậm một giây, bởi vì việc học cũng như chèo thuyền ngược nước, không tiến ắt lùi.

Chúng ta cùng suy xét một chút xem, trẻ nhỏ thời nay có những thói quen gì có những hành vi gì nhất định phải mau tu sửa? Quý vị thân mến! Xin hãy nói ra thử xem, các vị phải có kinh nghiệm hơn so với tôi.

- “*Cãi lại cha mẹ*”. Nghe nói người thời xưa là “*nhất ngôn cửu đỉnh*”, trẻ nhỏ hiện tại cũng là “*nhất ngôn cửu đỉnh*”, nhưng cái chữ “*đỉnh*” này không giống nhau. Trẻ nhỏ hiện tại là “*đỉnh*” của “*đỉnh quay đầu*”, rất biết cách cãi lại. Tiếp theo còn gì nữa không?

- “*Lười nhác, phản nghịch*”. Còn gì nữa không?

- “*Tự tư*”. Còn gì nữa không? Vì sao đều là người nữ trả lời không vậy? Chúng ta làm cha lại không hề phát hiện ra ư? Như vậy thì không được rồi, phải rất quan tâm đến con cái của chính mình. Còn nữa hay không vậy?

- “*Qua loa*”. Chính là không có lòng trách nhiệm phải không? Chúng ta nên thêm một điều nữa đi cho đủ sáu điều, còn thói quen xấu nào nữa?

- “*Đời sống không có phép tắc*”, đời sống không có qui luật.

Sáu điều này là được rồi. Có lúc rất nhiều quý vị học quá cao hứng, sẽ liệt kê luôn mười loại tội trạng lớn.

Chúng tôi ở Hải Khẩu thành lập Trung tâm Quốc Học Nhập Môn (còn gọi là Trung Tâm Quốc Học Võ

Lòng). Có rất nhiều phụ huynh đến thảo luận với chúng tôi về vấn đề của trẻ nhỏ. Cũng may là diện tích của trung tâm đặc biệt rộng lớn, bởi vì dùng để cho các em lên lớp, nên từ cửa lớn đến văn phòng làm việc đại khái cũng phải đi hết 30 giây. Tôi đi cùng với họ. Họ vừa thấy tôi thì liền thao thao bất tuyệt: “*Con của tôi tự tư, rất thích cãi lại, lại rất lười biếng*”. Họ không cần chuẩn bị mà nói luôn một mạch. Kết quả, tôi sợ họ quá khát nước nên vội vàng nói: “*Xin mời ngồi! Để tôi rót nước mời anh uống*”. Đợi anh ấy uống nước xong rồi, tôi liền bắt đầu hỏi anh ấy: “*Trẻ nhỏ tự tư là kết quả, nguyên nhân này do đâu?*”. Quý vị thấy có trẻ nhỏ nào khi vừa sinh ra, ở trên trán có viết hai chữ “*tự tư*” hay không? Trẻ nhỏ lười biếng là kết quả, nguyên nhân này do đâu? Quý vị có thấy qua trẻ nhỏ một - hai tuổi mà không động đây nọ hay không? Một hai - tuổi đều là hoạt bát, năng động, tại vì sao sau đó lại biến ra lười nhác đến như vậy?

- **Vì sao trẻ nhỏ phản nghịch**

Chúng ta lại xem tiếp, trẻ nhỏ phản nghịch là kết quả, nguyên nhân này do đâu? Chúng ta cùng nhau suy nghĩ xem. Nghe nói phản nghịch được coi là bình thường. Có cách nói này hay không? Có à? Nghe ai nói vậy? Phải tìm ra cho bằng được. Đây là dạy sai rồi. Xin hỏi: 50 năm trước, quý vị có nghe nói qua hai chữ “*phản nghịch*” này hay không? Trong lịch sử mấy ngàn năm, quý vị có xem thấy hai chữ “*phản nghịch*” này hay không? Quý vị đều không thấy. Lịch sử nước ta hơn 4.000 năm đều không phản nghịch. Chúng ta chỉ trong thời gian hai - ba mươi năm liền sản sinh ra phản nghịch. Quý vị xem, có lợi hại hay không? Tại vì sao hơn 4.000 năm trước không hề sinh

ra thế hệ sau phản nghịch? Vì sao chỉ trong mấy mươi năm đã nhanh chóng sinh ra những đứa trẻ phản nghịch? Không phải là ngẫu nhiên. Bởi vì trẻ nhỏ hiện tại không được tiếp nhận giáo huấn Thánh Hiền, không được tiếp nhận sự dạy bảo về “hiếu - đễ”. Chúng không có hiếu tâm, không có tâm cung kính, đương nhiên hành vi, ngôn ngữ đối với cha mẹ liền sẽ có mạo phạm.

Tôi còn nhớ tôi đã rất thận trọng đi hỏi mẹ của tôi là: “*Mẹ ơi! Con có phản nghịch hay không?*”. Câu hỏi của tôi khiến cho mẹ tôi nghĩ đến nửa ngày. Không hề có! Thái độ của chúng ta đối với phụ thân như thế nào? Vừa kính, vừa sợ, vừa rất tôn kính, lại rất sợ sệt. Người làm cha đều rất có uy nghiêm. Khi chúng ta đối với cha rất kính sợ, thì căn bản không thể nào dám phản nghịch. Người làm cha tại vì sao có thể khiến cho chúng ta sinh ra lòng kính sợ đối với ông vậy? Quan trọng nhất là lời nói và việc làm của cha đều phải thống nhất. Cha rất hiếu thuận, ông làm ra tấm gương tốt để cho chúng ta xem. Cho nên ngay từ nhỏ thái độ đối với phụ thân là tôn kính, không thể nào có phản nghịch. Vì vậy, nếu trẻ nhỏ hiện tại có thể phản nghịch, chúng ta làm phụ huynh phải suy xét lại tại vì sao con cái đối với chúng ta không có tâm cung kính. Có khả năng chúng ta nói một đường lại làm một nẻo. Nếu như người mẹ ở đó đánh bạc nhưng lại nói với đứa con là: “*Con đi học bài cho mẹ. Mẹ đếm đến ba đấy*”. Trẻ nhỏ vẫn không muốn rời khỏi, từ từ rời khỏi màn hình ti vi, nhưng vẫn còn đứng ôm lấy vách tường nơi đó rất lâu không muốn rời khỏi. Người mẹ liền rất tức giận: “*Mẹ nói câu cuối cùng. Nếu không nghe mẹ sẽ mang roi ra đấy!*”. Lúc đó trẻ nhỏ vẫn không cam tâm tình nguyện mà

đi lên trên lầu. Khi chúng ngồi xuống ghế, xin hỏi: Thân của chúng ngồi ngay trước bàn học, nhưng tâm của chúng để ở đâu? Tâm của chúng để ở trong tiết mục truyền hình: *“Không biết là nam diễn viên chính như thế nào rồi? Vai nữ chính như thế nào rồi?”*. Cho nên khi cha mẹ không làm ra tấm gương để cho chúng xem, trong lòng chúng có phục hay không? Không phục. Quý vị nói với con là: *“Khi nói chuyện với cha mẹ, con phải lễ phép”*. Vậy khi quý vị nói chuyện với ông bà có lễ phép hay không?

Khi những việc không phục này dần dần tích lũy, đến khi nào nó sẽ bộc phát vậy? Đến khi thân của chúng cao bằng thân của quý vị, nắm tay cũng lớn như nắm tay của quý vị, chúng có còn nghe lời của quý vị nữa hay không? Chúng sẽ không nghe lời quý vị nữa. Vì vậy, phản nghịch là kết quả, căn nguyên là trẻ nhỏ từ bé không sanh khởi tâm hiếu thảo, tâm cung kính đối với cha mẹ. Đó là nguyên nhân căn bản. Nguyên nhân này cộng với hoàn cảnh bên ngoài rất nhiều ô nhiễm, chúng lại đi bắt chước những bạn học không tốt, bạn bè không tốt. Đến sau cùng hiện tượng phản nghịch sẽ càng ngày càng nhiều. Do đó, nếu muốn hiện tượng phản nghịch tiêu trừ, quan trọng nhất là phải duy trì giáo dục Thánh Hiền. Sau đó phụ huynh phải hiểu được lấy mình làm gương, làm tấm gương tốt cho trẻ nhỏ.

• **Vì sao trẻ nhỏ tự tư?**

Chúng ta tiếp tục xem tự tư làm sao mà hình thành? Bắt đầu từ hôm nay, khi quý vị thường hay gặp những sự việc ngoài ý muốn, quý vị hãy nghĩ: *“Ngày hôm nay đồng nghiệp mắng mình là kết quả, nguyên nhân ở chỗ nào?”*

Hôm nay con cái của người khác dạy được tốt là kết quả, nguyên nhân là do đâu? Hôm nay vợ chồng người ta chung sống hòa vui là kết quả, nguyên nhân là do đâu? ”. Mỗi giờ, mỗi lúc quý vị hiểu được phải đi tìm nguyên nhân, thì mỗi ngày quý vị đều đang tăng trưởng trí tuệ. Khi quý vị tìm ra nguyên nhân thì liền có thể tùy bệnh mà cho thuốc, có thể nhanh chóng đem rất nhiều tình huống chuyển biến phát triển thành hướng tốt đẹp.

Chúng ta hồi tưởng lại một chút: Hôm nay vợ chồng quý vị và con cái cùng nhau ăn cơm, ông bà nội cũng có mặt. Người mẹ gấp một đĩa thức ăn đầu tiên cho ai ăn vậy? *“Cho đứa con ăn”*. Đáp án tiêu chuẩn, xin vỗ tay tán thưởng! Tiêu chuẩn này là hiện tượng phổ biến. Thế nhưng khi gấp đĩa thức ăn này sẽ sinh ra hậu quả gì? *“Tiểu Minh à! Đây là mẹ đặc biệt nấu để cho con ăn đó! Ăn nhiều một chút nhé!”*. Ông bà nội xem thấy rồi cũng không để thua kém: *“Cháu nội à! Món ăn này cũng rất ngon”*. Ông bà nội cũng giúp cháu gấp thức ăn. Thức ăn của ai sẽ đầy ắp vậy? Của cháu nội! Vì vậy trong gia đình, ai là lớn nhất? Cháu nội là lớn nhất. Như vậy có điên đảo hay không? Người lớn đã điên đảo rồi thì trẻ nhỏ cũng liền điên đảo theo. Như vậy thì có hợp lý hay không? Cho nên, nếu hết thấy mọi người đều phục vụ trẻ nhỏ thì chúng liền trở thành Hoàng Đế nhỏ, Công Chúa nhỏ.

Xin hỏi: Đặc điểm của Hoàng Đế nhỏ cùng Công Chúa nhỏ là gì? Tự tư. Bởi vì tất cả mọi người đều phục vụ chúng, nên chúng chỉ nghĩ đến chính mình. Tục ngữ có câu: *“Làm bạn với vua như làm bạn với hổ”*. Vì vậy trẻ nhỏ hiện tại tính tình đều rất nóng nảy. Khi quý vị hết mực nuông chiều chúng, mười việc thì vừa lòng chúng

đến chín, việc thứ mười không chiều chúng thì chúng sẽ khóc la ầm ĩ. Quý vị lại không có nguyên tắc, chúng vừa tức giận thì quý vị lại nói: “Được rồi! Được rồi! Mẹ sẽ mua cho con”. Vậy thì chúng liền thẳng thề, quý vị sẽ từng bước nhượng bộ.

Do vậy, dạy trẻ nhỏ phải bắt đầu từ đâu? Từ chỗ gấp thức ăn mà bắt đầu. Học vắn lớn lao nằm ở việc nhỏ này. Mỗi một động tác làm ra đều là tấm gương cho trẻ nhỏ học tập. Hôm nay khi quý vị gấp thức ăn, lập tức gấp cho cha mẹ mình: “Cha ơi! Ăn nhiều một chút”. Trẻ nhỏ xem thấy rồi thì không thể nói là: “Cha ơi! Vì sao cha không nghĩ đến con?”. Không thể nào! Chúng xem thấy cha của chính mình đang hành hiếu đạo, trong lòng chúng sẽ rất cảm động, bởi vì mỗi một người đều có tâm vốn thiện. Trong sách “Đại Học” nói: “Tri sở tiên hậu, tắc cận đạo hĩ” (Biết được trước sau thì gần với đạo vậy). **Làm bất cứ việc gì theo đúng thứ tự trước sau thì quý vị mới xây dựng được chữ “đạo”**. Vì vậy quý vị gấp thức ăn đúng thì đã dạy cho trẻ nhỏ đạo làm con một cách chuẩn xác.

Khi chúng ta mở tủ lạnh lấy trái cây ra thì đưa cho ai ăn trước? Cha của tôi lấy trái cây rất đúng. Nếu như khi tôi còn nhỏ, cha của tôi lấy trái cây sai phương pháp, thì hiện tại tôi không thể đứng được ở chỗ này giảng bài cho mọi người. Lệch một li thì sai đi ngàn dặm. Quý vị nói: “Thầy Thái ơi! Có nghiêm trọng đến như vậy hay không? Lấy trái cây thôi mà có thể ảnh hưởng lớn đến như vậy à?”. Có ảnh hưởng hay không? Thật có ảnh hưởng. Từ nhỏ chúng ta xem thấy cha mẹ lấy đồ từ trong tủ lạnh ra, đưa cho ông bà nội ăn trước, tự nhiên chúng ta sẽ bắt chước, sẽ học theo.

Thật ra, tôi rất có khả năng biến thành bại gia chi tử. Các vị có thấy ra hay không? Bởi vì tôi là con trai một, lại là trưởng tôn, là cháu đích tôn, bởi vì ông nội của tôi cũng là con trai trưởng. Tôi nhớ lại lúc tôi còn nhỏ hai - ba tuổi, đi tảo mộ cho bà cố nội tôi. Khi quỳ xuống đầu ngẩng lên, đột nhiên tôi nhìn thấy hai chữ thì cặp mắt sáng lên. Tôi nhìn thấy tên của chính mình khắc ở hàng thứ nhất trên bia mộ. Đột nhiên tôi ngẩng đầu thẳng người, cảm thấy có trách nhiệm, về sau vì sự hưng suy của gia tộc này mà chính mình phải tận tâm, tận lực. Cho nên chúng ta xem trọng trưởng tử, xem trọng trưởng tôn không phải không có đạo lý. Bởi vì con cháu đời này của mỗi một người phải có người làm tấm gương tốt dẫn dắt chúng, như vậy gia tộc mới có thể hưng vượng. Nếu như cha tôi yêu chiều tôi, ông nội, bà nội cũng yêu chiều tôi, thì ngày nay tôi không thể nào học tập đạo Thánh Hiền được, có thể không biết sớm đã lưu lạc đến nơi nào rồi. Vì vậy, giáo dục trẻ nhỏ rất quan trọng.

Phụ huynh hiện tại lấy trái cây ra, không biết là có đưa cho ông bà nội ăn trước hay không? Tôi còn nghe nói có một số bà mẹ mua một số trái cây đặc biệt đắt tiền, sau đó cất giấu đi. Vì sao có một số người mỉm cười vậy? Có phải trong lòng quý vị cũng có điều này chăng? Người mẹ đem cất trái cây đi. Khi ông nội, bà nội đi ngủ thì liền lấy ra và nói: *“Con ơi, mau đến đây! Đây là mẹ đặc biệt mua cho con ăn đó”*. Cậu con trai ăn rất là vui sướng, nó cũng học được rất là triệt để. Người tính không bằng trời tính. Về sau chúng có tiền thì sẽ mua trái cây cho ai ăn? Mua cho con của chúng ăn. Có một số người lập tức trả lời là mua cho vợ chúng ăn. **Quý vị dùng sự yêu ghét thì con**

của quý vị liền sẽ học lấy cái yêu ghét, mà không phải học được tình nghĩa, ân nghĩa. Do vậy, chúng ta vẫn phải làm theo đạo trời, phải biểu diễn ra hiếu đạo, phát khởi cái tâm vốn thiện của trẻ nhỏ.

Như vậy, cái “tự tư” này hiện tại đã tìm được căn nguyên của vấn đề, vẫn là từ “*hiếu đạo*”, vẫn là từ “*nơi nơi vì người mà lo nghĩ*”. Chúng ta là cha mẹ thì phải làm gương. Thưa quý vị, nếu như trẻ nhỏ đã hơn mười tuổi rồi thì còn kịp nữa hay không? Quý vị phải tin tưởng câu thứ nhất trong “Tam Tự Kinh” là “*Nhân chi sơ, tính bản thiện*”. Kỳ thật không phải là người khác không thể thay đổi mà đều là chính mình làm mình thất bại, bản thân mình không tin tưởng. Ngay khi quý vị không có lòng tin, rất nhiều việc quý vị nhất định sẽ làm không được.

Chúng ta có rất nhiều khóa học ở Trung Quốc Đại Lục, người tham dự đến từ các tầng lớp trong xã hội với tuổi tác khác nhau. Tôi nhớ là có rất nhiều học sinh trung học cũng đến học. Có một học sinh trung học đến lớp học năm ngày liền, mỗi ngày đi về đều có tiến bộ rất lớn. Dì của em cảm thấy rất khó hiểu, tại vì sao trẻ nhỏ đã hơn mười mấy tuổi nghe giảng năm ngày thì có được thay đổi lớn đến như vậy? Kết quả là đến ngày thứ năm, dì của em liền chạy đến chỗ chúng tôi lên lớp để tìm chúng tôi, nhưng lúc đó chúng tôi đã rời khỏi lớp rồi. Cô lại đến khách sạn hỏi được số điện thoại của chúng tôi. Sau đó cô liền gọi điện cho chúng tôi. Cô nói: “*Cháu gái của tôi mỗi ngày đến lớp học về đều có tiến bộ rất lớn, cho dù là đối với cha mẹ hoặc là đối với người trong nhà, thái độ đều rất tốt*”. Cô cảm nhận được văn hóa ngàn năm mà Thánh Hiền để lại đích thực là có sức mạnh rất lớn. Cho nên cô hỏi:

“Con của tôi, một đứa hai tuổi, một đứa bốn tuổi, có thể giao cho các vị dạy hay không?”. Quý vị xem, phụ huynh hiện tại khi vừa gặp được điều gì tốt lập tức không nghĩ chính mình phải làm trước, mà đẩy ngay cho thầy cô dạy. Chúng tôi liền nói với cô ấy, những thầy cô giáo này của chúng tôi đều từ Hải Khẩu, từ Thẩm Quyến, những nơi quá xa. Kết quả là vị phụ huynh này nói: “Không hề gì, tôi từ Bắc Kinh sẽ đưa chúng đến Thẩm Quyến”. Đích thực là trẻ nhỏ hơn mười tuổi cũng có thể đạt được huân tu rất tốt.

Còn có một vị nam sĩ 40 tuổi, khi tôi giảng ở núi Thiên Mục - Hàng Châu, anh được đơn vị chủ quản sắp xếp đến làm vệ sĩ cho tôi. Bởi vì trên núi có đến bốn - năm trăm người nên anh giúp tôi xử lý một ít chương ngại, ví dụ như những lúc tôi cần phải nghỉ ngơi thì anh ấy nói: “Thầy giáo cần phải nghỉ ngơi, hiện tại không tiện nói chuyện”. Anh ấy giúp tôi xử lý những việc này. Hơn nữa, anh ấy đã học võ thuật và đã làm vệ sĩ hơn mười năm. Khi anh nghe giảng xong ngày thứ ba, anh mời chúng tôi đi ăn cơm. Trên đường đi anh liền nói: “Quá tốt rồi! Quá tốt rồi! Chân thật quá tốt!”. Quả thực là chúng tôi cũng không biết anh đang nói cái gì, thế nhưng chỉ cảm thấy nội tâm của anh rất vui vẻ. Khi đến nhà ăn, anh liền nói: “Thầy Thái ơi! Tâm tình hiện tại của tôi chỉ có thể dùng lời nói của trẻ nhỏ ba tuổi để biểu đạt, thật là quá tốt!”. Tiếp theo anh nói: “Tôi đã sống qua 40 năm rồi, cuối cùng tôi đã biết cuộc đời của tôi sai ở chỗ nào”. Thật ra, chúng tôi nghe câu nói này của anh ấy, trong lòng cảm thấy rất là chua xót. Một nam tử hán 40 tuổi, không phải anh ấy không bằng lòng học mà là không có người dạy. Quý vị thấy thái độ của anh tốt như vậy, mới vừa học xong anh liền như một đứa trẻ vậy, rất

vui vẻ. Anh nói rằng cuối cùng anh đã biết vợ anh vì sao đã ly hôn với anh, tại sao con anh không thể giao tiếp được với anh, đồng nghiệp giữ khoảng cách với anh, đều rất sợ anh. Cuối cùng anh đã tìm ra được vấn đề. Anh nói với tôi rằng, khi anh quay về, việc thứ nhất là phải tìm người vợ trước của anh nói chuyện đàng hoàng. *“Con người nào phải Thánh Hiền, ai chẳng lầm lỗi? Có lỗi mà biết sửa, còn gì tốt hơn!”*.

Đến ngày thứ tư, buổi sáng ăn cơm, anh nói: *“Thầy Thái ơi! Thầy hãy ngồi đây một chút, tôi nói chuyện với thầy một chút”*. Tôi liền cảm thấy bầu không khí là lạ, ngồi xuống mà giống như ngồi trên đồng lửa.

⁷ Anh lập tức đến trước mặt tôi, nói: *“Cả đời này tôi chỉ lay cha mẹ, chỉ lay thầy”*. Tôi thấy có gì đó bất ổn, lập tức đứng bật dậy. Xác xác thực thực là do giáo huấn của Thánh Hiền đã khiến anh rất cảm động, chúng tôi không có công lao gì, vì vậy không thể nhận được. Người đàn ông bốn mươi tuổi nắm một cái đã giữ chặt đôi tay mảnh khảnh của tôi. Tôi không biết làm sao. Tôi thấy anh thành tâm vậy, nên trong lòng cũng thấy yên tâm, đành thành toàn cái tâm cung kính này của anh. Chúng tôi cũng cảm nhận được trách nhiệm trên vai chúng tôi rất nặng. Hi vọng thông qua những khóa trình này của chúng tôi có thể thật sự khiến cho càng nhiều người hiểu được, chân thật cổ Thánh tiên Hiền của chúng ta thật là vĩ đại. Cổ Thánh tiên Hiền nhất định có thể khiến chúng ta thông qua những giáo huấn của họ làm cho gia đình thế kỷ 21 sau này hòa thuận vui vẻ, xã hội an định.

⁷ Bắt đầu tập 7

Các vị bằng hữu, cho dù các vị hiện tại đã bốn - năm mươi tuổi, cho dù con cái các vị đã hơn hai mươi tuổi rồi cũng không nên lo, lòng thành sẽ cảm động đến đất trời. Chỉ tự hỏi đạo đức học vấn của mình đủ hay không, tuyệt đối không nên lo lắng người khác không thể thay đổi.

• Tại sao con trẻ lại lười biếng?

Tại sao con trẻ lại lười biếng, căn nguyên ở đâu? Các vị bằng hữu, tôi thấy các vị bây giờ cũng rất giỏi phân tích. Trẻ em lười biếng không thể nào do lớn lên rồi mới hình thành thói quen lười biếng, mà gọi là “*thói quen hình thành từ bé, quen rồi thành tự nhiên*”. Tại sao cần phải dạy con càng sớm càng tốt? Là vì một khi thói quen đã được hình thành rồi thì rất khó mà sửa được.

Tôi còn nhớ, khi còn nhỏ, đứa cháu trai của tôi nhìn thấy mẹ của mình đang lau bàn được một nửa thì có việc khác phải làm trước, nó liền chạy đến cầm khăn lên bắt chước lau theo. Một lúc sau thì chị tôi quay trở lại.

Các vị bằng hữu, nếu là các vị thì sẽ xử lý thế nào? Chị của tôi liền nói với con của mình rằng: “*Vỹ Vỹ à! Con còn rất nhỏ mà đã biết hiếu thảo với cha mẹ rồi, còn biết giúp đỡ mẹ lau bàn. Con ngoan quá!*”. Cháu vốn chỉ lau qua như vậy, nhưng sau đó càng lau càng hăng say. Vì vậy, trẻ em rất cần sự khích lệ của chúng ta. Có được sự công nhận và cổ vũ thì sẽ kích thích tiềm năng của chúng phát triển. Sau khi cháu lau xong, mẹ của cháu lại nói: “*Tiểu Vỹ à, nếu như bốn cái cạnh và góc bàn cũng được lau sạch một cách tỉ mỉ, thì cái bàn này con đã lau sạch hoàn hảo rồi*”. Một là khẳng định tâm hiếu của cháu, hai là dạy cháu

phương pháp làm việc. Vì thế mà đứa cháu này của tôi rất thích sạch sẽ, mới ba, bốn tuổi đã tự mình xếp chăn mền. Xem ra thì cũng sạch sẽ, gọn gàng lắm! Cho nên, dạy cho chúng thái độ đúng đắn ngay từ nhỏ là rất quan trọng.

Lúc đó, giả sử người mẹ này chạy đến rồi nổi giận ùng ùng: *“Trời ơi! Con làm gì vậy? Tránh ra mau! Đừng có phá phách như vậy nữa!”*. Tay của các vị đẩy chúng ra hai, ba lần như vậy, sau này chúng còn làm nữa hay không vậy? Sẽ không làm nữa. Vì vậy, cha mẹ phải nắm bắt lấy thời cơ để dạy dỗ chúng, nếu không thì sẽ lỡ mất rất nhiều cơ hội tốt. Đến khi chúng không biết giúp đỡ việc nhà, các vị nổi giận thì cũng không ích gì.

Rất nhiều phụ huynh đã nói: *“Con chỉ cần học hành cho tốt là được rồi, những việc khác đều không cần phải làm”*, như vậy có được hay không? Các vị xem, chúng chỉ biết học hành, những việc khác đều không làm, như vậy chúng có tin tưởng vào khả năng làm việc của mình hay không? Không tin tưởng. Chúng càng không tin tưởng thì chúng sẽ càng không dám gánh vác công việc. Càng không gánh vác thì có tinh thần trách nhiệm hay không? Sẽ không có. Đây đều có mối quan hệ chặt chẽ. Chúng ta phải suy nghĩ thấu đáo.

Con trẻ lao động nhiều thì sẽ rất có ích đối với gân cốt của chúng. Trong những lúc lao động, trẻ con cũng sẽ cảm nhận được: *“Thì ra mẹ chăm lo cho gia đình thật không dễ dàng”*; *“Mình mới lau cái phòng khách thì đã mệt rồi, mẹ vừa phải đi làm, trở về lại nấu cơm và làm bao nhiêu là việc”*. Trẻ vừa lau, vừa cảm ân trong lòng. Vì vậy tục ngữ nói: *“Tích lao”*. Chúng chân thật ra sức, chân thật lao động mới biết cảm ân, mới cảm nhận được sự vất vả. Thế nên

không thể để trẻ em không lao động, tuyệt đối không thể để chúng tập thành thói quen lười biếng.

• **Tại vì sao trẻ em sống không có quy luật?**

Chúng ta lại xem quy luật cuộc sống. Tại vì sao trẻ em sống không có quy luật?

Tôi đã từng hỏi học sinh của tôi: *“Hôm nay ai đã ăn sáng thì giờ tay?”*. Có khoảng gần một nửa số học sinh không ăn sáng. Tôi liền hỏi tiếp: *“Vậy mẹ các em không nấu bữa sáng à?”*. Chúng nói: *“Mẹ của em còn đang nằm ngủ”*. Bữa sáng của chúng chính là tiền để sẵn ở trên bàn, trên đó có viết hai chữ: *“Bữa sáng”*. Phụ huynh cho tiền. Xin hỏi những phụ huynh cho tiền đã từng thật sự đi tìm hiểu chưa? Những đồng tiền đó có chuyển thành bữa sáng không? Không có. Các vị làm sao biết vậy? Tiền đó chuyển thành gì vậy? Chuyển thành đồ chơi điện tử, chuyển thành một số đồ ăn vặt nhiều phẩm màu. Trẻ con nếu như ăn những thứ này liên tục từ nửa năm đến một năm, thì nhất định sẽ ảnh hưởng đến sức khỏe. Rất nhiều đứa trẻ lấy tiền ăn sáng để chơi trò chơi điện tử, không ăn gì.

Tại vì sao tôi biết vậy? Bởi vì chúng tôi làm giáo viên nên phải quan tâm bọn trẻ, quan tâm học trò. Tôi phát hiện ra điều này, bởi vì tôi dạy học sinh lớp sáu, ở độ tuổi đang dậy thì nên rất nhanh bị đói, đến khoảng hơn mười giờ thì bụng đã sôi ùng ục rồi. Cho nên, trong học bàn của tôi lúc nào cũng có bánh quy. Những người bạn nhỏ này đều rất thích bánh của tôi. Rất nhiều em khoảng hơn chín giờ đến mười giờ, ngồi trong lớp học mà sắc mặt đều xanh xao vì bụng đói rồi. Tìm hiểu thì tôi biết được mấy đồng tiền đó không có mua bữa sáng mà đem xài hết rồi. Vì vậy, những

người làm cha mẹ chúng ta phải làm gương cho con cái trong quy tắc đời sống hằng ngày, phải để cho chúng có được ba bữa ăn bình thường. Nên bỏ công sức nhiều một chút, vì nó sẽ ảnh hưởng đến cả một đời con cái chúng ta. Cho dù là vì sức khỏe của chúng hay là để làm gương cho chúng, đối với chúng đều rất quan trọng.

Các vị bằng hữu, những thói quen xấu nói trên tin là chỉ cần sinh một chữ “*thiện*” thì toàn bộ sẽ được giải quyết. Là chữ “*thiện*” nào vậy? “*Bách thiện hiếu vi tiên*”. Câu nói này sẽ theo các vị thâm nhập giáo huấn Thánh Hiền, sự thể hội của các vị sẽ càng ngày càng sâu.

- Ý nghĩa thứ nhất, hiếu đứng đầu trăm điều thiện.

- Ý nghĩa thứ hai, tâm hiếu khai mở, thì trăm thiện tự nhiên sẽ khai mở.

Chúng ta hãy xem, một người có tâm hiếu thì có tính tự tư không? Không có. Một người có tâm hiếu thì có hay tranh cãi không? “*Cha mẹ gọi, trả lời ngay. Cha mẹ bảo, chớ làm biếng*”. Các vị bằng hữu, đừng nên xem thường “*Đệ Tử Quy*”, “*Nhập tắc hiếu*” (ở nhà phải hiếu) đã giải quyết hết vấn đề của con cái các vị. Khi chúng biết được: “*Thân bị thương, cha mẹ lo*”, chúng có còn đảo lộn cuộc sống không? Không. Chúng có sống vô trách nhiệm không? “*Đức tôn thương, cha mẹ tủi*”. Chúng sẽ rất cần cù, bởi vì “*cha mẹ thích, dốt lòng làm*”, hi vọng khiến cho cha mẹ vui lòng, khiến cha mẹ an ủi.

Vì thế, tâm hiếu mà mở thì ngoài việc hiếu kính cha mẹ, sẽ hòa ái với anh em. Bởi vì nếu anh em xảy ra xung đột thì ai sẽ buồn nhất? Là cha mẹ. Cho nên, “*anh thương em, em kính anh. Anh em thuận, hiếu trong đó*”.

Chúng ta cũng thể hội được, một người thật có lòng hiếu thì đối với cha mẹ của người khác họ cũng sẽ có cái tâm cung kính. Mở rộng ra, họ cũng sẽ hiếu kính đối với tất cả trưởng bối. Vậy họ có thể ức hiếp con cái của người khác không? Không có. Bởi vì họ biết làm cho con cái người khác bị tổn thương thì cha mẹ của họ sẽ rất đau lòng. Tâm thấu hiểu này của họ cứ thế tự nhiên mở rộng, vươn xa hơn. Cho nên, tấm lòng nhân từ của một người bắt nguồn từ điểm này, từ hiếu đạo này, từ “tình cảm cha mẹ với con cái” mở rộng ra. Do vậy, học “*nhập tắc hiếu*” (ở nhà phải hiếu) rất quan trọng.

- **Tại vì sao phải hiếu?**

Dạy con trẻ hiếu, điều đầu tiên cần nói với chúng là tại vì sao phải “*hiếu*”? “*Biết ân mới biết báo ân*”. Vì vậy, chúng ta phải chỉ dẫn con cái nhớ nghĩ ân đức của cha mẹ. Khi bắt đầu nói về điều này, chúng tôi thường kể câu chuyện về Phật Đà như sau: Hai - ba nghìn năm trước, có vị Thánh gọi là Phật Đà. Có một hôm, Ngài dẫn theo các học trò của mình ra vùng ngoại thành. Trên đường đi thì nhìn thấy một đống xương khô. Đức Phật đem xương này phân chia thành hai đống. Một đống có màu tương đối trắng, một đống có màu tương đối đen thâm. Học trò cũng rất hiếu học, học trò biết rằng: “*Tâm có nghi, thì chép lại. Học hỏi người, mong chính xác*”, thế nên hiếu được việc học hỏi là phải biết nêu câu hỏi. Tiếp đến, Đức Phật liền nói với các học trò: “*Tại sao hai đống xương khô này, một đống thì màu trắng, một đống thì màu thâm đen?*”. Đống xương có màu thâm đen này là xương của người nữ. Xương của người nữ vì sao lại có màu thâm đen hơn? Bởi vì làm mẹ phải mang thai mười tháng. Trong thời gian

mười tháng mang thai, tất cả dinh dưỡng của đứa trẻ là từ trong máu huyết của người mẹ chuyển qua cho con. Nếu chất canxi của đứa trẻ không đủ thì phải lấy từ trong xương của người mẹ truyền qua. Vì vậy, mang thai mười tháng rất vất vả.

Chúng tôi đã từng cho bọn trẻ chơi trò chơi, đó là bảo chúng lấy một quả trứng gà mang theo bên mình, gọi là *“trò chơi một ngày chăm sóc trứng”*. Chúng tôi nói với các em: *“Các em hôm nay thử cảm nhận một chút cảm giác giữ gìn một quả trứng, chỉ cần giữ trứng một ngày xem các em có thể chăm giữ được không”*. Kết quả bọn trẻ lúc đầu hết sức cẩn thận, sau khoảng một đến hai giờ đồng hồ thì gần như đã quên mất, vì vậy mà nghe thấy rất nhiều tiếng: *“Á!”*. Đến tiết học cuối cùng ngày hôm đó, số trứng không bị vỡ còn lại rất ít.

Thầy giáo liền dạy cho các em: *“Các em xem, các em mới giữ có một ngày mà không được. Nếu như mẹ cũng giống các em, ngày ngày đều chạy nhảy hiếu động như vậy, thì khi sinh các em ra không bầm xanh chỗ này thì cũng bầm tím chỗ kia. Các em xem, mẹ trong mười tháng trời đều phải giữ gìn các em thật cẩn thận. Hơn nữa, thể trọng của các em mỗi ngày một nặng hơn. Trong thời gian mẹ đang mang thai sẽ có phản ứng sinh lý bị buồn nôn, ăn cơm không được, nhưng cũng tự mình gắng gượng, nhất định phải tiếp tục ăn. Nay các bạn nhỏ, tại sao mẹ không còn thêm ăn gì nhưng lại phải ăn? Vì mẹ muốn có đủ dinh dưỡng để truyền cho đứa con. Vì vậy, dù cho mẹ rất khó chịu cũng cố gắng ép mình ăn uống cho bằng được. Các em nhỏ, các em có kén ăn được không? Hãy xem, mẹ đã vì các em mà sẵn lòng ăn mọi thứ thức ăn, các em cũng nên*

học theo mẹ, không nên kén ăn. Đồ nên ăn, đồ dinh dưỡng thì phải ăn để thân thể khỏe mạnh, khiến cho mẹ vui lòng”. Chúng ta dạy bảo như vậy, con trẻ sẽ hiểu mà cảm động.

Thời gian mười tháng mang thai, cơ thể người mẹ rất nặng nề, đi lại đều không dễ dàng. Chúng tôi cũng đã từng lấy quả bóng cho bọn trẻ bỏ vào trong người, để cho chúng cảm nhận, bởi vì rất nhiều em cần phải cảm nhận mới biết được cảm giác này.

Tiếp đến tôi dạy cho học trò nói: *“Thầy đã từng quan sát, hai bên giường sản phụ người ta làm hai cái thanh sắt rất to, nhưng sau một thời gian, chúng cũng bị cong lại. Sức mạnh gì đã khiến thanh sắt ấy bị cong vậy?”*. Chúng nói: *“Là sức mạnh của sự đau đớn”*. Tại vì lúc mẹ sinh rất đau, vì vậy đã nắm lấy cái thanh này. Năm này qua tháng nọ, hai thanh sắt này bị những sức mạnh này làm cong đi. Đau đớn của người mẹ khi chuyển dạ sinh con còn đau hơn cái đau của bệnh ung thư. Rất nhiều người bị bệnh ung thư vì sao lại tự tử? Vì không chịu nổi cái đau. Thế mà người mẹ lại có thể chịu đựng sự đau đớn hơn sự đau đớn của bị ung thư. Khi người mẹ sinh đứa con ra, suy nghĩ đầu tiên là gì? Là con mình có khỏe mạnh hay không? Tình thương của mẹ với các em đã làm cho mẹ có thể hoàn toàn bỏ sang một bên sự đau đớn như vậy. Ân đức này cả một đời này chúng ta phải ghi nhớ trong lòng.

Tiếp đến, nuôi dưỡng dạy dỗ các con lại càng vất vả hơn. Có một cô bạn trẻ nói rằng: *“Trước khi chưa sinh em bé thì thường muốn nhanh nhanh sinh nó ra, nhưng sau khi sinh ra cảm thấy rất muốn bỏ nó trở lại vào trong bụng”*. Cho nên công lao của dưỡng dục hơn cả sinh ra, bởi vì bao nhiêu là đêm dài đều phải thao thức hao gầy

với đứa trẻ. Nếu như buổi tối con không ngủ thì mọi người ở trong nhà phải luân phiên thay nhau như là thi tiếp sức. Tôi cũng từng như vậy. Khi đứa cháu không chịu ngủ, tôi cũng phải chia ca, nhưng mà tôi bế nó chỉ khoảng chừng hai mươi phút thì đã không chịu nổi, tay mỏi đến rụng rời. Tôi bế đứa cháu nhỏ và nói với nó: *“Sau này con mà không hiếu thảo với mẹ, thì cậu là người đầu tiên sẽ trách phạt con đấy!”*. Bởi vì đã bao nhiêu ngày đêm mẹ phải vất vả để con được ngủ, canh chừng con cả đêm. Bao nhiêu lần con bị bệnh, cho dù là nửa đêm cha mẹ cũng đều đưa con đi bác sĩ khám, bao nhiêu là ngày lo lắng bữa ăn kế tiếp của con mình phải làm sao. Những áp lực cuộc sống này, trọng trách của việc dạy dỗ lúc nào cũng đặt trên vai của cha mẹ. Nên Đức Phật đã nói với các học trò: *“Ân đức của cha mẹ, một đời này của chúng ta không thể báo đáp được”*. Chúng ta phải tận tâm tận lực để làm một người con có hiếu đạo. Chúng tôi đã nói với bọn trẻ hết những vất vả của cha mẹ trong quá trình giảng giải, có một số em đã cảm động rơi nước mắt.

Chúng tôi tiếp tục nói với các học trò: *“Chúng ta cảm động vì sự vất vả của cha mẹ, vậy sau khi rơi nước mắt rồi phải làm sao?”*. Các em chân thật cảm nhận được ân đức của cha mẹ, thì phải bắt đầu bằng những hành động hiếu thuận. Khi các em có thể làm được một điều trong quyển “Đệ Tử Quy”, các em đã tận được một phần tâm hiếu. Khi các em làm được tất cả điều trong “Đệ Tử Quy”, thì hiếu các em đã làm được viên mãn. Khi trẻ con khởi lên cái tâm biết ơn, thì chúng ta tiếp theo sẽ dạy chúng phải báo ơn. Nỗ lực thực hiện hiếu đạo từ đâu? Chúng ta cùng xem “Đệ Tử Quy”. Trong đoạn Kinh văn này, chúng ta cùng nhau đọc qua một lần.

1. Kinh văn:

“Phụ mẫu hô, ứng vật hoãn. Phụ mẫu mệnh, hành vật lãn. Phụ mẫu giáo, tu kính thính. Phụ mẫu trách, tu thuận thừa”.

“Cha mẹ gọi, trả lời ngay. Cha mẹ bảo, chớ làm biếng. Cha mẹ dạy, phải kính nghe. Cha mẹ trách, phải thừa nhận”.

1.1. “Cha mẹ gọi, trả lời ngay”

Đây là nói thái độ nói chuyện với cha mẹ rất quan trọng. Kỳ thực, đạo đức học vấn của một người nhìn từ chỗ nào vậy? Từ cử chỉ, lời nói của họ. Thái độ của trẻ khi nói chuyện với cha mẹ đều có ảnh hưởng sâu xa đến chúng. Khi chúng đang hình thành tâm hiếu, tâm cung kính, thì cũng đang chuẩn bị rất tốt nền tảng cho học vấn. Khi chúng không có sự hiếu và kính này, chúng sinh khởi là tâm gì? Có thể là tâm ngạo mạn, có thể là tâm không cung kính, như vậy rất có khả năng sẽ hủy hoại đạo nghiệp một đời của chúng.

Một người nếu muốn cống hiến cho đất nước, cho xã hội, trong sách “Đại Học” có câu: *“Thời xưa kẻ muốn làm sáng cái đức của mình trong thiên hạ, thì trước hết phải trị được nước của mình; muốn trị được nước của mình, thì trước tiên phải chỉnh đốn được nhà của mình; muốn tu sửa thân mình thì tâm mình phải đoan chính”*. Cho nên trẻ phải thành ý chính/chánh tâm thì chúng mới có thể tu thân, tề gia. Việc trưởng dưỡng sự hiếu và kính của trẻ là chính/chánh cái tâm của chúng.

Thế nào là “thành ý chính/chánh tâm”?

Phải hiểu *“cách vật trí tri”*. “*Cách vật*” chính là loại bỏ cái tham muốn của chúng, loại trừ thói quen xấu của

chúng như thiếu kiên nhẫn, ngạo mạn. Từ nhỏ có thể chuyển hóa tập tính xấu này của chúng chính là “*cách vật trí tri*”, thì có thể thành ý chính/chánh tâm. Đại học vấn đề là từ nơi nhỏ mà bắt đầu bén rễ.

Chúng ta suy nghĩ, nếu bây giờ các vị gọi bọn trẻ: “*Tiểu Minh à!*”, chúng sẽ trả lời thế nào? Bây giờ nếu như mình gọi một đứa trẻ mà chúng đi đến nói: “*Chú ơi, chú có việc gì không ạ!*”, các vị sẽ cảm thấy thế nào? Cung kính, nể phục. Hiện nay trẻ con như thế còn lại rất ít, cho nên phải dạy trẻ con.

Tôi nói với rất nhiều phụ huynh, trẻ con từ nhỏ phải dạy chúng lễ phép. Nhìn thấy có người lớn muốn gọi ai đó, chúng nói “*gọi người à?*”, chúng có thể cười cười với các vị là may lắm rồi, còn việc gọi ai thì là như thế nào? Trẻ con có thái độ như vậy có đúng hay không?

Các vị xem, hiện nay chúng ta đã đem tiêu chuẩn hạ thấp xuống, sẽ gây ra hậu quả gì? Đòi sau không bằng đòi trước. Kết quả không phải đã rõ ràng sao? Vì thế, tiêu chuẩn để dạy trẻ con tuyệt đối không thể nào theo thời đại mà thay đổi. Các vị nắm vững nguyên tắc đến đâu, con cái sẽ có thể học được đến mức độ đó. Chúng ta phải dẫn dắt con cái, khi cha mẹ mình gọi chúng ta phải mau chóng đến trước mặt cha mẹ: “*Thưa cha mẹ, có việc gì vậy ạ?*”. Đương nhiên chúng ta làm trưởng bối thì phải làm mô phạm cho con cái xem trước. Khi ông bà nội gọi chúng ta, chúng ta là cha mẹ của chúng, chúng ta nhất định phải hết sức cung kính “*biểu diễn*” cho chúng xem. Dù bây giờ các vị diễn không được cũng phải diễn. Quen rồi sẽ thành tự nhiên. Khi chúng ta làm được thái độ như vậy, tâm hiếu

và bầu không khí của sự cung kính sẽ dần dần ảnh hưởng, sẽ dần hình thành nếp sống trong chính gia đình các vị.

Ngoài việc “*cha mẹ gọi, trả lời ngay*”, còn phải có tâm cung kính với ai? Với sư trưởng. Chúng ta cũng phải: “*Sư trưởng gọi, trả lời ngay*”. Còn ai nữa không? “*Trưởng bối gọi, trả lời ngay*”, “*cấp trên gọi, trả lời ngay*”. Giả như ngày mai quý vị đi làm, khi cấp trên gọi, quý vị liền lập tức đến ngay: “*Giám đốc, ông có việc gì sai bảo ạ!*”, chắc vị giám đốc của quý vị sẽ nói ngay: “*Hôm nay anh có bị làm sao không vậy?*”. Không vấn đề gì, khi chúng ta bắt đầu thay đổi, cả trái đất cũng sẽ thay đổi theo. Không nên xem thường năng lực của chính mình, học tập phải học một biết mười, phải có thể từ trong nội tâm của chúng ta, gọi là “*tâm hành nhất như*”.

Tâm là căn bản, tất cả những hành vi đều từ trong tâm quý vị phát ra ngoài. Khi một người mà trong tâm chân thật cung kính, người đó sẽ cung kính đối với tất cả. Vì vậy, trong chương đầu “*Lễ Ký - Khúc Lễ*”, mở đầu có nói: “*Khúc lễ viết, vô bất kính*”. Đối với tất cả người, vật, sự việc đều phải cung kính.

Một người đối với cha mẹ, anh em, trưởng bối đều cung kính, thì đối với những việc mà cha mẹ giao phó họ sẽ như thế nào? Điều tận tâm tận lực như nhau. Khi họ cung kính với người thì sẽ cung kính với việc. Khi họ cung kính với người thì thức ăn mà cha mẹ vất vả khổ nhọc kiếm tiền mua được họ có lãng phí hay không? Không. Nên khi trẻ con biết cung kính với người, thì trong tâm sẽ tự nhiên cũng sinh cung kính với vật, với việc.

Chư vị bằng hữu! Tâm cung kính rất quan trọng, vậy đối với trẻ con người lớn có cần phải “*con cái gọi, trả lời*

ngay” hay không? Các vị đừng cho là thầy Thái nói với tất cả người đều phải cung kính, nên hôm nay trở về, con cái gọi quý vị thì quý vị lập tức chạy ngay đến: “*Con à, có việc gì không vậy?*”. Nếu vậy thì các vị đã học vẹt rồi! Chúng ta là trưởng bối, con cái là hậu bối, chúng ta phải để chúng cung kính đối với chúng ta, phải thành toàn cái tâm cung kính của chúng. Ví như hôm nay con cái nói: “*Ba à! Ba qua đây một chút*”, quý vị có cần qua hay không? Không thể nào! Quý vị phải bảo: “*Sao con không qua đây chứ?*”. Sau khi chúng đi đến thì nói với chúng: “*Nào! Chúng ta cùng nhau đi học Đệ Tử Quy*”. Quý vị không nên vừa bắt đầu đã trách mắng chúng, mà phải dạy bảo từng bước, học cùng với chúng, chúng sẽ tự nhiên sinh tâm noi theo những tấm gương trong những câu chuyện về các Thánh Hiền. Cho nên, trong những hoàn cảnh khác nhau, chúng ta phải biết vận dụng trí thức như thế nào.

Có một vị giáo viên, một hôm con của cô ở bên ngoài gõ cửa phòng gọi cô. Mẹ chồng cô cũng có mặt ở đó, hình như là muốn bảo con của cô ăn gì đó. Kết quả con của cô đã đáp lại: “*Đừng có ồn nữa!*”. Làm sao đây? Quý vị xem, con cái không cung kính đối với bà nội. Giáo dục rất là quan trọng, phải thận trọng ngay từ đầu. Quý vị vừa phát hiện thì phải nhanh chóng xử lý, nếu không đợi khi chúng quen rồi thì rất khó sửa. Vị giáo viên này rất nhạy cảm, lập tức mở cửa và nói với con cô ấy: “*Con hãy đi xin lỗi bà nội*”. Cô lập tức uốn nắn cách nói chuyện ngạo mạn, không cung kính của con. Đứa trẻ này chết cũng không chịu đi xin lỗi, thế là mẹ chồng cô ấy nói: “*Ôi! Trời nóng nực như vậy, xin lỗi cái gì chứ!*”. Lúc này phải làm sao đây? Đây là đang khảo nghiệm chúng ta về trí huệ

làm cha mẹ người khác. Rốt cuộc thấy đứa con không chịu xin lỗi, mẹ của em liền lập tức nói với mẹ chồng của mình: “*Mẹ à, không dạy tốt con cái chính là lỗi của con, con xin lỗi mẹ!*”. Người mẹ này nói vừa dứt lời, thì đứa trẻ bật khóc, nước mắt liền rơi xuống. Nước mắt rơi xuống thể hiện điều gì? Sự hổ thẹn.

Tiếp đến, người mẹ lại nói với đứa con: “*Con xem, con không cung kính với bà nội như vậy trong khi bà nội vẫn luôn nghĩ đến con, lo con bị nóng nực, con có thấy được tấm lòng của bà nội đều luôn luôn nghĩ đến con không?*”. Bà nội nghe con dâu nói như vậy thì rất cảm động, bà cảm thấy đứa con dâu này hiểu được lòng của mình, nhờ đó mà quan hệ mẹ chồng nàng dâu đã tiến triển rất tốt. Tiếp đến mẹ của em lại nói với em: “*Tối hôm nay con hãy viết vào nhật ký, phản tỉnh lại mình một chút*”. Thế là tối đó đứa trẻ này đã viết nhật ký là nó có hai cái tội: Một cái tội thiện lương và một cái tội bất thiện. Cái thiện lương và cái bất thiện này đang giằng co với nhau.

Chư vị bằng hữu! Ngay từ lúc nhỏ đã có sự giằng co lớn như vậy, sau khi lớn lên thì giằng co càng nhiều hơn. Nhưng giả như tâm hiếu được bồi đắp từ khi còn rất nhỏ, cả đời chúng sẽ không có những sự mâu thuẫn này, cuộc đời chúng cũng sẽ không có việc không cung kính, không có những việc khiến mình cảm thấy hổ thẹn do tập tính xấu mà ra. Cho nên khi đứa trẻ vừa phạm lỗi, là người làm cha mẹ chúng ta phải thật nhạy bén, phải nhanh chóng xử trí.

Câu giáo huấn: “*Cha mẹ gọi, trả lời ngay. Cha mẹ bảo, chớ lười biếng. Cha mẹ dạy, phải kính nghe. Cha mẹ trách, phải thừa nhận*” đều là nói đến tâm cung kính của con cái đối với cha mẹ. Kỳ thực, một người có thể cảm

nhận sâu sắc ân đức của cha mẹ, thì tâm tình người đó sẽ tự nhiên dịu dàng, tự nhiên cung kính.

Còn nhớ khi chị của tôi lấy chồng, tôi là con trai một vì vậy tôi đi giúp anh rể mở cửa. Có rất nhiều nghi thức rước dâu. Kỳ thực những nghi thức rước dâu này đều có ý nghĩa riêng của nó. Trong đó có một nghi thức làm tôi ấn tượng rất sâu, đó là lúc anh rể tôi đưa chị của tôi đến chào cha mẹ tôi trước khi về nhà chồng. Tôi đứng bên cạnh dự lễ. Khi hai vợ chồng chị quý xuống thì nước mắt cha tôi rơi xuống. Cha tôi khóc và tôi cũng cảm động khóc theo. Trong thời khắc đó, tôi cảm nhận được tâm tình của người làm cha. Người cha đã chăm sóc cô con gái này hai mươi mấy năm, bận tâm nhiều không biết là bao nhiêu, lo lắng không biết là bao nhiêu sự việc, luôn luôn mong muốn con được lớn lên khỏe mạnh, con đi học được tốt, con có thể tìm được chỗ nương tựa tốt. Vì thế, giọt nước mắt đó của cha tôi có một chút gì đó đã an ủi: *“Hôm nay rốt cuộc đã giúp con gái tìm được chỗ trao thân gửi phận”*. Đó là giọt nước mắt yên tâm vui mừng, giọt nước mắt cảm động. Liệu con gái đi lấy chồng rồi thì cha mẹ đã hết lo lắng chăm sóc phải không? Không phải, cha mẹ còn thương yêu con cái cả một đời. Có câu: *“Mẹ già một trăm tuổi còn thương con tám mươi”*. Người mẹ mặc dù sống đến 100 tuổi, con cái đã tám mươi tuổi, trong mắt của mẹ vẫn cảm thấy con mình còn bé bỏng. Khi trong lòng tôi cảm nhận được sự vất vả, cực nhọc của cha mẹ, tôi đã tự nhủ với mình: ***“Cả một đời này không thể báo đáp hết ân đức của cha mẹ, tuyệt đối không thể nói một câu ngỗ nghịch, hay nói một câu bất kính với cha mẹ”***. Có được thể hội này, tâm cung kính, tâm hoan hỉ của chúng ta sẽ tự

nhân lưu xuất ra khi ở gần cha mẹ. Cho nên, chúng ta phải luôn nhớ nghĩ ân đức cha mẹ ở trong lòng, *“thành ư trung, hình ư ngoại”* (trong lòng thành kính thì biểu hiện ra ở ngôn ngữ cử chỉ bên ngoài), thì tự nhiên sự cung kính sẽ biểu lộ trong lời nói và hành vi của chúng ta.

1.2. “Cha mẹ bảo, chớ làm biếng”

Chúng ta nghe cha mẹ sai bảo việc gì thì không thể lười biếng, nhận lời rồi thì phải nhanh chóng đi làm. Việc này chúng ta yêu cầu bọn trẻ thì rất có ích: *“Con không phải phải đi tắm sao? Nhanh nhanh đi tắm đi! Cha mẹ bảo, chớ làm biếng”*. Khi cha mẹ và con cái có tiếng nói chung, quý vị sẽ rất dễ câu thông với chúng. Chúng ta đều phải cùng nhau tuân giữ giáo huấn của Khổng Lão Phu Tử.

Vậy chúng ta hãy nghĩ lại: Chúng ta cũng đã lớn như vậy rồi, việc cha mẹ sai bảo, cha mẹ giao phó, chúng ta có *“chớ làm biếng”* hay không? Đối với người thân, những việc đã nhận lời, chúng ta dễ thất hứa với ai nhất? Chúng ta dễ thất hứa với người thân nhất là cha mẹ, thậm chí ngay cả với người thân nhất như chồng hay vợ. Những người thân thích nhất là những người quan trọng nhất và có ân đức nhất với cuộc đời chúng ta, nhưng chúng ta lại rất dễ không giữ được chữ tín. Nguyên nhân là gì vậy? Vì với khách hàng không giữ tín thì không kiếm được tiền, nhưng không giữ chữ tín với cha mẹ thì không sao, còn có thể viện có gì đó: *“Con dạo này rất bận, thật là ngại quá, thật áy náy quá!”*. Cho nên ta phải phản tỉnh suy nghĩ, chúng ta càng phải giữ chữ tín đối với cha mẹ hơn, như vậy mới là thái độ đúng đắn. Đương nhiên, giữ chữ tín với cha mẹ cũng cần phải giữ chữ tín đối với tất cả mọi người.

Hôm nay học xong buổi học này, chúng ta hãy suy nghĩ xem đã từng nhận lời với cha mẹ việc gì mà giờ vẫn chưa hoàn thành hay không? Nếu có thì hãy mau chóng thực hiện!

Ở Thẩm Quyển có vị giáo viên, ngay lúc nghe giảng xong ông nói rằng: *“Mấy ngày trước, khi tôi về quê, nhìn thấy ba của tôi cầm một cái dao cạo râu rất là cũ, tôi liền nói với ông: Ba à! Con dao này đã cũ quá rồi, đừng có dùng nữa, con sẽ đi mua cho ba một cái khác”*, lập tức đem con dao cạo râu của ba bỏ vào trong sọt rác. Nói xong nhưng lại quên không thực hiện, làm ba của ông ấy đã tức giận suốt mấy ngày. Nghe xong buổi giảng, ông chợt nhớ ra, lập tức gọi điện thoại về xin lỗi với ba của mình, sau đó nhanh chóng mua dao cạo râu gửi về nhà, nhưng không phải mua một cái mà mua hai cái. Có một vị giáo viên khác cũng nhớ đã nhận lời ba mình mua dao cạo râu mà cũng không mua. Cho nên, mọi người thật sự cần phải được nhắc nhở. Bên cạnh quý vị còn có bạn tốt là Kinh sách, nếu quý vị thường xem Kinh sách thì có thể thường nhận ra chính mình còn có những chỗ nào chưa được tốt.

Ngày xưa, rất nhiều người con hiếu không đợi cha mẹ sai bảo, họ đều có thể cảm nhận được cha mẹ đang cần những gì, tự mình chủ động đi làm. Thời đại Tam Quốc, có người con hiếu tên Mạnh Tông. Mọi người có thể đã nghe câu truyện “Mạnh Tông Khóc Măng”. Ông thấy mẹ mình đã không ăn được gì trong một thời gian rất dài, đột nhiên lại rất muốn ăn món măng tre nấu canh. Do mẹ đã lâu ăn uống không được, tì vị đã suy nhược mà bỗng rất muốn ăn món này, nếu như ăn không được thì sẽ đau khổ lắm. Thế là ông đã đi đến vườn tre, đứng ở đó mà khóc,

bản thân cũng không biết phải làm thế nào. Tấm lòng hiếu này, tấm lòng chân thành này, nước mắt rơi xuống đã cảm động được cây tre. Nước mắt của chúng ta mà rơi xuống có thể cảm động được không? Thời gian khi ấy là mùa đông, không phải là mùa măng mọc, nhưng mà lòng hiếu thảo của ông cảm động trời đất, đến đá vàng cũng vỡ.

Tiền sĩ Giang Bồn Thắng (Masaru Emoto) của Nhật Bản đã từng nghiên cứu được ý niệm con người có thể ảnh hưởng đến khoáng vật, có thể ảnh hưởng đến nước. Khi con người có ý niệm thiện, nước sẽ kết tinh rất đẹp. Khi người có ý niệm thiện, đến cả nước hồ rất dơ bẩn cũng trở nên sạch sẽ. Cho nên, đại tự nhiên và lòng người rõ ràng có tác động lẫn nhau, hiện rõ động thái.

Thời xưa có nhiều người con hiếu hạnh như vậy. Tại vì sao có thể cảm động cây tre, có thể cảm động rất nhiều động vật, thậm chí còn cảm động cả con hổ hung tợn nhất? Điều nhờ vào tâm hiếu của họ. Vỡ kịch hay như vậy, lão tổ tông của chúng ta đã diễn mấy nghìn năm rồi. Vỡ kịch hay như vậy chúng ta có nên tiếp tục diễn nữa không? Phải nên. Chỉ cần chúng ta có thể học được cái tâm hiếu của họ, nhất định có thể trong đời này của chúng ta trình diễn được từng vỡ từng vỡ kịch rất hay khiến người ngán lệ.

Mẹ của Mạnh Tông ăn được món măng tre nấu canh này liền khỏi bệnh. Người hiếu tử chân chính có thể khiến cha mẹ an ủi, khiến cha mẹ thân thể khỏe mạnh. Cho nên: “Cha mẹ bảo, chớ làm biếng”.

1.3. “Cha mẹ dạy, phải kính nghe”

Khi cha mẹ dạy bảo chúng ta, chúng ta phải cung kính lắng nghe, tuyệt đối không thường xuyên cãi lại. Giả

như khi người cha đang quở phạt trách mắng chúng ta, giảng giải mười việc mà trong đó chỉ có hai sự việc là thật, tám việc còn lại là bị oan, quý vị có cần phải lập tức cãi lại không? Không cần. Bởi vì lúc cha mẹ giáo huấn chúng ta là lúc cha mẹ tức giận nhất. Trong lúc này quý vị chỉ cần nói: “*Dạ, dạ*”, có thể ba của quý vị vốn đang tức giận nhưng từ từ cơn giận cũng nguôi đi. Đôi khi ba của quý vị mắng xong, nguồn cơn của ông đã được lắng đi nhiều rồi, sẽ suy nghĩ lại: “*Mình đã mắng con cái như thế nào? Mắng quá rồi!*”. Ông có thể sẽ chủ động gọt một ít trái cây: “*Đến đây cùng nhau ăn trái cây đi con*”, chủ động làm hòa. Những lúc như vậy quý vị cũng phải thật tự nhiên bước đến, hãy coi như không có chuyện gì. Quý vị không thể lập tức nói: “*Ba à! Sao như vậy chứ? Chắc ba muốn làm hòa với con phải không?*”. Không nên có suy nghĩ như vậy, chúng ta phải thuận theo tình hình mà làm.

Khi cha mẹ trách mắng, chúng ta đều không cãi lại; đối với việc hiểu lầm, chúng ta đều có thể bình tâm tĩnh trí mà tiếp nhận, thì uy tín của chúng ta, sự ghi nhận của cha mẹ đối với chúng ta sẽ được nâng cao. Khi cha mẹ càng ghi nhận và tin tưởng chúng ta, thì chúng ta và cha mẹ sẽ càng dễ thấu hiểu nhau, cha mẹ sẽ từ từ hiểu ra ai là người đáng để mình tin tưởng nhất? Chính là con trai của mình, chính là con gái của mình. Cho nên, “*cha mẹ dạy, phải kính nghe*”.

Giả như cha của quý vị bị bệnh tim thì quý vị phải rất cẩn trọng. Ví dụ như ông nhìn thấy quý vị thì mắng rất dữ dội, đã làm cho bệnh tim muốn tái phát trở lại, quý vị có nên đứng ở nơi đó mà tiếp tục nghe không? “*Cha mẹ dạy, phải kính nghe*” có cần lúc này không? Cho nên câu học

vẫn phải học linh hoạt, mỗi niệm đều vì cha mẹ mà nghĩ, quý vị phải biết được ngay lúc đó nên tiến - thoái như thế nào cho thỏa đáng.

1.4. “Cha mẹ trách, phải thừa nhận”

Cha mẹ có trách phạt, thậm chí là đánh, chúng ta cũng phải nên vui vẻ tiếp nhận và suy nghĩ xem tại sao cha mẹ lại giận như vậy, lỗi lầm của chúng ta rốt cuộc là ở chỗ nào?

Có một lần, cha của Tăng Tử rất tức giận vì Tăng Tử đã phạm phải lỗi lầm. Ông cầm một khúc cây lớn đánh Tăng Tử. Tăng Tử được dạy: “*Cha mẹ trách, phải thừa nhận*”, cho nên không nhúc nhích, cứ đứng yên để cho cha đánh. Rốt cuộc trong lúc tức giận người cha đánh quá mạnh, làm ông ngất xỉu. Câu chuyện này truyền đến tai của Không Lão Phu Tử, Ngài liền nói với các học trò: “*Tăng Tử làm như vậy là bất hiếu*”. Vì sao vậy? Không Tử nói: “*Khi cha mẹ quá tức giận, không thể kiềm chế, nếu lỡ tay đánh một cái trúng ngay đầu, đưa con chết đi ai đau lòng nhất? Cha mẹ*”. Cho nên Không Phu Tử nói: “*Tiểu trượng tắc thụ*”, đánh bằng roi nhỏ thì có thể ngoan ngoãn chịu đòn; “*Đại trượng tắc tẩu*”, dùng gậy to thì phải chạy đi. Cổ nhân của chúng ta khá nhã nhặn: “*Đại trượng tắc tẩu*”. Khi nhìn thấy phụ thân cầm cây roi có thể sẽ đánh chết quý vị thì phải mau chạy đi, không thể hại cha mẹ thành người bất nghĩa. Học học vấn Thánh Hiền phải biết vận dụng một cách linh hoạt.

“*Cha mẹ dạy, phải kính nghe; cha mẹ trách, phải thừa nhận*”. Tôi đã hỏi học trò: “*Sau mỗi lần các em bị cha hoặc mẹ trách mắng xong, trong thâm tâm của các*

em suy nghĩ gì?”. Bọn trẻ trả lời là: “Xui xẻo! Bị ba phát hiện rồi, bị mẹ phát hiện rồi, lần sau sẽ không để cho bị phát hiện nữa”. Chúng tôi quan sát, khi trẻ con tiếp nhận sự dạy dỗ của cha mẹ, thái độ của chúng thường không đúng. Vì thế, tùy lúc người làm thầy, làm cô phải thay cha mẹ nói chuyện, để chuyển đổi thái độ của các em.

Chúng tôi nói với học trò: *“Khi cha mẹ đang trách phạt các em, lúc đang nổi giận quả thật là bản thân cha mẹ đã bị tổn thương rồi”. Mỗi lần nổi cơn giận, thì mấy ngày thân thể mới khôi phục lại như bình thường? Phải cần khoảng ba ngày. Có ai thích mắng người khác không? Mắng người không tốt với thân thể như vậy, nhưng cha mẹ vẫn phải làm vì muốn các em nhớ kỹ lời dạy này, sau này đừng tái phạm lại những sự việc bất lợi với bản thân, cho nên họ thà rằng nổi cơn giận làm tổn thương thân thể chính mình, chứ không chấp nhận để các em hư hỏng. Các em phải hiểu thiện ý này của cha mẹ. Vì muốn nâng cao đức hạnh và học vấn cho các em, để các em không bị sa ngã nên cha mẹ mới phải dạy các em, trách phạt các em. Các em phải xứng đáng với cái tâm yêu thương lo lắng của cha mẹ. Cách mà cha mẹ yêu các em, có lúc nói năng nhẹ nhàng, có những lúc lại lớn tiếng với các em nhưng đều là cùng một cái tâm yêu thương các em. Các em phải thể hội, không nên phụ lòng dạy dỗ của cha mẹ, không thể để sự nóng giận này của cha mẹ trở nên vô ích, không thể để thân thể cha mẹ tổn thương vô ích. Vì vậy, các em phải nhớ kỹ lần sai phạm này, phải biết sự quở mắng có thể đổi lại được điều gì? Tiến bộ. Phải học tập những học trò giỏi của Không Lão Phu Tử, đức hạnh của Nhan Uyên là không để phạm lỗi lần hai. Lần này bị cha mẹ trách mắng*

rồi, nhất định phải nhớ kỹ lần sau không phạm lại việc đó nữa khiến cha mẹ phải nổi giận, phải tổn thương. Khi trẻ con có tâm thái như vậy, chúng sẽ không còn cảm thấy xui xẻo, điều mà chúng nhớ rõ chính là lần sau không thể tái phạm.

⁸Buổi sáng hôm nay mọi người có đọc qua một lần “Đệ Tử Quy” hay không ạ? “*Có!*”. “*Hiếu học cận hồ trí*” (thích học là đã gần với trí tuệ). Chỉ cần mọi người duy trì cái tâm ham học này, thì đạo đức học vẫn nhất định có thể thành tựu. Socrates là một triết gia rất nổi tiếng của Phương Tây. Lần đầu tiên ông đến lớp dạy học trò, ông đã nói với học trò rằng, hôm nay ông chỉ dạy một động tác rất đơn giản, đó là đưa tay ra phía trước mặt, sau đó hất tay ra phía sau. Vẩy tay như vậy ba trăm lần. Sau khi dạy xong, ông nói với học trò: “*Các em mỗi ngày phải làm một lần*”. Học trò cảm thấy thế nào? Quá đơn giản! Một tháng sau, ông hỏi lại: “*Hiện nay ai vẫn còn tập vẩy tay thì giơ tay*”. Khoảng chừng trên dưới 90% học trò giơ tay. Hai tháng sau ông lại hỏi nữa, còn khoảng 30%. Một năm sau ông hỏi nữa, kết quả chỉ còn lại một người duy nhất vẫn làm. Người đó là ai vậy? Đó là Plato, vị truyền nhân của Socrates, nhà triết học quan trọng thứ hai của phương Tây.

Trong sự khai thị này của ông Socrates, chúng ta đã biết được, **thực ra việc quan trọng nhất trong cầu học vẫn chính là phải kiên trì**. Nếu mỗi ngày chúng ta chia Kinh điển Thánh Hiền ra từng phần nhỏ để thâm nhập, thì như sức của giọt nước nhỏ lâu ngày mài mòn đá, tất có thể có được thành tựu. Chúng ta cần phải giữ thái độ học tập

⁸ Bắt đầu tập 8

như vậy. Ví dụ mỗi ngày học thuộc ba đến năm câu trong “Luận Ngữ”, như vậy sau một năm quý vị có thể thuộc lòng cả quyển “Luận Ngữ” rồi. Vì thế, chúng ta nhất định phải duy trì thái độ học tập như vậy.

Sau mỗi lần diễn giảng, tôi thường giao lưu với rất nhiều thầy cô giáo. Tôi đã hỏi họ rằng: *“Trong cuộc đời của các vị, có lúc nào các vị chăm chỉ, chịu khó học tập hơn so với năm ngày vừa qua không?”*. Họ đều nói: *“Không!”*. Họ đều cảm thấy từ trước tới giờ, năm ngày này là khoảng thời gian học tập chuyên chú nhất. Tôi nói: *“Đây mới chỉ là bắt đầu chứ không phải là kết thúc. Hãy nên duy trì thái độ học tập như vậy”*.

Có một vị chủ nhiệm phòng giáo vụ, sau khi đến dự năm ngày xong thì mời tôi đến trường của ông để diễn giảng. Ông nói, những điều ông ghi chép trong năm ngày này còn vượt hơn cả những gì mà ông ghi chép trong bốn năm học đại học. Vì vậy, tiềm lực học tập thật sự của một con người là không có giới hạn. Nhưng tại sao trong năm ngày này khả năng học tập của ông có thể tốt đến vậy? Nguyên nhân là bởi vì ông cảm thấy học vấn của Thánh Hiền thực sự có thể lợi ích cho học sinh, cho nên nó đã khơi dậy cảm giác phải có sứ mạng ở nơi ông. Vì vậy, nhân sinh có chí hướng tất có thể khởi phát tiềm lực.

Ngoài việc kiên trì, ta phải nỗ lực thực hành.

Hôm qua chúng ta đã học đến *“Cha mẹ gọi, trả lời ngay; Cha mẹ bảo, chớ làm biếng; Cha mẹ dạy, phải kính nghe; Cha mẹ trách, phải thừa nhận”*. Điều quan trọng nhất trong đoạn Kinh văn này là tâm cung kính đối với cha mẹ, bất kể là một lời nói hay một hành động. Đồng

thời, tâm cung kính không chỉ với cha mẹ, mà còn đối với mọi người xung quanh, với bất cứ ai đều không thể thiếu cung kính.

“*Cha mẹ gọi*” là một sự yêu cầu, một mệnh lệnh, chúng ta phải lập tức có mặt. Đồng thời, trong khi nói chuyện với cha mẹ, chúng ta cũng phải “*mặt ta vui, lời ta dịu*”. Có những lúc ngoài mặt đang nói chuyện với cha mẹ, tuy không to tiếng lắm, nhưng trong lòng có cảm giác mất bình tĩnh. Những lúc này chúng ta phải luôn luôn quán chiếu tâm của mình. Nếu có lúc mất bình tĩnh thì phải nhanh chóng sửa đổi lại. Vì thế, chỗ để hạ thủ căn bản nhất trong đạo đức học vẫn là thời thời có thể quán chiếu được cái tâm của chính mình, khi có ý niệm không đúng phải lập tức sửa đổi, thì hành vi và lời nói của chúng ta sẽ không thể nào sai lạc quá lớn.

Có một lần tôi đến thăm người bạn, đúng lúc anh gặp phải vấn đề về một lựa chọn trong cuộc đời, đó là anh muốn chuyển từ trường đại học tư thục sang trường đại học công lập. Anh đang báo cáo sự lựa chọn của mình với cha, hy vọng người cha có thể ủng hộ quyết định của mình. Khi tôi đến thì anh ấy mới nói được nửa câu chuyện với cha. Anh liền nói: “*Mời bạn ngồi, tôi phải nói xong chuyện này với cha tôi trước nhé*”. Tôi ngồi ngay bên cạnh. Nhìn thấy người con đang cung cung kính kính báo cáo với người cha tình trạng công việc hiện giờ của mình một cách say sưa liên tục và với thái độ lễ kính như vậy, đã để lại cho tôi ấn tượng sâu sắc. Tôi tin rằng con cái của anh được hun đúc trong một gia đình như vậy cũng sẽ trở thành một người quân tử. Chúng ta nghĩ lại một chút, những thanh niên ngày nay khi đưa ra quyết định nào đó

trong cuộc đời họ có đi hỏi ý kiến của cha mẹ hay không? Có đem tình trạng của chính mình nói rõ ràng với cha mẹ để cha mẹ giảm bớt sự lo lắng hay không? Nếu như cha mẹ thường xuyên không biết con cái họ đang làm những gì, thì không biết họ đã tổn hao bao nhiêu tâm sức vì lo lắng. Cho nên, khi một người chân thật hết sức khiêm cung đối với cha mẹ, thì thực sự sẽ cảm động đến những người ở xung quanh.

Ngoài việc ở nhà phải cung kính với cha mẹ, thì “*khi vợ gọi*”, “*bà xã gọi*” cũng phải như thế nào? Cũng phải “*trả lời ngay*”. Giữa vợ chồng với nhau, lời lẽ cũng phải kính trọng nhau, tôn trọng nhau như khách. Cách giao tiếp như vậy sẽ là tấm gương tốt nhất cho con cái noi theo. Hiện nay, giữa vợ chồng nói chuyện với nhau có chú ý đến điểm này không? Người càng thân càng không thể tùy tiện. Người càng thân thì càng phải tôn trọng. Vì thế, lễ không thể mất. Từ đó, người càng thân thiết thì lễ độ phải ngày một nâng cao.

Có một bạn nhỏ nghe thấy mẹ cậu đang nói chuyện điện thoại. Sau khi nói xong, người mẹ cúp điện thoại xuống, đưa con trai liền hỏi mẹ: “*Mẹ à, mẹ vừa mới nói chuyện với ba phải không?*”. Quý vị xem, chỉ cần nghe thấy giọng điệu nói chuyện của mẹ thì đứa con có thể biết được nhất định là mẹ nói chuyện với ba rồi. Tại sao vậy? Người mẹ này nói chuyện với chồng mình với khẩu khí như thế nào? Có tốt không? Thế nên người mẹ này vừa nghe thì liền giật mình. Quý vị xem, trẻ con có thể phân biệt được thái độ của chúng ta đối với chồng. Cho nên cần phải điều chỉnh, cần phải có sự tôn trọng lẫn nhau. Có những lúc nhìn thấy điện thoại hiện lên tên chồng mình,

vừa cầm lên thì: “A lô! Gì hả?”. Quý vị xem, trẻ con nghe thấy khẩu khí này liền có thể biết được đó là ba gọi điện. Vì vậy, người mẹ này đã lập tức sửa đổi. Một hôm, khi chồng cô ấy gọi điện về, cô liền lịch sự nói: “A lô, *anh à!*”. Chồng cô ấy liền nói: “*Xin lỗi cô, tôi nhầm số*”, rồi cúp điện thoại. Lát sau anh gọi lại và hỏi: “*Có phải em không?*”. Khi thái độ của chúng ta vừa thay đổi thì gia đình cũng sẽ thay đổi. Vì vậy, đừng nên xem thường thái độ trong từng lời nói.

Vào dịp ăn tết năm nay, có một số thầy cô đem bộ đĩa bốn mươi tập “Hạnh Phúc Nhân Sinh” tôi giảng ở Hồng Kông về quê nhà tặng cho bạn bè xem. Trong số những người được tặng có một cô ở Ninh Ba, người có chồng đang đi công tác vào đúng dịp tết. Đêm giao thừa chồng của người bạn này quên không gọi điện về nên sợ bị vợ trách, đến mừng hai tết muốn gọi nhưng lại nghĩ rằng nhất định sẽ bị trách, thế là nán ná đến tận ngày mừng năm mới gọi về nhà. Đúng lúc người bạn này đang xem đĩa “Giảng Tọa Nhân Sinh Hạnh Phúc” được một nửa thì người chồng gọi điện thoại về. Chồng cô ấy có chút bất an, lo sợ sẽ bị vợ trách, nên anh ấy nói: “*Anh xin lỗi, tới bây giờ anh mới gọi điện về nhà*”. Vợ anh liền nói: “*Ôi, vất vả cho anh rồi, đến ăn tết mà cũng không được về nhà. Mẹ con em rất cảm ơn anh vì anh đã làm việc vất vả bên ngoài*”. Chồng cô ấy nghe xong cảm thấy thật lạ. Sau khi cúp điện thoại được một lúc, chồng cô ấy lại gọi điện thoại trở về. Anh nói: “*Hay là em lắng anh vài câu, anh sẽ thấy trong lòng dễ chịu hơn*”. Quan hệ vợ chồng sẽ ảnh hưởng trực tiếp đến bầu không khí gia đình. Quan hệ vợ chồng muốn tốt, nhất định phải bắt đầu từ thái độ lời nói.

“*Cha mẹ bảo, chớ lười biếng*”, khi cha mẹ có việc giao phó chúng ta không thể thất tín. Cũng như vậy, những việc đã nhận lời đối với vợ, với con cái, chúng ta cũng nên nói là phải giữ lời. Khi chúng ta nói mà giữ lời, con cái sẽ rất tôn kính đối với chúng ta. Trước đây, lúc tôi còn đang dạy học, chúng tôi không xem nhẹ một câu nói nào. Nhất định phải nhớ kỹ, không thể thất tín với học trò. Khi quý vị chân thực làm được hết những điều quý vị nói, học trò sẽ rất tôn trọng quý vị.

Tôi còn nhớ năm đầu tiên tôi làm thầy hướng dẫn, làm chủ nhiệm. Có một lần đúng dịp ngày hội thể thao, tất cả học sinh đều đã đi ra sân xếp hàng. Đương nhiên chúng tôi cũng phải đứng ở đó với học sinh. Trong lúc quay về phòng học lấy thêm đồ, tôi gặp một vị phụ huynh (là cha của học sinh). Ông ấy đang mang đồ uống đến lớp học của chúng tôi. Chúng tôi ở lầu bốn.

Vị phụ huynh này tại sao phải chờ đến lúc tất cả học sinh đi xếp hàng thì mới đem thức uống lên? Vì cảm thấy ngại. Tôi nhận ra vị phụ huynh này rất ít khi đến trường. Nếu rất ít khi đến trường thì cũng có nghĩa là rất ít khi trao đổi với giáo viên. Tại sao phụ huynh rất ít đến trao đổi với giáo viên? Chúng ta làm giáo viên cũng phải tự mình phản tỉnh một chút, khi chúng ta quan tâm tới con cái của họ càng nhiều thì có thể sẽ làm cho họ thay đổi, họ sẽ chủ động liên hệ để trao đổi với chúng ta. Đây là một sự liên lạc qua lại rất tốt. Cho nên phải thường sử dụng sổ liên lạc, thường xuyên khen ngợi con cái của họ, như vậy tự nhiên có thể xây dựng được mối quan hệ tốt đẹp này.

Người cha này cũng không quen nói chuyện với giáo viên, nhưng ông nhân cơ hội này mà tận một chút tâm ý,

đem một ít đồ uống đặt ở trong phòng học. Kết quả là đúng lúc tôi quay về lấy đồ thì gặp được ông. Vừa gặp nhau thì ông rất ngại ngùng, lui lại mấy bước. Tôi liền bắt chuyện với ông. **Chúng ta nói chuyện với bất kỳ ai cũng cần phải nắm lấy một nguyên tắc, đó là gặp được người ta liền khen ngợi. Quý vị có thể khen con cái của họ hoặc khen ngợi ưu điểm của họ.** Chúng ta đều hoan hỷ khi người khác khen ngợi mình. Khi quý vị khen ngợi con cái của họ, trong lòng của họ sẽ vui thích, họ sẽ cảm thấy được tôn trọng. Giả sử khi quý vị gặp phụ huynh học sinh, mới bắt đầu đã đem vấn đề của con cái họ chỉ ra hết, thì họ sẽ cảm thấy rất khó chịu. Do đó, không thể đi trái với tình người. Chúng ta phải thuận theo nhân tình thế thái để nói chuyện với người ta.

Tôi liền bắt đầu đem những biểu hiện tốt mà con của ông ấy đã thể hiện trong thời gian qua để chia sẻ với ông, để cho ông hiểu. Trong câu chuyện, vị phụ huynh này nói: *“Thưa thầy, con của tôi rất tôn trọng thầy, không tôn trọng vị thầy trước kia của nó”*. Tôi dạy em năm lớp sáu, còn lớp năm em học với một vị thầy khác. Tôi tiếp tục lắng nghe. Ông nói: *“Bởi vì vị thầy lúc trước nói khi ăn cơm trưa thì mọi người cùng nhau ăn cơm, nhưng học trò mới đến được một nửa, chưa bắt đầu ăn thì thầy đã ngồi ở phía sau ăn rồi. Thầy Thái à, thầy đều cùng ăn một lượt với các học trò”*. Thật ra thì tôi đều không có cùng bắt đầu ăn một lượt với các học trò. Mà khi các học trò ngồi xuống rồi, tôi đều dạy cho chúng một câu thành ngữ địa phương, bởi vì thành ngữ địa phương ở nơi đó đều hàm chứa triết học nhân sinh rất cao. Ví dụ như người Mân Nam có một câu: *“Gốc cây nếu đứng vững, ngọn cây*

không sợ gió bão”. Câu nói này ứng dụng vào trong việc giáo dục đức hạnh của chúng ta thì tương đối khế hợp. Khi nền tảng đức hạnh của con trẻ còn chưa xây dựng tốt, nếu năng lực của chúng càng cao sẽ càng nguy hiểm. Bởi vì bên ngoài có rất nhiều sự dụ hoặc, cho nên năng lực càng cao mà không chống lại được sự dụ hoặc thì *“trèo càng cao ngã càng đau”*. Những thành ngữ địa phương này đều hàm chứa sự khái thị rất lớn đối với nhân sinh, vì vậy trước tiên tôi đều dạy chúng một câu nói theo tiếng địa phương, sau đó chúng mới bắt đầu ăn.

Khi bọn trẻ ăn, tôi sẽ đi xuống dạo quanh một vòng. *“Với ăn uống, chớ kén chọn”*, dùng “Đệ Tử Quy” để tăng cường quy phạm cuộc sống của chúng. Không thể kén ăn. Nhìn thấy học trò chỉ gấp một miếng món ăn nào đó, tôi liền nói với chúng: *“Có cần thầy phải phục vụ cho các em không?”*. Chúng liền hoảng sợ, mau mau tự mình gấp thêm một ít rau xanh nữa. Có như vậy thì việc ăn uống mới cân bằng được. Khi chúng tôi ngồi vào bàn bắt đầu ăn thì đã có một vài học trò đã ăn no rồi.

Chúng tôi không xem thường một câu nói nào. Học trò đều nhìn thấy, đều ghi nhớ. Khi quý vị nói và làm như nhau thì mới có thể thật sự có được sự tôn trọng của học trò và con cái.

“Phụ mẫu giáo, tu kính thính; phụ mẫu trách, tu thuận thừa” (Cha mẹ dạy, phải kính nghe; cha mẹ trách, phải thừa nhận). Chữ “*thuận*” này chúng ta phải hiểu một chút. Chúng ta có cần phải tuân theo tất cả những trách phạt của người cha, yêu cầu của người cha hay không? Bởi vì trong những năm qua, có rất nhiều người hiểu sai

về văn hóa truyền thống. Họ cảm thấy cô nhân nói hiếu thuận nghĩa là cái gì cũng phải thuận. Nếu như vậy thì đó là hiếu ngu dốt (“ngu hiếu”). Nói như vậy có đạo lý hay không? Kỳ thực người nói những lời như vậy chắc là chưa từng xem hết một quyển Kinh điển nào. Thánh Hiền chúng ta tuyệt đối không phải dạy như vậy.

Chữ “*thuận*” này có hai tình huống. Thứ nhất, khi cha mẹ trách mắng chúng ta mà việc trách mắng đó đúng, thì chúng ta hãy mau ghi nhớ lại và thực hành cho tốt. Lúc này thì phải thuận. Thứ hai, khi sự trách phạt và yêu cầu của cha mẹ là không đúng, thì không nên lập tức xung đột hay cãi lại, mà phải biết thuận theo tình thế. Nếu lúc đó quý vị cãi lại thì chỉ khiến cho sự xung đột càng lớn thêm. Cho nên chúng ta phải lui một bước rồi tính sau, đợi đến thời cơ thích hợp thì hãy trao đổi với cha mẹ. “Đệ Tử Quy” có đoạn nói: “*Cha mẹ lỗi, khuyên thay đổi; mặt ta vui, lời ta dịu*”. Vì vậy, chữ “*thuận*” trong từ “*hiếu thuận*” này tuyệt đối không phải là tất cả những yêu cầu của cha mẹ chúng ta đều phải làm, mà trước tiên phải phân biệt đúng sai, phải dùng lý trí để mà hiếu thuận. Khi cha mẹ có lỗi lầm mà chúng ta không khuyên, thì đã hại cha mẹ thành người bất nghĩa. Đó không phải là thái độ mà người làm con như chúng ta nên có.

Ngoài việc “*cha mẹ gọi, trả lời ngay*”, thì thầy cô gọi cũng phải trả lời ngay. **Một người có thể có được học vấn đạo đức tốt hay không, ngoài việc phải có người thầy tốt ra thì một nhân tố quan trọng hơn nữa chính là thái độ học tập của chính mình. Nhất định phải có tâm kiên thành, cung kính đối với thầy, quyết không thể có chuyện “*bằng mặt mà không bằng lòng*”.** Cho

nên, học vẫn có được thành tựu bao lớn đều là từ trong tâm cung kính mà lưu lộ ra. “*Một phần thành kính được một phần lợi ích, mười phần thành kính được mười phần lợi ích*”. Bởi vì mỗi một việc thầy cô dặn dò giao phó có thể chúng ta vẫn còn chưa thể nào hiểu hết được.

Thí dụ, học vẫn giống như nhà hai mươi tầng lầu, người thầy có thể đang ở lầu thứ mười mấy, còn chúng ta thì chỉ ở lầu thứ hai, thứ ba. Cảnh vật mà người ở lầu thứ mười mấy nhìn thấy được, chúng ta không thể nhìn thấy được. Những gì mà người thầy chỉ ra đều là những mục tiêu ở xa. Quý vị nói: “*Thưa thầy, em không nhìn thấy, em đều không cảm nhận được vì sao phải làm như vậy?*”. Nếu như chúng ta không tuyệt đối tin tưởng và chân thật làm theo thì sẽ không đạt được lợi ích.

Người hiện tại vì sao rất khó thành tựu trong học vấn? Vì đều phạm phải lỗi lầm khá nghiêm trọng, đó là “*dùng dạ tiểu nhân đo lòng quân tử*”, đem đạo lý ở trong “Luận Ngữ” để lý giải theo cách nghĩ riêng của chính mình, đem cảnh giới của Khổng Lão Phu Tử kéo từ tầng lầu thứ hai mươi xuống lầu hai, lầu ba, có lúc còn cảm thấy Khổng Lão Phu Tử nói câu này không đúng. Cho nên khi mới bắt đầu học tập với thầy tuyệt đối không thể phê phán, mà trước tiên phải tuyệt đối tin tưởng và chân thật làm theo. Quý vị chân thật mà làm thì quý vị sẽ cảm nhận được một phần. Khi quý vị nâng cao được cảnh giới, thì quý vị sẽ dần dần hiểu được lời thầy nói đích thực là chân thật không sai. Do vậy, “*thầy cô dạy*” thì “*phải kính nghe*”.

Tiếp đến, “*cấp trên dạy*” cũng “*phải kính nghe*”. Một người muốn học vấn và sự nghiệp có thành tựu tốt thì đều phải từ tâm cung kính, khiêm bi mà cầu học mới có được.

Vì thế, con người nếu có thể “cúi mình” thì mới có thể “đứng thẳng”. Cho nên chúng ta cũng phải dạy dỗ con cái chúng ta biết cung kính, khiêm bi, biết học tập ở mọi nơi. Khi gặp hoàn cảnh môi trường mới thì không nên than vãn, mà trước tiên nên làm nhiều, nghe nhiều, học nhiều. Cấp trên dạy như thế nào, chúng ta trước tiên phải thành thật mà làm. Đợi đến khi học vấn được nâng cao, hiểu biết nhiều về công ty thì mới đưa ra cho cấp trên những kiến nghị phù hợp. Làm như vậy thì mới thích đáng.

Chúng ta tiếp theo xem câu Kinh văn phía sau, chúng ta cùng nhau đọc qua một lần:

2. Kinh văn:

“Đông tác ôn, hạ tác sảnh. Thần tác tĩnh, hôn tác định”.

“Đông phải ấm, hạ phải mát. Sáng phải tĩnh, tối phải vắng”.

2.1. “Đông phải ấm, hạ phải mát”

“Hạ phải mát”, câu Hán văn gốc là một chữ cổ. “Xuất tất cáo, phản tất diện” (Đi phải thưa, về phải trình), từ “cáo” trong âm Hán văn gốc được đọc thành hai cách khác nhau nhưng đều được cả.

“Đông phải ấm, hạ phải mát” có một điển tích. Đó là câu chuyện vào thời đông Hán có một đứa trẻ chín tuổi tên là Hoàng Hương. Mẹ của Hoàng Hương qua đời từ rất sớm, cậu và cha nương tựa nhau mà sống. Người cha của cậu sức khỏe không được tốt. Cho nên vào mùa đông, sợ cha bị lạnh, cậu chui vào trong chăn dùng thân làm cho chăn ấm lên trước, sau đó mới mời cha vào giường ngủ. Mùa hè thời tiết nóng nực, cậu lấy quạt để quạt giường chiếu cho mát rồi mới mời cha lên giường ngủ. Qua câu

chuyện này chúng ta có thể nhìn thấy Hoàng Hương niệm niệm đều đang quan sát nhu cầu của cha. Vậy Hoàng Hương có phải là chỉ làm mỗi đông ấm hạ mát thôi hay không? Khi cậu có tấm lòng luôn luôn quan tâm đến cha, tin chắc rằng mỗi một điều nhỏ nhất trong cuộc sống hàng ngày của cha mẹ thì cậu cũng tận tâm tận lực mà ra sức.

Một đứa trẻ chín tuổi mà đã tận được tâm hiếu như vậy, vị quan địa phương ở nơi đó biết được rất cảm động. Khi Hoàng Hương đạt đến độ tuổi có thể làm quan thì vị quan đó đã cử Hoàng Hương làm “*Hiếu Liêm*”. Về sau, Hoàng Hương đã làm quan đến chức Thượng Thư. Cho nên, đích thực là người con có hiếu thì cũng sẽ trung với đất nước, trung với nhân dân. “*Trung thần xuất thân từ người con hiếu hạnh*” quả thực không sai, bởi vì cái tâm này của người con hiếu nhất định có thể triển khai mở rộng ra, yêu thương hết thầy cha mẹ của người khác, hết thầy con cái của người khác. Vị hoàng đế vào lúc đó đã tán thán Hoàng Hương là “*Giang Hạ Hoàng Hương, cử thế vô song*” (cả nước không có được người thứ hai như Hoàng Hương ở Giang Hạ,) Tấm gương của Hoàng Hương lưu truyền đến nghìn đời sau. Tin tưởng rằng hành động này của Vua sẽ có ảnh hưởng tới nhân dân. Hành động này của Vua là kêu gọi nhân dân cả nước học tập theo Hoàng Hương. Thế nên mỗi lời nói và hành động của người lãnh đạo đều sẽ dẫn dắt, kéo theo phong khí của cả đất nước.

Chúng ta làm phụ huynh, làm thầy cô cũng vậy, điều chúng ta xem trọng, điều chúng ta ưa thích sẽ đồng thời ảnh hưởng đến con em của chúng ta, học trò của chúng ta. Vì vậy, khi cha mẹ coi trọng đức hạnh, thì con cái sẽ coi trọng đức hạnh. Khi thầy cô coi trọng đức hạnh thì học trò

cũng sẽ noi theo. Chúng ta từ ví dụ của Hoàng Hương không những học được “*đông ấm, hạ mát*”, mà quan trọng hơn nữa phải thể hội được cái chủ tâm của Hoàng Hương. Chủ tâm mới là bản chất của Hoàng Hương, “*đông ấm hạ mát*” là việc làm, là hình thức của ông. Bản chất tuyệt đối sẽ không vì thời đại mà thay đổi, nhưng hình thức thì có thay đổi, bởi vì toàn bộ phương thức đời sống giữa con người với nhau đều vì thời đại mà thay đổi.

Ví dụ ngày trước nhìn thấy vua thì phải hành lễ tam quỳ cửu khấu. Bản chất của việc đó là gì? Tâm cung kính. Bởi vì người lãnh đạo của quốc gia trăm công nghìn việc, luôn luôn vì nhân dân mà suy nghĩ, chúng ta thể hiện sự cung kính đối với người lãnh đạo đã cống hiến cho nhân dân nên chúng ta hành lễ với họ. Lễ của ngày trước là tam quỳ cửu khấu, vậy nếu như hiện tại gặp Thủ tướng, Tổng thống ở sân bay liền lập tức hành lễ tam quỳ cửu khấu thì có được hay không? Người lãnh đạo nhất định sẽ hỏi: “*Ai dạy như vậy? Sao ai lại dạy như vậy chứ?*”. Như vậy thì sẽ không phù hợp với thời đại hiện nay, nhưng bản chất thì có thay đổi hay không? Không thay đổi. Cho nên rất nhiều người nói, thời đại không giống nhau nên hình thức cũng thay đổi, nhưng bản chất không thay đổi.

Chúng ta ví dụ văn hóa truyền thống như một cây đại thụ năm ngàn năm tuổi, tất cả bản chất và nguyên tắc giống như cái thân của cây này vậy. Thân cây này sừng sững bốn - năm nghìn năm không thay đổi, nhưng nó mỗi một năm đều đâm chồi mới, đều ra lá mới. Chồi lá mới này đều tùy vào ánh sáng, không khí và nguồn nước của mỗi một năm sinh ra, nên những chồi lá này nhất định thích hợp với thời tiết của năm đó. Chúng ta học tập bất kỳ Kinh văn nào

cũng phải nắm cho được bản chất của nó, thì chúng ta liền học được và nắm bắt được cương lĩnh.

Từ chỗ “*đông ấm, hạ mát*” này chúng ta liền thể hội được, Hoàng Hương có thể luôn luôn nhìn thấy được nhu cầu của cha mẹ. Vậy chúng ta phải thường xuyên quan tâm đến điều gì ở cha mẹ? Đó là sức khỏe. Chúng ta quy nạp nó thành: “*Dưỡng thân của cha mẹ, dưỡng tâm của cha mẹ, dưỡng chí của cha mẹ*”. Chữ “*chí*” này cũng có thể xem thành tâm nguyện.

“*Dưỡng thân của cha mẹ*”

Đời sống ăn, mặc, ngủ, nghỉ của cha mẹ chúng ta đều phải quan tâm. Nếu chúng ta sống cùng với cha mẹ hoặc là sống gần cha mẹ, về phương diện ăn uống, chúng ta khi trở về nhà nên mang theo một ít trái cây hoặc một ít rau củ. Khi còn nhỏ tôi thường nhìn thấy mẹ của tôi cứ hai - ba tuần thì về nhà ông bà ngoại một lần. Tôi cũng được theo mẹ về thăm ông bà ngoại. Thứ nhất là có thể học tập được tâm hiếu của mẹ. Thứ hai là mỗi lần về thăm thì ông bà ngoại đều rất vui, thường hay đem rất nhiều đồ ăn cho tôi. Tôi vừa uống xong lon nước ngọt này thì ông bà ngoại đã đem đến cho tôi một lon khác. Có nhiều lúc uống một lần hết hai, ba lon. Trong khi uống như vậy thì tôi cảm nhận được tình yêu thương của ông bà ngoại đối với tôi. Kỳ thực, nếu để trẻ được ở cùng hoặc được tiếp xúc với ông bà nhiều, thì chúng sẽ có thể cảm nhận được niềm vui gia đình sum vầy đoàn tụ. Điều này cũng rất quan trọng. Thường xuyên trở về nhà, chúng ta có thể kiểm tra các loại thực phẩm, có thể là gạo hoặc dầu sắp hết rồi, chúng ta chủ động giúp cha mẹ đi mua, cha mẹ nhất định sẽ cảm thấy ấm lòng.

Ngoài ra, người già thì sợ sức khỏe không tốt, nên chúng ta cũng nên thường xuyên nói chuyện để cha mẹ thông suốt một số quan niệm về sức khỏe. Có kiến thức về sức khỏe thì mới đưa ra được những phán đoán và lựa chọn về sức khỏe. Người già gặp nhau thường nói, ăn uống đạm bạc một chút thì không bị cao huyết áp, không bị ung thư. Tuổi già ăn uống càng thanh đạm thì gánh nặng cho thân thể sẽ càng giảm. Vì vậy con cái thông qua việc chuyện trò với cha mẹ mà dần dần nói để cha mẹ hiểu ăn uống thanh đạm là việc rất tốt cho sức khỏe. Do người thế hệ trước nghèo nên cho rằng nếu không ăn nhiều thịt cá thì sẽ không đủ dinh dưỡng. Hiện nay ăn gạo lứt, gạo mầm đang được đề xướng. Những lương thực này là thực phẩm toàn phần, có đầy đủ chất dinh dưỡng, còn gạo trắng thì chủ yếu là đường và tinh bột. Nhưng nếu như chúng ta lấy gạo lứt hay khoai lang (thực tế những thứ này có chứa nhiều chất dinh dưỡng) cho cha mẹ ăn, họ sẽ nói rằng: *“Cuộc sống của ta hiện nay đã khá rồi mà còn muốn ta ăn những thứ này nữa. Ta muốn ăn gạo trắng”*.

Quan niệm của cha mẹ nhất thời không thể thay đổi được. Chúng ta phải nhẹ nhàng từ từ giải thích. Chúng ta xây dựng quan niệm chính xác cho cha mẹ, cho người khác để họ có được sức khỏe tốt. Việc xây dựng quan niệm này cũng không phải một lần là được. *“Dục tốc bất đạt”*, chúng ta không thể vội vàng hấp tấp, cũng không thể bắt ép người khác: *“Cứ ăn cái này là được, không cần phải nói nhiều nữa”*. Nếu như vậy thì trong tâm cha mẹ, người bị ép sẽ cảm thấy không dễ chịu. Khi trong tâm không thấy dễ chịu, thì cho dù ăn đồ dinh dưỡng đi nữa cũng không dễ tiêu hóa.

Có một người bạn, khi nghe xong khóa trình của chúng tôi thì hiểu được ăn uống cần phải ít ăn thịt lại, ăn thực vật nhiều sẽ có ích rất lớn đối với sức khỏe. Cô nghe xong rất vui mừng, trở về liền nói với người chồng của mình: *“Kể từ ngày hôm nay, em sẽ không nấu thịt cá cho anh ăn nữa. Em là vì sức khỏe của anh, anh phải cảm kích điều đó”*. Hôm đó thái độ cô ấy có kiên quyết hay không? Rất kiên quyết. Thế nhưng, quá vội vàng hấp tấp thì sẽ có hiệu quả ngược lại. Vì vậy, sau một - hai tuần cô ấy đến trung tâm tìm tôi, sắc mặt nhìn không được tốt lắm. Cô nói với tôi: *“Chồng của tôi thật là khó sửa đổi. Tôi vì muốn tốt cho anh ấy, hy vọng anh ấy khỏe mạnh hơn, cho nên không nấu thịt cá cho anh ăn nữa. Anh ấy đã không tiếp nhận, lại còn nổi giận bực tức nữa”*.

Tôi liền rót cho cô một ly nước. Sau khi cô uống nước xong, tôi nói với cô: *“Nếu như chồng của cô mà ngoại tình thì cô phải chịu trách nhiệm”*. Cô ấy giật mình. Tôi nói tiếp: *“Nếu như chồng của cô bị cao huyết áp thì cô cũng là người chịu trách nhiệm. Con cái càng ngày càng ít có cơ hội chung sống gần gũi với cha của chúng, mối quan hệ giữa cha mẹ và con cái bị ảnh hưởng, điều này cô cũng phải chịu trách nhiệm”*. Tôi càng nói thì cô càng cảm thấy khó hiểu. Làm sao lại như vậy chứ?

Tiếp theo tôi hỏi cô ấy: *“Hôm nay cô không nấu thịt cá cho chồng ăn, xin hỏi anh ấy có còn ăn cơm ở nhà hay không?”*. Cô nói: *“Không ăn, anh ấy toàn đi ra ngoài ăn thôi”*. Tôi nói: *“Đúng rồi, anh ấy đi ra ngoài ăn, có thể là đi ra nhà hàng ăn. Ở nhà hàng có rất nhiều phụ nữ, đúng lúc gặp phải duyên phận không tốt thì có phải là có thể xảy ra chuyện hay không? Cho nên anh ấy ngoại tình thì cô*

phải chịu trách nhiệm. Đồ ăn bên ngoài nấu đều là chiên xào và nêm muối mặn, có thể là ăn được ba năm thì bị tăng huyết áp, cô cũng phải chịu trách nhiệm. Người chồng mà ngày ngày ra ngoài ăn thì có thể sẽ không thấu hiểu con cái, không quan tâm tốt đến con cái. Vì vậy, mối quan hệ cha con cũng là do cô làm hỏng, cô cũng phải chịu trách nhiệm”. Cô ấy tỏ vẻ ân hận. Tôi nói với cô: “Mục đích ban đầu cô làm những việc này là vì để cho chồng, cho người trong nhà được khỏe mạnh. Vậy xin hỏi cô: Hiện tại đã đạt được mục tiêu này hay chưa?”. Có nhiều khi mục tiêu của con người thì chính xác, nhưng đi được một đoạn thì quên mất, thế là làm việc theo cảm tính.

Tôi nói với cô ấy: “*Cô muốn một người tiếp nhận một quan niệm nào đó thì không thể trong thời gian ngắn là được, cô làm nhưng không được để lộ ý định của cô. Ví dụ như tuần này nấu ba món thịt, tuần sau sẽ giảm xuống còn hai món thịt, qua một tháng sau thì chỉ còn một món. Dần dần giảm xuống để cho chồng cô không phát hiện ra. Nếu như cô bỏ hoàn toàn thịt ra khỏi bữa ăn thì món ăn thay thế phải thật là ngon. Do đó, cô phải mau mau học cách làm món ăn chay ngon hơn cả những món thịt cá, chồng của cô nhất định sẽ vừa ăn vừa nói: Món này là gì vậy? Sao mà ăn ngon thế? Lúc đó hãy nói món chay này là gì đó, anh ấy đối với việc ăn chay sẽ dễ dàng tiếp nhận hơn.*

Ngoài ra, những quan niệm chính xác này cô phải thường xuyên thảo luận từng chút một. Người phụ nữ thì có thể phát huy sự dịu dàng của mình, do vậy hãy nói với chồng: *Sức khỏe của anh là hạnh phúc của cả cuộc đời em, cho nên sức khỏe của anh hết sức quan trọng. Ăn uống như thế nào để được khỏe mạnh? Quyền sách*

này của Tiến sĩ Lôi Cửu Nam viết rất hay, hoặc là chuyên gia nào đó viết rất hay, bên trong có những quan niệm gì, cô hãy từ từ từng câu một mà dẫn dắt, anh ấy sẽ có thể tiếp nhận”.

Tôi tiếp theo lại kiến nghị với cô ấy: *“Thỉnh thoảng cô hãy đưa chồng của mình đến lớp này học. Buổi trưa học xong hãy ở lại cùng với mọi người, cùng với các thầy cô của trung tâm chúng tôi ăn cơm. Anh ấy sẽ cảm thấy người này cũng ăn chay, người kia cũng ăn chay, anh ấy sẽ không cảm thấy việc ăn chay là một sự việc hiếm lạ nữa. Trong lúc ăn, các thầy cô bên cạnh sẽ nói với anh ấy: Đồ chay cũng không tệ nhỉ. Anh ấy cũng sẽ nói: Không tệ, không tệ! Dần dần sẽ có bầu không khí tập thể”.* Sau đó khoảng hai, ba tháng thì chồng của cô ấy cũng đã tự nhiên ăn chay rồi.

Vì vậy, khi chúng ta quan tâm cha mẹ, quan tâm người nhà thì cũng không thể vội vàng hấp tấp. Đương nhiên nếu quý vị muốn quan tâm đến sức khỏe của người khác, thì trước tiên tri thức của quý vị phải đủ. Có câu: *“Tri thức là sức mạnh”*. Rất nhiều người có tri thức về một phương diện nào đó rất phong phú, tri thức nâng cao lên được là vì nhu cầu của cuộc sống trong một thời điểm nào đó. Ví dụ như sức khỏe của mẹ có vấn đề, chúng ta liền biết phải mau mau tìm hiểu nghiên cứu những vấn đề đó. Chúng ta không nên đợi đến khi sức khỏe của người nhà có vấn đề thì mới đi tìm hiểu, vì lúc đó chúng ta sẽ cảm thấy rất vất vả. Chúng ta hiện nay nên học trước, đem những quan niệm này đến cho gia đình.

Đây là *“dưỡng thân của cha mẹ”*.

“*Dưỡng tâm của cha mẹ*”

Tiếp theo là “*dưỡng tâm của cha mẹ*”, khiến cho trong tâm của cha mẹ có thể thường được hoan hỷ, tự tại. Vấn đề đầu tiên chính là những việc mà chúng ta làm nhất định phải khiến cho cha mẹ yên tâm, an lòng. Nếu như đức hạnh của chúng ta không tốt, cho dù mỗi ngày chúng ta đều phụng dưỡng cho cha mẹ ăn những món ngon, thì cha mẹ có cảm thấy vui hay không? Sẽ không vui! Có thể họ vừa ăn vừa lo lắng cho chúng ta. Các bậc cha mẹ sống rất nội tâm, những cảm nhận trong lòng họ có khi không thể hiện ra ở lời nói, cho nên chúng ta phải khéo thể hội tâm cảnh của cha mẹ, thể hội những điều cha mẹ cần.

Trong “Luận Ngữ” có nói quân tử phải có “*cửu tư*”, nghĩa là có chín thái độ cần phải thường xuyên quán chiếu. Là chín điều nào? Thứ nhất là “*thị tư minh*” (*quán chiếu xem đã nhìn rõ chưa*). Thứ hai là “*thính tư thông*” (*quán chiếu xem đã nghe rõ ràng chưa*). Phải biết từ lời nói của cha mẹ, chúng ta nghe và hiểu được trong lòng cha mẹ đang nghĩ gì, cần gì. Ví dụ như đã rất lâu rồi chúng ta không gọi điện về cho cha mẹ. Đợi cha mẹ gọi cho chúng ta thì chúng ta thật là quá thất lễ rồi! Khi cha mẹ gọi đến thăm hỏi tình hình công việc hiện tại của chúng ta, tuy là hỏi tình hình công việc nhưng trên thực tế chúng ta phải hiểu được rằng cha mẹ đang mong nhớ chúng ta, thậm chí là mong nhớ các cháu của mình. Chúng ta không cần phải để cha mẹ yêu cầu, mà phải chủ động về thăm nhà. Kỳ thực, khi con người trên sáu mươi tuổi, sự già yếu càng ngày càng thể hiện rõ hơn. Nếu một, hai tháng không về thăm cha mẹ, khi về chúng ta sẽ có cảm giác cha mẹ già đi từng ngày, vừa nhìn thấy cha mẹ

thì có cảm giác sao cha mẹ lại già đi nhiều như vậy! Do đó chúng ta phải quý trọng những cơ hội được ở cùng cha mẹ, hiểu được tấm lòng của cha mẹ, phải thường xuyên quan tâm thăm hỏi. Đó là *“Dưỡng tâm của cha mẹ”*.

“Dưỡng chí của cha mẹ”

Tiếp theo là *“Dưỡng chí của cha mẹ”*, nuôi dưỡng tâm nguyện của cha mẹ. Trong “Hiếu Kinh” có một câu: *“Thân thể, tóc, da do cha mẹ ban cho, không được tổn thương, là điều đầu tiên của hiếu”*. Vì vậy chúng ta phải chăm sóc tốt thân thể của mình, đó là việc đầu tiên của đạo hiếu. *“Lập thân hành đạo, dương danh hậu thế, vinh hiển cha mẹ là tận cùng của hiếu”*. Nếu như dùng đức hạnh của chúng ta công hiến cho gia đình, cho xã hội thì ai là người vui sướng nhất, mãn nguyện nhất? Là cha mẹ và thầy cô. Đó là *“Dưỡng chí của cha mẹ”*. Bởi thật ra, mỗi một con người đều có lòng thiện, đều mong có thể công hiến cho xã hội. Rất nhiều cha mẹ muốn tận tâm, tận lực bồi dưỡng con cái. Trong nhiều phương diện xã hội, cha mẹ muốn tận tâm, tận lực nhưng có lúc lực bất tòng tâm. Do vậy, khi con cái có những công hiến to lớn cho xã hội thì cha mẹ sẽ cảm thấy tự hào.

Chúng tôi có một cô giáo ở Hải Khẩu. Sau hơn ba tháng học “Đệ Tử Quy” (hơn nữa, sáng, tối hàng ngày cô đều đọc một lần), cô chủ động đi tìm tôi và nói: *“Thầy Thái à! Những thứ tốt đẹp như thế này tôi không thể chỉ để có tôi và học sinh của tôi được lợi ích, mà cần phải để cho càng nhiều trẻ nhỏ có thể nghe được lời giáo huấn của Thánh Hiền”*. Cho nên cô ấy quyết định về quê nhà của cô để phổ biến “Đệ Tử Quy”. Cô có chí hướng như

vậy. Tục ngữ nói: “*Người có thiện nguyện thì trời cũng chiều theo*”. Người mà dũng cảm đi gánh vác, hy sinh, bước đi sẽ không sợ mình đứng không vững, bởi vì từng bước, từng bước đi của cô nhất định có người bên cạnh giúp đỡ. Bởi vì đây là việc tốt, họ sợ cô làm hỏng việc, cho nên khi cô chủ động đề xuất thì trong trung tâm của chúng tôi có rất nhiều thầy giáo lập tức chia sẻ kinh nghiệm dạy học với cô. Tôi cũng lập tức tặng cô quyển “Đức Dục Khóa Bản” có hơn bảy trăm câu chuyện về các bậc Thánh Hiền. Cô rất vui và bắt đầu dạy.

Khi dạy đến chương “*Xuất tắc để*” (Biểu Hiện Người Em), có một câu Kinh văn là: “*Việc chú bác, như việc cha. Việc anh họ, như anh ruột*”. Cô giáo này hiện là nhân viên trạm hàng không, chưa từng học qua lớp đào tạo của trường sư phạm nào. Nhưng bởi có lòng thiện tâm như vậy, có lòng yêu thích giáo dục nên tự cô đã bỏ thời gian đi nghiên cứu xem câu này phải dạy như thế nào. Có rất nhiều tâm cảnh cần phải bằng hành động việc làm thực tế mới có thể cảm nhận được.

Cô mua một ít vải mang về quê. Khi dạy bọn trẻ câu “*Việc chú bác, như việc cha. Việc anh họ, như anh ruột*”, cô nói với học sinh: Chúng ta học xong “*Nhập tắc hiếu*” (Ở nhà phải hiếu) thì đã hiểu người làm cha mẹ rất là vất vả, khó nhọc. Vì vậy chúng ta phải kính trọng cha mẹ của mình. Đồng thời, cha mẹ của người khác cũng vất vả, khó nhọc như vậy, cho nên đối với tất cả cha mẹ và trưởng bối, thậm chí không chỉ riêng các bậc cha mẹ mà tất cả những người già cả đã từng cống hiến cho xã hội này tuổi thanh xuân của họ, chúng ta đều phải kính trọng. Bởi vậy

gọi là “Việc chú bác, như việc cha. Việc anh họ, như anh ruột”. Giảng xong, cô nói với học sinh: “Bây giờ chúng ta hãy mang số vải này đi biếu cho các trưởng bối trong thôn. Khi mang biếu họ, các em phải thật lễ phép, phải hành lễ và hỏi thăm họ”. Bọn trẻ nghe xong rất vui mừng, chúng lập tức như bầy ong vỡ tổ, chạy đi chạy lại trong thôn, làm cả thôn náo nhiệt cả lên. Trong thôn tràn đầy không khí kính trọng người già, tôn trọng người hiền, kính già, yêu trẻ. Tin rằng mỗi vị trưởng lão, trưởng bối khi nhận được chum vải, trong lòng nhất định rất vui mừng. Khi bọn trẻ nhìn thấy người lớn biếu lộ vui mừng như vậy thì nhất định sẽ in sâu vào tâm trí chúng. Sau này khi chúng cung kính với người khác, chúng sẽ cảm thấy rất vui thích.

Sau ngày hôm đó, cha của cô gọi điện cho cô. Ông nói với con gái: “Con gái à! Cả thôn mình có rất nhiều trưởng bối gọi điện thoại đến nhà mình. Những vị trưởng bối này nói rằng những người con gái quê mình khi đi lấy chồng thì chưa có ai lại yêu mến, chăm lo quê hương như vậy. Con đã đi lấy chồng mà còn quan tâm đến quê hương như vậy, nên những vị trưởng bối này rất cảm động”. Các vị bằng hữu, trong lòng cha cô ấy cảm thấy rất vinh dự. Đây chính là: “Dưỡng chí của cha mẹ”. Cha cô lại nói tiếp với cô: “Con gái! Con có thể tìm thấy giá trị của cuộc sống, cha cũng mừng cho con”. Các vị bằng hữu, hành vi này của con gái có phải chỉ làm cho người cha vui mừng một ngày - hai ngày không? Mà vui trong bao lâu? Đó là sự an ủi cả cuộc đời, việc chúng ta mang một túi đồ ăn ngon cho cha mẹ ăn tuyệt nhiên không thể nào so sánh được. Bởi vậy, khi chúng ta học tập: “Sáng phải thăm, tối

phải viếng”, chúng ta phải hiểu được cách quan tâm cha mẹ như thế nào. Chúng ta phải phát triển điều này đến từng li, từng tí một trong cuộc sống, phát triển lên đến *"dưỡng thân của cha mẹ, dưỡng tâm của cha mẹ, dưỡng chí của cha mẹ"*.

2.2. “Sáng phải thăm, tối phải viếng”

⁹*“Sáng phải thăm, tối phải viếng”, “sáng thăm, tối viếng”*. Bài học trước chúng tôi có nhắc đến, Chu Văn Vương đối với cha của ông là Vương Quý đã làm được *“sáng thăm, tối viếng”*. Lòng hiếu thảo này đã cảm động người dân cả nước đều noi theo. Khi tôi nói chuyện với thầy cô giáo, đã có một thầy giáo nói với tôi: *“Trong Đệ Tử Quy có vò trấu. Vò trấu là phần ngoài của hạt gạo, những vò trấu này là thứ hoàn toàn không ăn được”*. Thưa quý vị, giả như người ta nói “Đệ Tử Quy” có vò trấu thì quý vị sẽ như thế nào? Có cần lập tức tranh luận với họ hay không? Tranh luận sẽ không có kết quả, chúng ta nên dùng một thái độ cung kính thỉnh giáo họ: *“Xin hỏi câu nào là vò trấu vậy? Xin thầy chỉ dùm ạ”*. Thầy liền nói: *“Sáng phải thăm, tối phải viếng”* là vò trấu. Tôi tiếp tục hỏi thầy: *“Vì sao thầy cho rằng đây là vò trấu?”*. Thầy nói: *“Một ngày phải hỏi hai lần, quá phiền phức”*. Tôi tiếp tục nói với thầy: Thưa thầy, những đứa trẻ sáng sớm thức dậy liền cung kính hỏi thăm cha mẹ, chào cha mẹ buổi sáng. Người mẹ nhìn thấy vàng trán của con trai sáng sủa, chứng tỏ tối hôm qua ngủ rất ngon, nên cha mẹ rất yên tâm. Sáng sớm con cái hỏi thăm khiến cho tinh thần người mẹ vô cùng vui vẻ, ngày

⁹ Bắt đầu tập 9

hôm đó làm việc rất có động lực. Đây là lợi ích của việc chào hỏi buổi sáng. Buổi tối hoặc là khi đi học về, con cái thưa với cha mẹ: *“Thưa cha mẹ con mới về, hôm nay cha mẹ có khỏe không?”*. Khi con hỏi thăm cha mẹ, cha mẹ vừa thấy sắc mặt của con rất tốt, chứng tỏ hôm nay việc học ở trường rất tốt, có lẽ không có mâu thuẫn với bạn bè, cha mẹ cũng yên tâm. Vì vậy buổi sáng thăm hỏi một lần, buổi tối thăm hỏi một lần, khiến cho cha mẹ được yên tâm, được an ủi.

Chúng ta làm con cái một ngày nhớ cha mẹ có hai lần, xin hỏi cha mẹ nhớ chúng ta một ngày bao nhiêu lần? Có một người mẹ đã nói với tôi: *“Tiết trời mùa xuân và mùa thu nhiệt độ thay đổi rất lớn, vì sợ nửa đêm đứa con đập tung mền ra sẽ bị nhiễm lạnh, nên tôi chỉ đắp mền rất mỏng để khi ngủ đến nửa đêm thì bản thân cảm thấy rất lạnh liền tỉnh giấc, nhanh chóng đi kiểm tra con, đắp lại mền cho con”*. Thưa quý vị, ngay cả khi ngủ mà cha mẹ cũng không quên quan tâm đến con cái, thì có thể biết được, một ngày cha mẹ nhớ chúng ta bao nhiêu lần? Cha mẹ từng giờ từng phút đều quan tâm.

Nói đến đây, trong kí ức của tôi cũng có ấn tượng rất sâu sắc. Nửa đêm đều bỗng nhiên cảm thấy có người đắp mền giúp cho tôi, mơ mơ màng màng mở mắt ra thì có khi là cha, có khi là mẹ. Thân tình giữa cha con, mẹ con trong việc này có một mối liên lạc với nhau rất tự nhiên. Vì vậy, tôi nói với vị thầy giáo: *“Phận làm con, đặc biệt là khi còn nhỏ, rất khó nói là trong cuộc sống hay trong công việc, thậm chí là thu nhập về kinh tế có thể giúp đỡ cho cha mẹ điều gì. Chúng ta vẫn còn nhỏ chưa làm được điều đó nhưng tối thiểu phải làm cho cha mẹ ít lo lắng về mình,*

phải làm cho cha mẹ yên tâm. Sáng thăm, tối viếng có thể làm cho cha mẹ yên tâm”.

Sau khi nghe xong vị thầy này liền nói: “*Thầy Thái, thầy học văn hóa truyền thống rất tốt*”. Đương nhiên tôi hết sức lo sợ, không dám nhận. Sau đó thầy đột nhiên nói: “*Thầy Thái, bản thân thầy cũng chưa làm được*”. Chúng ta là những người đọc sách Thánh Hiền, rất sợ người khác nói bản thân mình vẫn chưa làm được. Đột nhiên rất hồi hộp, tôi liền hỏi: “*Vì sao thầy cho rằng tôi chưa làm được?*”. Thầy nói: “*Hiện nay thầy ở xa nhà như vậy, làm sao thầy có thể buổi sáng thăm hỏi một lần, buổi tối thăm hỏi một lần?*”. Hiện nay điện thoại rất thuận tiện, buổi sáng có thể gọi, buổi tối cũng có thể gọi. Thầy nói: “*Bản thân thầy cũng chưa làm được*”. Tôi liền nói: “*Nếu như buổi sáng tôi gọi điện thoại một lần, buổi tối lại gọi điện thoại, thì chắc chắn mẹ sẽ trách tôi. Mẹ sẽ nói: Con không biết phí điện thoại đường dài rất đắt hay sao?*”.

Vì vậy, chúng ta phải hiểu **câu “sáng thăm, tối viếng”** này **quan trọng nhất là phải làm cho cha mẹ yên lòng**. Chỉ cần chúng ta có lịch cố định, thí dụ như mỗi tối thứ bảy gọi điện thoại về nhà, chắc chắn là mẹ ngồi ở đó đợi. Thậm chí chuông điện thoại vừa reo thì mẹ lập tức đoán được con trai gọi điện thoại về. Mỗi tuần gọi điện thoại về, chúng ta nhất định phải kể tường tận, tỉ mỉ tình hình công việc, tình hình cuộc sống trong tuần cho mẹ nghe, để cho mẹ hiểu rõ mà không lo lắng. Điều quan trọng nhất là phải làm cho lời nói, việc làm và đức hạnh của mình không để cha mẹ lo lắng. Điều này rất quan trọng. Nếu như chúng ta đối mặt với công việc, đối mặt với gia đình mà không có cách xử lý tốt đẹp, dù mỗi ngày

gọi điện thoại cho mẹ của chúng ta ba lần, mẹ của chúng ta có yên tâm không? Vì vậy, chúng ta học tập phải nắm bắt được bản chất của mỗi câu giáo huấn, cố gắng mà thực hành. Đây là *“sáng phải thăm, tối phải viếng”*.

3. Kinh văn:

“Xuất tất cáo, phản tất diện. Cư hữu thường, nghiệp vô biến”.

“Đi phải thưa, về phải trình. Ở ổn định, nghề không đổi”.

3.1. ***“Đi phải thưa, về phải trình”***

Khi muốn đi ra ngoài, chúng ta nên báo với cha mẹ là chúng ta đi đâu. Khi trở về cũng phải báo với cha mẹ là con đã về rồi. Thật ra thói quen này của con cái cũng rất quan trọng, không nên xem thường chi tiết này. Khi con cái biết được *“sáng thăm, tối viếng”* thì mỗi câu hỏi thăm của chúng đối với cha mẹ sẽ tăng thêm tình nghĩa giữa cha mẹ và con cái. Mỗi lần *“đi phải thưa, về phải trình”* là để chúng hiểu được tất cả mọi hành vi của mình đều không nên khiến cho cha mẹ thêm lo lắng.

Đã từng có một học sinh sau khi tan học trở về nhà không chào hỏi người trong gia đình, mà chạy vào phòng đọc sách chơi điện tử. Hơn một tiếng sau, mẹ em cho rằng em chưa về nhà nên gọi điện thoại đến trường hỏi xem có phải bị giáo viên giữ lại ở trường hay không? Lúc người mẹ gọi điện thoại đến, tôi là người nghe máy: *“Con tôi đã tan học hơn một tiếng đồng hồ rồi mà sao chưa về nhà?”*, mẹ của em rất căng thẳng, hỏi có cần báo cảnh sát không? Tôi nói: *“Chưa cần báo vội, chị hãy tìm kỹ trong nhà xem”*. Sau đó đi tìm thì thấy cháu đang ở trong phòng

chơi điện tử, làm cho cha mẹ rất lo lắng. Vì vậy, nhất định phải hình thành thói quen tốt.

Đối với cha mẹ thì “đi phải thưa, về phải trình”, vậy đối với người trong gia đình, đối với vợ có cần “đi phải thưa, về phải trình” không? Cần. Đối với những người quan tâm đến chúng ta, chúng ta đều phải làm cho họ yên tâm mới đúng. Đây là việc mà con người nên thấu hiểu thông cảm lẫn nhau. Vì vậy, muốn đi đâu cũng nên nói cho vợ biết. Hiện nay, giữa vợ chồng có chân thành thẳng thắn như vậy không? Nếu giữa vợ chồng không thẳng thắn, còn che giấu thì sống với nhau mấy mươi năm sẽ vô cùng đau khổ. Giữ vững gia đình có một nguyên tắc rất quan trọng, đó là không có bí mật, sống chân thành với nhau, bao dung lẫn nhau. Như vậy thì vô cùng nhẹ nhàng, tự tại. Vì vậy, đi đâu cũng đều nói cho vợ biết.

Khi chúng ta quyết định không về nhà ăn cơm thì nhất định phải báo cho vợ biết sớm. Quý vị không nên đã quyết định không ăn cơm trưa ở nhà mà đến mười hai giờ trưa mới gọi điện thoại về, vì lúc này thì vợ đã chuẩn bị cơm cho quý vị rồi. Chúng ta không nên lãng phí công sức và sự quan tâm của người khác dành cho mình, mà nên trân quý, thông cảm. Cho nên phải sớm gọi điện thoại về nhà báo với mẹ, với vợ, với người trong nhà để họ không phải mất công chuẩn bị. Khi giữa người thân đều có sự thông cảm lẫn nhau, đó chính là “gia hòa vạn sự hưng”.

Ngoài việc trong gia đình “đi phải thưa, về phải trình”, trong công việc, ở trong công ty chúng ta cũng phải “đi phải thưa, về phải trình”. Ví dụ, quý vị tạm thời có việc đi ra ngoài để xử lý, nếu như quý vị không báo cho người khác, thì khi đột xuất có việc cần phải hỏi quý vị,

mọi người lại không biết quý vị đi đâu. Như vậy sẽ khiến mọi người vô cùng lo lắng, cấp trên sẽ trách quý vị, sẽ cảm thấy không tin tưởng vì quý vị làm việc không thận trọng. Vì vậy chúng ta phải biết nói: *“Bây giờ tôi cần đi đâu đó, hai mươi phút sau sẽ trở về”*, hoặc là nói: *“Bây giờ tôi phải đi giải quyết công việc. Nếu như có việc đột xuất cần tôi giải quyết thì hãy gọi điện thoại ngay cho tôi”*. Lúc này quý vị phải mở máy điện thoại. Nếu tắt máy, mọi người không gọi được quý vị thì bầu không khí sẽ không tốt.

Cho nên, *“đi phải thưa, về phải trình”* chính là làm cho chúng ta nhạy bén mà thấu hiểu rằng không nên làm cho những người xung quanh vì không biết chúng ta đi đâu mà lo lắng. Sau đó chúng ta nhận thức được, lời nói việc làm của chúng ta có tạo ra gánh nặng cho người khác hay không. Từ chỗ này mà lưu ý, mà cố gắng.

3.2. “Ở ổn định, nghề không đổi”

Chữ “ở” này chúng ta có thể quán sát từ nhiều góc độ. *“Ở ổn định, nghề không đổi”*. Trong học vấn, thời học sinh là học nghiệp, ra xã hội là sự nghiệp, kết hôn thì có gia nghiệp. Nếu không có quy tắc thì không hoàn thành trọn vẹn. Vì vậy cuộc sống của chúng ta phải có quy luật, thì học nghiệp, sự nghiệp và gia nghiệp của chúng ta mới có thể tiến hành thỏa đáng.

Đối với học nghiệp

Chúng ta xem một chút, học sinh, trẻ con hiện nay có *“ở ổn định”* không? Thường là tối thứ sáu nghỉ học thì bắt đầu buông thả, có em xem tivi đến nửa đêm, có em thì khiêu vũ suốt đêm. Ngày thứ bảy và chủ nhật thì làm gì?

Ngủ. Ngủ bù lại được thì tốt, không bù được thì sức khỏe dần dần hao tổn. Người làm cha mẹ chúng ta nhìn thấy những hành vi như vậy của con cái thì phải như thế nào? Không được dung túng, phải nhanh chóng chỉnh lại. Ngay từ khi chúng còn nhỏ, vào tối thứ sáu không nên để chúng cứ xem tivi không kiểm soát như vậy. Vì chỉ cần có một tiền lệ thì sẽ có lần thứ hai, *“vô tam bất thành lễ”* (không làm đủ ba lần thì không thành lễ).

Chúng ta nên hiểu rõ, thói xấu của một người khi đã hình thành thì rất khó bỏ, gọi là *“ngoạn vật táng chí”* (chơi bởi lâu lỏng mất cả ý chí), Huống chi trẻ con hiện nay đều không có chí hướng, cho nên khi chúng chơi bởi thì thật sự là *“ham muốn làm tâm trí mê muội”*, thật sự đều đắm chìm vào việc vui chơi, không thể tự mình thoát ra. Vì vậy, hiện nay chúng ta thấy trên nhiều tờ báo đăng tin, một số học sinh lên mạng internet đến nửa đêm. Việc này sẽ phát triển thành những vấn đề gì? Sống trong thời đại này, bậc phụ huynh phải vô cùng thận trọng, vì rất nhiều thứ thuộc khoa học kỹ thuật cao, chúng ta chưa hưởng được lợi đã bị nó hại rồi.

Học sinh tiếp xúc với mạng internet sớm như vậy, nhưng xin hỏi: Tinh thần nghiên cứu, học tập của học sinh có được nâng cao hay không? Đạo đức, học vấn của chúng có được nâng cao hay không? Không có. Định lực của chúng chưa đủ, quý vị lại không quan tâm tình hình chúng vào internet. Chúng thường kết bạn với những người không tốt trên mạng. Chúng lại không có sức phán đoán, cũng không có lí trí vì chưa học qua Kinh điển, cho nên bạn bè trên mạng nói lời đường mật thì chúng có thể lầm đường lạc lối. Đời người rất có thể một bước sa chân

ngàn đời ân hận. Khi con cái phạm phải sai lầm rất khó lấy lại được thì đó là sự tiếc nuối cả đời của cha mẹ. Vì vậy không thể không cẩn thận.

Có một sinh viên ở Đại Học Sơn Đông thường chơi điện tử trò chơi bắn giết lẫn nhau đến nửa đêm, rốt cuộc chơi đến thần kinh trở nên bất thường, luôn luôn cảm thấy có rất nhiều người muốn giết mình. Em nói với thầy giáo về tình trạng của mình. Thầy giáo nghe xong cảm thấy không ổn, nên nhanh chóng báo với cha mẹ của em đó. Cha mẹ của em lập tức đến đón, nhưng chưa kịp đến đón thì em đó đã chém bị thương nhiều người ở trên đường phố, trong đó có mấy người bị thiệt mạng. Quý vị xem, mê chơi lâu lỏng làm mất chí hướng, sai lầm này sẽ hủy hoại cả cuộc đời.

Vì vậy, thưa các vị phụ huynh, phải để cho việc học của con cái vào quỹ đạo, phải để cuộc sống có quy luật, phải có thói quen học tập cố định. Rất nhiều phụ huynh lại nghĩ rằng: *“Rất khó, hiện nay con cái ham chơi quá”*. Chúng ta hình như đều nghĩ đến những điều không tốt. Quý vị đều nghĩ đến những điều xấu, đương nhiên con cái sẽ bị quý vị *“nghĩ điều gì sẽ được điều đó”*. Tôi nhớ lại, tôi và hai chị gái từ nhỏ đã không xem tivi. Lúc đó tivi cũng đã rất phổ biến, nhưng vì sao chúng tôi không xem tivi? Cha mẹ tôi chưa hề nói: *“Con không được xem tivi”*. Sau khi ăn cơm xong, cha mẹ tôi vào phòng đọc sách. Lúc đó tôi còn nhỏ, vào phòng của cha mẹ thấy hai người đang đọc sách, thì tôi có dám ngồi trước tivi ngênh ngang xem tivi không? Không dám. Cho nên rất tự nhiên, bản thân tôi và hai người chị đều cùng nhau lên phòng học bài. Tôi nhớ lúc học phổ thông cơ sở và phổ thông trung học, mẹ

tôi đi lên phòng không phải bảo chúng tôi học bài, mà bảo: *“Đi ngủ đi các con, đừng học nữa!”*. Do vậy, thói quen thành tự nhiên. Thật sự giáo dục con cái không khó như mình tưởng. Điều quan trọng nhất là bản thân mình phải làm gương. Vì thế, cha mẹ đối với việc học tập cũng *“ở ổn định”* thì con cái cũng sẽ noi theo.

Đối với sự nghiệp

Đối với sự nghiệp cũng phải *“ở ổn định”*. Nếu như công việc của chúng ta không ổn định, thường xuyên thay đổi, thì người lo lắng nhất là cha mẹ. Nói đến chỗ này tôi cảm thấy rất hổ thẹn, sau khi tôi tốt nghiệp khoảng một - hai năm thì đã thay đổi gần mười công việc, vì vậy ở đây xin sám hối. Nhưng quý vị hãy thông cảm cho tôi, vì sao tôi thay đổi mười công việc? Vì tôi đang tìm, không biết ngành nghề nào bản thân mình thật sự muốn theo đuổi. Nói ra cũng rất đáng thương, đã học hành mười mấy năm mà chẳng biết cuộc đời phải đi theo hướng nào. Cha tôi tốt vô cùng, cha luôn giữ một thái độ. Cha nói với tôi: *“Con cứ thỏa sức tìm tòi, chỉ cần trong phạm vi cha có thể gánh vác được thì cha đều ủng hộ con”*. Có một người cha tốt như vậy, nên tôi mạnh dạn đi thử nghiệm. Đương nhiên trong quá trình này cũng có kinh doanh, tiêu tốn của cha một số tiền. Nhưng cha tôi nói: *“Được, xem như là tiền học thêm của con”*.

Sau đó nhân duyên hội đủ, tôi đi dạy thay hai tháng. Tôi dạy các cháu lớp một, các cháu đứng vắn thấp hơn hông của tôi. Bởi vì từ trước đến giờ chẳng có ai bảo tôi đi làm thầy giáo, tôi cũng chẳng biết tôi có thích hợp hay không nên cũng rất lo sợ. Tôi nói: *“Anh đi tìm người khác đi, không nên tìm tôi, trước đến giờ tôi chưa nghĩ đến việc*

làm thầy giáo”. Nhưng cuộc sống thật vi diệu, thường hay có những điều kịch tính mà ta không lường trước lại đến với ta. Lúc này quý vị nên ổn định tâm lại, nói không chừng duyên may đã đến. Sau khi tôi từ chối họ, một tuần lễ sau họ lại đến và nói: *“Thật sự là tìm không được người dạy thay”*. Lúc đó trong lòng tôi nghĩ, không nên từ chối người từ xa đến, cho nên cắn răng mà đi dạy thay. Kết quả dạy thay mấy hôm thì rất mệt. Làm giáo viên thật sự rất mệt, đặc biệt là gánh nặng trong lòng, mỗi ngày đều mong muốn các em trưởng thành và an toàn. Nhưng mệt mấy ngày thì đột nhiên rất phấn chấn, cuối cùng tôi đã tìm được một công việc thật sự giúp ích cho xã hội. Cho nên yên tâm dạy xong hai tháng đó. Trở về nhà, tôi lập tức chuẩn bị thi vào trường sư phạm. Sau này cũng rất thuận lợi, cứ một đường như vậy mà đi.

Đương nhiên trong đó kèm theo niềm tin, bởi vì chúng tôi tuyệt đối không phải vì thu nhập, mà vì sứ mạng giáo dục. Tôi tin rằng Khổng Phu Tử, Mạnh Phu Tử đã âm thầm gia hộ cho tôi. Hơn nữa, tôi chưa có bạn gái. Rất nhiều bạn học đều đã có bạn gái nên họ không chuyên tâm. Con người có chí hướng thì đều tìm ra được phương pháp. Vì vậy, khi lên lớp, tôi tuyệt đối nỗ lực học tập hơn so với thời còn học tiểu học và trung học. Mục tiêu lúc đó chính là nghe xong bài giảng phải hiểu hết, không nên cất vào cặp mang về nhà nên tình trạng học tập lúc đó tốt vô cùng. Thật sự chí hướng đối với một người vô cùng quan trọng. Vì vậy, tôi đã thi đỗ rất thuận lợi, một mạch theo đuổi sự nghiệp giáo dục. Do đã tìm thấy phương hướng của cuộc đời nên có thể *“ở ổn định, nghề không đổi”*. Do đó, hiện nay cha mẹ rất yên tâm về tôi.

Tôi làm ở Hải Khẩu hơn bốn tháng, khi nghỉ tết liền về nhà. Vừa vào nhà, tôi liền nói với mẹ: *“Thưa mẹ, mẹ tu hành quá tuyệt vời!”*. Mẹ tôi nghe xong liền ngạc nhiên: *“Con đang nói gì vậy?”*. Tôi nói: *“Hơn bốn tháng qua, trong lòng con đều không có lo âu, mà rất tích cực nỗ lực trong công việc. Điều này chứng tỏ, hơn bốn tháng qua, ở nhà mẹ cũng không có lo âu, không có lo lắng cho con, nên con cũng không có lo âu”*. Thật sự cha mẹ lo lắng cho ta, chúng ta có cảm nhận được không? Cảm nhận được. Nếu như chúng ta không cảm nhận được, chứng tỏ sự quan tâm của chúng ta đối với cha mẹ chưa đủ.

Vào thời xưa, học trò của Khổng Tử là Tăng Sâm. Có một lần ông lên núi đốn củi thì ở nhà có người bạn từ phương xa đến. Mẹ của ông nghĩ, người ta đến từ nơi xa xôi như vậy, nếu như để người ta đợi, thậm chí là không gặp được thì rất thất lễ. Nhưng không biết khi nào Tăng Sâm trở về, nên mẹ của ông lấy kim chích vào đầu ngón tay. Tăng Sâm ở trên núi lập tức cảm thấy tim mình nhói đau, chắc chắn ở nhà có chuyện nên liền đi nhanh về nhà. Vừa nhìn thấy mẹ liền quỳ xuống: *“Thưa mẹ, có chuyện gì vậy? Mẹ có khỏe không?”*. Mẹ của ông nói: *“Vì bạn con đến tìm, tình hình cấp bách, nên ta tự dùng kim chích vào tay”*. Vì vậy, thừa quý vị, mẹ với con thật sự có cảm ứng.

Trong thời gian tôi ở Hải Khẩu, có một hôm vào lúc nửa đêm mười hai giờ, tôi đang nằm trên giường bỗng nhiên trong lòng cảm thấy rất khó chịu. Tôi không bị bệnh tim nên cảm thấy kì lạ. Nhưng đã nửa đêm rồi, không tiện gọi điện thoại về nhà. Hôm sau gọi điện thoại về nhà, mẹ tôi nói: *“Hôm qua lúc nửa đêm, mẹ phải uống thuốc an thần cho dễ ngủ, nhưng lại uống nhầm thuốc hạ huyết áp,*

vì vậy nửa đêm rất khó chịu”. Phận làm con chúng ta thật sự có thể cảm nhận được.

Như vậy học nghiệp, sự nghiệp của chúng ta phải làm cho cha mẹ yên tâm.

Đối với gia nghiệp

Vợ chồng sống vui vẻ với nhau, cha mẹ sẽ yên tâm. Giáo dục tốt thế hệ sau cũng làm cho cha mẹ yên tâm. Mạnh Tử có nói: *“Bất hiếu hữu tam, vô hậu vi đại”* (Tội bất hiếu có ba, không con nối dõi là tội lớn nhất). Thừa quý vị, thế nào là *“không con nối dõi là tội lớn nhất”*? Sinh được đứa con trai là có người nối dõi rồi sao? Hiểu quá nông cạn. Nếu như sinh được một đứa phá gia chi tử, ông bà nội sẽ cảm thấy tức giận suýt mất mạng. Vì vậy *“không con nối dõi là tội lớn nhất”* có ý nghĩa thâm sâu hơn chính là không dạy dỗ tốt con cái, chúng làm mất mặt cha mẹ, mất mặt tổ tông. Đó mới thật sự là *“không con nối dõi là tội lớn nhất”*. Vì vậy, phải làm cho cha mẹ yên tâm về gia đình của chúng ta. Thật sự chúng ta phải cố gắng tăng trưởng trí huệ, sống hòa thuận với vợ. Chỉ cần vợ chồng hòa thuận thì có thể dạy dỗ tốt con cái.

Vợ chồng sống với nhau như thế nào mới hòa hợp? Hiện nay, có một sự thật không thể chối cãi được, đó là tỉ lệ li hôn rất cao. Tôi nhớ lần đầu tiên ở Hải Khẩu, trong lúc ăn cơm, tôi biết được ngồi cùng bàn có bốn cô gái thì ba cô đã li hôn, còn một cô có con mới hơn một tuổi và đang chuẩn bị li hôn. Thừa quý vị, nhìn thấy được tình cảnh như vậy thì như thế nào? Quả thật chúng tôi không nở lòng nào nhìn thấy có thêm một đứa trẻ bởi vì cha mẹ li dị mà trở thành một điều đáng tiếc suốt đời của nó. Vì

vậy, chúng tôi liền tìm cơ hội để thảo luận về vấn đề chung sống giữa vợ chồng, hi vọng có thể cứu vãn tình hình, thay đổi suy nghĩ muốn li hôn của cô ấy.

Cho nên, vừa ăn cơm tôi vừa chuyển đề tài câu chuyện. Tôi nói, vợ chồng chung sống chỉ cần tuân theo một câu châm ngôn, thì bảo đảm vợ chồng sẽ sống đến đầu bạc răng long. Khi nói chuyện, chúng ta phải tự tin. Kết quả là người đồng nghiệp này lập tức mở to đôi mắt, chăm chú lắng nghe. Tôi nói, từ lúc kết hôn đến khi già đi ***“chỉ nhìn ưu điểm, không nhìn khuyết điểm của người bạn đời”***. Sau khi tôi nói xong, cô ấy liền chau mày lại. Quý vị đã từng thấy sự chau mày hay chưa? Có khi còn có thể kẹp chết cả ruồi nữa. Cô ấy nói một câu: *“Thầy Thái à, khó lắm!”*. Thưa quý vị, có khó hay không? Tán thưởng người khác, tán thưởng vợ hoặc chồng khó đến như vậy sao?

Có một lần giảng ở Chu Hải, tôi vừa nói xong câu “chỉ nhìn ưu điểm của đối phương” thì có một cô nói rằng: *“Thầy Thái à, chồng tôi chẳng có ưu điểm gì hết”*. Tôi nói với cô ấy: *“Tôi thật sự khâm phục cô. Chồng cô hoàn toàn không có ưu điểm vậy mà cô dám kết hôn với anh ấy”*. Quý vị xem, con người dễ quên và đều làm việc theo cảm tính.

Tôi liền hướng dẫn họ: Quý vị hãy quay trở lại thuở ban đầu vợ chồng mới yêu nhau. Quý vị có nghe ai khi đang yêu tha thiết mà nói *“tôi rất đau khổ”* hay không? Không có. Vì sao khi đang yêu nhau tha thiết thì *“trong mắt người yêu đều là Tây Thi”*? Ý nghĩa của câu này không phải quý vị đã nắm bắt rồi sao? Vì chỉ nhìn thấy ưu điểm của đối phương, hơn nữa lúc nào cũng nghĩ mình có thể làm gì cho anh ấy/cô ấy. Khi mở báo ra xem, mắt luôn

tìm kiếm xem bộ phim nào thật hay, ở chỗ nào có triển lãm sách, có những hoạt động gì có thể dẫn bạn gái cùng đi chơi. Giai đoạn đó đi làm luôn nghĩ: *“Sao thời gian trôi qua chậm quá vậy! Năm giờ hẹn đi ăn cơm với bạn gái rồi!”*. Lúc đó chỉ có một suy nghĩ, tôi có thể làm gì cho người yêu. Thái độ như vậy phù hợp với chữ nào mà chúng tôi nói ngày hôm qua? Chữ “yêu”, dùng tâm cảm nhận nhu cầu của người yêu. Khi người yêu đối xử với quý vị như vậy, đương nhiên trong lòng của quý vị vô cùng vui thích.

Khi đang yêu nhau tha thiết thì luôn nghĩ tôi có thể làm được gì cho người yêu. Nhưng khi đã kết hôn, đã được cấp giấy chứng nhận kết hôn thì suy nghĩ liền thay đổi. Trước đây là *“tôi có thể làm gì cho anh ấy”*, sau khi con dấu giấy chứng nhận kết hôn đã đóng xuống thì trở thành *“anh ấy phải làm gì cho tôi?”*. Lúc nào cũng yêu cầu đối phương. Cho nên sau khi kết hôn xong thì áp lực khá lớn, sống lâu ngày với nhau sẽ nảy sinh những xung đột, dần dần không còn biết cảm ơn những công sức mà người bạn đời đã bỏ ra, không biết rộng lượng, tha thứ cho nhau.

Thưa quý vị, một niệm khác biệt sẽ đi từ đâu đến đâu? Từ thiên đường đi vào địa ngục. Vì vậy, thiên đường và địa ngục không phức tạp, chỉ trong một niệm.

Có một người có cơ duyên gặp được tiểu thần tiên. Tiểu thần tiên nói với anh ấy: *“Tôi dẫn anh đi xem thiên đường và địa ngục. Anh muốn xem thiên đường hay địa ngục trước?”*. Anh nói: *“Tôi xem địa ngục trước”*. Khi đến địa ngục, nhìn thấy một hàng bàn ăn dài, rộng khoảng một mét, trên bàn bày rất nhiều thức ăn. Có hai hàng người ngồi đối diện nhau, mỗi hàng đều ngồi chật người.

Đũa của họ đều dài một mét. Bởi vì mỗi người đều nghĩ đến cái bụng đang đói của mình, nên khi nghe tiếng hô “*Bắt đầu*” thì họ liền gấp thức ăn lên đưa vào miệng của mình. Vì đôi đũa quá dài nên đến nửa chừng thì hai bên đánh nhau. Những người chưa gấp được thì rất giận dữ chửi mắng đối phương, càng lúc càng mắng dữ dội, thức ăn rơi đầy trên mặt đất. Họ đang sống ở đâu? Ở địa ngục, đều chỉ trích lẫn nhau, chửi mắng lẫn nhau.

Người đó nhìn thấy trong lòng rất khó chịu, nói: “*Tôi không xem nữa, tôi muốn xem thiên đường*”. Tiểu thần tiên dẫn anh ấy đến thiên đường. Anh cũng nhìn thấy bàn ăn được xếp một hàng dài, đũa cũng dài như vậy, thức ăn cũng như vậy. Anh thấy khó hiểu, lặng lẽ quan sát tiếp. Sau tiếng hô “*Bắt đầu*” thì tất cả mọi người cầm đũa lên, ung dung thong thả gấp thức ăn đưa vào miệng đối phương, giúp đối phương gấp thức ăn. Có một người nhân duyên vô cùng tốt, có ba người cùng gấp thức ăn cho anh. Anh ấy nói: “*Từ từ thôi, tôi sắp nghẹt thở rồi*”.

Quý vị xem, nếu mỗi người luôn luôn nghĩ đến đối phương, thì khi ăn một miếng thức ăn họ không chỉ được no bụng, mà tâm trạng cũng rất vui thích. Câu chuyện này đã cho thấy, thiên đường và địa ngục chỉ trong một niệm.

Tôi từng đến giảng ở vùng nông thôn của Hải Khẩu. Lần diễn giảng đó rất có ý nghĩa. Lần đó có người phiên dịch, vì nơi đó là người Hải Nam, tôi thì không hiểu tiếng Hải Nam. Trưởng thôn và phó thôn đều tham gia. Quan phụ mẫu như vậy hiếm có vô cùng. Trưởng thôn nghe tôi giảng xong thì phiên dịch lại cho mọi người nghe, cho nên tôi kể chuyện cười phải đi một vòng thì họ mới cười. Khi giảng đến câu chuyện thiên đường và địa ngục này, vì bảy

giờ tối hôm đó có buổi giảng cho các em tiểu học ở trong thôn của họ, nên trưởng thôn và phó thôn cùng ăn cơm với tôi. Rốt cuộc trưởng thôn và phó thôn luôn gấp thức ăn để vào chén chúng tôi. Thầy Lý ngồi bên cạnh lập tức nói: *“Chúng ta đã đến thiên đường rồi”*. Quý vị xem, khi chúng ta học được cách đối nhân xử thế, mọi người liền ứng dụng vào trong việc xử sự giữa người với người, ứng dụng trong cuộc sống, thì toàn bộ sự tương tác qua lại giữa người với người như vậy sẽ vô cùng vui vẻ.

Tin rằng quý vị hiện tại ăn cơm cũng cảm thấy rất vui. Tôi nghe được có một bạn học của chúng tôi nói: *“Mời mọi người dùng tự nhiên”*. Khi người khác dùng lễ nghi đối xử với chúng ta, chúng ta sẽ rất dễ chịu. Thưa quý vị, không nên xem thường động tác này. Một đứa trẻ từ lúc nhỏ đã lo lắng rằng hành vi của chúng ảnh hưởng đến người khác. Giả sử hôm nay đồng nghiệp cùng ăn cơm với nhau, quý vị ăn no rồi, không nói tiếng nào lập tức bỏ đi, thì sẽ gây cho người khác ấn tượng gì? Những người xung quanh sẽ hỏi: *“Có phải vừa rồi tôi có làm gì mất lòng cô ấy không?”*. Đồng nghiệp khác có thể sẽ nói: *“Có phải hôm qua cãi nhau với bạn trai hay không?”*. Vì vậy, lễ phép là phương pháp để giữ khoảng cách đẹp giữa người với người. Khi chúng ta ăn xong, đứng dậy nên quan tâm đến người khác: *“Xin quý vị dùng tự nhiên, tôi xin đi trước ạ”*, thì người với người sống chung với nhau rất hòa thuận. Vì vậy, từ những tình tiết nhỏ trong cuộc sống có thể giúp họ luôn luôn dùng lễ nghi đối xử với mọi người.

Tôi kể câu chuyện này chủ yếu là muốn nói với mọi người, thật sự vợ chồng chung sống với nhau, điều quan trọng nhất là trạng thái tâm lý. **Khi chúng ta luôn biết tán**

thán ưu điểm của đối phương, thì đối phương cũng cảm thấy mình phải ngày càng tốt hơn mới đúng. Tuy là tôi chưa kết hôn, nhưng mọi người nói là tôi nói thu hút nhất là khi nói về vợ chồng chung sống với nhau. Một người không nhất định phải tự thân trải qua mới có kinh nghiệm, chúng ta nên học tập nhiều ở người khác. Bởi vì tôi đã từng ở nhà cô giáo Dương nửa năm, thường nhìn thấy một vài bí quyết của vợ chồng cô chung sống với nhau.

Tôi còn nhớ, cho dù là cô hay chồng của cô, hễ bước vào nhà thì nhất định sẽ nói: “*Anh (em) đã về rồi*”. Người ở trong nhà cho dù là đang bận việc gì cũng nhất định sẽ bỏ hết công việc đang làm bước ra nói: “*A! Mình đã về rồi*”. Không nên xem thường những lời chào hỏi nhẹ nhàng này. Khi những lời chào hỏi này không thấy nữa, thì khoảng cách giữa người với người càng lúc càng xa. Có rất nhiều người, khi người nhà bước vào nhà nhưng cái đầu vẫn cúi xuống, tiếp tục ngồi đó đọc báo, chẳng có bất kì biểu lộ nào. Mặt trái của yêu thương không phải là hận, mà là sự thờ ơ. Sự thờ ơ gây tổn thương nhiều hơn so với hận. Quý vị hận có lúc nổi giận thì chửi mắng, nhưng vẫn có thể giao lưu tình cảm. Nhưng nếu như đều ngoảnh mặt làm ngơ, thờ ơ đối với sự ra sức của đối phương thì sẽ làm cho đối phương đau lòng.

Tôi nhớ có một lần tôi lên lớp dạy cho các em nhỏ, có vài phụ huynh đi theo cùng ngồi nghe. Có một em đang ngồi ở chính giữa, cha mẹ ngồi hai bên. Tôi nói với các em, một niệm thiện của chúng ta có thể làm cho nước kết tinh rất đẹp. Chúng ta nói với nước: “*Tôi rất cảm ơn và yêu bạn*”, thì nước sẽ kết tinh rất đẹp. Nhưng nếu chúng ta nói: “*Ta rất ghét, rất hận người*”, thì nước sẽ kết

ting rất xấu. Sau đó chúng tôi lấy quả táo làm thí nghiệm. Một quả để ở cửa trước, một quả để ở cửa sau. Quả táo ở cửa trước thì được khen ngợi, quả táo ở cửa sau thì bị trách mắng. Chân lí thì phải dựa vào sự kiểm chứng của chính mình. Kết quả một tuần sau, quả táo ở cửa trước vẫn bóng loáng, quả táo ở cửa sau thì đã có mấy nếp nhăn. Một người bạn của tôi nói: *“Tặng anh quả táo bị trách mắng này, anh có muốn ăn không?”*. Nếu ăn quả đó có phải là nuốt hết những lời mắng chửi đó vào hay không?

Ngoài ra, còn có một thí nghiệm với cơm trắng. Lấy ba bát cơm trắng. Một bát thì ca ngợi: *“Vì có bạn mà thân thể của chúng tôi có được dinh dưỡng”*. Bát thứ hai thì bị mắng: *“Sao mày khó ăn vậy!”*. Bát thứ ba thì không để ý đến, không nói gì với nó. Một tuần lễ sau, bát cơm thứ nhất lên men, có mùi thơm; bát thứ hai mùi hôi khó ngửi, có màu đen; bát thứ ba cũng có mùi hôi và hôi hơn cả bát thứ hai. Vì sao vậy? Vì mọi người thờ ơ không để ý đến nó. Vì vậy, thưa quý vị, chiến tranh lạnh lợi hại hay chiến tranh nóng lợi hại? Chiến tranh nóng ít gây bệnh ung thư, còn chiến tranh lạnh dễ gây bệnh ung thư, rất vất vả, cực khổ.

Khi tôi nói đến chỗ này, cha của đứa bé đưa tay qua vỗ vỗ lên vai người vợ, sau đó nhìn cô ấy. Tuy tôi không biết người chồng nói điều gì, nhưng từ ánh mắt của người chồng, tôi hiểu được người chồng muốn nói: *“Em xem, thầy giáo đang nói em đó”*. Tôi ở trên bục giảng mà toát mồ hôi lạnh thay cho anh ấy. Tôi thấy cô vợ quay đầu lại, trừng mắt lườm người chồng một cái. Tôi liền nghĩ, người chồng này thật sự không nhạy cảm, thiếu nhạy bén, anh ta không nhận thức được vì sao người vợ chiến tranh lạnh với mình. Thật sự phụ nữ đâu có khó sống chung như vậy!

Tôi nghĩ, chắc chắn là người vợ đã bỏ rất nhiều công sức, nhưng anh ấy ngay cả lời khẳng định và khen ngợi cũng không có, vì vậy người vợ luôn cảm thấy khó chịu. Khó chịu lâu ngày thì càng lúc càng nghiêm trọng.

Vì vậy, cánh đàn ông chúng ta nên nhớ câu này: *“Một câu nói tốt lành, dù làm trâu, làm ngựa cũng vui lòng”*. Nên khen ngợi vợ nhiều! Khi ăn cơm thì nhất định phải nói: *“Món này nấu sao mà ngon thế! Cơm này nấu sao mà thơm vậy!”*. Không chừng vợ của quý vị sẽ nói: *“Em đi nấu thêm món giống như này nữa nhé”*. Nếu như khi quý vị ăn cơm đến gần no rồi thì nói: *“Sao mà khó ăn thế!”*, thì có thể vợ sẽ bỏ đói quý vị ba ngày. Vì vậy, phải luôn luôn khen ngợi đối phương.

Có một lần, chồng cô giáo Dương bước vào nhà, cô Dương bước lại nói: *“Mình về rồi à!”*. Sau đó nhìn thấy chồng mình xách một số đồ đạc, cô nhanh chóng bước đến xách giúp chồng mình và nói: *“Về là được rồi, sao mà khách sáo vậy, còn mang nhiều quà như vậy!”*. Vì vậy, vợ chồng sống chung, người nhà sống chung với nhau thì phải cần thêm một chút tính khôi hài. Nên nhớ là cho dù người chồng có mua món gì về nhà cũng không nên chê này, chê nọ. Nói không chừng người chồng đã lựa chọn hết nửa ngày mới chọn được mấy cái ly đẹp. Quý vị không nhanh chóng phụ xách mà còn nói: *“Sao mà anh mua một đống những thứ không dùng đến vậy?”*. Người chồng sẽ cảm thấy sự nhiệt tình của mình đã bị dội một thùng nước lạnh.

Chồng cô Dương tay nghề vô cùng giỏi, vừa biết nấu cơm lại biết pha trà. Theo sự quan sát của tôi, có thể là do cô Dương khen ngợi mà có được. Khi uống trà xong, cô

Dương liền nói: “*Sao có người pha trà thơm như vậy!*”. Có khi chồng cô cắt trái cây, cắt cam, cô ăn vào liền nói: “*Cam này cắt thật là ngọt!*”. Luôn tán thưởng người bạn đời, người bạn đời cảm thấy mình ngày càng có giá trị, ngày càng biết giúp đỡ chúng ta.

Ví dụ hôm nay chồng của quý vị chợt có ý nghĩ rửa chén giúp, quý vị nên làm như thế nào? Quý vị không nên bước lại nói: “*Sao rửa chén không được sạch vậy!*”. Lúc đó nên kiềm chế sự không vui của mình lại. Thí dụ chồng đã rửa được năm, sáu cái rồi, không chừng có một cái rửa rất sạch, quý vị nên cầm cái đó lên nói: “*Anh xem, cái này rửa sạch như vậy! Lần đầu tiên rửa chén, em cũng không rửa được sạch như anh đâu*”. Quý vị xem, lần sau anh ấy có giúp quý vị rửa nữa không? Lần sau chắc chắn là anh ấy sẽ giúp quý vị, bởi vì anh ấy đã được khẳng định. Vì vậy, nên bao dung nhiều một chút, khen ngợi nhiều một chút, thì mối quan hệ giữa vợ chồng chung sống với nhau rất tốt.

Người với người chung sống với nhau, chỉ cần quý vị giữ đúng một phương pháp là “Tứ Nhiếp Pháp”, thì chắc chắn sẽ chung sống với mọi người rất hòa thuận. Đây là cách sống giữa người với người.

Thứ nhất: “Bố thí”

Từ ngữ hiện nay gọi là mời khách nhiều, tặng quà nhiều. Giữa vợ chồng, nếu như có thể thường xuyên tặng những món quà nho nhỏ, thì trong lòng người vợ sẽ cảm thấy chồng mình đi đến đâu cũng nhớ đến mình. Vì vậy khi đi công tác, cái gì cũng có thể quên nhưng tuyệt đối không nên quên mua quà cho vợ. Quý vị không cần thiết

mua hạt trân châu, như vậy sẽ không đủ tiền mua. Của ít lòng nhiều. Đúng ngay ngày sinh nhật của vợ hoặc là kỉ niệm ngày cưới, nên dẫn vợ đi nhà hàng: “*Em nấu cơm thật sự là cực khổ quá rồi. Chúng ta ra nhà hàng ăn nhé!*”. Tấm lòng của quý vị như vậy sẽ làm cô ấy cảm thấy công sức đã bỏ ra rất đáng.

Thứ hai: “Ái ngữ”

Như chúng tôi vừa nói, tán thành người bạn đời nhiều hơn, dùng nhiều lời an ủi dành cho người bạn đời. Đương nhiên “*ái ngữ*” ở đây không nhất thiết đều là lời dễ nghe, mà “*ái*” là thật lòng quan tâm đối phương. Làm vợ thì phải phụ chồng nuôi dạy con cái, cho nên đối diện với những sai lầm của chồng, chúng ta cũng phải khuyên bảo. Đương nhiên khuyên bảo cũng phải chú ý thái độ và phương pháp. Nên dùng thái độ gì? Trong “*Đệ Tử Quy*” có dạy không? “*Đệ Tử Quy*” có thể giải quyết vấn đề của vợ chồng không? Có.

Quý vị xem, *Đệ Tử Quy*” nói: “*Cùng khuyên thiện, cùng lập đức*”, “*thấy người tốt, nên sửa mình*”. Quý vị chỉ nhìn thấy ưu điểm của người bạn đời, họ sẽ rất vui. Tiếp theo, “*Đệ Tử Quy*” nói: “*Ân phải báo, oán phải quên*”. Quý vị luôn luôn nghĩ đến sự cực khổ của người vợ, sự vất vả của người chồng, thì mối quan hệ này chắc chắn rất tốt. Răng cũng có khi cắn phải lưỡi, hướng chi là vợ chồng làm sao không có xung đột, nhưng quý vị không nên để trong lòng, “*oán phải quên*”. Vì vậy, thưa quý vị, không nên xem thường “*Đệ Tử Quy*”, “*Đệ Tử Quy*” có thể giải quyết nhiều vấn đề trong cuộc sống của chúng ta. Như vậy, “*Ái ngữ*” cũng bao gồm việc khuyên bảo người bạn đời.

Thứ ba: “Lợi hành”

Do con người thường có tính hay quên, cho nên chúng ta phải luôn giúp đỡ người bạn đời ghi nhớ một số điều quan trọng. Có thể bỗng nhiên họ cảm thấy: “*Cũng may có anh nhớ giúp em, nếu không thì đến lúc đó không biết phải tiêu tốn bao nhiêu là tiền bạc và thời gian một cách oan uổng*”. Mọi lúc mọi nơi luôn nghĩ như thế nào để người bạn đời được thuận tiện, được lợi ích. Thí dụ hôm nay người chồng đi làm về tương đối trễ, người vợ nên bày tỏ tấm lòng là bật sáng đèn ngoài hành lang, làm cho người chồng trở về không cảm thấy căn nhà tối đen. Sau đó viết tờ giấy để trên bàn: “*Em đã nấu mì cho anh. Anh cực khổ quá. Ăn xong rồi đi ngủ nhé!*”. Đây cũng là lợi hành, làm cho họ cảm thấy dù công việc có vất vả hơn vẫn có một người đồng hành với họ.

Thứ tư: “Đồng sự”

Vợ chồng có chung sự nghiệp gì? Gia nghiệp: Tổ chức gia đình thật tốt, dạy dỗ thế hệ sau thật tốt. Vì vậy, vợ chồng phải thường xuyên trao đổi nhiều về việc giáo dục con cái. Vấn đề này thật sự có rất nhiều phụ huynh cảm thấy là cần phải làm cho rõ ràng. Chúng ta đem những quan niệm đúng đắn nói với người bạn đời. Thái độ khi nói cũng không nên quá mạnh mẽ. Khi chồng mình vừa trở về quý vị không nên nói với anh ấy là “*Bắt đầu từ ngày hôm nay, việc dạy dỗ con cái anh đều phải nghe theo em*”. Có nên như vậy không? Không nên. Quý vị không nên nói: “*Em đã nghe thầy Thái giảng rồi, sau này đều phải nghe lời em*”. Nếu như quý vị như vậy thì sau này tôi sẽ không dám đến nữa. Bởi vì khi tôi đi trên đường, có thể sẽ có người đến hỏi: “*Ông có phải là thầy Thái không?*”. Chắc chắn tôi sẽ nói:

“Tôi không phải!”, bởi vì người ông ta có sát khí. Vì vậy, “đồng sự” phải được xây dựng trên quan điểm đúng đắn. Chúng ta có thể thông qua một số băng đĩa của cô giáo Dương, băng đĩa về “Đệ Tử Quy”, hoặc là băng đĩa tôi đang giảng để dần dần cùng nhau xây dựng nhận thức chung.

¹⁰Học nghiệp, sự nghiệp và gia nghiệp của chúng ta cần phải kinh doanh cho thật tốt để cha mẹ yên tâm. Vừa rồi chúng ta cũng nói đến nghề nghiệp cũng phải lựa chọn cho phù hợp với mình, sau đó tận tâm tận lực phát triển, tuyệt đối không nên mơ ước viễn vông.

Thời đại này, rất nhiều người luôn mong muốn nhanh chóng giàu có. Thật sự thiên hạ đâu bao giờ có bữa ăn miễn phí. Vì vậy, ý niệm nhanh chóng giàu có gọi là: “*Dục tốc tắc bất đạt*”. Khi họ thay đổi công việc, thật sự tâm của họ vô cùng vội vàng. Khi tâm một người vội vàng thì sự lựa chọn có đúng hay không? Rất khó. Khi họ thay đổi công việc, rất có thể làm cho cha mẹ lo lắng.

Hơn nữa, mỗi lần họ thay đổi công việc thì đều có sự ảnh hưởng đến mức độ mà xã hội tín nhiệm họ. Vốn là họ đã xây dựng được mối quan hệ xã hội tốt, nhưng họ lại thay đổi như vậy. Thí dụ như chuyện mở bệnh viện. Một người là bác sĩ nổi tiếng của bệnh viện, bệnh nhân đến khám bệnh chỗ anh ấy rất đông. Nhưng chúng ta hãy nghĩ xem, không chỉ là do y thuật của anh ấy giỏi, mà do bệnh viện có rất nhiều cấp trên lãnh đạo giỏi, có ban quản trị giỏi mới thành tựu công việc này cho anh ấy. Chúng ta cũng nên nghĩ rằng trong thời gian làm việc lâu năm như vậy ở bệnh viện, rất nhiều người đã thành tựu cho chúng

¹⁰ Bắt đầu tập 10

ta thì chúng ta mới ổn định được công việc. Không nên nghĩ rằng bản thân mình tài giỏi, cần phải phát triển hơn, sau đó lập tức mở một bệnh viện đối diện tự mình làm chủ. Cách làm như vậy sẽ mất đi nhân hòa, và có thể dẫn đến những đồng nghiệp khác cùng nhau mở bệnh viện. Vì vậy, chúng ta làm việc gì cũng phải từ từ nhưng chắc chắn, không nên nóng vội. Kết hợp tốt đẹp, nhưng quan trọng hơn là phải kết thúc sao cho tốt đẹp nữa. Nếu như không kết thúc mối quan hệ một cách tốt đẹp, những oán khí này sẽ gây trở ngại cho việc phát triển sự nghiệp sau này của quý vị. Nếu chúng ta làm gì cũng chắc chắn vững vàng, sẽ khiến những cơ hội này chín muồi, thành công.

Những của cải trong cuộc đời tuyệt đối không phải quý vị tranh giành mà có được. Tục ngữ nói: *“Số mạng đã có thì trước sau gì cũng sẽ có, số mạng không có thì không nên cưỡng cầu”*. Muốn thu được quả gì thì điều quan trọng nhất là phải trồng cái gì. Những tiết học trước chúng tôi cũng có nhắc đến nguyên nhân để giàu có thật sự là phải bố thí thật nhiều, cống hiến thật nhiều cho xã hội. Bố thí tài thì tự nhiên có thể được giàu sang. Như ông Lý Gia Thành - người giàu nhất Hong Kong, số tiền ông quyên góp mỗi năm vô cùng lớn. Ông là người Sơn Đầu. Tôi đã từng đến giảng ở Sơn Đầu. Ông đã quyên góp cho rất nhiều công trình công cộng ở quê hương ông.

Vì vậy, chúng ta phải nên kinh doanh công việc của mình một cách chắc chắn, không nên mơ ước viễn vông, không nên nóng vội, bởi vì những hành động của chúng ta sẽ tác động đến tất cả những bạn bè, người thân bên cạnh. Chúng ta làm việc càng vững vàng chắc chắn thì sẽ khiến họ càng an tâm.

4. Kinh văn:

“Sự tuy tiểu, vật thiện vi. Cầu thiện vi, tử đạo khuy. Vật tuy tiểu, vật tư tàng. Cầu tư tàng, thân tâm thương”.

“Việc tuy nhỏ, chớ tự làm. Nếu đã làm, thiếu đạo con. Vật tuy nhỏ, chớ cất riêng. Nếu cất riêng, cha mẹ buồn”.

4.1. “Việc tuy nhỏ, chớ tự làm. Nếu đã làm, thiếu đạo con”

Thật sự có rất nhiều việc thiện lớn đều bắt nguồn từ việc thiện nhỏ, rất nhiều việc ác lớn đều được tích lũy từ việc ác nhỏ. Vì vậy, Lưu Bị khuyên con của ông một câu rất quan trọng: **“Đừng vì việc thiện nhỏ mà không làm, đừng vì việc ác nhỏ mà làm”**. Lời nói, việc làm của con cái trong gia đình quý vị không nên cầu thả, tùy tiện, bởi vì sau này đi ra ngoài sẽ có khả năng phạm sai lầm lớn. Đương nhiên muốn cho con cái **“chớ tự làm”** thì trước tiên phụ huynh chúng ta phải **“chớ tự làm”**, trước tiên chúng ta phải làm gương cho chúng. Ví dụ như ngồi xem tivi, cha mẹ có được gác chân lên bàn không? Tuy là một việc nhỏ nhưng lại là tấm gương về sự tùy tiện cho con cái.

Chúng tôi nhớ ở Thẩm Quyển có một thầy giáo chở một cháu bé hơn năm tuổi. Khi lái xe gặp đèn đỏ thì thầy liền dừng lại. Cháu bé thấy thầy giáo dừng xe lại liền nói: **“Thưa thầy, thầy không cần phải dừng lại ạ. Thầy cứ rẽ phải, sau đó quay ngược lại là được rồi”**. Cháu bé học từ đâu vậy? Mẹ của cháu bé là cảnh sát. Vì vậy, **“việc tuy nhỏ, chớ tự làm”**. Thầy giáo nghe xong cũng rất nhạy cảm, việc này nhất định phải liên lạc với phụ huynh. Trẻ

vẫn chưa phán đoán được đúng sai mà chúng ta đã làm ra tấm gương sai lầm thì rất nguy hại. Thầy giáo nói chuyện cũng rất nghệ thuật. Thầy đến nói chuyện với phụ huynh: “*Hôm nay con của quý vị dạy tôi lái xe*”. Mẹ của cháu bé liền cười vì trong lòng đã biết rõ việc gì. Thừa quý vị, chúng ta là phụ huynh không nên biết sai mà vẫn phạm, như vậy thì không tốt. Chúng ta cần phải có sự nhạy cảm với những chi tiết nhỏ, phải làm gương cho con trẻ noi theo. Khi quý vị có thái độ như vậy, đảm bảo quý vị sẽ đột nhiên cảm thấy đức hạnh và tri thức của bản thân ngày càng nâng cao.

Đối với con cái, có rất nhiều chuyện chúng ta cần phải dặn dò, đặc biệt là về mặt an toàn. Những hành động có thể gây nguy hiểm cho tính mạng nhất định phải nhắc nhở nhiều lần. Hơn nữa, có khi không chỉ nhắc nhở một lần, mà phải nhắc đi nhắc lại nhiều lần.

Những phương diện nào cần phải nhắc nhở?

Thưa các bậc cha mẹ, phương diện nào cần phải nhắc nhở? Đi qua đường, điều này thứ nhất là an toàn, thứ hai là thái độ tuân thủ phép tắc. Vì vậy, chỉ cần là vấn đề an toàn hoặc vấn đề phép tắc thì tuyệt đối phải tuân thủ.

• Thứ nhất, nhắc nhở về phương diện an toàn.

Thời gian nghỉ đông và nghỉ hè luôn phát sinh những chuyện ngoài ý muốn. Trẻ em chơi đốt pháo gây ra hỏa hoạn, hẹn nhau đi bơi nhưng không “*đi phải thưa, về phải trình*”. Vì vậy tổ tiên thường nói: “*Lạc bất khả cực*”, vui quá sẽ sinh đau buồn. Những việc này phải nên căn dặn từ khi trẻ còn nhỏ. Nếu như thường xuyên dặn dò con cái như vậy, thì sự nhạy bén của chúng đối với vấn đề an toàn

sẽ rất cao. Thí dụ như khi bùng nước nóng, quý vị phải bảo chúng cẩn thận, như vậy mới có thể giảm nhiều chuyện phát sinh ngoài ý muốn.

Ngoài việc chú ý an toàn cho bản thân, chúng ta cũng nên nhắc nhở con cái những việc gây nguy hiểm cho người khác thì tuyệt đối không nên làm. Khi các cháu có thái độ như vậy thì các cháu sẽ quán chiếu được: *“Lời nói, việc làm của mình có gây tổn thương cho ai không?”*.

Tôi nhớ có đọc một bài báo nói về một đứa trẻ vì ham đùa giỡn, bạn học của em muốn ngồi xuống ghế, em liền kéo chiếc ghế đó ra. Người bạn không chú ý nên vẫn ngồi xuống, xương sống đập xuống đất rất nghiêm trọng, khiến em tàn phế suốt đời. Mượn ví dụ này, khi chúng ta có cơ hội giáo dục thì nói với các em học sinh: *“Các em xem, một động tác rất nhỏ này đã gây cho người khác nỗi đau lớn như vậy. Có bao nhiêu người đau khổ? Các em xem, người bạn này phải nằm trên giường chịu đựng bao nhiêu năm. Các em hãy tự mình nằm thử xem, các em nằm ba ngày thôi thì toàn thân đã khó chịu rồi. Không chỉ bạn ấy phải đau khổ mà có người còn đau khổ hơn bạn ấy, đó là cha mẹ của bạn ấy. Mỗi lần nhìn thấy đứa con mình đã nuôi mười mấy năm lại trở thành như vậy, thấy tin rằng đối với cha mẹ là một sự dày vò, là sự tổn thương cả một đời. Không chỉ có cha mẹ quan tâm mà tất cả những người thân yêu thương em đó đều vô cùng đau lòng. Vì vậy, các em xem, một động tác nhỏ đã gây nên nỗi đau cho nhiều người như vậy. Điều này các em tuyệt đối không nên làm”. Vì vậy, “việc tuy nhỏ, chớ tự làm”. Đây là vấn đề về phương diện an toàn.*

• ***Thứ hai, nhắc nhở về phương diện phép tắc***

Chúng ta cũng phải nói các em nhỏ cần phải giữ phép tắc. “*Việc tuy nhỏ, chớ tự làm*”. Không nên tùy tiện vứt rác. Vứt rác xem ra là một chuyện nhỏ, nhưng khi vứt rác đã trở thành thói quen, nó không chỉ làm mất mặt gia đình, mà còn có thể làm mất thể diện quốc gia.

Tôi cũng đã từng nghe nói khi leo núi, giả như quý vị không biết đường thì leo như thế nào? Đi theo chỗ có rác. Việc này xem ra rất thuận tiện, nhưng chúng ta nghĩ sâu hơn thì đó là hành vi thật đau lòng của con người, không chỉ không biết xấu hổ, mà đối với thiên nhiên cũng không biết bảo vệ. Người của mấy ngàn năm trước có như vậy không? Người của mấy ngàn năm tiếp nhận giáo huấn của Thánh Hiền: “*Trời là cha, đất là mẹ*”, phải yêu thương mảnh đất đã nuôi lớn chúng ta. Vì vậy, cho dù là việc vứt rác cũng không thể tùy tiện.

Trên mạng internet đã từng đăng ba bản tin.

Thứ nhất là ở Trân Châu Cảng nước Mỹ, trên thùng rác viết một hàng chữ bằng tiếng Trung Quốc: “*Xin bỏ rác vào đây!*”. Đây là viết cho ai xem?

Thứ hai là ở Hoàng cung của Thái Lan, là điểm du lịch mang tính quốc tế, ở nhà vệ sinh cũng viết một hàng chữ bằng chữ Trung Quốc: “*Đi vệ sinh xong xin dội nước!*”. Viết cho ai xem vậy? Viết cho người Trung Quốc xem.

Ở Nhà thờ Đức Bà ở Paris cũng viết một hàng chữ Trung Quốc: “*Xin đừng nói chuyện lớn tiếng!*”. Những việc này đều là chuyện nhỏ: Một là nói chuyện, hai là dội nước nhà vệ sinh, ba là việc vứt rác. Ba việc nhỏ đã trở

thành một việc lớn. Việc lớn gì vậy? Người Trung Quốc đã bị những việc làm nhỏ này làm mất mặt trên toàn thế giới.

Chúng ta nói với các cháu bé những việc này, các cháu sẽ nói: “*Thưa thầy, hãy xóa nó đi!*”. Tôi nói: “*Xóa như thế nào?*”. Quý vị làm sai, người ta phải nói, quý vị lại đi bịt miệng họ lại, người ta sẽ không nói nữa à? Quý vị bịt miệng được một người, nhưng có bịt được miệng của mọi người không? Không thể. Chúng ta phải cảm thấy xấu hổ, không nên làm mất thể diện quốc gia. Từ bản thân mình phải bắt đầu làm cho tốt, không nên vứt rác bừa bãi, phải giữ gìn vệ sinh nơi công cộng, phải giữ trật tự nơi công cộng.

Thưa quý vị, quý vị đã đến hoàng cung ở Thái Lan chưa? Quý vị rất có phước, đều đã đi. Quý vị đã đến Paris nước Pháp chưa? Tôi tin là đa số người Trung Quốc chưa đi. Người có thể đi là những người như thế nào? Là du học sinh và những người giàu có, địa vị xã hội không thấp. Có thấy người nông dân ở nông thôn đi đến nhà thờ Đức Bà ở nước Pháp chưa? Rất ít. Đều là người có địa vị trong xã hội, người học thức cao, nhưng hành vi biểu hiện ra thì ngay cả những quy phạm của cuộc sống cũng không làm được.

Điều này cho thấy, trình độ học vấn không đại biểu cho việc có giáo dục, có học vấn không có nghĩa là biết làm người. Điều quan trọng nhất của giáo dục chính là hướng dẫn một người thái độ làm việc, làm người đúng đắn. Vì vậy, giả như trong trường không có cách dạy điều này thì giáo dục trong gia đình càng quan trọng hơn. Trước tiên phải xây dựng nền tảng cho tốt. Thật sự thầy cô giáo ở trường đều dạy rất tận tâm tận lực, nhưng một mình họ

phải đối diện với mấy mươi em học sinh, thật sự là không dễ. Duy chỉ có phụ huynh tích cực phối hợp với giáo viên, thì hành vi sinh hoạt của chúng sẽ dễ theo nề nếp.

Vì vậy, về phương diện an toàn và phương diện phép tắc đều phải ghi nhớ *“việc tuy nhỏ, chớ tự làm”*. *“Nếu đã làm, thiếu đạo con”*, thế thì trách nhiệm làm con cháu Viêm Hoàng của chúng ta sẽ bị khiếm khuyết.

Lúc còn nhỏ, tôi vô cùng sợ người khác nói mình: *“Việc làm này của anh thật không có gia giáo”*. Khi nghe đến *“thật không có gia giáo”* thì cho dù đang làm việc gì cũng lập tức trở nên bốt phóng túng, vì rất sợ hành vi của mình sẽ làm cho cha mẹ xấu hổ. *“Thân bị thương, cha mẹ lo; đức tổn thương, cha mẹ tủi”*. Vì vậy, lòng hổ thẹn đối với một người vô cùng quan trọng.

4.2. *“Vật tuy nhỏ, chớ cất riêng. Nếu cất riêng, cha mẹ buồn”*

Khi trẻ nhỏ vẫn chưa hình thành được sự phán đoán đúng - sai, có khi tiện tay trộm đồ vật thì cảm thấy rất vui. Vì vậy, làm cha mẹ dạy dỗ con cái thật sự phải rất cố gắng. Khi con trẻ có những hành vi không tốt sẽ lập tức thể hiện ở trên gương mặt, chúng sẽ sợ sệt bất an.

Có một người mẹ một hôm phát hiện đứa con trở về nét mặt rất khác thường, bà liền đến mở cặp sách của con ra. Kết quả đã phát hiện trong đó có mấy quả táo. Kỳ lạ, sao lại có mấy quả táo vậy? Bà lập tức hỏi con của mình. Đứa bé bối rối không biết trả lời thế nào, rất căng thẳng nên cứ ập a ập ứng. Cuối cùng thì cháu bé thú nhận đã cùng với những bạn học đi ngang tiệm bán trái cây liền tiện tay lấy. Thật ra không hẳn là cháu bé muốn ăn, nhưng

trong bầu không khí cùng các bạn học nhón nháo như cái tổ ong đã làm cho cháu bé cảm thấy muốn đùa một chút.

Người mẹ không nói gì, lập tức dắt đưa con đến cửa hàng bán trái cây. Đến nơi, trước tiên người mẹ cúi người trước người chủ cửa hàng, sau đó thì xin lỗi ông. Chủ tiệm vẫn đang bận rộn, cũng chẳng biết đã xảy ra chuyện gì. Người mẹ nói: *“Con trai tôi lấy trộm táo của ông”*. Ông chủ cảm thấy không quan trọng. Người mẹ liền lấy tiền trả cho ông chủ, sau đó thì yêu cầu con xin lỗi ông chủ. Lần đầu tiên con trẻ phạm sai lầm, quý vị lập tức ngăn chặn thì chúng sẽ ghi nhớ suốt đời, sẽ không tái phạm nữa. Khi chúng nhìn thấy mẹ mình cúi đầu xin lỗi trước người ta, thật sự trong lòng chúng sẽ cảm thấy rất xấu hổ. Vì vậy, thân giáo của người mẹ đã đánh thức lòng hổ thẹn, sĩ diện của đứa con. Trẻ con không thể nào không phạm sai lầm, nhưng chỉ cần khi chúng phạm sai lầm, chúng ta kịp thời dạy bảo chúng thì đều là cơ hội giáo dục rất tốt.

Một người mẹ khác dẫn con đi nhà sách. Trong nhà sách có rất nhiều quyển sổ để ghi nhật ký đều có kèm theo một chiếc chìa khóa nhỏ, đứa bé liền lấy chiếc chìa khóa. Sau khi người mẹ đi ra ngoài thì phát hiện con mình đã lấy chiếc chìa khóa của người ta, liền quay trở lại trả lại cho cô thu ngân. Cô thu ngân nói: *“Cái này trả lại cũng chẳng biết để ở chỗ nào, thôi tặng cho chị vậy”*. Lúc đó người mẹ cũng không để ý, liền đem về nhà. Sau đó, khi đưa con đi học, người mẹ đột nhiên phát hiện ra đứa con thường thuận tay lấy những món đồ vật nhỏ của bạn học đem về. Vì vậy, khi con cái chưa phán đoán được việc đúng - sai, chúng làm những việc sai lầm, quý vị không chỉnh sửa chúng thì có thể sau này sẽ thành thói

quen. Làm cha mẹ, trước khi con cái được năm - sáu tuổi thì nên dành nhiều công sức cẩn thận dạy bảo, tin rằng chúng sẽ có nền tảng vững chắc về những chuyện tốt - xấu, đúng - sai.

Các bà mẹ thời xưa đều nhớ phải dạy bảo con cái: “*Nhất qua nhất quả chi phát tham*”, một quả dưa, một quả nào cũng không được tham. “*Nhất ti nhất hào chi bất cầu*”, tuyệt đối không để cho con cái có hành vi tham lợi dù rất nhỏ. Tục ngữ nói: “*Lúc nhỏ ăn cắp cây kim, khi lớn lên có thể ăn cắp vàng*”. Dạy bảo con cái: “*Vật tuy nhỏ, chớ cất riêng*”. Không nên lấy đồ vật của người khác, vì về lâu dài sẽ ảnh hưởng rất sâu rộng. Bởi vì chúng tham, đến cuối cùng những thứ mà chúng muốn thì chúng sẽ dùng mọi thủ đoạn để trộm cướp.

Dạy con cái không tham lam thì sau này chúng sẽ có cái tâm liêm khiết. Sự liêm khiết vô cùng quan trọng. Người xưa nói: “*Cử hiếu liêm*” (*Đề cử tám gương hiếu và liêm*). Tại vì sao phải dùng “*hiếu*” và “*liêm*” để đánh giá một người có thể phục vụ cho quốc gia hay không? Chúng ta hãy xem: “*Hiếu, đức chi bốn*”. “*Hiếu*” là cái gốc của làm người; “*liêm*” là cái gốc của làm việc. Có lòng liêm khiết thì khi làm việc sẽ không mưu đồ tư lợi cho chính mình, mới có thể chí công vô tư làm tốt công việc. Vì vậy, căn bản làm người, làm việc là ở “*hiếu*” và “*liêm*”. Nhìn từ đâu để biết nền chính trị của một quốc gia là tốt hay không tốt? Từ việc có liêm khiết hay không liêm khiết. Vì vậy, “*liêm*” là căn bản của một nền chính trị. Ngày nay, giả như chúng ta nhìn thấy người trong giới chính trị không liêm khiết thì đời sống của người dân ở quốc gia đó sẽ rất khổ sở.

Xã hội hiện nay có rất nhiều hiện tượng, chúng ta hãy quay lại nghĩ xem, căn bản đều là vấn đề giáo dục. Giáo dục đã bị lơ là trong một khoảng thời gian. Hiện nay chúng ta có oán trách cũng vô dụng. Vì vậy, phải bắt đầu từ bản thân mình, từ mỗi vị phụ huynh, từ mỗi thầy cô giáo dạy cho trẻ em không tham, hình thành tâm liêm khiết cho các em. Như vậy thì xã hội của chúng ta mấy mươi năm sau sẽ càng tốt đẹp hơn, sẽ càng liêm khiết hơn. Con cháu ngày càng biết hiếu kính cha mẹ, hiếu kính bậc trưởng bối, thì tuổi già của chúng ta sẽ có tiền đồ xán lạn. Vì vậy, công lao của thầy cô giáo và cha mẹ bỏ ra hôm nay tuyệt đối sẽ không uổng phí.

“Chớ cất riêng”, ý nghĩa thứ nhất là không tham.

Ý nghĩa thứ hai là đồ vật của mình cũng không nên giữ riêng cho bản thân mình hưởng thụ, mà nên biết chia sẻ. Sau đó bồi dưỡng cho con cái tính cách rộng lượng. Nếu không, khi con cái muốn thứ gì thì chỉ muốn ăn một mình, như vậy bụng dạ càng lúc càng nhỏ hẹp.

Tôi còn nhớ có mấy em nhỏ học chung và cùng ở chung với nhau. Có một người mẹ của một em mang mấy hộp sữa cho con của mình. Người mẹ mang vào trong phòng và dặn con: *“Cái này là để cho con uống, con đừng cho các bạn khác thấy”*. Khi con của bà uống hộp sữa này thì cũng phải như thế nào? Lén lút. Đồ dinh dưỡng này thật sự là để cho cháu uống, nhưng đối với nhân cách của cháu bị ảnh hưởng như thế nào? Tôi tin là cháu uống mấy hộp sữa đó không được thoải mái, việc hấp thu cũng không tốt vì phải che đậy giấu giếm.

Thầy giáo của cháu rất thận trọng quan sát được việc này. Tối hôm đó, thầy nói với cháu bé: *“Con có nhiều sữa*

như vậy, một mình thưởng thức không bằng thưởng thức cùng mọi người, có món gì ngon thì nên chia cho bạn bè. Con có đồng ý đem ra cho mọi người cùng uống không?”. Cháu bé cũng rất đơn thuần, cháu nói: *“Dạ được!”*, liền mang hết sữa đổ vào trong bình. Những bạn khác đều rất vui vẻ vì có người mời uống sữa. Sau đó mỗi người rót một chút. Một hiện tượng rất vi diệu xảy ra. Khi có người bằng lòng cống hiến thì sẽ khơi dậy sự vui vẻ của rất nhiều người cũng biết nghĩ đến người khác. Cho nên khi sữa rót quá nhiều thì các cháu liền nói: *“Được rồi, được rồi, còn những bạn khác nữa!”*. Các em rót sữa xong thì cùng nhau uống.

Cho đi có phúc hơn so với nhận. Khi những bạn học này uống sữa thì đều cùng nhau nói lời cảm ơn người bạn này, vì vậy cháu cũng rất vui. Tối hôm đó cháu viết nhật ký liền nhắc đến chuyện hôm nay mời mọi người uống sữa, cảm thấy ly sữa đó đặc biệt thơm, uống ngon vô cùng. Khi người mẹ xem nhật ký của cháu, xem thấy con mình rộng rãi như vậy, còn mời người khác rất vui vẻ, người mẹ đột nhiên cảm thấy bản thân mình đã làm không đúng. *“Tài tán tức nhân tỵ”*. Con người phải rộng lượng mới được nhân hòa, cuộc đời và sự nghiệp mới phát triển. Sự rộng rãi, không tham lam của chúng ta đều có thể làm gương tốt cho con cái.

Thời xưa có một người tên là Dương Chấn. Dương Chấn sống vào thời nhà Hán. Ông làm quan vô cùng thanh liêm, hơn nữa còn thường xuyên giúp quốc gia tuyển chọn những người tài giỏi để cùng nhau phục vụ đất nước. Khi làm quan Thái Thú ở Đông Lai, ông đã tuyển cử một người có học thức tên là Vương Mật làm huyện

lệnh ở Xương Ấp. Người này rất biết ơn ông, vì thế một buổi tối nọ đem một số vàng đến tặng cho ông. Dương Chấn thấy Vương Mật muốn tặng vàng cho mình liền nói với Vương Mật: *“Tôi rất hiểu ông nên mới tiến cử ông làm quan, nhưng vì sao ông không hiểu tôi mà còn mang vàng tặng cho tôi”*. Vương Mật liền trả lời: *“Điều này chẳng liên quan, chỉ là một chút tấm lòng của đệ. Hiện giờ tuyệt đối không ai biết được”*. Dương Chấn liền nói: *“Sao nói không ai biết chứ? Trời biết, đất biết, ông biết, tôi cũng biết”*. Vì vậy, đức hạnh của một người từ chỗ không có ai nhìn thấy mới có thể hiển hiện khí tiết vững vàng của một người. Sau khi Vương Mật nghe xong cảm thấy rất xấu hổ, liền ra về.

Bởi vì Dương Chấn vô cùng thanh liêm, cho nên tấm gương này cũng truyền lại cho con cháu đời sau. Con của ông là Bình, cháu của ông là Tứ, chất của ông là Bưu đều làm quan đến chức Tam Công, đều là quan lớn của triều đình. Không tham vàng bạc nên ông đã tích được công đức và phước phần to lớn. *“Nhà tích thiện thì có nhiều niềm vui”*. Ngoài việc chiêu cảm được phước báo, quan trọng hơn là tấm gương về đức hạnh. Vì vậy, chúng ta cũng phải làm tấm gương tốt cho con cái, hướng dẫn cho con cái đối với của công cũng phải quý trọng, không thể lấy làm của riêng. Đây cũng là điều rất quan trọng.

Tôi đã từng gặp rất nhiều người thành công, họ đều nói rằng lúc đầu cha mẹ của họ làm công chức, chỉ cần không phải việc của công ty thì tuyệt đối không dùng xe công ty để đi. Thậm chí điện thoại (công ty cấp cho) ở nhà cũng không dùng cho riêng mình, vô cùng liêm khiết, cho nên để lại ấn tượng rất sâu sắc cho con cái.

Tôi hỏi các em học sinh: “*Ghế ở trường các em là do ai mua? Vật dụng công cộng ở trong trường là do ai mua?*”. Trẻ con rất đơn giản, chúng sẽ nói: “*Do Hiệu trưởng mua*”. Chúng tôi tiếp tục hỏi: “*Vậy tiền của Hiệu trưởng từ đâu có?*”. Chúng nói: “*Tiền của Hiệu trưởng đương nhiên là từ...*”, suy nghĩ của các em không được nhanh. Tôi nói : “*Tiền của Hiệu trưởng từ đâu có?*”. Các em trả lời: “*Chính phủ cấp*”. “*Tiền của Chính phủ từ đâu có?*”. “*Là của người nộp thuế*”. “*Có bao nhiêu người nộp thuế?*”. Các em ở Đại Lục nói: “*Ba tỷ người*”. Tôi nói: “*Ồ, không nhiều như vậy. Các em đã nộp thuế chưa?*”. Chúng trả lời: “*Chưa!*”. “*Ít nhất cũng có mấy trăm triệu người nộp thuế. Vì vậy, có bao nhiêu người là chủ của các vật dụng công cộng trong trường như cái ghế này, thậm chí là bất cứ đồ vật nào? Mấy trăm triệu người. Vì vậy trộm cắp vật dụng công cộng là các em đã nợ mấy trăm triệu người, sau này làm trâu làm ngựa cũng trả không hết*”. Chúng ta hướng dẫn các em bất cứ đồ vật nào đều cũng có chủ, tuyệt đối không nên vì sự ham thích của mình mà lấy. “*Vật tuy nhỏ, chớ cất riêng. Nếu cất riêng, cha mẹ buồn*”.

Người giảng: Thầy Thái Lễ Húc

Giám định: Lão Hòa thượng Tịnh Không

Giảng ngày: 15/02/2005

Cẩn dịch: Ban phiên dịch Tịnh Không Pháp Ngữ

Giám định phiên dịch: Vọng Tây Cư Sĩ

Biên tập: Ban biên tập Tịnh Không Pháp Ngữ

45 ĐIỀU TÂM ĐẮC TRONG VIỆC HỌC ĐỆ TỬ QUY (Trích từ sách Giáo dục Gia đình của thầy Thái lễ Húc)

1. Có nhân sinh quan chính xác mới có cuộc đời hành phúc mỹ mãn.

2. Luân lý đạo đức là cốt lõi của văn hóa, bốn phân làm người là ở hiếu thuận và hành thiện.

3. Thái độ quyết định trình độ, phong thái quyết định chiều sâu của học vấn. Duy chỉ có thành kính mới có thể nhận được sự chỉ dạy, tâm khiêm tốn thì sẽ được phước, kẻ kiêu ngạo thì gặp thầy giỏi đến đâu cũng không có đất để dụng võ.

4. Thấy người hiền thì học theo cách dụng tâm nhân nghĩa của họ, lợi người thì sẽ lợi mình, hại người nhất định sẽ hại chính mình.

5. Việc hoằng dương lời dạy của Thánh Hiền phải do chính mình làm thì mới có thể lợi mình, lợi người.

6. Kiểm soát được cảm xúc mới có thể kiểm soát được tương lai. Chỉ có mình tự hại mình mà thôi, cho nên không được tùy tiện nóng giận.

7. Đối với lời dạy của sư trưởng và kinh điển, chỉ nghĩ nên làm thế nào để làm được, chứ không nghĩ đến việc làm không được.

8. Đời sống hạnh phúc bắt đầu từ tâm cảm ân, từ việc cảm ân mà bắt đầu.

9. “Hiếu” là bảo bồi gia truyền, “Đễ” là cánh cửa tích đức, Hiếu - Đễ là gia phong tốt nhất.

10. Sanh con dễ, nuôi con khó. Nuôi con dễ, dạy con khó. Trẻ nhỏ không hiểu thuận là việc không nên, chúng ta phải dạy dỗ.

11. Không để cho cha mẹ ưu tư, lo lắng, đó chính là hiếu thuận.

12. Thời đại hiện nay, tình cảm gia đình nhạt nhẽo, luân lý đạo đức xã hội dần suy đồi, chúng ta có trách nhiệm một lần nữa thức tỉnh việc xem trọng hiếu đạo của mọi người.

13. Nếu không hiếu thuận thì cung kính Phật Bồ Tát chỉ là giả, bất hiếu với cha mẹ là tổn phước, đồng thời còn tạo ra tướng bạc phước.

14. Không có tâm cảm ơn thì yêu thương chỉ là ngắn ngủi tạm thời. Có oán ghét thì từ bi chỉ là thứ giả tạo. Duy chỉ có tình yêu mới hóa giải cừ hận, xoa dịu vết thương.

15. Duy chỉ có tấm lòng khoan thứ, từ bi, tin tưởng lẫn nhau, yêu thương lẫn nhau mới có thể mang lại hòa bình. Trong thế giới lượng tử thì mọi sự vật đều lưu lại vết tích, hành vi của mỗi người chúng ta đều có sức ảnh hưởng, vì chúng ta đang sống trong thế giới do chính chúng ta sáng tạo nên.

16. Nếu không có tâm hiếu thì không thể hình thành nên đời sống có ân nghĩa, đạo nghĩa và tình nghĩa. Trọng lợi thì sẽ xem nhẹ đạo nghĩa.

17. Không nhớ lỗi cũ, không ghét người ác, mọi việc đều lấy đại cục làm trọng.

18. Điều mình không thích thì đừng đem đến cho người khác. Việc làm không thành công, bị trở ngại thì quay về phản tỉnh lại chính mình.

19. “Lấy mình làm gương, nghĩ cho người khác” là phương châm hay nhất trong công tác quản lý.

20. Giáo dục là phương pháp căn bản để giải quyết tai nạn. Biết được, giác ngộ được và làm được thì mới có thể đạt được mục tiêu.

21. Giáo dục phải cẩn thận từ lúc bắt đầu. Duy chỉ có giáo dục của Thánh Hiền mới thật sự đem lại lợi ích cho con trẻ.

22. Mục đích của giáo dục là tăng trưởng ưu điểm, khắc phục khuyết điểm, không nuôi lớn dục vọng.

23. Muốn dạy con cái, trước tiên hãy dạy chính mình. Trong việc dạy dỗ con cái, thân giáo quan trọng hơn giáo dục bằng lời nói (ngôn giáo)

24. Trong việc dạy con, vợ chồng phải tôn trọng, phối hợp lẫn nhau, việc cộng tác một cách hợp hài hòa vô cùng quan trọng.

25. Nơi nào có tình thương, nơi đó có gia đình. Vợ chồng chung sống với nhau phải có tình nghĩa, ân nghĩa và đạo nghĩa. Lúc nào cũng nghĩ cho người mình thương, dụng tâm gây dựng cuộc sống gia đình, chính là làm ra tấm gương tốt nhất cho con trẻ.

26. Đạo vợ chồng là mấu chốt quan trọng của hạnh phúc gia đình, là đầu mối then chốt quan trọng của sự an định của xã hội và quốc gia. Người vợ tốt không phải tìm mà có được, mà dụng tâm yêu thương mà có được.

27. Quan hệ mẹ chồng và nàng dâu là mối liên kết quan trọng cho sự hài hòa và hưng vượng của một gia đình. Mẹ chồng thương yêu con dâu thì sẽ có thêm một

người con gái. Nàng dâu thương yêu mẹ chồng thì sẽ có thêm một người mẹ nữa.

28. Nuông chiều là hại con, không phải thật sự thương yêu con. Dạy con làm việc nhà là điểm khởi đầu của việc học tập đạo Thánh Hiền.

29. Không học lễ phép thì không thể thành tựu trong xã hội. Lễ phép là thái độ cơ bản của việc làm người.

30. Nguyên lý của cát - hung, họa - phúc là ở chủ tâm và dụng tâm.

31. Bí quyết để hóa giải tai nạn chính là hiếu thuận và hành thiện.

32. Một người có hai con mắt nên tầm nhìn có hạn. Đọc sách chính là dùng con mắt của người khác để chúng ta nhìn được càng cao, càng xa, càng chính xác, càng sinh động hơn.

33. Cho người khác con đường rút lui, đồng thời cũng luôn luôn cho bản thân cơ hội sống và hy vọng. Cho đi là niềm vui, vì thế khi chính mình có năng lực, hãy nghĩ đến việc giúp đỡ người khác.

34. Mạnh Tử nói: *“Người xưa khi đắc chí mà làm quan thì ban bố ân trạch khắp nhân dân, khi ẩn dật thì bền chí tu thân cho danh tiếng rạng tỏ với đời. Lúc nghèo thì một mình tu dưỡng tâm tính, khi hiển đạt thì đem tài ra giúp cho thiên hạ”*. Điều này nói rõ về sứ mạng của phần tử trí thức lúc nghèo cùng cũng như lúc hiển đạt.

35. Giao tiếp là để hiểu rõ đối phương, chứ không phải để thuyết phục đối phương. Con đường để đi sâu vào lòng người chính là dùng đôi tai “vô ngã” để chăm chú

lắng nghe. Điều quan trọng của giao tiếp không phải là nói cái gì, mà là nghe cái gì.

36. Nhìn thấy khuyết điểm của bản thân phải quyết tâm sửa đổi, thì cuộc đời sẽ có một diện mạo khác. Tất cả mọi việc đều quy về trách nhiệm của chính mình, đây chính là điểm khởi đầu của sự trưởng thành.

37. Sách “Trung Dung” nói: *“Tự thân mình nghiêm trang, chính trực thì chẳng yêu cầu người khác một cách hà khắc. Như vậy sẽ không gây ra oán giận”*. Rất nhiều sự oán giận là do chính chúng ta làm không được mà lại yêu cầu người khác làm, nên khiến người không phục là vậy.

38. Cuộc đời đừng ôm quá nhiều dục vọng. Mỗi ngày lấp đầy dục vọng, đến lúc đêm khuya thanh vắng lại cảm thấy nội tâm vô cùng trống trải.

39. Dục vọng chưa bao giờ là suối nguồn của hạnh phúc, mà nó là căn nguyên của mọi thống khổ. Bởi vì sau khi đã thỏa mãn dục vọng này lại sinh ra một dục vọng mới, dục vọng vĩnh viễn không có chỗ dừng. Cuộc đời truy cầu dục vọng thì vĩnh viễn chỉ có sự tiếc nuối bất mãn mà thôi.

40. Con người phải thấp lên ngọn đèn trong tâm của chính mình, thì mới có thể thấp sáng được ngọn đèn trong tâm của người khác. Khéo dùng tài năng thiên phú của chính mình thì mới có thể nâng cao bản thân, giúp đỡ người khác được.

41. Sám hối không phải là nhắm vào người khác, mà là nhắm vào chính mình, nhắm vào phiền não và tập khí xấu ác của bản thân, dùng lòng quyết tâm của dũng sĩ để tiêu trừ chúng, như vậy mới có thể tiêu nghiệp chướng. Tai ương tiêu rồi thì phước sẽ đến.

42. Tướng do tâm sanh, cảnh tùy tâm chuyển. Duy chỉ có thay đổi quan niệm và hành vi của chúng ta, dùng tình yêu và hòa bình làm cơ sở để kiến lập sinh mạng thì người và người mới có thể chung sống hòa bình, con người và tự nhiên mới có thể cùng tồn tại, cùng phát triển.

43. Khi chúng ta cảm nhận được rằng “nhân loại và chính mình là một thể” thì sẽ thức tỉnh tiềm năng nội tại tốt đẹp đầy tình yêu thương và từ bi của chúng ta, để nó có thể phát huy đến cực điểm.

44. Khi ta thương yêu người khác chính là thương yêu chính mình. Khi ta cố gắng tìm hiểu, thấu hiểu và giúp đỡ người khác, kỳ thực cũng là đang làm những điều đó đối với chính bản thân mình.

45. Chúng ta đến thế gian này là để yêu thương mọi người, yêu thương người thân, yêu thương bạn bè và yêu thương vạn vật trong trời đất.

